

เพาะพันธุ์ปัญญา

ธนาคารกสิกรไทย
开泰银行 KASIKORNBANK

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

ระหว่างวันที่ 20 พฤษภาคม 2560 ถึง 19 พฤศจิกายน 2562

สัญญาเลขที่ TRP6140501

โครงการ “อำนวยการเพื่อความยั่งยืนของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา”

โดย

รองศาสตราจารย์ ดร. สุธีระ ประเสริฐสรรพ
ภาควิชาวิศวกรรมเครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

พฤศจิกายน 2562

สัญญาเลขที่ TRP6140501

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ “อำนวยการเพื่อความยั่งยืนของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา”

โดย

1. รองศาสตราจารย์ ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ
2. รองศาสตราจารย์ ไพโรจน์ คีรีรัตน์

ภาควิชาวิศวกรรมเครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

และบมจ.ธนาคารกสิกรไทย

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว.ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

บทสรุปผู้บริหาร

รายงานฉบับสมบูรณ์นี้สรุปผลงานของหน่วยจัดการกลางโครงการพันธูปัญญาในระยะเวลา 2 ปี (20 พฤศจิกายน 2560-19 พฤศจิกายน 2562) ตามสัญญาเลขที่ TRP6140501

โครงการเพาะพันธูปัญญาเป็นโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อสร้างความรู้การพัฒนากระบวนการสอนโครงงานฐานวิจัย (Research-Based Learning, RBL) โดยมีเป้าหมาย 80 โรงเรียนใน 18 จังหวัด ที่มีอาจารย์มหาวิทยาลัย 8 แห่งเป็นศูนย์พี่เลี้ยง (มรภ. ลำปาง ม. พะเยา ม. อุบลฯ มรภ. ศรีสะเกษ ม. มหิดล ม. ศิลปากร มรภ. สุราษฎร์ธานี ม. สงขลานครินทร์) หน้าที่ของหน่วยคือสร้างองค์ความรู้จากการพัฒนาครู และศูนย์พี่เลี้ยง ให้นักเรียนทำโครงงานฐานวิจัยที่เอาสาระวิชาที่เรียนมาช่วยอธิบายปรากฏการณ์จากการทำวิจัย ผลการดำเนินงานที่รายงานนี้เป็นระยะที่ 2 มีเป้าหมายเพื่อสร้างความยั่งยืนในระบบและขยายองค์ความรู้จาก RBL ให้ผนวกสะเต็มศึกษาและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หรือที่เรียก SEEEM (Science, Economics, Ecology, Engineering, Mathematics)

การดำเนินงานเพื่อความยั่งยืนประสบความสำเร็จเมื่อ สพฐ. ได้ร่วมสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพในเขตโรงเรียนเพาะพันธูปัญญาให้ทำงานร่วมกับพี่เลี้ยง จนเกิดการขยายผลร่วมกับเขตการศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) หลายแห่ง และนำไปใช้ในโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนา (Partnership School) ของบริษัทน้ำตาลมิตรผล จำกัด เขตนวัตกรรมการศึกษาศรีสะเกษและระยอง และสำนักงานกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) สนับสนุนเพาะพันธูปัญญาในจังหวัดสงขลาและสตูล นอกจากนั้นยังได้พัฒนาให้มีโรงเรียนต้นแบบ 16 โรง ซึ่งเข้มแข็งพอที่จะเป็นพี่เลี้ยงโรงเรียนอื่นเมื่อสิ้นสุดโครงการ

การดำเนินงานขยายองค์ความรู้ได้เป็นหนังสือ “SEEEM: มิติใหม่ของการผสมผสานสะเต็มและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการศึกษา” ซึ่งเป็นจุดเน้นที่หลายโรงเรียนประสบความสำเร็จในการนำไปพัฒนาเป็นหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรการค้นคว้าอิสระ

การดำเนินงานในระยะที่ 2 นี้ หน่วยฯ ได้สร้างความรู้ในรูปแบบหนังสือทั้งสิ้น 13 เล่ม ได้แก่ ชุดเบญจปัญญา (5 เล่ม) เพาะพันธูปัญญาด้วย PLC หลักการสอนโครงงานวิทยาศาสตร์และสะเต็ม SEEEM: มิติใหม่ของการผสมผสานสะเต็มและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการศึกษา กล้าพันธุ์ผู้ก้าวทัน เขียนคือคิด ครูควรควรวะ นวัตกรรมกึ่งสำเร็จรูป และจากรากแก้วถึงผลของต้นเพาะพันธูปัญญา (ซึ่งเป็นหนังสือที่มีรายละเอียดการทำงานทั้งหมดแทนรายงานฉบับสมบูรณ์)

สำหรับผลงานที่เป็นการเปลี่ยนแปลงการศึกษานั้น พบจากการสำรวจความเห็นครูกว่า 300 คน ว่า นวัตกรรมเพาะพันธูปัญญาได้ผลกับการพัฒนาครูและนักเรียนมากกว่านวัตกรรมอื่นในช่วงเดียวกัน (โครงการอบรมครูสะเต็มศึกษาและโครงการคูปองพัฒนาครู) งานวิจัยของมูลนิธิสตรี้-สฤชต์วงศ์ที่ใช้การวิเคราะห์ learning analytic จากข้อมูลขนาดใหญ่ (big data) ศึกษาผลสัมฤทธิ์การถ่ายทอดความรู้และทักษะที่เป็นองค์ความรู้และกระบวนการของเพาะพันธูปัญญา 4 ระดับ 3 ขั้นตอน คือ จากหน่วยจัดการกลางไปยังพี่เลี้ยง จากพี่เลี้ยงสู่ครู และครูสู่นักเรียน พบว่าการถ่ายทอดระหว่างคู่มือจัดการกลาง-พี่เลี้ยง และครู-นักเรียนเป็นไปด้วยดี แต่ยังมีปัญหาที่รอยต่อที่ครูรับจากพี่เลี้ยง

บทคัดย่อ

หน่วยจัดการกลางโครงการเพาะพันธุ์ปัญญามีหน้าที่พัฒนาองค์ความรู้ที่ครูเป็นโค้ชนักเรียนให้สร้างปัญญาจากการทำโครงงานฐานวิจัย การดำเนินงานในระยะที่ 2 ,เป้าหมายเพื่อสร้างความยั่งยืนในระบบและขยายองค์ความรู้ให้เป็นโครงงานที่บูรณาการสะเต็มศึกษาและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หรือที่เรียก SEEEM (Science, Economics, Ecology, Engineering, Mathematics)

หน่วยได้สร้างความยั่งยืนในระบบผ่านทางทางการพัฒนาศักยภาพในเขตโรงเรียนเพาะพันธุ์ปัญญาให้ทำงานร่วมกับพี่เลี้ยง การนำไปใช้ในโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนา (Partnership School) ของบริษัทน้ำตาลมิตรผล จำกัด ใช้ในเขตนวัตกรรมการศึกษาศรีสะเกษและระยอง และได้รับการสนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ให้ดำเนินการในจังหวัดสงขลาและสตูล และสนับสนุนให้โรงเรียนต้นแบบ 16 โรงเรียน มีความเข้มแข็งที่จะเป็นพี่เลี้ยงโรงเรียนอื่นเมื่อสิ้นสุดโครงการ

ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อเข้าใจการสอนโครงงาน SEEEM ได้รับความสนใจนำไปดำเนินการและประสบความสำเร็จในหลายโรงเรียน

ผลการทำงานวิจัยได้สร้างความรู้ในรูปแบบหนังสือทั้งสิ้น 13 เล่ม ได้แก่ ชุดเบญจปัญญา (5 เล่ม) เพาะพันธุ์ปัญญาด้วย PLC หลักการสอนโครงงานวิทยาศาสตร์และสะเต็ม SEEEM: มิติใหม่ของการผสมผสานสะเต็มและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการศึกษา กล้าพันธุ์ผู้ก้าวทัน เขียนคือคิด ครูควรควระ นวัตกรรมกึ่งสำเร็จรูป และจากรากแก้วถึงผลของต้นเพาะพันธุ์ปัญญา

การวิเคราะห์ learning analytic จากข้อมูลจำนวนมาก (big data) พบว่านวัตกรรมเพาะพันธุ์ปัญญาได้ผลกับการพัฒนาครูและนักเรียนมากกว่านวัตกรรมอื่นในช่วงเดียวกัน (โครงการอบรมครูสะเต็มศึกษาและโครงการคู่มือพัฒนาครู) ผลสัมฤทธิ์การถ่ายทอดความรู้และทักษะที่เป็นองค์ความรู้และกระบวนการของเพาะพันธุ์ปัญญา 4 ระดับ 3 ขั้นตอน คือ จากหน่วยจัดการกลางไปยังพี่เลี้ยง จากพี่เลี้ยงสู่ครู และครูสู่นักเรียน พบว่าการถ่ายทอดระหว่างคู่มือจัดการกลาง-พี่เลี้ยง และครู-นักเรียนเป็นไปด้วยดี แต่ยังมีปัญหาที่รอยต่อที่ครูรับจากพี่เลี้ยง

Abstract

The Wisdom Cultivating Project (WCP) was managed by the Central Management Unit (CMU). The CMU's main duty was to create RBL coaching techniques and transferred to 30+ research staff from 8 universities, whom were called "Mentors". Mentors worked with teachers of 80+ schools to "coach" students, who conducted research-based projects. The prime objective was that the Office of the Basic Education Commission (OBEC) will embrace WCP's concept. Body of knowledge expected to develop from this 2-year project was the integration of STEM education and Sufficiency Economy Philosophy (SEP), which was called SEEEM (Science, Economics, Ecology, Engineering and Mathematics).

Educational supervisors responsible for WCP's schools were trained. Many of them currently work closely with the mentors. WCP was endorsed to be implemented in 6 schools under the Mittrphol Company's Partnership School Project. Furthermore, the WCP was applied in Education Sandbox Project for Srisaket and Rayong provinces as well as in Songkhla and Satun with the support from the Equitable Education Fund project.

Teachers from 16 schools were empowered to be able to transfer SEEEM coaching technique to nearby schools, whereas the WCP published 13 books that consolidated the acquired knowledge from this work.

Opinions of about 300 teachers showed that the WCP is superior to other education mega projects in training teachers to become coaches for students' learning. Learning analytic from big data revealed that the knowledge and coaching skill transferring between the CMU and the mentors and between teachers and students were successful. However, transfer deficiency still exists between the mentors and the teachers.

สารบัญ

บทสรุปผู้บริหาร		ก
บทคัดย่อ		ข
สารบัญ		ง
ส่วนที่ 1	ข้อมูลโครงการ	1
	หลักการและเหตุผล	1
	วัตถุประสงค์	1
	แนวทางการทำงาน	2
ส่วนที่ 2	ผลการดำเนินงานกิจกรรม	3
	สรุปผลการปฏิบัติงานจริง ผลลัพธ์ และผลสำเร็จของการดำเนินงานโครงการ	3
	รายละเอียดผลการดำเนินงานของโครงการตามแผนงานโดยสรุป	6
ส่วนที่ 3	หัวข้อโครงการวิจัยของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ	28
	จำนวนโรงเรียนและข้อเสนอโครงการของศูนย์พี่เลี้ยง	28
	หัวข้อโครงการหลักของโรงเรียน	29
ส่วนที่ 4	ลักษณะการนำไปใช้ของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ	34
ส่วนที่ 5	การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และสื่อต่างๆ	38
ส่วนที่ 6	สรุปเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์	54
ภาคผนวก ก	รายละเอียดการดำเนินงานกิจกรรม	56
	รายละเอียดการปฏิบัติงานปีที่ 1 20 พฤศจิกายน 2560 ถึง 19 พฤศจิกายน 2561	57
	รายละเอียดการปฏิบัติงานปีที่ 2 20 พฤศจิกายน 2561 ถึง 19 พฤศจิกายน 2562	108
ภาคผนวก ข	ข่าวโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา	140
	ข่าวปีที่ 1 20 พฤศจิกายน 2560 ถึง 19 พฤศจิกายน 2561	140
	ข่าวปีที่ 2 20 พฤศจิกายน 2561 ถึง 19 พฤศจิกายน 2562	147
ภาคผนวก ค	สะท้อนคิดของพี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา	155

สารบัญตาราง

เรื่อง	หน้า
ส่วนที่ 2	ตารางที่
2.1 สรุปผลการปฏิบัติงานจริง ผลลัพธ์ และผลสำเร็จของการดำเนินงานโครงการ 2 ปี 20 พฤศจิกายน 2560 ถึง 19 พฤศจิกายน 2562	3
2.2 รายละเอียดผลการดำเนินงานของโครงการตามแผนงานโดยสรุป ปีที่ 1 20 พฤศจิกายน 2560 ถึง 19 พฤศจิกายน 2561	6
2.3 รายละเอียดผลการดำเนินงานของโครงการตามแผนงานโดยสรุป ปีที่ 2 20 พฤศจิกายน 2561 ถึง 19 พฤศจิกายน 2562	9
2.4 สรุปการลงนิเทศงานศูนย์พี่เลี้ยง ปีที่ 1 20 พฤศจิกายน 2560 ถึง 19 พฤศจิกายน 2561	11
2.5 สรุปการลงนิเทศงานศูนย์พี่เลี้ยง ปีที่ 2 20 พฤศจิกายน 2561 ถึง 19 พฤศจิกายน 2562	13
2.6 กิจกรรมสาธารณะผ่านสื่อต่างๆ ปีที่ 1 20 พฤศจิกายน 2560 ถึง 19 พฤศจิกายน 2561	15
2.7 กิจกรรมสาธารณะผ่านสื่อต่างๆ ปีที่ 2 20 พฤศจิกายน 2561 ถึง 19 พฤศจิกายน 2562	22
ส่วนที่ 3	
3.1 จำนวนโรงเรียนและข้อเสนอโครงการงานของศูนย์พี่เลี้ยง	28
3.2 หัวข้อโครงการหลักของโรงเรียนในศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยพะเยา	29
3.3 หัวข้อโครงการหลักของโรงเรียนในศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง	29
3.4 หัวข้อโครงการหลักของโรงเรียนในศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี	30
3.5 หัวข้อโครงการหลักของโรงเรียนในศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ	30
3.6 หัวข้อโครงการหลักของโรงเรียนในศูนย์พี่เลี้ยงมูลนิธิปัญญาฯ ๗๓	31
3.7 หัวข้อโครงการหลักของโรงเรียนในศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยมหิดล	31
3.8 หัวข้อโครงการหลักของโรงเรียนในศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยสุราษฎร์ธานี	32
3.9 หัวข้อโครงการหลักของโรงเรียนในศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	33
3.10 การขยายผลของโรงเรียนในศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง	34
3.11 การขยายผลของโรงเรียนในศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยพะเยา	35
3.12 การขยายผลของโรงเรียนในศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี	35
3.13 การขยายผลของโรงเรียนในศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ	35
3.14 การขยายผลของโรงเรียนในศูนย์พี่เลี้ยงมูลนิธิปัญญาฯ ๗๓	36
3.15 การขยายผลของโรงเรียนในศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยมหิดล	36
3.16 การขยายผลของโรงเรียนในศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยสุราษฎร์ธานี	37
3.17 การขยายผลของโรงเรียนในศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	37

สารบัญรูปภาพ

เรื่อง	รูปที่	หน้า
ส่วนที่ 1	ข้อมูลโครงการ	
	1 แนวทางการทำงาน	2
ส่วนที่ 5	การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และสื่อต่างๆ	
	2 หนังสือลำดับที่ 19 เล่มที่ 1 เพาะพันธุ์ปัญญา: การสร้างปัญญาจากโครงงานฐานวิจัย	40
	3 หนังสือลำดับที่ 20 เล่มที่ 2 เพาะพันธุ์ปัญญา: ปัญญาจากเหตุผลในเหตุผล-ผล	40
	4 หนังสือลำดับที่ 21 เล่มที่ 3 เพาะพันธุ์ปัญญา: ปัญญาจากโจทย์โครงงานฐานวิจัย	41
	5 หนังสือลำดับที่ 22 เล่มที่ 4 เพาะพันธุ์ปัญญา: ปัญญาในการออกแบบ RBL	41
	6 หนังสือลำดับที่ 23 เล่มที่ 5 เพาะพันธุ์ปัญญา: ปัญญาการศึกษาจึงผลิตบัณฑิต	41
	7 หนังสือลำดับที่ 24 เพาะพันธุ์ปัญญาด้วย PLC	42
	8 หนังสือลำดับที่ 25 หลักการสอนโครงงานวิทยาศาสตร์และสะเต็ม	42
	9 หนังสือลำดับที่ 26 SEEEM: มิติใหม่ของการผสมผสานสะเต็มและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการศึกษา	45
	10 หนังสือลำดับที่ 27 กล้าพันธุ์ผู้ก้าวทัน	43
	11 หนังสือลำดับที่ 28 เขียนคือคิด	43
	12 หนังสือลำดับที่ 29 นวัตกรรมกิ่งสำเร็จรูป	43
	13 หนังสือลำดับที่ 30 ครูควรควรอะไร	43
	14 หนังสือลำดับที่ 31 ยืนหยัดอย่างยั่งยืน	44
	15 หนังสือลำดับที่ 32 การสร้างสายสัมพันธ์กัลยาณมิตรเพาะพันธุ์ปัญญา	44
	16 หนังสือลำดับที่ 33 จิตตปัญญาของเพาะพันธุ์ปัญญา	44
	17 หนังสือลำดับที่ 34 โครงงานฐานวิจัย: การสอนแบบประเด็นเพื่อการเปลี่ยนแปลง	45
	18 หนังสือลำดับที่ 35 ทักษะของกระบวนการเพื่อการเรียนรู้	45
	19 หนังสือลำดับที่ 36 รู้จักเด็กจากโครงงาน	45
	20 หนังสือลำดับที่ 37	46
	21 หนังสือลำดับที่ 38 เมื่อกระบวนการทัศน์เปลี่ยนแรงบันดาลใจก็เปลี่ยนตาม	46
	22 หนังสือลำดับที่ 40 จากรากแก้วถึงผลของต้นเพาะพันธุ์ปัญญา	46

ส่วนที่ 1 ข้อมูลโครงการ

สัญญาเลขที่ TRP6140501

โครงการ “อำนวยการเพื่อความยั่งยืนของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา”

(20 พฤศจิกายน 60 – 19 พฤศจิกายน 2562)

ผู้รับทุน	รองศาสตราจารย์ ดร. สุธีระ ประเสริฐสรณ์
ในช่วงตั้งแต่	20 พฤศจิกายน 2560 ถึง 19 พฤศจิกายน 2562
รวมเวลา	2 ปี

หลักการและเหตุผล

โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ซึ่งเป็นโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการความร่วมมือระหว่างสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยและ บมจ. ธนาคารกสิกรไทย มีจุดมุ่งหมายเพื่อค้นหากระบวนการพัฒนาการสอนโครงงานของครูให้นักเรียนได้ทักษะศตวรรษที่ 21 โดยผ่านการทำโครงงานฐานวิจัย

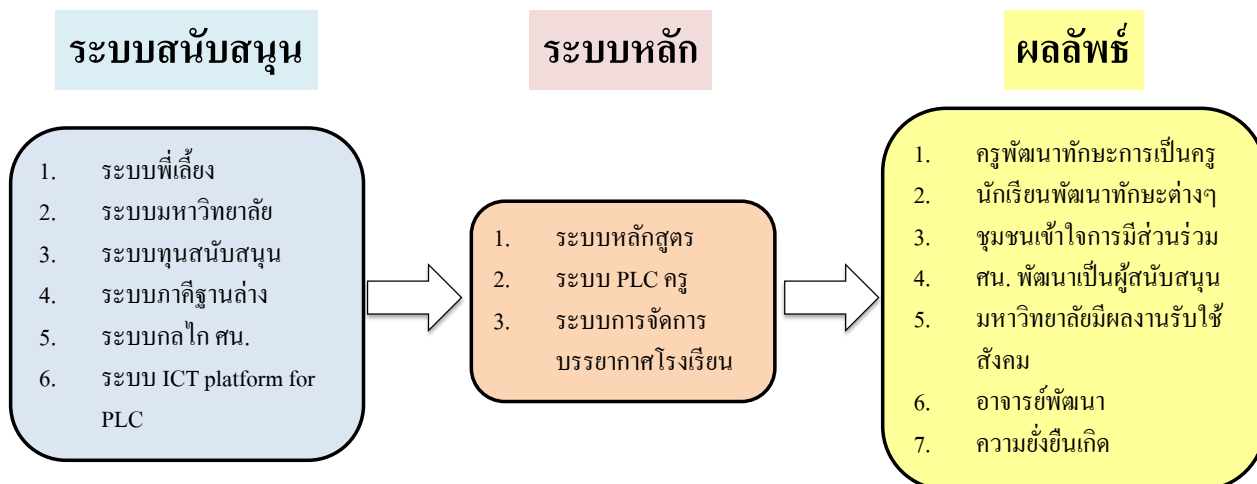
โครงการฯ มีพี่เลี้ยงเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย 8 แห่ง กว่า 30 คนทำหน้าที่ coach ในการพัฒนาครูเมื่อสิ้นสุดโครงการระยะที่ 1 ในปีการศึกษา 2559 บมจ.ธนาคารกสิกรไทยและ สกว. พิจารณาสมควรดำเนินการต่อในระยะที่ 2 (ปีการศึกษา 2560-2561) โดยมีเป้าหมายต้องการสร้างความยั่งยืนของโครงการฯ ให้อยู่ในระบบการศึกษาไทย

วัตถุประสงค์

1. สนับสนุนทางวิชาการและกิจกรรมวิจัยเชิงปฏิบัติการของศูนย์พี่เลี้ยง 8 มหาวิทยาลัยเพื่อพัฒนาโรงเรียนต้นแบบ 16 โรงเรียน ให้เป็นต้นแบบสำคัญและยั่งยืนของระบบปฏิบัติการเพาะพันธุ์ปัญญาในพื้นที่
2. ร่วมมือกับ สกว. ในการขับเคลื่อนจากระดับนโยบายให้มหาวิทยาลัยรับการทำงานของศูนย์พี่เลี้ยงเป็นภารกิจวิชาการรับใช้สังคมของมหาวิทยาลัย
3. พัฒนาองค์ความรู้สะสมเติมศึกษาที่ผนวกปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และร่วมกับศูนย์พี่เลี้ยงขับเคลื่อนการทำโครงงานฐานวิจัยแนว SEEEM
4. เผยแพร่องค์ความรู้ให้เป็นที่ยอมรับในวงการการศึกษา

แนวทางการทำงาน

เพื่อบรรลุเป้าหมายความยั่งยืนรูปข้างล่างนี้คือการจัดระบบ ที่มีแนวความคิดถ่ายโอนงานให้กับ function ในพื้นที่ ได้แก่ ภาควิชาการศึกษาในพื้นที่ มหาวิทยาลัยพี่เลี้ยงและศึกษานิเทศก์ และระบบการหนุนนำต่อเนื่อง (coaching)

รูปที่ 1 แนวทางการทำงาน

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ โครงการนี้มีแนวทางการดำเนินงานดังนี้

1. พัฒนาศูนย์พี่เลี้ยงที่หน่วยงานให้สามารถ coach ครูให้ทำโครงการให้เป็น SEEEM โดยผ่านการ coach พี่เลี้ยงในโอกาสต่างๆ เช่น การเสนอ proposal การนำเสนอความก้าวหน้า และการทำ PLC ของครู
2. พัฒนาพี่เลี้ยงให้เข้าใจการทำงานโดยใช้เครื่องมือการประชุมระดมความเห็น workshop การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ผ่านกระบวนการ KM, PLC
3. พัฒนาโรงเรียนต้นแบบโดย KM PLC หมุนเวียนครูแกนนำและ ผอ. เรียนรู้ระหว่างกันเพื่อสร้างแรงบันดาลใจและแนวความคิด benchmarking และ best practice sharing
4. สร้างการรับรู้แก่สาธารณะผ่านสื่อและกิจกรรมต่างๆ

คณะกรรมการกำกับดูแลทิศทางการดำเนินงานโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเห็นชอบแผนการดำเนินงานเมื่อคราวประชุมคณะกรรมการครั้งที่ 1 (16 มกราคม 2560) และ 2 (24 กรกฎาคม 2560) โดยมีสาระสำคัญดังนี้

1. ให้สร้างความยั่งยืนทั้งที่โรงเรียนและมหาวิทยาลัย โดยควรมีโรงเรียนต้นแบบในพื้นที่ 16 โรงเรียน (2 โรงเรียน/ศูนย์พี่เลี้ยง) และมหาวิทยาลัยพี่เลี้ยงรับเป็นภารกิจวิชาการรับใช้สังคม
2. ในด้านเนื้อหาของโครงการควรตอบสนองเป้าหมายคนไทย 4.0 โดยพัฒนาโครงการในแนวสะเต็มที่ผนวกแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (SEEEM, Science, Economics, Ecology, Engineering, mathematics)

รายงานผลการดำเนินการวิจัยนี้สรุปผลการดำเนินงานในรอบ 2 ปี ของการทำโครงการระยะที่ 2 ครอบคลุมการทำงานตั้งแต่ 20 พฤศจิกายน 2560 ถึง 19 พฤศจิกายน 2562 ในส่วนการดำเนินงานของหน่วยจัดการกลางฯ

ส่วนที่ 2 ผลการดำเนินงานกิจกรรม

ตลอดระยะเวลา 2 ปี (ตั้งแต่ 20 พฤศจิกายน 60 ถึง 19 พฤศจิกายน 2562) หน่วยฯ ได้พัฒนาพี่เลี้ยง ครูแกนนำ ผู้บริหารโรงเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องให้เข้าใจการทำงานโดยใช้เครื่องมือการประชุมระดมความเห็น workshop ตลอดจนการเรียนรู้ระหว่างกันเพื่อสร้างแรงบันดาลใจและแนวความคิด benchmarking และ best practice sharing พร้อมทั้งการสร้างการรับรู้แก่สาธารณะผ่านสื่อและกิจกรรมต่างๆ ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้ (รายละเอียดกิจกรรมเพิ่มเติมดังภาคผนวก ก และเนื้องานที่เป็นลักษณะองค์ความรู้จากการวิจัยปรากฏในหนังสือ “จากรากแก้วสู่ผลของต้นพะยะพันธุ์ปัญญา” ที่กำลังจัดพิมพ์)

ตารางที่ 2.1 สรุปผลการปฏิบัติงานจริง ผลลัพธ์ และผลสำเร็จของการดำเนินงานโครงการ 2 ปี 20 พฤศจิกายน 2560 ถึง 19 พฤศจิกายน 2562

กิจกรรม	ข้อเสนอ/ ปฏิบัติจริง	ไตรมาส								ผลลัพธ์	หมายเหตุ
		1 (พ.ย. 60- ม.ค. 61)	2 (ก.พ.- เม.ย. 61)	3 (พ.ค. - ก.ค. 61)	4 (ส.ค. - ต.ค. 61)	5 (พ.ย.61 - ม.ค. 62)	6 (ก.พ.- เม.ย. 62)	7 (พ.ค. - ก.ค. 62)	8 (ส.ค. - พ.ย. 62)		
1. ประชุมครูและพี่เลี้ยง เพื่อพัฒนา proposal ให้เป็น SEEEM	ข้อเสนอ										
	ปฏิบัติจริง									100%	
2. ประชุมพี่เลี้ยงเชิง ปฏิบัติการถอดความรู้ และแลกเปลี่ยน	ข้อเสนอ										ประชุมมากกว่าแผน เพราะมีกิจกรรมเสริม เพิ่มขึ้นมาก เช่น แลก ข่าว ขยายผล เป็นต้น
	ปฏิบัติจริง									100%	
3. เยี่ยมให้คำแนะนำ โรงเรียนต้นแบบ 16 โรงเรียน	ข้อเสนอ										
	ปฏิบัติจริง									100%	

กิจกรรม	ข้อเสนอ/ ปฏิบัติจริง	ไตรมาส								ผลลัพธ์	หมายเหตุ
		1 (พ.ย. 60- ม.ค. 61)	2 (ก.พ.- เม.ย. 61)	3 (พ.ค. - ก.ค. 61)	4 (ส.ค. - ต.ค. 61)	5 (พ.ย.61 - ม.ค. 62)	6 (ก.พ.- เม.ย. 62)	7 (พ.ค. - ก.ค. 62)	8 (ส.ค. - พ.ย. 62)		
4. Workshop PLC technique ครูแกน นำ	ข้อเสนอ										ไตรมาสที่ 5-6 ได้จัด workshop PLC ในงวดที่ ผ่านมาแล้ว จึงจัดเป็นการ อบรมเชิงปฏิบัติการ" พัฒนา STEM ให้เป็น SEEEM " และเขียนคือ คิด" แทน เนื่องจากเป็นปี สุดท้ายแล้วต้องการให้ได้ ทักษะการคิดและเขียน
	ปฏิบัติจริง									100%	
5. ประชุมผู้บริหาร โรงเรียนต้นแบบ	ข้อเสนอ										การเยี่ยมโรงเรียนต้นแบบ ไตรมาสที่ 1 จัด 2 ครั้ง จึง จัดรวมทั้งหมด 4 ครั้ง การประชุม ผอ. ปกติจัด พร้อมดูงาน นับรวมได้ 4 ครั้งครบตามแผน สำหรับ สื่อลงพื้นที่ 4 ครั้ง เช่นเดียวกัน
	ปฏิบัติจริง									100%	
6. ผู้บริหารเยี่ยมชม โรงเรียนต้นแบบ	ข้อเสนอ										
	ปฏิบัติจริง									100%	
7. สื่อและผู้เกี่ยวข้องกับ การศึกษา ดูงาน โรงเรียนต้นแบบ ^๓	ข้อเสนอ										
	ปฏิบัติจริง									100%	

กิจกรรม	ข้อเสนอ/ ปฏิบัติจริง	ไตรมาส								ผลลัพธ์	หมายเหตุ
		1 (พ.ย. 60- ม.ค. 61)	2 (ก.พ.- เม.ย. 61)	3 (พ.ค. - ก.ค. 61)	4 (ส.ค. - ต.ค. 61)	5 (พ.ย.61 - ม.ค. 62)	6 (ก.พ.- เม.ย. 62)	7 (พ.ค. - ก.ค. 62)	8 (ส.ค. - พ.ย. 62)		
8. PLC online platform แก่ภาคี ที่เกี่ยวข้อง	ข้อเสนอ										ไม่ได้ปฏิบัติตามแผน เพราะย้ายกิจกรรมนี้ออกจากข้อเสนอโครงการโดย สกว. ออกสัญญาการทำ PLC-online แยกให้มูลนิธิปัญญาภูมิทำ และได้ทำการส่งรายงานผลการทำงานแก่สกว. เป็นที่เรียบร้อยแล้ว
	ปฏิบัติจริง									100%	
9. ประชุมครูแกนนำโรงเรียนต้นแบบสร้าง core course วิชาสถานศึกษา	ข้อเสนอ										ในทางปฏิบัติดำเนินการผ่านทางคณะกรรมการการเรียนการสอนของ กอปศ. ซึ่งได้รับการรับรองให้เป็นรายวิชาเพิ่มเติมแล้ว จึงใช้งบประมาณในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลมาเขียนหนังสือแทน
	ปฏิบัติจริง									100%	
10. จัด workshop ศน.มัธยม ใน จังหวัด เพาะพันธุ์ปัญญา	ข้อเสนอ										100%
	ปฏิบัติจริง										
11. เสริมงาน/บทบาทครูปัญญาที่ปร	ข้อเสนอ										100%
	ปฏิบัติจริง										
12. กิจกรรมปิดงาน	ข้อเสนอ										100%
	ปฏิบัติจริง										

ตารางที่ 2.2 รายละเอียดผลการดำเนินงาน (ยกเว้นการนิเทศข้อ 3 ของตาราง 2.1) ของโครงการตามแผนงานโดยสรุป ปีที่ 1 20 พฤศจิกายน 2560 ถึง 19 พฤศจิกายน 2561¹

กิจกรรมตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	ผลที่ได้จากการปฏิบัติจริง
1. ประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับศูนย์พี่เลี้ยงทั้ง 8 ศูนย์ ครั้งที่ 1/2560	วางแผนการจัดงาน ปีต ประจำปี 2561	กำหนดจัดงานปีต ประจำปี 2561 พร้อมกับงานของกลีกรในเดือนมีนาคมที่จังหวัดน่าน ซึ่งสมเด็จพระเทพฯ ทรงเสด็จไปร่วมงานของกลีกรในครั้งนี้ด้วย โดยการแสดงบนเวทีจะใช้นักเรียนศิษย์เก่าเป็นผู้ถ่ายทอดเรื่องราว และภายในงานจะแจกหนังสือกระบวนการ RBL โดยถอดกระบวนการจากการสัมภาษณ์ครูและนักเรียนในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาทั้ง 8 ศูนย์พี่เลี้ยง หมายเหตุ ทราบภายหลังว่ากำหนดงานเป็น พ.ศ. 2562 (วันที่ 26 พฤศจิกายน 2560 ณ อุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน จังหวัดลำปาง)
2. ประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับศูนย์พี่เลี้ยงทั้ง 8 ศูนย์ ครั้งที่ 2/2560	ร่วมหารือการสร้าง core course วิชาสถานศึกษา และการจัด workshop ศน. มัธยมในจังหวัดเพาะพันธุ์ปัญญา	พี่เลี้ยงทั้ง 8 ศูนย์ร่วมกันหารือ module หลักสูตรเพาะพันธุ์ปัญญาที่ตอบโจทย์ IS 1-3 โดยทีมศูนย์พี่เลี้ยงม.มหิดลสนับสนุนด้วยการพัฒนาเครื่องมือสำหรับการประเมิน เพื่อใช้ประกอบเป็นเอกสารให้ทราบถึงเป้าหมายที่เป็น future workforce skills นอกจากนี้ยังช่วยกันกำหนดหัวข้อเพื่อถ่ายทอดกระบวนการของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาในการจัดการเรียนการสอนที่สร้างสมรรถนะการคิดขั้นสูงและทักษะศตวรรษที่ 21 ให้แก่ ศน. (วันที่ 8 มกราคม 2561 ณ โรงแรมอมารี ดอนเมือง กรุงเทพฯ)
3. ประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับศูนย์พี่เลี้ยงทั้ง 8 ศูนย์ ครั้งที่ 3/2560	ถอดบทเรียนการดูงานโรงเรียนต้นแบบ และวางแผนการทำงาน	เพื่อพัฒนาครูเพาะพันธุ์ปัญญาเป็นโค้ชให้นักเรียนเกิดปัญญาจากการทำโครงงานฐานวิจัย พี่เลี้ยงทั้ง 8 ศูนย์เห็นตรงกันให้จัด Workshop เรื่อง PLC ในปีการศึกษา 2561 เพราะเชื่อว่าเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้กระบวนการเพาะพันธุ์ปัญญายังยืนได้จากการพัฒนาด้วยตนเองของครู และกำหนดหัวข้อการเขียนหนังสือองค์ความรู้เพาะพันธุ์ปัญญาของศูนย์พี่เลี้ยงต่างๆ (วันที่ 24 มีนาคม 2561 ณ บ้านสวนคุณตา กอล์ฟ รีสอร์ท จังหวัดอุบลราชธานี)
4. ประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับศูนย์พี่เลี้ยงทั้ง 8 ศูนย์ ครั้งที่ 4/2560	“ เทคนิค กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (PLC)” และ วางแผนการทำงาน	โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาได้ร่วมมือกับ สพฐ. ในการพัฒนาศึกษานิเทศก์ (ศน.) เพื่อเป็นกลไกสำคัญในการโค้ชครูในโครงการฯ โดยมีแผนการที่จะทำงานร่วมกันเป็นระยะเวลา 1 ปี จึงได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ “เทคนิคกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (PLC)” โดยผู้อำนวยการสถาบันส่งเสริมศึกษา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดร.เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ เป็นวิทยากร และศน. ได้ร่วมลงพื้นที่กับทีมพี่เลี้ยงเพื่อศึกษากระบวนการเรียนการสอน

¹ ไม่รวมการจัดงานปีต (ข้อ 12 ตาราง 2.1) ซึ่งยกไปเป็นภาคผนวก

กิจกรรมตาม แผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	ผลที่ได้จากการปฏิบัติจริง
		และนำไปต่อยอดเพื่อความยั่งยืนต่อไป (วันที่ 15 กรกฎาคม 2561 ณ โรงแรมอมารี ดอนเมือง กรุงเทพฯ) และพี่เลี้ยงได้ร่วมกันวางแผนกิจกรรมการศึกษาดูงาน โรงเรียนต้นแบบของศูนย์พี่เลี้ยงม.สงขลา นครินทร์ ซึ่งจะจัดขึ้น วันที่ 11 ตุลาคม 2561 ณ โรงเรียนระโนดวิทยา อ.ระโนด จ.สงขลา (วันที่ 16 กรกฎาคม 2561 ณ โรงแรมอมารี ดอนเมือง กรุงเทพฯ)
5. ประชุม แลกเปลี่ยน เรียนรู้กับศูนย์พี่เลี้ยงทั้ง 8 ศูนย์ ครั้งที่ 5/2560		ร่วมกันวางแผนหาหรือออกแบบกิจกรรมงานปิด วันที่ 11 พฤษภาคม 2562 ณ จังหวัดน่าน โดยกิจกรรมเน้นให้ครูปัญญาที่ปกรู้สึกว่าพวกเราเป็นครอบครัวเพาะพันธุ์ปัญญาเดียวกัน เพื่อสร้างกลยุธินิมิตรที่ดีต่อกันสืบเนื่องต่อไป พร้อมทั้งเข้าไปขอบคุณ คุณบัณฑิต (ผู้สนับสนุนให้เกิดโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา) และทุกศูนย์พี่เลี้ยงทำหนังสือคู่มือเพื่อถวายแด่สมเด็จพระเทพฯ ในวันที่ 13 พฤษภาคม 2562 ณ จังหวัดน่าน (วันที่ 12 ตุลาคม 2561 ณ โรงแรมลีการ์เด็น พลาซ่า หาดใหญ่ จ.สงขลา)
6. ผู้บริหารเยี่ยมชม โรงเรียนต้นแบบ	เรียนรู้การมีส่วนร่วมของภาคีฐานล่างในโรงเรียนเสริมงามฯ และการจัดการภายในสถานศึกษาของโรงเรียนบุญวาทย์ฯ	การเยี่ยมชมโรงเรียนต้นแบบโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาครั้งนี้ นอกจากผู้บริหาร ครูแกนนำ และพี่เลี้ยงในโครงการฯ แล้ว ยังได้รับเกียรติจากพลอากาศเอก ประจิน จั่นตอง รองนายกรัฐมนตรีพร้อมคณะ รวมทั้งภาคีต่างๆ ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษา และสื่อมวลชนอีกหลายสำนัก ซึ่งการเยี่ยมชมในครั้งนี้ทำให้ผู้เข้าร่วมได้เห็นถึงความเข้มแข็งของภาคีฐานล่างในพื้นที่ของโรงเรียนเสริมงามฯ ที่ช่วยสร้างการเรียนรู้ นอกห้องเรียนและเกิดเป็นเครือข่ายจนสามารถขยายแนวคิดการจัดการศึกษานี้แก่โรงเรียนอื่นๆ ในพื้นที่ อีกทั้งยังร่วมเรียนรู้การบริหารจัดการโครงการฯ ในโรงเรียนบุญวาทย์ฯ ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษให้เป็นที่ยอมรับของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองที่คาดหวังการเรียนโดยเน้นเนื้อหา ตลอดจนร่วมกันหารือถึงแนวทางพัฒนาและการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดความยั่งยืน (วันที่ 25 พฤศจิกายน 2560 ณ โรงเรียนเสริมงามวิทยาคมและโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จังหวัดลำปาง)
7. สื่อและผู้เกี่ยวข้อง การศึกษาดูงาน โรงเรียนต้นแบบ		
8. ประชุมผู้บริหาร โรงเรียนต้นแบบ ครั้งที่ 1		
9. ประชุมผู้บริหาร โรงเรียนต้นแบบ ครั้งที่ 2	เรียนรู้การจัด - การเรียนการสอน แห่งศตวรรษที่ 21 แนวทางเพาะพันธุ์	จากการร่วมกันถอดบทเรียนหลังจากลงพื้นที่เรียนรู้วิธีการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางเพาะพันธุ์ปัญญาของโรงเรียนไพรบึงวิทยาคม และตัวอย่างการใช้ชีวิตพอเพียงให้กลมกลืนกับธรรมชาติของพุทธสถานศีระะโสภณแล้วนั้น ทำให้ผู้อำนวยการ

กิจกรรมตาม แผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	ผลที่ได้จากการปฏิบัติจริง
10. กิจกรรมปิดงาน	ปัญญาของโรงเรียน ไพรบึงฯ และดูงาน พุทธสถาน ศีระ อ โศ ก ชุม ช น พึ่งตนเองโดยใช้วิธี บุญนิยม	ครูแกนนำ และพี่เลี้ยงเข้าใจ SEEEM มากขึ้น และเกิด mindset ใหม่ที่ดีตระหนักว่าสิ่งที่ตนรู้และปฏิบัติในการศึกษานั้นเป็นการหลง มองโลกทางเดียว (วันที่ 23 มีนาคม 2561 ณ โรงเรียนไพรบึงวิทยาคม จังหวัดศรีสะเกษ)
11. ประชุมผู้บริหาร โรงเรียนต้นแบบ ครั้งที่ 3	ได้การจัดการ ป ล า ย ท า ง เพื่ เผยแพร่นวัตกรรม	การเยี่ยมชมโรงเรียนต้นแบบโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาครั้งนี้ นอกจากผู้บริหาร ครูแกนนำ และพี่เลี้ยงในโครงการฯ ยังมี ภาคีต่างๆ อาทิเช่น เขตการศึกษา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ,เขต นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล และสื่อมวลชนอีกหลายสำนัก เพื่อเผยแพร่แนวความคิด เนื้อหา และวิธีการสอน เพื่อให้โรงเรียน ได้นำไปใช้พัฒนานักเรียนและเป็นการเปิดโอกาสให้เครือข่ายนอก เพาะพันธุ์ปัญญาได้เรียนรู้ โดยผ่านการเล่าให้ฟัง และสาธิตการ สอนจากห้องเรียนทั้ง 10 ห้อง และอีกหนึ่งห้องเป็นแนวทางการ บริหารจัดการเพื่อการสอนโครงงานฐานวิจัยสำหรับผู้บริหาร ทำ ให้เกิด mindset พร้อมขับเคลื่อนไปในทิศทางเดียวกัน (วันที่ 11 ตุลาคม 2561 ณ โรงเรียนระโนดวิทยา อ.ระโนด จ.สงขลา)
12. สื่อและ ผู้เกี่ยวข้อง การศึกษาดูงาน โรงเรียนต้นแบบ	เพาะพันธุ์ปัญญา: นวัตกรรมการสอน โครงงานฐานวิจัย แบบประณีต และ สร้างความยั่งยืน ต่อไป	
13. ประชุมผู้บริหาร โรงเรียนต้นแบบ ครั้งที่ 3		
14. จัด workshop ศน.มัธยมใน จังหวัดเพาะพันธุ์ ปัญญา	ศึกษานิเทศก์ได้ เรียนรู้กระบวนการ ของ โครง ก ร เพาะพันธุ์ปัญญา	จากการที่ศน.ได้เข้าร่วม workshop กับโครงการฯ ตลอดระยะเวลา 5 วันนั้น ทำให้ศน.หลายท่านเปลี่ยนความคิด และเห็นว่า กระบวนการเพาะพันธุ์ปัญญาเป็นกระบวนการที่ สามารถสร้างผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ได้จริง โดยมี กระบวนการจิตตปัญญาเป็นจุดแข็ง และแตกต่างจากวิธีการ เรียนรู้แบบอื่น นอกจากนี้ ศน. และพี่เลี้ยงยังได้วางแผนการ ทำงานร่วมกัน ซึ่งมีเป้าหมายสำคัญในการร่วมเรียนรู้และสร้าง ความยั่งยืนให้เกิดขึ้นในพื้นที่ (วันที่ 7-11 พฤษภาคม 2561 ณ โรงแรมรอยัล เบญจา สุขุมวิท กรุงเทพฯ)
15. Workshop PLC technique ครู แกนนำ	พัฒน ทัก ษะ PLC และออกแบบ RBL-SEEEM	พัฒนาทักษะ PLCและออกแบบ RBL-SEEEM ทำให้ครู เข้าใจว่าทำไมต้องทำ PLC และได้ฝึกทักษะการทำ PLC โดยการ นำจิตตปัญญาเข้ามาใช้ ซึ่งจากกิจกรรมทำให้เกิดพื้นที่ปลอดภัยให้ ครู ครูกล้าที่จะเปิดใจพูดคุย และเล่าเรื่องราวโดยไม่ใส่ความเห็น ส่วนตัว และสามารถถอดแก่นความรู้จากเรื่องราวที่ฟังได้ (วันที่ 9-10 มิถุนายน 2561ศูนย์พี่เลี้ยงม.พะเยา , 16-17 มิถุนายน 2561 ศูนย์พี่เลี้ยงม.มหิดล และมูลนิธิปัญญาวุฑฒิ , วันที่ 22-23 มิถุนายน 2561 ศูนย์พี่เลี้ยงมร.ลำปาง , วันที่ 22-23 กรกฎาคม 2561 ศูนย์พี่เลี้ยงมร.สุราษฎร์ ธานี , วันที่ 25-26 สิงหาคม 2561 ศูนย์พี่เลี้ยงมร.ศรีสะเกษ และ ศูนย์พี่เลี้ยงม. อุบลราชธานี , วันที่ 20-21 ตุลาคม 2561 ศูนย์พี่เลี้ยงม.สงขลานครินทร์)

กิจกรรมตาม แผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	ผลที่ได้จากการปฏิบัติจริง
16. ประชุมครูและพี่เลี้ยง เพื่อพัฒนา proposal ให้เป็น SEEEM	สามารถพัฒนาโครงการให้เป็น SEEEM และเขียนคือคิดได้	จากการอบรมครูของศูนย์พี่เลี้ยงมรภ.ลำปาง วันแรกนักเรียนได้นำโจทย์หัวข้อโครงการของตนเองมาวิเคราะห์จริง ฝึกการวิพากษ์ข้อมูลและการส่งสัยของข้อมูลที่ไม่ผิดปกติ วันที่สองเป็นการอบรมเขียนคือคิด (เฉพาะครู) ฝึกการเขียนผังจากเรื่องราวบูรณาการสาระวิทยาศาสตร์และสังคม (วันที่ 17-18 พฤศจิกายน 2561 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง)

ตารางที่ 2.3 รายละเอียดผลการดำเนินงาน (ยกเว้นการนิเทศข้อ 3 ของตาราง 2.1) ของโครงการตามแผนงานโดยสรุป ปีที่ 2 20 พฤศจิกายน 2561 ถึง 19 พฤศจิกายน 2562

กิจกรรมตาม แผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	ผลที่ได้จากการปฏิบัติจริง
1. ประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับศูนย์พี่เลี้ยงทั้ง 8 ศูนย์ ครั้งที่ 6/2560	วางแผนการจัดงานขอขอบคุณผู้สนับสนุนโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา	กำหนดจัดงานขอบคุณผู้สนับสนุนโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ระหว่างวันที่ 11-12 พฤษภาคม 2562 จังหวัดน่าน ซึ่งวันแรกเป็นกิจกรรมขอบคุณผู้สนับสนุนโครงการฯ วันที่ 2 เป็นกิจกรรมจิตอาสาจากใจพี่เลี้ยงสู่โรงเรียนขยายผลโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ระดับชั้นประถมศึกษา จำนวน 5 โรงเรียน และวันที่ 13 พฤษภาคม 2562 สมเด็จพระเทพฯ ทรงเสด็จไปร่วมงานของกลสิกรในครั้งนี้ด้วย ภายในงานจะแจกหนังสือกระบวนการ RBL โดยถอดกระบวนการจากการสัมภาษณ์ครูและนักเรียนในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาทั้ง 8 ศูนย์พี่เลี้ยง หมายเหตุ ทราบภายหลังว่าหนังสือแจกงานแถลงข่าวเดือน ต.ค. 62 แทน (วันเสาร์ที่ 26 มกราคม 2562 ณ โรงแรมอมารี ดอนเมือง แอร์พอร์ต กรุงเทพฯ)
2. อบรมเชิงปฏิบัติการ"พัฒนา STEM ให้เป็น SEEEM " และเขียนคือคิด"	สามารถพัฒนาโครงการให้เป็น SEEEM และเขียนคือคิดได้	จากการอบรมครูและนักเรียนของศูนย์พี่เลี้ยงทั้ง 8 ศูนย์ พบว่านักเรียนได้นำโจทย์หัวข้อโครงการของตนเองมาวิเคราะห์จริง ฝึกการวิพากษ์ข้อมูลและการส่งสัยของข้อมูลที่ไม่ผิดปกติ วันที่สองเป็นการอบรมเขียนคือคิด (เฉพาะครู) ครูสามารถเขียนบทความโดยการบูรณาการสาระรายวิชาของตนเองได้เป็นอย่างดี (วันที่ 17-18 พฤศจิกายน มรภ.ลำปาง/8-9 ธันวาคม 2561 ม.พะเยา / 15 ธันวาคม 2561 ม.มหิดลและมูลนิธิปัญญาฯ/ 22-23 ธันวาคม 2561 มรภ.ศรีสะเกษและม.อุบลราชธานี / 19-20 มกราคม 2562 มรภ.สุราษฎร์ธานี / 9 กุมภาพันธ์ 2562 ม.สงขลานครินทร์)

กิจกรรมตาม แผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	ผลที่ได้จากการปฏิบัติจริง
3. งานขอบคุณ ผู้สนับสนุน โครงการ เพาะพันธุ์ปัญญา		การจัดงานในครั้งนี้วันแรกเป็นการขอบคุณ สกว.และบมจ.ธนาคารกสิกรไทย ซึ่งเป็นผู้สนับสนุนโครงการฯ ณ โรงแรม น่านตรึงใจ จังหวัดน่าน ผู้เข้าร่วมประกอบด้วย ผู้บริหารสกว. ผู้บริหารบมจ.ธนาคารกสิกรไทย กรรมการกำกับดูแลทิศทาง การดำเนินงานโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา พี่เลี้ยง ครูปัญญาที่ปกร และสื่อมวลชน และวันที่สองเป็นกิจกรรมจิตอาสาจากใจพี่เลี้ยงสู่โรงเรียนขยายผลโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ระดับชั้นประถมศึกษา จำนวน 5 โรงเรียน ซึ่งครูและนักเรียนได้ทักษะกระบวนการเพาะพันธุ์ปัญญาไปปรับใช้ได้จริง โดยมีสื่อมวลชนร่วมสังเกตการณ์ทำข่าว (วันที่ 11-12 พฤษภาคม 2562 ณ โรงแรมน่านตรึงใจ จ.น่าน)
4. ประชุม แลกเปลี่ยน เรียนรู้กับศูนย์พี่ เลี้ยงทั้ง 8 ศูนย์ ครั้งที่ 7/2560	วางแผนการจัด งาน แลก ไขว่ โครงการเพาะพันธุ์ ปัญญา	กำหนดจัดงานวันที่ 25 ตุลาคม 2562 ณ โรงแรมมิราเคิลแกรนด์ กรุงเทพฯ โดยใช้ชื่องานการประชุม “การสร้าง change agent เพื่อเปลี่ยนแปลงการศึกษาไทย: Education Endgame” (วันเสาร์ที่ 3 สิงหาคม 2562 ณ โรงแรมอมารี ดอนเมือง แอร์พอร์ต กรุงเทพฯ)
5. อบรมเชิง ปฏิบัติการ"การ Coach กระบวนการคิด เหตุผล และ การ Coach กระบวนการคิด ไปสู่ STEM และ SEEEM"	สามารถพัฒนา โครงการให้เป็น SEEEM และเขียนคือ คิดได้	จากการอบรมครูแกนนำโรงเรียนต้นแบบทั้ง 16 โรงเรียนของศูนย์พี่เลี้ยงทั้ง 8 ศูนย์ พบว่าครูเข้าใจการ coach ด้วยกระบวนการ active learning ให้นักเรียนให้เห็นผังของความเป็นเหตุเป็นผลจากเรื่องราวหรือบทเรียน เพื่อรู้จักตัวแปรและรายละเอียดของสาระวิชาที่อธิบายผลของการทำโครงการฐานวิจัย (วันที่ 10-11 สิงหาคม 2562 มรภ.ศรีสะเกษและม.อุบลราชธานี / 17-18 สิงหาคม 2562 มรภ.สุราษฎร์ธานี และม.สงขลานครินทร์ / 24-25 สิงหาคม 2562 มรภ.ลำปาง และ ม.พะเยา / 31 สิงหาคม – 1 กันยายน 2562 ม.มหิดล และมูลนิธิปัญญาทูต)
6. ประชุมแลกเปลี่ยน และแลกเปลี่ยน เรียนรู้กับศูนย์พี่ เลี้ยงทั้ง 8 ศูนย์ ครั้งที่ 8/2560	ร่วมสรุปงาน วันที่ 25-26 ตุลาคม 2562	วันที่ 25 ตุลาคม 2562 ประชุม “การสร้าง change agent เพื่อเปลี่ยนแปลงการศึกษาไทย: Education Endgame” และจัดกระบวนการเรียนรู้ให้แก่เครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏต่อมาจัดประชุมพี่เลี้ยงเพื่อสรุปงานวันที่ 25 .ค. และวางแผนการทำงานในอนาคต (วันที่ 25 ณ โรงแรมมิราเคิลแกรนด์ กรุงเทพฯ วัน 26 ตุลาคม 2562 ณ ปากน้ำรีสอร์ท จ.สตูล)

ตารางที่ 2.4 สรุปการลงนิเทศงานศูนย์พี่เลี้ยง (ข้อ 3 ของตาราง 2.1) ปีที่ 1 20 พฤศจิกายน 2560 ถึง 19 พฤศจิกายน 2561²

กิจกรรม	ผู้จัด	วันที่
1. PLC พะเยา	ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยพะเยา	27 พฤศจิกายน 2560 ณ ม.พะเยา
2. PLC ภาคกลาง	ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยมหิดล และ ศูนย์พี่เลี้ยงมูลนิธิปัญญาฯ	13-14 มกราคม 2561 ณ อ. อัมพวา
3. คู่มือการเพาะพันธุ์ปัญญา โรงเรียนเทววิทยาคม เชียงราย	โรงเรียนเทวฯ ศูนย์พี่เลี้ยง มหาวิทยาลัยพะเยา	25 มกราคม 2561 ณ โรงเรียนเทวฯ
4. กิจกรรมร่วมสร้างหลักสูตร เพาะพันธุ์ปัญญา โรงเรียนเสริม งานวิทยาคม	ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏ ลำปาง	29 มกราคม 2561 ณ โรงเรียนเสริมงานวิทยาคม
5. PLC ครูแกนนำและพี่เลี้ยง ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง	ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏ ลำปาง	11 กุมภาพันธ์ 2561 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
6. ปิดงานระดับศูนย์ของศูนย์พี่ เลี้ยงมหาวิทยาลัยมหิดล	ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยมหิดล	24 กุมภาพันธ์ 2561 ณ ม.มหิดล
7. ปิดงานระดับภาคของภาค อีสาน	ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัย อุบลราชธานีและศูนย์พี่เลี้ยง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ	24 กุมภาพันธ์ 2561 ณ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
8. ปิดงานระดับโรงเรียนของศูนย์ พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏศรี สะเกษ	โรงเรียนไพรบึงฯ ศูนย์พี่เลี้ยง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ	2 มีนาคม 2561 ณ โรงเรียนไพรบึงวิทยา จ.ศรี สะเกษ
9. ปิดงานระดับภาคของศูนย์พี่ เลี้ยงภาคกลาง	ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยมหิดล และ ศูนย์พี่เลี้ยงมูลนิธิปัญญาฯ	10 มีนาคม 2561 ณ อุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จ.นครปฐม
10. ปิดงานระดับศูนย์ของศูนย์พี่ เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏ สุราษฎร์ธานี	ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏ สุราษฎร์ธานี	11 มีนาคม 2561 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏ สุราษฎร์ธานี
11. ปิดงานระดับศูนย์ของศูนย์พี่ เลี้ยง	ศูนย์พี่เลี้ยง	17 มีนาคม 2561

² การนิเทศคือหน่วยลงพื้นที่ตามคำขอของศูนย์เมื่อจัดงาน (รายละเอียดอยู่ในรายงานของศูนย์) และรวมถึงการที่หน่วยฯ ลงโรงเรียน เพื่อถอดถอดกระบวนการสอนของครูตามข้อ 9 ของตาราง 2.1

กิจกรรม	ผู้จัด	วันที่
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	ณ โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย ๒
12. เวทีเผยแพร่วิธีการสอนแบบ ประเด็น	ศูนย์พี่เลี้ยง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	19 มีนาคม 2561 ณ โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย ๒
13. ปิดงานระดับศูนย์ของศูนย์พี่ เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะ เกษ	ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏศรี สะเกษ	22 มีนาคม 2561 ณ โรงเรียนไพรบึงวิทยาคม
14. ค่ายโครงงานฐานวิจัยของ โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ ของศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัย ราชภัฏศรีสะเกษ	โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์	8-9 มิถุนายน 2561 ณ โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์
15. เยี่ยมชมการเรียนการสอนเพื่อ แบ่งปันประสบการณ์สานพลัง การเรียนรู้บนหลักคิดแบบ เพาะพันธุ์ปัญญาของศูนย์พี่ เลี้ยงมหาวิทยาลัยพะเยา	ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยพะเยา	11 มิถุนายน 2561 ณ โรงเรียนดำรงราษฎร์ สงเคราะห์ 12 มิถุนายน 2561 ณ โรงเรียนแม่จันวิทยาคม 13 มิถุนายน 2561
16. รายงานความก้าวหน้าของศูนย์ พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏสุ ราษฎร์ธานี	ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏ สุราษฎร์ธานี	20 กรกฎาคม 2561 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ ธานี
17. ดูกิจกรรมเพาะพันธุ์ปัญญา โรงเรียนแม่ใจวิทยาคม เชิงราย	โรงเรียนแม่ใจวิทยาคม ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยพะเยา	1 ตุลาคม 2561 ณ โรงเรียนแม่ใจวิทยาคม
18. เวทีถอดบทเรียนกระบวนการ เรียนการสอนแบบเพาะพันธุ์ ปัญญาของศูนย์พี่เลี้ยง มหาวิทยาลัยพะเยา	ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยพะเยา	8 พฤศจิกายน 2561 ณ ณ โรงเรียนดำรงราษฎร์ สงเคราะห์ 9 พฤศจิกายน 2561 ณ ณ โรงเรียนแม่จันวิทยาคม 10 พฤศจิกายน 2561 ณ ณ โรงเรียนแม่ใจวิทยาคม 11 พฤศจิกายน 2561 ณ ณ โรงเรียนเทิงวิทยาคม

กิจกรรม	ผู้จัด	วันที่
19. ลงพื้นที่ติดตามการทำงานของโรงเรียน	โรงเรียนจักรคำคณาทร โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง	16 พฤศจิกายน 2561 โรงเรียนจักรคำคณาทร โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย

ตารางที่ 2.5 สรุปการลงนิเทศงานศูนย์พี่เลี้ยง (ข้อ 3 ของตาราง 2.1) ปีที่ 2 20 พฤศจิกายน 2561 ถึง 19 พฤศจิกายน 2562

กิจกรรม	ผู้จัด	วันที่
1. พัฒนาโจทย์ของโรงเรียนบ้านคลองสมบูรณ์ ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยมหิดล	ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยมหิดล	14 ธันวาคม 2561 ณ โรงเรียนบ้านคลองสมบูรณ์
2. ปิดงานระดับศูนย์ของศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	24 พฤศจิกายน 2561 ณ โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย ๒
3. ถอดบทเรียนศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี	ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี	28 พฤศจิกายน 2561 โรงเรียนกุ้งจานวิทยาคม และโรงเรียนสมเด็จพระญาณสังวร ฯ 29 พฤศจิกายน 2561 โรงเรียนเขมรราชพิทยาคม 30 พฤศจิกายน 2561 โรงเรียนโคกสว่างคุ้มวิทยานุสรณ์
4. ถอดบทเรียนศูนย์พี่เลี้ยงมูลนิธิปัญญาวุฒิ	ศูนย์พี่เลี้ยงมูลนิธิปัญญาวุฒิ	8 มกราคม 2562 โรงเรียนรัฐราษฎร์อุทิศ จ.ราชบุรี และโรงเรียนนารีวิทยา จ.ราชบุรี 9 มกราคม 2562 โรงเรียน กรับใหญ่ว่องกุศลกิจพิทยาคม จ.ราชบุรี และโรงเรียนศาลาดีกวิทยา จ.นครปฐม
5. ถอดบทเรียนศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยมหิดล	ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยมหิดล	10 มกราคม 2562 โรงเรียน ทานตะวันไตรภาษา จ.สมุทรสาคร และโรงเรียน

กิจกรรม	ผู้จัด	วันที่
		กาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม (พระตำหนักสวน กุหลาบมอญ)
6. ถอดบทเรียนศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัย ราชภัฏลำปาง	ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏ ลำปาง	15 มกราคม 2562 โรงเรียนจักรคำคณาทร 16 มกราคม 2562 โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม 17 มกราคม 2562 โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย
7. ถอดบทเรียนศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัย อุบลราชธานี	ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัย อุบลราชธานี	27 มกราคม 2562 โรงเรียนเขมรราษฎร์วิทยาคม 30 มกราคม 2562 โรงเรียนกุฉินารายณ์วิทยาคมและ โรงเรียนโคกสว่างคัมภีร์วิทยา นุสรณ์
8. ถอดบทเรียนศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัย ราชภัฏศรีสะเกษ	ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏ ศรีสะเกษ	28 มกราคม 2562 โรงเรียนราชสีไศล ที่ 29 มกราคม 2562 โรงเรียนไพรบึงวิทยาและ โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์
9. ปิดงานระดับศูนย์ของศูนย์พี่เลี้ยง มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีและ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ	ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัย อุบลราชธานีและมหาวิทยาลัยราช ภัฏศรีสะเกษ	8 กุมภาพันธ์ 2562 ณ หอประชุมที่ปงกระดิมโซติ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
10. ปิดงานระดับศูนย์ของศูนย์พี่เลี้ยง มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง	ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏ ลำปาง	17 มีนาคม 2562 ณ ชั้น 5 อาคารบริการ วิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ลำปาง
11. ปิดงานระดับศูนย์ของศูนย์พี่เลี้ยง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	ศูนย์พี่เลี้ยง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	27 มีนาคม 2562 ณ โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย ๒
12. ปิดงานระดับศูนย์ของศูนย์พี่เลี้ยง มหาวิทยาลัยพะเยา	ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยพะเยา	30 มีนาคม 2562 ณ มหาวิทยาลัยพะเยา

และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหลักในการสร้างความยั่งยืน โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาร่วมกับสกว. ได้เผยแพร่แนวความคิดและองค์ความรู้ของโครงการฯ แก่สาธารณะผ่านสื่อและกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เป็นที่ยอมรับในวงการการศึกษา รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 2.6 กิจกรรมขยายผลออกสาธารณะ ปีที่ 1 20 พฤศจิกายน 2560 ถึง 19 พฤศจิกายน 2561

ที่	กิจกรรม	รูปภาพ
1	เวทีแบ่งปันประสบการณ์เพื่อสานพลังการเรียนรู้บนหลักคิดเพาะพันธุ์ปัญญา เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2560 ณ โรงเรียนกรับใหญ่ว่องกุลกิจพิทยาคม จังหวัดราชบุรี ดร.ปิยะบุตร ชลวิจารณ์ ประธานกรรมการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กพฐ.) คณะอนุกรรมการจัดการเรียนการสอนในคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา สกว. พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทางการศึกษา ได้ร่วมรับฟังและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการเรียนรู้บนหลักคิดของเพาะพันธุ์ปัญญา จากเสียงสะท้อนจากผู้เข้าร่วมเสวนาพบว่า เพาะพันธุ์ปัญญา คือการเปลี่ยนผ่านวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบใหม่ที่ส่งเสริมให้นักเรียนหาความรู้ เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ ซึ่งนักเรียนจะได้รับผลพลอยได้จากการทำงานเป็นทีม การนำเสนอความรู้สู่สาธารณะ การเรียนรู้แบบนี้ควรทำให้เป็นปกติ	
2	การประชุมหารือเพื่อวางแผนการดำเนินการและจัดทำเป้าหมายในการขยายพื้นที่โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาไปสู่จังหวัดน่าน เมื่อวันที่ 6 มกราคม 2561 ณ มหาวิทยาลัยพะเยา สกว. หน่วยจัดการกลางฯ บมจ.ธนาคารกสิกรไทย และมหาวิทยาลัยพะเยา ร่วมประชุมหารือเพื่อวางแผนการดำเนินการและจัดทำเป้าหมายในการขยายพื้นที่โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาไปสู่จังหวัดน่านของศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยพะเยา โดยรูปแบบดำเนินการจะนำโครงการฯ มาเข้าสู่กระบวนการพัฒนากับนักเรียนระดับประถมศึกษาในลักษณะของการจัดค่ายวิชาการหมุนเวียนฐานการเรียนรู้ไปยังโรงเรียนต่างๆ เน้นให้สนุกกับการเรียนรู้มีความสุข เพื่อให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานอันจำเป็นต่อการพัฒนาตนเองต่อไปในอนาคต รวมทั้งปรับทัศนคติครูและผู้บริหารโรงเรียนด้านการทำโครงงานฐานวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือเรียนรู้ที่สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยพะเยาจะเร่งดำเนินการสำรวจโรงเรียนที่จะเข้าร่วมโครงการ เพื่อให้ทันต่อการเปิดภาคการศึกษาใหม่ โดยนำจุดเด่นมหาวิทยาลัยรับใช้ด้านการศึกษาสมดังปณิธานปัญญาเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนมาเป็นผลงานนำเสนอร่วมกับบมจ.ธนาคารกสิกรไทยเพื่อถวายต่อสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี	

ที่	กิจกรรม	รูปภาพ
	ดำเนินมาทอดพระเนตรผลการดำเนินงานของมูลนิธิธนาคารกสิกรไทย ในจังหวัดน่าน เดือนพฤษภาคม 2562	
3	การเปิดตัวหนังสือ “เบญจปัญญา” ในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ครั้งที่ 46 เมื่อวันี่ 4 เมษายน พ.ศ. 2561 ณ งานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ครั้งที่ 46 ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ รศ.ดร. สุธีระ ประเสริฐสรรพ หัวหน้าหน่วยจัดการกลางโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ได้เปิดตัวหนังสือชุด เรื่อง “เบญจปัญญา” ซึ่งประกอบด้วย 5 เล่ม คือ - เล่มที่ 1 เพาะพันธุ์ปัญญา: การสร้างปัญญาจากโครงงานฐานวิจัย - เล่มที่ 2 เพาะพันธุ์ปัญญา: ปัญญาจากเหตุผลในเหตุผล-ผล - เล่มที่ 3 เพาะพันธุ์ปัญญา: ปัญญาจากโจทย์โครงงานฐานวิจัย - เล่มที่ 4 เพาะพันธุ์ปัญญา: ปัญญาในการออกแบบ RBL - เล่มที่ 5 เพาะพันธุ์ปัญญา: ปัญญาการศึกษาจึงผลิตบัณฑิต หนังสือชุดนี้เป็นส่วนหนึ่งขององค์ความรู้จากประสบการณ์ที่ผนึกรวมเป็นกระบวนการสร้างปัญญาของนักเรียนผ่านการทำงานโครงงานฐานวิจัย	
4	อบรมเชิงปฏิบัติการโครงการพัฒนา Roving team เมื่อวันที่ 2-3 ธันวาคม พ.ศ. 2560 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ ได้รับเชิญเป็นวิทยากรในโครงการพัฒนา Roving team ซึ่งจัดโดยสกว. ร่วมกับคณะทำงานของโครงการวิจัยและพัฒนาระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครูมรภ-สกว	
5	งานยูนิเวอร์ซิตี เอกซ์โป มหกรรมอุดมศึกษา: อุดมศึกษา-พลังขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0 เมื่อวันที่ 3 มีนาคม พ.ศ. 2561 ณ Royal Paragon Hall ชั้น 5 สยามพารากอน รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ ได้รับเชิญให้เข้าร่วมงาน “ยูนิเวอร์ซิตี เอกซ์โป มหกรรมอุดมศึกษา: อุดมศึกษา-พลังขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0” และเป็นวิทยากรในหัวข้อ “บทบาทอุดมศึกษาในการขับเคลื่อน STEM Education สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน: บทเรียนรู้จากโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา” ซึ่งจัดโดยที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (ทปอ.)	

ที่	กิจกรรม	รูปภาพ
6	งาน “การบูรณาการ STEM Education สู่การปฏิบัติจริง” เมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม พ.ศ. 2561 ณ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ ได้รับเชิญให้เป็นวิทยากรและร่วมเวทีเสวนา ในโครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ “การบูรณาการ STEM Education สู่การปฏิบัติจริง” ซึ่งจัดโดยคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกับบริษัท อักษร เอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน) ซึ่งผู้เข้าร่วมประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระฯ และครูผู้สอนกว่า 500 คน	
7	งาน TEP Forum 2018 “ถึงเวลาเปลี่ยนการศึกษาไทย” เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2561 ณ องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (Thai PBS) รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ ได้รับเชิญให้ร่วมงาน TEP Forum 2018 “ถึงเวลาเปลี่ยนการศึกษาไทย” และเป็นวิทยากรใน Workshop “ถามคือสอน กระบวนการครูในศตวรรษที่ 21” เพื่อเปลี่ยนครูให้เป็นผู้ค้นหาและส่งเสริมศักยภาพของนักเรียน ซึ่งผลจากการ Workshop ครั้งนี้จะใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนสำคัญของภาคีเพื่อการศึกษาไทยในการสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป	
8	งานเปิดตัวโครงการการขยายผลโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาสู่จังหวัดน่าน เมื่อวันที่ 21 - 22 พฤษภาคม 2561 ณ ห้องประชุมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 2 น่าน อำเภอบัว จังหวัดน่าน รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ ได้รับเชิญให้ร่วมงาน “เปิดตัวโครงการการขยายผลโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาสู่จังหวัดน่าน” ของศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยพะเยา พร้อมร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เสนวนำปัญญานิรมิตและประชุมเชิงปฏิบัติการการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดเพาะพันธุ์ปัญญาให้แก่ครูและนักเรียน	
9	การนำเสนอโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาต่อคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กพฐ.) เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน พ.ศ. 2561 รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ ได้นำเสนอโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาต่อคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กพฐ.) เพื่อสรุปแนวคิดและวิธีทำงานของโครงการฯ ได้มีข้อเสนอเพื่อพิจารณาต่อไปนี้ 1. ขอให้ช่วยเตรียมโครงสร้างของโรงเรียน (หลักสูตรเพิ่มเติมสถานศึกษา, จัดภาระสอนให้ครูเป็นทีมบูรณาการสาระ, เวลาคาบยาว 2-3 ชม. เสนอให้นางบประมาณส่วนงานที่ไม่เกิดผลมาทำเพาะพันธุ์ปัญญาแทน)	

ที่	กิจกรรม	รูปภาพ
	2. พัฒนาครูให้สอน RBL โดยใช้คู่มือครูให้ได้ (จิตปัญญาศึกษา, ระบบคิดเหตุ-ผล และการออกแบบโครงงานฐานวิจัย, ระบบคิดวิเคราะห์สังเคราะห์วิพากษ์, ทักษะการถาม สะท้อนคิด feedback การเขียนและนำเสนอ) อย่างไรก็ตามคู่มือครูยังประสบปัญหาเนื่องจากหลักสูตรที่เสนอไปไม่ผ่านการพิจารณาในรอบแรก วิทยากรซึ่งเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยก็ไม่ผ่านเพราะไม่มีประสบการณ์สอน สพฐ. 10 ปีขึ้นไป 3. สนับสนุนการออกพื้นที่ การมีส่วนร่วมของชุมชน 4. เปิดเวทีนำเสนอแก่ครู นักเรียน ชุมชน 5. เป็นนโยบายบูรณาการลดภาระงาน active learning และพัฒนา ศน. 6. ร่วมกับอุดมศึกษา ประชาธิปไตย partnership school	
10	งานประชุมคณะกรรมการประสานงานวิชาการการศึกษาท้องถิ่นระดับส่วนกลางครั้งที่ 2/2561 เมื่อวันที่ 21 มิถุนายน พ.ศ. 2561 ณ โรงแรมศรีลำตวน อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ จัดโดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ ได้รับเชิญเป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาสู่การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่สร้างสมรรถนะการคิดขั้นสูงและทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เพื่อขยายผลโครงการฯ และสร้างความยั่งยืนในพื้นที่อบจ. ศรีสะเกษต่อไป	
11	การนำเสนอโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาต่อ นพ.อุดม คชินทร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2561 รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ ได้นำเสนอโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาต่อ นพ.อุดม คชินทร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งได้รับข้อเสนอแนะดังนี้ 1. ครูต้องการพี่เลี้ยงจิตวิทยาศาสตร์ที่เข้าใจ RBL แบบผลเกิดจากเหตุ และติดตามช่วยเหลือต่อเนื่อง 2. อุดมศึกษาที่เป็นภาคีพัฒนาโรงเรียนร่วมพัฒนาต้องใช้เครื่องมือใหม่ได้แก่ coaching, contemplative education, RBL 3. คณะครุศาสตร์ ม.ราชภัฏ ควรผลิตครูที่เข้าใจการเรียนรู้จากการทำโครงงานฐานวิจัย 4. สกอ. มี 8 มหาวิทยาลัยที่ทำโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา 6 ปี สามารถเป็นผู้นำในการพัฒนาผ่านเครือข่ายอุดมศึกษา 9 เครือข่ายที่มีงบอยู่แล้ว และทำผ่านคู่มือของ สพฐ.	

ที่	กิจกรรม	รูปภาพ
12	การประชุมร่วมกับคุณมีชัย วีระไวทยะ โครงการ Partnership School เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม พ.ศ. 2561 รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ ได้ประชุมหารือร่วมกับคุณมีชัย วีระไวทยะ กรรมการดำเนินงานพัฒนานวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาในรูปแบบ โรงเรียนร่วมพัฒนา (Partnership School) เพื่อหารือวิธีการจัดการ พัฒนาครูที่อยู่กระจัดกระจายในโครงการ Partnership School โดยจะใช้วิธีการเรียนแบบ RBL ของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา แต่อย่างไรก็ตามต้องได้รับความเห็นชอบจากบริษัทที่สนับสนุนและมหาวิทยาลัยที่รับพัฒนาครูด้วย ซึ่งจะนัดประชุมอีกครั้งเพื่อหาข้อสรุป	
13	การประชุมร่วมกับผู้อาวุโสที่สนใจการศึกษา เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2561 ณ มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ ได้ประชุมร่วมกับผู้อาวุโสที่สนใจการศึกษา เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์และทราบความเคลื่อนไหวของภาคีต่าง ๆ ที่มีนวัตกรรมของตนเอง	
14	งานมหกรรมวิจัยแห่งชาติ (Thailand Research EXPO 2018) เมื่อวันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2561 ณ เซ็นทรัลเวิลด์ กรุงเทพมหานคร จัดโดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ ได้รับเชิญให้ร่วมงาน “Thailand Research EXPO 2018” และเป็นวิทยากรใน Workshop “การสอนสะเต็มให้เข้าใจการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นเวทีที่เปิดโอกาสให้แก่ผู้ที่สนใจสามารถลงทะเบียนเข้าร่วมฟรี ซึ่งผลจากการ Workshop ครั้งนี้ผู้เข้าร่วมประชุมเข้าใจสะเต็มมากยิ่งขึ้น	
15	การอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อขยายผลในระดับประถมศึกษา (สพป. 2 จังหวัดเลย) เมื่อวันที่ 18-19 สิงหาคม พ.ศ. 2561 รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ ได้จัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่ครู ระดับประถมศึกษาในจังหวัดเลย จำนวน 6 โรงเรียน เห็นได้ชัดว่าครูมีความตั้งใจในการเรียนรู้จริงและได้รับการสนับสนุนจากศึกษานิเทศก์ที่เข้มแข็งและมีเป้าหมายชัดเจน นอกจากนี้ยังมีโอกาสลงพื้นที่โรงเรียนโคกมน ทำให้เห็นความพยายามที่จะพัฒนานักเรียนระดับประถมโดยใช้ประสบการณ์จากการทำโครงการอาชีพ	

ที่	กิจกรรม	รูปภาพ
16	CRS manger Hitachi Asia ขอเรียนรู้ STEM และ SEEEM ของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2561 Mr. Bustamante CRS manger Hitachi Asia ขอเรียนรู้ STEM และ SEEEM ของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา เนื่องจาก Mr. Bustamante สนใจกระบวนการสอนให้คิดจนสามารถสร้างโครงงานฐานวิจัย (RBL) ที่ต่อยอดเป็น STEM ได้ (RBL-Based STEM) และได้ติดตามอย่างต่อเนื่องเพื่อให้บริษัทในเครือ Hitachi (Thailand) สนับสนุนโครงการ partnership school ต่อไป	
17	ศึกษาดูงานโรงเรียนมีชัยพัฒนา จังหวัดบุรีรัมย์ (โรงเรียน Partnership School) และร่วมเรียนรู้กระบวนการจัดการเรียนการสอนห้องเรียนเพาะพันธุ์ปัญญาของโรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ จังหวัดศรีสะเกษ สืบเนื่องจากการพบ นพ.อุดม คชินทร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ จึงเข้าพบคุณมีชัย วีระไวทยะ ผู้ได้รับมอบหมายให้ดำเนินโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนาเพื่อนำเสนอการสอนโครงงานฐานวิจัย และคุณมีชัย สนใจพัฒนาครูโรงเรียนมีชัยพัฒนาให้สอนโครงงาน RBL แบบเพาะพันธุ์ปัญญา จึงจัด workshop วันที่ 8 กันยายน 2561 ในหัวข้อ การสอน RBL สะเต็ม และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง วันที่ 9 กันยายน ได้เยี่ยมชมการสอนของครูโรงเรียนมีชัยพัฒนา และร่วมฟังการสอนของคุณมีชัยหัวข้อ SE วันที่ 10 กันยายน เป็นการแลกเปลี่ยนนำผู้บริหาร ครูและนักเรียนโรงเรียนมีชัยพัฒนา ประมาณ 15 คน เยี่ยมชมการสอนโครงงานฐานวิจัยของโรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ จังหวัดศรีสะเกษ	
18	โรงเรียนมีชัยพัฒนาศึกษาระบวนการโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา เมื่อวันที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2561 ผู้บริหาร ครู นักเรียนโรงเรียนมีชัยพัฒนาร่วมศึกษาระบวนการเพาะพันธุ์ปัญญาที่โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยมี core team เขตนวัตกรรมการศึกษาศรีสะเกษ ส. อาศรมศิลป์ และมูลนิธิสยามกัมมาจลร่วมด้วย ทำให้เห็นกระบวนการและเข้าใจเพาะพันธุ์ปัญญามากขึ้น จากการปฏิบัติภาคสนามและในห้องเรียน ทั้งนี้คุณมีชัย วีระไวทยะ ยังได้ประกาศให้ทุนสนับสนุนโรงเรียนขุนหาญฯ ในโครงการ School-BIRD (School Based Integrated Rural Development) อีกด้วย	

ที่	กิจกรรม	รูปภาพ
19	Core team เขตนวัตกรรมการศึกษาศรีสะเกษดูงานเพาะพันธุ์ปัญญา เมื่อวันที่ 17 กันยายน พ.ศ. 2561 Core team เขตนวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษได้ลงพื้นที่ดูงานโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาที่โรงเรียนไพรบึงวิทยาคม ซึ่งเป็นโรงเรียนต้นแบบที่จะได้รับการสนับสนุนให้เป็น node ขยายผลนวัตกรรมของเพาะพันธุ์ปัญญา	
20	การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 36 เมื่อวันที่ 28-29 กันยายน พ.ศ. 2561 รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ ได้รับเชิญให้เป็นวิทยากรอบรมเชิงปฏิบัติการการออกแบบ Active Learning ในการสอนโครงงานตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ให้กับครูในจังหวัดเชียงรายและพะเยาจำนวน 120 คน เพื่อให้ครูเรียนรู้ด้วยกระบวนการ Active Learning นำไปสู่การจัดทำโครงงาน ซึ่งจัดโดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ณ โรงแรมทีเคการ์เดน สปา รีสอร์ท จังหวัดเชียงราย	
21	งานมหกรรมทางการศึกษาเพื่อวิชาชีพครู ครั้งที่ 11 (EDUCA 2018) เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2561 ณ อิมแพ็ค ฟอรั่ม เมืองทองธานี รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ ได้รับเชิญให้ร่วมงาน “EDUCA 2018” และเป็นวิทยากรWorkshop ในหัวข้อ “การออกแบบโครงงานสะเต็มที่บูรณาการสาระ” ซึ่งผลจากการ Workshop ครั้งนี้ทำให้เข้าใจรายละเอียดของเหตุและผลทำให้สามารถบูรณาการทุกสาระวิชาให้อยู่ในการทำโครงงานสะเต็มได้อย่างถูกต้อง เป็นกระบวนการที่พัฒนาใหม่จากโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา	
22	การให้สัมภาษณ์ผ่าน 96.5 FM คลื่นความคิด เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม พ.ศ. 2561 เวลา 20.40 น. รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพได้ให้สัมภาษณ์ผ่าน 96.5 FM คลื่นความคิด ในรายการ เวทีความคิด โดยคุณอริสรา ประดิษฐ์สุวรรณ โดยพูดคุยถึงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเพื่อพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ผ่านการนำเสนอภาพแวดล้อมรอบตัวมาประยุกต์ใช้ร่วมกับสาระวิชาต่างๆ ออกแบบพื้นที่การเรียนรู้ได้อย่างอิสระตามความเหมาะสมของบริบทโรงเรียน ฟังได้ที่ https://www.facebook.com/Thinkingradio/videos/34064434650	

ตารางที่ 2.7 กิจกรรมขยายผลออกสาธารณะ ปีที่ 2 20 พฤศจิกายน 2561 ถึง 19 พฤศจิกายน 2562

ที่	กิจกรรม	รูปภาพ
1	อบรมเชิงปฏิบัติการ การเรียนรู้จากการทำโครงการ RBL เพาะพันธุ์ปัญญา เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2561 ณ โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จากการอบรมพบว่าครูและผู้บริหาร 40 คนเข้าใจการจัดการการเรียนรู้จากการทำโครงการฐานวิจัย ซึ่งเป็นเงื่อนไขการจบของโรงเรียนและมีเจ้าหน้าที่ บ. น้ำตาลมิตร เข้าร่วมสังเกตการณ์เพื่อเข้าใจกระบวนการที่จะนำไปใช้	
2	การ Coach พระอาจารย์และสามเณรนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมจังหวัดน่าน เมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 2561 oach พระอาจารย์และสามเณรนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม จ. น่าน ในการนำเสนอผลงานต่อ บ. ชับบ์ สามัคคีประกันภัย พบว่าทำให้ทีมงาน CEO ที่ย้ายมาใหม่เข้าใจงาน CSR การศึกษาที่ บ. ให้การสนับสนุนอยู่ บุคลากรการศึกษาของโรงเรียนเรียนรู้จากการอธิบาย (วิพากษ์) ผลงานนักเรียน	
3	อบรมเชิงปฏิบัติการ "การพัฒนาทักษะการ Coach โจทย์โครงการ RBL " เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2562 ณ โรงแรมอัครา โอเทล อ.ปัว จ. น่าน อบรมเชิงปฏิบัติการ "การพัฒนาทักษะการ Coach โจทย์โครงการ RBL " ให้ครูแกนนำโครงการขยายผลโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาสู่จังหวัดน่าน จากการอบรมพบว่าครูและนักเรียนเข้าใจ RBL ที่ง่าย ๆ สำหรับสร้างการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษา	
4	อบรมเชิงปฏิบัติการ "การพัฒนาทักษะการ Coach โจทย์โครงการ RBL " เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2562 ณ โรงเรียนจุนวิทยาคม จังหวัดพะเยา พัฒนาครูและนักเรียนและภาคการศึกษาโรงเรียนจุนวิทยาคมพะเยา จากการอบรมพบว่าครูและนักเรียนเข้าใจ RBL ที่ง่าย ๆ สำหรับสร้างการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาช่วยการศึกษาของครูโรงเรียนจุนวิทยาคมที่ตั้งใจนำการเรียนรู้แบบเพาะพันธุ์ปัญญาไปใช้	
5	ลงพื้นที่โรงเรียนร่วมพัฒนาของบริษัทมิตรผลที่จังหวัดขอนแก่น เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2561 ลงพื้นที่โรงเรียนร่วมพัฒนาของบริษัทน้ำตาลมิตรผลจำกัดที่จังหวัดขอนแก่น บริษัทน้ำตาลมิตรผลร่วมมือกับโรงเรียนในการพัฒนาระบบบริหาร พร้อมทั้งได้นำกระบวนการเรียนการสอนแบบเพาะพันธุ์ปัญญาเข้าไปพัฒนาร่วมด้วย (โครงการโรงเรียนร่วมพัฒนา)	

ที่	กิจกรรม	รูปภาพ
6	Workshop “แนวทางการสร้างและพัฒนาเครือข่ายการวิจัยทางการศึกษา” เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2561 Workshop “แนวทางการสร้างและพัฒนาเครือข่ายการวิจัยทางการศึกษา” จัดโดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา พบว่าสร้างความรู้ความเข้าใจ ระดมความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ประสบการณ์ในการดำเนินงานด้านเครือข่ายวิจัย ระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	
7	Workshop ครูโรงเรียนโรงเรียนบ้านแมลิต อ.แม่สร้อย จ.แม่ฮ่องสอน เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2562 Workshop ครูโรงเรียนโรงเรียนบ้านแมลิต อ.แม่สร้อย จ.แม่ฮ่องสอน ผลจากการอบรมพบว่าครูได้พัฒนาทักษะ PLC สำหรับการเรียนรู้แบบพหุปัญญา	
8	Workshop อบรมวิศวกรผู้ช่วยโครงการโรงประลองต้นแบบทางวิศวกรรม (Fabrication Lab) เมื่อวันที่ 21 มกราคม 2562 Workshop อบรมวิศวกรผู้ช่วยโครงการโรงประลองต้นแบบทางวิศวกรรม (Fabrication Lab) ผลจากการอบรมพบว่าวิศวกรผู้ช่วยเข้าใจและ coach ทักษะความเป็นนวัตกรรมแก่เด็กและเยาวชนไทยและสามารถเผยแพร่กระบวนการ RBL-Based STEM	
9	Workshop การพัฒนาทักษะการสอน IS เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2562 การพัฒนาทักษะการสอน IS เพื่อสร้างการเรียนรู้จากโครงงานสะเต็ม ให้ครูที่สนใจ ณ คณะวิศวกรรมศาสตร์ ม.สงขลานครินทร์	
10	Workshop ความคิดเชิงระบบกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อวันที่ 7-8 มีนาคม 2562 ณ โรงแรมดิไอเดิล เซอร์วิส เรสซิเดนซ์ จังหวัดปทุมธานี จัดโดยกรมวิชาการเกษตร หัวข้อบรรยาย “ความคิดเชิงระบบกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อสร้างและพัฒนานักวิจัยเข้าใจและวางแผนทิศทางการทำงานได้	

ที่	กิจกรรม	รูปภาพ
11	Workshop ความคิดเชิงเหตุผลและการประยุกต์ (Systems Thinking) เมื่อวันที่ 9-10 มีนาคม 2562 Workshop ความคิดเชิงเหตุผลและการประยุกต์ (Systems Thinking) ให้ครูพื้นที่เขตนวัตกรรมจังหวัดศรีสะเกษ ณ โรงเรียนไพรบึงวิทยาคม	
12	ศึกษาดูงานการเรียนรู้ฐานโรงเรียนต้นแบบโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา เมื่อวันที่ 18-19 มีนาคม 2562 โรงเรียนโนโครงการน่าน เพาะพันธุ์ปัญญา ได้ศึกษาดูงานการเรียนรู้ฐานโรงเรียนต้นแบบโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา โรงเรียนแม่จันวิทยาและโรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์ จังหวัดเชียงราย	
13	เวทีสานพลัง สร้างปัญญา พัฒนาเด็กปฐมวัยและประถมศึกษา เมื่อวันที่ 24 เมษายน 2562 เวทีสานพลัง สร้างปัญญา พัฒนาเด็กปฐมวัยและประถมศึกษา ณ ศูนย์การแสดงสินค้าและการประชุมอิมแพ็คเมืองทองธานี จัดโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ รศ. ดร. สุธีระ ประเสริฐสรรพ ได้เป็นวิทยากรกล่าว ในหัวข้อ “เปลี่ยนการศึกษาเพื่อรับใช้ชุมชนได้อย่างไร”	
14	การประชุมวิชาการ “นวัตกรรมการจัดการโรงเรียนคุณภาพ ต่อเนื่องสู่การประกันคุณภาพเพื่อโรงเรียน เมื่อวันที่ 29-30 เมษายน 2562 การประชุมวิชาการ “นวัตกรรมการจัดการโรงเรียนคุณภาพต่อเนื่องสู่การประกันคุณภาพเพื่อโรงเรียน จัดโดยโครงการ sQip ณ อิมแพ็คเมืองทองธานี โดยเปิดห้องเรียนเพาะพันธุ์ปัญญา 4 ห้อง จัดการโดยศูนย์สงขลา มหิดล มูลนิธิปัญญาอุทมิ และหน่วยจัดการกลาง	
15	การสานเสวนาเชิงปฏิบัติการ – ทักษะครูกระบวนการเพื่อการจัดการเรียนรู้แบบ MITR PHOL 21st Century Skills เมื่อวันที่ 2-3 พฤษภาคม 2562 การสานเสวนาเชิงปฏิบัติการ – ทักษะครูกระบวนการเพื่อการจัดการเรียนรู้แบบ MITR PHOL 21 st Century Skills จัดโดยโรงเรียนร่วมพัฒนาของกลุ่มมิตรผล ณ จ.ขอนแก่น	
16	หลักสูตรความคิดเชิงระบบกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Systems Thinking) เมื่อวันที่ 23 – 25 พฤษภาคม 2562 จัดโดยสำนักสนับสนุนสุขภาวะชุมชน เพื่อให้ผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน	

ที่	กิจกรรม	รูปภาพ
	เกี่ยวข้องกับการวางแผนเข้าใจกระบวนการทำงานสร้างเสริมสุขภาพและสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดเป็นชุมชนสุขภาวะ ตำบลนาอยู่ และจังหวัดน่านอยู่	
17	เวทีทบทวนก้าวอย่าง จากผลงานวิจัยสู่การใช้ประโยชน์ และเวทีสรุปผลการวิจัย 42 พื้นที่ 84 งานวิจัยขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2562 จัดภายใต้โครงการการวิจัยและพัฒนาสุขภาวะชุมชนท้องถิ่นสามจังหวัดชายแดนใต้ ได้เชิญปาฐกถาพิเศษ ในหัวข้อ “บทบาทของชุมชนท้องถิ่นและมหาวิทยาลัยในการวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่”	
18	การออกแบบการสอนโครงงานวิทยาศาสตร์และสะเต็มที่บูรณาการสาระ เมื่อวันที่ 15 – 16 มิถุนายน 2562 จัดโดยโรงเรียนแสงทองวิทยา ผลจากการอบรมครูได้เข้าใจหลักคิดและสามารถบูรณาการกระบวนการสอนโครงงานวิทยาศาสตร์และสะเต็มได้	
19	การอบรมเชิงปฏิบัติการ “การพัฒนาทักษะและกระบวนการสอนสู่ความเป็นครูมืออาชีพในศตวรรษที่ 21” เมื่อวันที่ 22 - 23 มิถุนายน 2562 จัดขึ้นภายใต้ความร่วมมือโครงการแผนยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเลยและศึกษาธิการจังหวัดเลย ผู้เข้าร่วมประกอบด้วยสำนักงานศึกษาธิการขึ้นพื้นฐาน, เอกชน , ท้องถิ่น , ศึกษาพิเศษและศึกษาธิการจังหวัดเลย รวม 80 คน มาเรียนรู้การสอนโครงงานแบบเพาะพันธุ์ปัญญา	
20	เวทีล้อมวงฟังตั้งวงเล่า ตอน “เคล็ดวิชาพัฒนาศิษย์” เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2562 จัดขึ้นภายใต้ความร่วมมือของศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาม.มหิดล , มูลนิธิปัญญาวุฒิจิตและม.สงขลานครินทร์ และครูแกนนำมาร่วมเปิดห้องเรียนคู่ขนาน 12 ห้อง ณ โรงเรียนทานตะวันไตรภาษา อ.เมือง จ.สมุทรสาคร	
21	การอบรมเชิงปฏิบัติการ “Systems Thinking” เมื่อวันที่ 4 - 5 กรกฎาคม 2562 จัดโดยกรมชลประทาน ซึ่งกรมฯ ต้องทำงานจัดการน้ำ จึงจัดอบรมนี้ขึ้นเป็นปีที่ 3 ทำให้ความคิดเชิงระบบที่เห็นความสัมพันธ์ทั้งหมดจึงสำคัญ ส่งเสริมให้ทำงานร่วมกับชาวบ้านและชุมชนได้อย่างสร้างสรรค์สู่จุดหมายเดียวกัน	

ที่	กิจกรรม	รูปภาพ
22	การอบรมเชิงปฏิบัติการ “การพัฒนาทักษะและกระบวนการสอนสู่ความเป็นครูมืออาชีพในศตวรรษที่ 21” เมื่อวันที่ 6 – 7 กรกฎาคม 2562 จัดโดยโครงการเขตนวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ ผลที่ได้ครูเข้าใจและสามารถตั้งสมมุติฐานแบบวิทยาศาสตร์ได้จากการถามคือสอน	
23	การสร้างสมรรถนะครูไทย ด้วยหลักสูตรครุศึกษานานาชาติ เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2562 จัดโดยคณะทำงานจัดทำกรอบสมรรถนะผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของอนุกรรมการจัดการเรียนการสอน ได้จัดอบรมให้อาจารย์คณะครุศาสตร์ ม.ราชภัฏสงขลา โดยได้เชิญรศ. ดร. สุธีระ ประเสริฐสรรพ บรรยายในหัวข้อ การเรียนการสอนแบบเพาะพันธุ์ปัญญา ทำให้คณะอาจารย์เข้าใจถึงกระบวนการหรือแนวทางปฏิบัติที่จะนำไปสู่การสร้างสมรรถนะมากยิ่งขึ้น	
24	อนาคตการศึกษาอยู่ในมือใคร เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2562 จัดโดยแผนงานคนไทย 4.0 ณ ม.เชียงใหม่ โดยได้เชิญรศ. ดร. สุธีระ ประเสริฐสรรพ บรรยายในหัวข้อ การจัดการการศึกษาเพื่อสร้างสมรรถนะคนไทย 4.0 ได้แนวทางในการพัฒนาตนเองและเผยแพร่ต่อไป	
25	อบรมเชิงปฏิบัติการ “การพัฒนา RBL สู่ SEEM” เมื่อวันที่ 7 กันยายน 2562 จัดโดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษได้เชิญรศ. ดร. สุธีระ ประเสริฐสรรพ บรรยายกระบวนการทำงานของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาสู่ครูในอบจ.ศรีสะเกษได้เข้าใจมากยิ่งขึ้น	
26	อบรมเชิงปฏิบัติการ”อภิปัญญาและการส่งเสริมอภิปัญญาของนักเรียนไทย 4.0” เมื่อวันที่ 15 กันยายน 2562 จัดโดยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ทำให้ผู้เข้าร่วมอบรมเข้าใจกระบวนการพัฒนาปัญญามากยิ่งขึ้น	

ที่	กิจกรรม	รูปภาพ
27	การจัดการเรียนรู้ของเด็ก LD โดยชุมชน เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2562 จัดโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ ได้เชิญรศ. ดร. สุธีระ ประเสริฐสรณ์ เปลี่ยนการพูดมาปลุกกระตุ้นผู้นำชุมชนให้สนใจการศึกษาที่ทำให้เด็กปกติกลายเป็นเด็ก LD (Life Disability) แทน	
28	เวทีนำเสนอโครงร่างและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ RBL โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2562 จัดโดยเขตนวัตกรรมศรีสะเกษ โดยมีรศ. ดร. สุธีระ ประเสริฐสรณ์ คอยโค้ชครูในการทำโครงงานฐานวิจัยระหว่างที่นักเรียนนำเสนอโครงร่างไปพร้อมกัน	
29	งาน EDUCA 2019 เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2562 ได้เชิญรศ. ดร. สุธีระ ประเสริฐสรณ์ กระบวนการเรียนรู้การตั้งคำถามเพื่อพัฒนาปัญญาภายนอกและภายในให้ผู้เรียนในงาน EDUCA 2019	
30	เวทีนำเสนอโครงร่างและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ RBL โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา เมื่อวันที่ 19-20 ตุลาคม 2562 จัดโดยม.เชียงใหม่ เชิญรศ. ดร. สุธีระ ประเสริฐสรณ์ บรรยายในหัวข้อ การสะท้อนคิดกับการเรียนรู้ของนักเรียนไทย 4.0	
31	“สร้างการเปลี่ยนแปลงการศึกษา (Education Transformative Change) เพื่อการพัฒนาคนสำหรับอนาคต” เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2562 จัดโดย สกสว. เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงการศึกษา (Education Transformative Change) และเผยแพร่บทบาทของมหาวิทยาลัยในฐานะพี่เลี้ยงร่วมสร้างการเปลี่ยนแปลงการศึกษาไทย โดยทำงานร่วมกับโรงเรียนและภาคส่วนต่าง ๆ	

ส่วนที่ 3 หัวข้อโครงการวิจัยของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ

โรงเรียนที่ผ่านการคัดเลือกจากการพิจารณาข้อเสนอโครงการเพื่อรับทุนทั้งหมด โดยศูนย์พี่เลี้ยงโครงการ เพาะพันธุ์ปัญญาทั้ง 8 ศูนย์ ได้สรุปผลการพัฒนาข้อเสนอโครงการและการให้ทุนสนับสนุนโรงเรียนเพื่อจัดการเรียนรู้แบบโครงการบนฐานวิจัยแก่โรงเรียนเพาะพันธุ์ปัญญา รุ่นที่ 5-6 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 3.1 จำนวนโรงเรียนและข้อเสนอโครงการของศูนย์พี่เลี้ยง

ศูนย์พี่เลี้ยง	จำนวนโรงเรียน		จำนวนโครงการ	
	ปีการศึกษา 60	ปีการศึกษา 61	ปีการศึกษา 60	ปีการศึกษา 61
มหาวิทยาลัยพะเยา	9	11	80	100
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง	11	11	108	89
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี	9	10	90	100
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ	11	11	110	106
มหาวิทยาลัยมหิดล	11	10	110	135
มูลนิธิปัญญาคุณ	10	10	100	100
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี	10	12	100	120
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	12	11	110	107
รวม	83	86	808	854

ตารางที่ 3.2 หัวข้อโครงการหลักของโรงเรียนในศูนย์ที่เลี้ยงมหาวิทยาลัยพะเยา

โรงเรียน	หัวข้อโครงการหลัก	
	ปีการศึกษาที่ 2560	ปีการศึกษาที่ 2561
แม่ใจวิทยาคม	กบนา	ห้องเรียนอัจฉริยะสู่ชุมชนกับห้องเรียนผักน้อยส่งเสริมสุขภาพ
เฉลิมพระเกียรติฯ พะเยา	ถั่วดาวอินคา	ผึ้งโพรงแมลงเศรษฐกิจ บ้านหาดแพนอำเภอภูพานยาว จังหวัดพะเยา
แม่จันวิทยาคม	ยางพารา	กระบวนการพัฒนาการอบตัวด้วยสมุนไพร
สาธิต มหาวิทยาลัยพะเยา	ต้นตองเต้า	DESUP HONEY BEE
ดำรงราษฎร์สงเคราะห์	นาข้าวยุค 4.0	pre-post harvest เกษตรอินทรีย์ ครัว
ภูซางวิทยาคม	ไส้เดือนดิน	การศึกษาไส้เดือนดิน
พะเยาพิทยาคม	ดั่งมะพร้าว	การเพิ่มมูลค่าพริกจากเครื่องเทศในครัวเรือน สู่วิสาหกิจชุมชนด้วยวิถีเศรษฐกิจพอเพียง
เทิงวิทยาคม	สารเคมี	การศึกษาขั้นหลัก
จุฬารัตนราชวิทยาลัย เชียงราย	ไม่ได้เข้าร่วมโครงการฯ	การศึกษาคุณสมบัติของครั้ง
ปงรัชดาภิเษก	ไม่ได้เข้าร่วมโครงการฯ	การศึกษาเห็ดนางฟ้า

ตารางที่ 3.3 หัวข้อโครงการหลักของโรงเรียนในศูนย์ที่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

โรงเรียน	หัวข้อโครงการหลัก	
	ปีการศึกษาที่ 2560	ปีการศึกษาที่ 2561
บุญวาทย์วิทยาลัย	การพัฒนาวิทยาศาสตร์ และสิ่งแวดล้อมสู่ความยั่งยืนไทยแลนด์ 4.0	บุญวาทย์ 4.0 สร้างนวัตกรรมจากวัสดุในท้องถิ่น
เสริมงามวิทยาคม	ผักกูด	ต้นสีเสียด
วังเหนือวิทยา	ข้าวกับวิถีชีวิตชาววังเหนือ	ชา
แจ้ห่มวิทยา	พลังงาน	ข้าวโพด
ห้างฉัตรวิทยา	ครบเครื่องเรื่องทองม้วน	ไส้เดือนดินเพื่อเกษตรกร
แม่พริกวิทยา	ข้าวโพดและน้อยหน่า	มะม่วงหาวมะนาวโห่
ทุ่งกว๋าววิทยาคม	ภูมิปัญญาอาชีพในท้องถิ่น	กำลังดำเนินการ
วิชานารี	จัดการขยะภายในโรงเรียน	โครงการฐานวิจัยใส่ใจชุมชน
จักรคำคณาทร	นวัตกรรมเพื่อการเกษตรในท้องถิ่น	Mango&Berry
ทุ่งหัวช้างพิทยาคม	กล้วย	เปิดอิสระตามที่นักเรียนสนใจ
พริยาลัยจังหวัดแพร่	การเกษตร และสิ่งแวดล้อม	กำลังดำเนินการ

ตารางที่ 3.4 หัวข้อโครงการหลักของโรงเรียนในศูนย์ที่เลี้ยงมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

โรงเรียน	หัวข้อโครงการหลัก	
	ปีการศึกษาที่ 2560	ปีการศึกษาที่ 2561
กุ้งจานวิทยาคม	ถั่วลิสง	หม่อน
ค้อวังวิทยาคม	ถั่วลิสง	ถั่วลิสง
สมเด็จพระญาณสังวร ใน พระสังฆราชูปถัมภ์	การแก้ปัญหาสุขภาพในโรงเรียนสมเด็จพระ ญาณสังวร ในพระสังฆราชูปถัมภ์	จังหวัด
หกลีบพรรษาวิทยาคม อุบลราชธานี	ถ่านไฟประสิทธิภาพสูง	การศึกษาศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง
เบ็ญจมะมหาราช	ข้าว 02	เทียน
สิรินธรวิทยานุสรณ์	ชิง	เห็ด
ลือคำหาญวารินชำราบ	พลังงานทดแทน(พลังงานสะอาด)เพื่อ เศรษฐกิจที่พอเพียง	สบู่สมุนไพรจากธรรมชาติตามปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง
เดชอุดม	ปลาตุก	เห็ด
เขมราฐวิทยาคม	ไม่ได้เข้าร่วมโครงการฯ	คราม
โคกสว่างคัมภีร์วิทยานุสรณ์	ไฮโดรโปนิคส์	SEEM

ตารางที่ 3.5 หัวข้อโครงการหลักของโรงเรียนในศูนย์ที่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

โรงเรียน	หัวข้อโครงการหลัก	
	ปีการศึกษาที่ 2560	ปีการศึกษาที่ 2561
บ้านปราสาทเยอ	ความพอเพียง	หม่อนไหม
ขุนหาญวิทยาสรรค์	เกษตรผสมผสาน	เกษตรผสมผสาน
ลานทรายพิทยาคม	ปลา	หม่อน
ละลมวิทยา	การพึ่งตนเอง	ไม่ได้เข้าร่วมโครงการฯ
ชูขันธุ์	ไม่ได้เข้าร่วมโครงการฯ	เกษตรทฤษฎีใหม่
กระแซงวิทยา	ไก่ไข่	มะนาวสารพัดประโยชน์
ไพรธรรมคุณวิทยา	ขยะ	เด็กไพร สืบสานภูมิปัญญาไทย สมุนไพรพื้นบ้าน
ไพรบึงวิทยาคม	SUMPSEEM เกษตรเกลือ	เกษตรเกลือกัน ซีซั่น 2
โนนปูนวิทยาคม	กล้วย	กล้วย
ราชไศล	หอมแดง	ข้าวโพด
กันทรอมวิทยาคม	ถั่วอินคา	พอเพียงเลี้ยงชีพ
กันทรลักษณ์วิทยาคม	บายศรี	มะขามเมืองกันทร เพาะพันธุ์อาชีพสู่ ยุค 4.0

ตารางที่ 3.6 หัวข้อโครงการหลักของโรงเรียนในศูนย์ที่เลี้ยงมูลนิธิปัญญาฯ

โรงเรียน	หัวข้อโครงการหลัก	
	ปีการศึกษาที่ 2560	ปีการศึกษาที่ 2561
กรับใหญ่ว่องกุลกิจพิทยาคม	ประเด็นอิสระ	ประเด็นอิสระ + EBL
ธีรศาสตร์	ประเด็นอิสระ	ประเด็นอิสระ
นารีวิทยา	มะพร้าว	ประเด็นอิสระ + EBL
นาริวิทย์	ขยะจากขวดน้ำ	Technology for Tree + EBL
บางแพปฐมพิทยา	เกษตรกรรมและกลไกกรรมใกล้ตัว	ประเด็นอิสระ + EBL
เบญจมาชุตติราชบุรี	การแปรรูปจากดอกแค	การแปรรูปจากพริก
รัฐราษฎร์อุปถัมภ์	ความหลากหลายทางชีวภาพ	ความหลากหลายของสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น + EBL
ศรีวิชัยวิทยา	ประเด็นอิสระ	ประเด็นอิสระ + EBL
ศาลาติกวิทยา	ประเด็นอิสระ	เกษตรใกล้ตัว + EBL
สามพรานวิทยา	เรื่องของกล้วย และประเด็นที่เกี่ยวข้อง	เรื่องกล้วย ๆ + EBL

(หมายเหตุ: ประเด็นอิสระ คือ ไม่กำหนดหัวข้อโครงการหลัก และมีประเด็นร่วมกันในบางกลุ่ม ทำให้ไม่สามารถระบุหัวข้อหลักเหมือนกันทั้งโรงเรียนได้ ส่วน EBL (Entrepreneurial Based Learning) คือ การทำโครงการบนฐานคิดของความเป็นผู้ประกอบการ)

ตารางที่ 3.7 หัวข้อโครงการหลักของโรงเรียนในศูนย์ที่เลี้ยงมหาวิทยาลัยมหิดล

โรงเรียน	หัวข้อโครงการหลัก	
	ปีการศึกษาที่ 2560	ปีการศึกษาที่ 2561
กาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม (พระตำหนักสวนกุหลาบ)	สมุนไพรใกล้ตัว	ตะไคร้
เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ สมุทรสาคร	สาครบุรี ถิ่นนี้บ้านเรา	ขยะ
ทานตะวันไตรภาษา	ลดปัญหา เพิ่มคุณค่า อยู่อย่างพอเพียง รักษ์สิ่งแวดล้อม	การวิจัยเรื่องใกล้ตัว เพื่อแก้ปัญหาในโรงเรียนและชุมชนอย่างยั่งยืน
เทศบาลวัดช่องลม	ไร้ประโยชน์สำหรับคนอื่น แต่ล้ำค่าต่อการศึกษาเรียนรู้	ผลิตภัณฑ์จากทรัพยากรป่าชายเลน
บ้านแพ้ววิทยา	กล้วยไม้	เกษตรกรรมน้อมนำเศรษฐกิจพอเพียง
บ้านสวนหลวง	ชุมชนริมคลองภาษีเจริญ ต.สวนหลวง อ.กระทุ่มแบน จ.สมุทรสาคร	การจัดการขยะในโรงเรียน
วัดสวนส้ม	อาชีพรอบรั้วจากโครงการโรงเรียนวัดสวนส้ม	ไม่ได้เข้าร่วมโครงการฯ
วัดใหญ่บ้านบ่อ	มะพร้าว	ชุมชนบ้านบ่อ
บ้านคลองสมบุญ	การจัดการวัสดุเหลือใช้ด้วยวิถีพอเพียง	การจัดการปลาหมอสี
อัมพวันวิทยาลัย	วิถีชีวิตและวัฒนธรรมชุมชนคนอัมพวา	กล้วย
จิตรลดา	ไม่ได้เข้าร่วมโครงการฯ	จิตรลดานำอยู่

ตารางที่ 3.8 หัวข้อโครงการหลักของโรงเรียนในศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยสุราษฎร์ธานี

โรงเรียน	ชื่อโครงการหลัก	
	ปีการศึกษาที่ 2560	ปีการศึกษาที่ 2561
กาญจนภิเษกวิทยาลัย สฎ.	สืบสานภูมิปัญญาข้าวไชยาพัฒนาสู่อาชีพ	มะพร้าว
จุฬารัตนราชวิทยาลัย นครศรีฯ	ปาล์มน้ำมันในพื้นที่ตำบลบางจาก	ฐานคตินักเรียนวิทยาศาสตร์
ท่าฉางวิทยาคาร	เคยท่าฉาง สร้างอาชีพ	เคยท่าฉาง สร้างอาชีพ 2
ท่าอุแทพิทยาย	ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าต้นน้ำเขานางนอน	ผักชะคราม ของดีบ้านเรา
ทุ่งใหญ่วิทยาคม	ผักชะครามของดีบ้านเรา	ต้นน้ำเขานางนอน
บ้านคลองสระ	เห็ดหลินจือ	ขยະ
มัธยมบ้านท่าเนียบ	ไม่ได้เข้าร่วมโครงการฯ	สับปะรด
วัดเขาพระนิม	ยางพารา	ป่า เล ชุมชน
เสม็ดจวนวิทยาคม	โครงการพืชล้มลุกป่าชายเลน	สหกรณ์ออมทรัพย์
วัดท่าไทร(ติดถนนเคราะห์)	การพัฒนารูปแบบเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง	ล่องเรือ ชมคลอง มองจาก
เคียนซาพิทยาคม	ไม่ได้เข้าร่วมโครงการฯ	พะยอมแสนรัก
องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี 3 (บ้านนา)	ไม่ได้เข้าร่วมโครงการฯ	ไก่ชนสร้างอาชีพ

ตารางที่ 3.9 หัวข้อโครงการหลักของโรงเรียนในศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

โรงเรียน	หัวข้อโครงการหลัก	
	ปีการศึกษาที่ 2560	ปีการศึกษาที่ 2561
ธรรมโฆสิต	การแปรรูปถั่วลิสง	เกษตรแบบพึ่งพาสมัยใหม่
ระโนดวิทยา	การลดต้นทุนและการเพิ่มผลผลิตในนาข้าว	การปลูกพริกและแปรรูป
ทับช้างวิทยาคม	เกษตรผสมผสาน	โมเดลเขาน้ำค้าง: เกษตรแบบประหยัดพื้นที่
หาดใหญ่วิทยาลัย ๒	ปลูกข้าว	-
มัธยมสิริวัณวรี 2 สงขลา	ไข่	การปลูกสับปะรด
สทิงพระวิทยา	การพัฒนาอาชีพตาลโตนด	การเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร
สามบ่อวิทยา	การแปรรูป	การแปรรูปอาหารทะเล
ระโนด	การพัฒนาอาชีพเกษตรเพื่อเพิ่มรายได้ในอำเภอรโนด	การผลิตมันปู
พิมานพิทยาสรรค์ สตูล	การแปรรูปอาหารทะเล	สิ่งแวดล้อม
หาดใหญ่วิทยาลัย	ไม่ได้เข้าร่วมโครงการฯ	การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
น้ำพองศึกษา จ.ขอนแก่น	-	การเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพการผลิตไม้กวาดดอกหญ้า
ศรีนครมูลนิธิ	อาชีพ	-

ส่วนที่ 4 ลักษณะการนำไปใช้ของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ

โรงเรียนทั้งหมด 86 โรงเรียนของโครงการได้ขยายผลเพิ่มกิจกรรมรุ่นที่ 6 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 3.10 การขยายผลของโรงเรียนในศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

โรงเรียน	การขยายผลของโรงเรียน
บุญวาทย์วิทยาลัย	ลงในคาบ IS
เสริมงามวิทยาคม	ขยายผลทั้งโรงเรียน
วังเหนือวิทยา	ลงในคาบ IS และชุมนุม
แจ้ห่มวิทยา	ปีที่ผ่านมาลงกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง
แม่พริกวิทยา	นำกระบวนการมาบูรณาการการเรียนการสอนในแต่สารวิชา ฝึกทักษะการคิด ครูทุกคนเน้นการสอนให้นักเรียนได้ฝึกคิด
ทุ่งกว๋าววิทยาคม	ได้มีการนำกระบวนการโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาไปใช้ในการจัดการเรียนรู้รายวิชาดังนี้ 1. รายวิชาการศึกษาค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ IS 1 รหัสวิชา I20201 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 2. รายวิชาการศึกษาค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ IS 1 รหัสวิชา I30201 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 3. รายวิชาการศึกษาสื่อสารและนำเสนอ IS 2 รหัสวิชา I20202 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 4. รายวิชาการศึกษาสื่อสารและนำเสนอ IS 2 รหัสวิชา I30202 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 5. รายวิชากิจกรรมสาธารณประโยชน์ IS 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 6. รายวิชากิจกรรมสาธารณประโยชน์ IS 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 7. รายวิชางานถนอมและแปรรูปอาหาร 1 รหัสวิชา ง22221 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 8. รายวิชางานถนอมและแปรรูปอาหาร 2 รหัสวิชา ง22222 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 9. รายวิชาการทำงานอาชีพ รหัสวิชา ง31102 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 10. รายวิชางานขนมไทย 1 รหัสวิชา ง23217 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 11. รายวิชางานขนมไทย 2 รหัสวิชา ง23219 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
วิชานารี	1/2562 ลงโครงการงาน STEM
จักรคำคณาทร	ลงในคาบ IS และโครงงานวิทยาศาสตร์ ม.6
ทุ่งหัวช้างพิทยาคม	1/2562 บูรณาการลงวิชา IS ชั้นม.1 และ 4
พิริยาลัยจังหวัดแพร่	การนำกระบวนการสอดแทรกเข้ากับหน่วยการเรียนรู้ที่สอนและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบชุมนุม

ตารางที่ 3.11 การขยายผลของโรงเรียนในศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยพะเยา

โรงเรียน	การขยายผลของโรงเรียน
แม่จันวิทยาคม	*ขยายผลทั้งโรงเรียน
เทิงวิทยาคม	ชุมนุมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา

ตารางที่ 3.12 การขยายผลของโรงเรียนในศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

โรงเรียน	การขยายผลของโรงเรียน
กุฉินทวิทยา	ชุมนุมเพาะพันธุ์ปัญญา
เดชอุดม	ลงในคาบ IS และชุมนุม
ลือคำหาญวารินชำราบ	ลงในคาบ IS
เบ็ญจะมะมหาราช	ชุมนุมเพาะพันธุ์ปัญญา
สิรินธรวิทยานุสรณ์	ขยายผลทั้งชั้นเรียน
ค้อวังวิทยาคม	ชุมนุมเพาะพันธุ์ปัญญา
ทกสืบทระชาวิทยา อุดมราชธานี	ลงในคาบ IS และชุมนุม
สมเด็จพระญาณสังวร ในพระสังฆราชูปถัมภ์	หลักสูตร
โคกสว่างคัมภีร์วิทยานุสรณ์	หลักสูตร
เขมราฐวิทยา	ชุมนุมเพาะพันธุ์ปัญญา

ตารางที่ 3.13 การขยายผลของโรงเรียนในศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

โรงเรียน	การขยายผลของโรงเรียน
โรงเรียนบ้านปราสาทเยอ	ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้
โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์	กิจกรรมชุมนุม
ลานทรายพิทยาคม	ลงในคาบ IS
ชุมชน	ลงในคาบ IS
กระแซงวิทยา	ชุมนุมเพาะพันธุ์
ไพรธรรมคุณวิทยา	กิจกรรมชุมนุม
ไพรบึงวิทยาคม	กิจกรรมชุมนุม
โนนปูนวิทยาคม	กิจกรรมชุมนุม
ราชไพศาล	กิจกรรมชุมนุม
กันทรอมวิทยาคม	กิจกรรมชุมนุม
กันทรลักษณ์วิทยาคม	กิจกรรมชุมนุม

ตารางที่ 3.14 การขยายผลของโรงเรียนในศูนย์พี่เลี้ยงมูลนิธิปัญญาวุฒิ

โรงเรียน	การขยายผลของโรงเรียน
กรับใหญ่ว่องกุศลกิจพิทยาคม	ประยุกต์เข้ากับการขับเคลื่อนโรงเรียนร่วมพัฒนา (Partnership School)
ธีรศาสตร์	ชุมนุมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา
นารีวิทยา	ขยายผลแนวคิดไปที่ระดับประถมศึกษา และ หลอมรวมเข้าระบบ โครงการของ นร.ชั้น ม.ปลาย
นารัฐ	เปิดพื้นที่การเรียนรู้แบบอิสระ โดยมีครูแกนนำเป็นคนขับเคลื่อน
บางแพปฐมพิทยา	วิชาโครงการ ม.ต้น
เบญจมาชุนทรราชบุรี	วิชาโครงการ ม.1-2
รัฐราษฎร์อุปถัมภ์	วิชาโครงการ / ขยายผลให้กับครูรุ่นใหม่ทั้งโรงเรียน
ศรีวิชัยวิทยา	วิชาโครงการวิทยาศาสตร์
ศาลาดีวิทยา	ขยายผลทั้งโรงเรียน (ผ่านการบูรณาการ 5 กลุ่มสาระวิชา)
สามพรานวิทยา	วิชาโครงการ ม.ต้น

ตารางที่ 3.15 การขยายผลของโรงเรียนในศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยมหิดล

โรงเรียน	การขยายผลของโรงเรียน
กาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม (พระตำหนักสวนกุหลาบ)	รายวิชา IS (การค้นคว้าด้วยตนเอง) จำนวน 2 คาบ/สัปดาห์ ให้แก่นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 1 ห้อง
เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์สมุทรสาคร	รายวิชาเพิ่มเติม ห้องส่งเสริมวิทยาศาสตร์ ม. 1 , รายวิชาเพาะพันธุ์ปัญญา 0.5 หน่วยกิต, รายวิชาIS เป็นแบบบูรณาการสำหรับ ม. 2 และ ม. 5
ทานตะวันไตรภาษา	คาบวิทยาศาสตร์เพิ่มเติม ม.1-3
เทศบาลวัดช่องลม	ชุมนุมเพาะพันธุ์ปัญญา จำนวน 1 ชั่วโมง, แฉะแนว จำนวน 1 ชั่วโมง และบูรณาการสอดแทรกในกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์
บ้านแพ้ววิทยา	ชุมนุมเพาะพันธุ์ปัญญา /รายวิชาเพาะพันธุ์ปัญญา จำนวน 2 คาบ/สัปดาห์
บ้านสวนหลวง	ภาคเรียนที่ 1 จัดการเรียนรู้ในกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ ในชื่อโครงการฐานวิจัย และภาคเรียนที่ 2 จัดในรายวิชาวิทยาศาสตร์เพิ่มเติม ชุมนุม และแฉะแนว รวมเป็น 3 คาบ/สัปดาห์
วัดใหญ่บ้านบ่อ	ชั่วโมงชุมนุม 2 คาบ/ สัปดาห์
บ้านคลองสมบุรณ์	รายวิชาเพิ่มเติม สำหรับม. 1-3 มีเวลาเพียง 1 คาบ/สัปดาห์
อัมพวันวิทยาลัย	จัดเป็นกิจกรรมชุมนุมวิชาการ จำนวน 2 คาบ/สัปดาห์
จิตรลดา	รายวิชาวิทยาศาสตร์เพิ่มเติม การงานอาชีพและแฉะแนว ชั้น ม.2 โดยนักเรียนจะได้ร่วมกิจกรรม 3 คาบ/สัปดาห์

ตารางที่ 3.16 การขยายผลของโรงเรียนในศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยสุราษฎร์ธานี

โรงเรียน	การขยายผลของโรงเรียน
กาญจนาภิเษกวิทยาลัย สฎ.	ลงในคาบชุมนุม/ ขยายผลทั้งโรงเรียน
จุฬารณราชวิทยาลัย นครศรีฯ	วิชาโครงการวิทยาศาสตร์/ทั้งระดับ ม.5
ท่าฉางวิทยาคาร	ลงในคาบชุมนุม
ท่าอุแทพิทยา	ลงในคาบชุมนุม
ทุ่งใหญ่วิทยาคม	ลงในคาบ IS
บ้านคลองสระ	ลงในคาบชุมนุม
มัธยมบ้านท่าเนียบ	ลงในคาบชุมนุม
วัดเขาพระนัม	ลงในคาบชุมนุม/ ขยายผลทั้งโรงเรียน
เสม็ดจวนวิทยาคม	ลงในคาบชุมนุม
วัดท่าไทร(ดิตถานุเคราะห์)	ลงในคาบ IS /ขยายผลทั้งระดับต้น
เคียนซาพิทยาคม	ลงในคาบ IS
องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี 3 (บ้านนา)	ลงในคาบ IS

ตารางที่ 3.17 การขยายผลของโรงเรียนในศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

โรงเรียน	การขยายผลของโรงเรียน
ธรรมโฆสิต	ลงในคาบ IS
ระโนดวิทยา	ลงในคาบ IS
ทับช้างวิทยาคม	ลงในคาบ IS
หาดใหญ่วิทยาลัย ๒	ลงในคาบ IS
มัธยมสิริวัณวรี 2 สงขลา	ลงในคาบ IS
สทิงพระวิทยา	ลงในคาบ IS
สามบ่อวิทยา	ลงในคาบ IS
ระโนด	ลงในคาบ IS
พิมานพิทยาสรรค์ สตูล	ลงในคาบ IS
หาดใหญ่วิทยาลัย	ลงในคาบ IS
น้ำพองศึกษา จ.ขอนแก่น	ลงในคาบ IS

ส่วนที่ 5 การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และสื่อต่างๆ

การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในรูปแบบสื่อต่าง ๆ ปรากฏรายละเอียดในภาคผนวก ข.

การขยายผลแนวคิดไปที่อื่น

1. ใช้แนวคิดจากผลของโครงการวิจัยเพาะพันธุ์ปัญญาและโครงการวิจัย Teacher Coaching เป็นฐานมาเชื่อมโยงกับกระบวนการผลิตและพัฒนาครูของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ วิทยาลัยการฝึกหัดครู ซึ่งผลการศึกษาและพัฒนาในระยะที่ 1 ก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ 3 ประการ คือ
 - 1.1 มหาวิทยาลัยราชภัฏ มีแผนพัฒนาระบบการบริหารจัดการงานวิจัย อย่างเป็นระบบ เกิดเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวทางการบริหารจัดการงานวิจัย
 - 1.2 เกิดนักวิจัยและข้อเสนอโครงการวิจัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น
 - 1.3 เกิดเครือข่ายและกระบวนการพัฒนาครูโดยใช้โครงการงานวิจัยเป็นฐาน
2. กระบวนการเรียนการสอนแบบเพาะพันธุ์ปัญญาได้นำไปขยายผลกับเครือข่ายภายนอกดังนี้
 1. ขยายผลไปยังโรงเรียนพระปริยัติธรรมจำนวน 69 โรงเรียน 6 จังหวัด (เชียงราย แพร่ น่าน พะเยา ลำปาง ศรีสะเกษ)
 2. ขยายผลสู่โรงเรียนในสังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ โดยมีเป้าหมายให้ครบ 39 โรงเรียน
 3. เป็น 1 ใน 7 นวัตกรรมการศึกษาของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ และระยอง
 4. ถูกนำไปใช้โดย บริษัทน้ำตาลมิตรผลจำกัด ในโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนาของรัฐบาล (Partnership School)
 5. โครงการวิจัย spearhead คนไทย 4.0

การสื่อสารและประชาสัมพันธ์

นอกจากนั้นสื่อมวลชนที่สนใจการศึกษาได้ติดตามทำข่าวและนำเสนอข่าวเกี่ยวกับโครงการเพาะพันธุ์ปัญญากับหนังสือพิมพ์หลายสำนักจำนวน 7 ฉบับ โดยเกิดจากการจัดการของ สกว. ส่วนกลาง (เนื้อหาในภาคผนวก ข) ดังนี้

1. ม.อุบลฯ สานต่อทุนโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาแลกเปลี่ยนประสบการณ์เป็นพี่เลี้ยง 9 โรงเรียน (ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ฉบับวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2560)
2. เพาะพันธุ์ปัญญา พัฒนาผู้เรียนสู่งานวิจัย (ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ ฉบับวันที่ 18-20 ธันวาคม พ.ศ. 2560)
3. คอแลมน์แควดวงราชภัฏ (ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ข่าวสด ฉบับวันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2561)
4. ‘SEEEM’ แนวคิดเรียนรู้แบบใหม่ในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา (ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ ฉบับวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2561)
5. ข่าวต้นชั่วโมงทางสถานีวิทยุโทรทัศน์รัฐสภา (ออกอากาศวันที่ 12 ตุลาคม 2561 รับชมย้อนหลังได้ที่ <https://youtu.be/VlkbNhMOTM>)
6. วิทยุศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ FM 92 ออกอากาศข่าวเช้าวันที่ 12 ตุลาคม 2561)

7. ห้องเรียนชีสสังสัย? จุดประกาย1 (ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ ฉบับวันที่ 18 ตุลาคม พ.ศ. 2561)
8. เพาะพันธุ์ปัญญา(1) ‘พัฒนานักเรียน’ ด้วยวิธี ‘เปลี่ยนที่ครู’ (ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ฉบับวันที่ 23 ตุลาคม พ.ศ. 2561)
9. เพาะพันธุ์ปัญญา(2) ‘เสียงสะท้อนครู’ เปลี่ยนวิธี ‘ดีต่อเด็ก’ (ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ฉบับวันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ. 2561)
10. FM96.5 รายการเวทีความคิด เวลา 20.40 น. วันที่ 26 ตุลาคม 2561 โดยรศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์
11. สื่อ Workshop โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา (www.pwpny.net/workshop)
12. สื่อ YouTube ‘ห้องเรียนของเรามีระบบอะไรบ้าง’ (<https://youtu.be/5jOfdix3fDg>)
13. “เพาะพันธุ์ปัญญา” งานวิจัยสร้างห้องเรียนเป็นมิตร “เด็กมีทักษะคิดวิเคราะห์ ครุมีความสุข” (ตีพิมพ์ใน education4plus เรียนรู้ทั่วไทย ไทยแลนด์4.0 ฉบับวันที่ 13 พฤษภาคม พ.ศ. 2562)
14. “เพาะพันธุ์ปัญญา” งานวิจัยสร้างห้องเรียนเป็นมิตร “เด็กมีทักษะคิดวิเคราะห์ ครุมีความสุข” (ตีพิมพ์ใน เทคโนโลยีชาวบ้าน ฉบับวันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ. 2562)
15. ข่าววิทยุ FM92 AM1161 รายการรอบรู้เสมอ ออกอากาศวันพุธที่ 15 พฤษภาคม 2562 เวลา 09.00 น. และวันจันทร์ที่ 20 พฤษภาคม 2562 เวลา 08.00 - 09.00 น (www.moeradiothai.net)
16. “บันฑูร ลำคำ ปฏิบัติการน่านเพาะพันธุ์ปัญญา” (ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ ฉบับวันที่ 30 พฤษภาคม – 2 มิถุนายน พ.ศ. 2562)
17. “เปิดโมเดล ‘เพาะพันธุ์ปัญญา’ ขบวนการปฏิบัติ ‘ครูไทย’ สร้างบรรยากาศห้องเรียนใหม่ ด้วยกระบวนการวิจัยและพัฒนา” (ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ SALIK ฉบับวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2562)
18. “บ่มเมล็ด เพาะพันธุ์ปัญญา ร.ร. ขุนหาญวิทยาสรรค์” (ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ ฉบับวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2562)
19. “ ‘เพาะพันธุ์ปัญญา’ งานวิจัยสร้างห้องเรียนเป็นมิตร เด็กมีทักษะคิดวิเคราะห์ ครุมีความสุข” (ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ ThaiQuote ฉบับวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2562)
20. “นวัตกรรมแม่น้ำสองสาย...โรงเรียนพัฒนาคุณภาพต่อเนื่อง-เพาะพันธุ์ปัญญา (1) ” (ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์มติชนสุดสัปดาห์ คอลัมน์ไทยมองไทย ฉบับวันที่ 31 พฤษภาคม – 6 มิถุนายน พ.ศ. 2562)
21. “จากคนเก่าถึงคนใหม่ รมต.ศึกษาฯ ควรทำอะไร (3) ” (ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์มติชนสุดสัปดาห์ คอลัมน์ไทยมองไทย ฉบับวันที่ 14 – 22 มิถุนายน พ.ศ. 2562)

22. “Let the children learn” (Bangkok Post) รับชมได้ที่

<https://www.bangkokpost.com/vdo/travel-and-lifestyle/1711307/let-the-children-learn>

การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ของโครงการ

หน่วยจัดการกลางได้ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลของโครงการ และข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับทางศูนย์พี่เลี้ยงทั้ง 8 ศูนย์ รวมทั้งเครื่องมือต่างๆ ที่ใช้พัฒนาครู ผ่านช่องทางต่อไปนี้

Website : <http://www.ppปญ.net>

Wordpress : <http://kruvijai.wordpress.com>

Youtube : หน่วยจัดการกลาง โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา

Facebook : หน่วยจัดการกลาง โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา

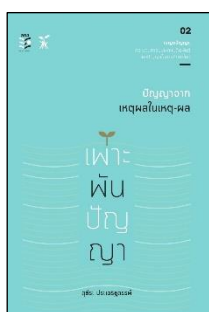
Fan Page : เพาะพันธุ์ปัญญา

ในรอบ 2 ปีนี้โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาได้จัดพิมพ์หนังสือทั้งหมด 21 เล่ม คือลำดับที่ 19-40 (โดยหนังสือเล่มที่ 39 และ 40 อยู่ระหว่างการจัดพิมพ์ในช่วงที่ทำการขอขยายระยะเวลาการใช้งาน) โดยมีรายละเอียดโดยสังเขป ดังนี้

หนังสือลำดับที่ 19 เล่มที่ 1 เพาะพันธุ์ปัญญา: การสร้างปัญญาจากโครงงานฐานวิจัย (มีนาคม 2561) 128 หน้า

เล่มแรกของชุด 5 เล่มเปิดโรงด้วยการทำความเข้าใจผู้อ่านเกี่ยวกับการศึกษาที่ใช้การทำโครงงานเป็นเครื่องมือ การศึกษาไทยกล่าวถึงการทำโครงงานด้วยคำว่า PBL บ้าง PjBL บ้าง แต่เพาะพันธุ์ปัญญาใช้ RBL ซึ่งย่อมาจาก Research-Based Learning ปัญหาการเรียนจากการทำโครงงานไม่ว่าจะเป็นประเภทใดอยู่ที่คำสุดท้าย “LEARNING” ว่าครูจะสอนนักเรียนอย่างไรให้เกิดการเรียนรู้ (learning) จากการทำงาน การทำงานไม่ใช่การฟังรับความรู้จากปากครู แต่เป็นกระบวนการเกิดทักษะจากการปฏิบัติ หลายคนจึงคิดว่าการทำโครงงานได้ทักษะการทำงานหรือทักษะพิสัย น้อยคนเข้าใจการสร้างจิตพิสัยและพุทธิพิสัยแก่นักเรียน เพราะไม่เข้าใจแก่นแท้ของการเรียนจากปฏิบัติ เล่มนี้จึงบอกเล่าหลักการศึกษาจากปฏิบัติของเพาะพันธุ์ปัญญาที่นักเรียนได้ครบทั้ง 3 พิสัยของการศึกษา

หนังสือลำดับที่ 20 เล่มที่ 2 เพาะพันธุ์ปัญญา: ปัญญาจากเหตุผลในเหตุผล-ผล (มีนาคม 2561) 128 หน้า

การเรียนรู้ของมนุษย์เกิดจากประสบการณ์สงสัย สมองเด็กเล็กจึงเต็มไปด้วย “ทำไม” เมื่อปะทะกับประสบการณ์ใหม่ที่ไม่สามารถอธิบายด้วยความรู้หรือประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ “ทำไม” เป็นสัญชาตญาณการถามหาเหตุแห่งผล ความคิดเชิงเหตุและผลจึงเป็นหัวใจของการทำโครงงานฐานวิจัยที่บูรณาการปัญญาชุดเดิมให้เกิดปัญญาชุดใหม่ แต่การศึกษาที่ผ่านมาเชื่อในวิจัยที่ต้องการรู้ “อะไร” (what) ไม่แยแสกับการตอบคำถาม “ทำไม” (why) เล่มที่ 2 นี้แสดงให้เห็นว่า... จนกว่าเราเข้าใจความเป็นเหตุเป็นผล (cause-effect) ว่าไม่ใช่สิ่ง

เดียวกันกับเหตุผล (reason) เราจึงเข้าใจโครงงานฐานวิจัยแบบเพาะพันธุ์ปัญญาว่าสร้างปัญญาได้อย่างไร การพัฒนาความคิดเชิงเหตุและผลจึงเป็นสาระหลักของเล่มนี้

หนังสือลำดับที่ 21 เล่มที่ 3 เพราะพันธุ์ปัญญา: ปัญญาจากโจทย์โครงงานฐานวิจัย (มีนาคม 2561) 112 หน้า

หากเดินดูโครงงานวิทยาศาสตร์ในงานนิทรรศการของนักเรียนเราจะพบรูปแบบ 2 ลักษณะ คืองานที่เป็นวิทยาศาสตร์สุดยอดที่คิดไม่ถึง ผลงานแข่งกันนำเสนอข้อมูลที่ได้จากอุปกรณ์ทันสมัยของโรงเรียนใหญ่ กับผลงานจากโรงเรียนขาดแคลนทำโครงงานสิ่งประดิษฐ์ได้เครื่องมือต่าง ๆ ใช้ในชีวิตประจำวัน โครงงานแบบแรกอุดมด้วยวิชาการ เกินวัยนักเรียนและห่างชีวิตจริง โครงงานแบบหลังใกล้ชิดชีวิตแต่ไร้ญาณวิชาการ ทั้ง 2 แบบเกิดจากการตั้งโจทย์ที่เปลี่ยนแบบมาจากนิทรรศการที่เวียนกันดู การได้โจทย์ใหม่ที่มีวิชาการสมัยและตรงกับชีวิตจริงต้องการทักษะการ coach โดยครูที่มีประสบการณ์เห็นโจทย์ต่างจากงานวิจัยเชิงสถิติที่ตนเรียนมา เล่มที่ 3 ของชุดนี้บอกเล่าหนทางเดินใหม่ของครูที่สอนโครงงานฐานวิจัยแบบเพาะพันธุ์ปัญญา

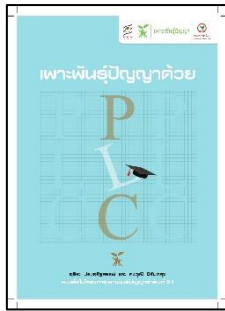
หนังสือลำดับที่ 22 เล่มที่ 4 เพราะพันธุ์ปัญญา: ปัญญาในการออกแบบ RBL (มีนาคม 2561) 112 หน้า

การออกแบบกิจกรรมโครงงานฐานวิจัยเป็นขั้นตอนสำคัญของการเรียนรู้เพราะเป็น “ลายแทง” ปฏิบัติไปสู่ปัญญา จากความคิดที่อยู่ในหลุมดำของวิชาสถิติ ครูไม่เคยนำพานักเรียนรู้จักเครื่องมืออื่นนอกจากแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจ ที่มีแต่ชักจูงให้นักเรียนมีทัศนคติตามหาความรู้ที่ผู้อื่น ไม่เชื่อในศักยภาพตนเอง การทำโครงงานฐานวิจัยแบบเพาะพันธุ์ปัญญาคือการหาความรู้ด้วยตนเองจากการ “สร้างเหตุแล้ววัดผล” เพื่อพิสูจน์สมมุติฐานเชิงเหตุ-ผล เมื่อไม่มีหลุมดำให้ถูกดูถูกสิ้นจินตนาการ การออกแบบจึงเป็นการคิดเชิงสร้างสรรค์และคิดแก้ปัญหาเต็มที่ การออกแบบเป็น “คำตอบปลายเปิด” ที่มีศักยภาพสร้างการเรียนรู้ได้ถึงความคิดวิพากษ์ (critical thinking) ที่การศึกษาไทยเรียกหา การออกแบบกิจกรรมทำโครงงานฐานวิจัยจึงถูกนำมาร้อยเรียงในเล่มที่ 4 นี้

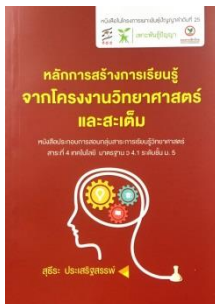
หนังสือลำดับที่ 23 เล่มที่ 5 เพราะเพาะพันธุ์พันปัญญา: ปัญญาการศึกษาจึงผลิบาน (มีนาคม 2561) 128 หน้า

คิดวิเคราะห์และคิดสังเคราะห์เป็นนิยามที่ท่องกันมา โดยไม่มีประสบการณ์ถอดความรู้ว่าคืออะไรและเกิดได้อย่างไร เมื่อติดที่นิยาม... การทำโครงงานจึงไม่สามารถพัฒนาความคิดขั้นสูงของผู้เรียนได้ การคิดสังเคราะห์คือการเกิดปัญญาใหม่ซึ่งเป็นขั้นตอนหลังจากผู้เรียนคิดวิเคราะห์จนอึดตัว... แล้วทันใดนั้นดังปัญญาเดิมมาประมวลที่วิเคราะห์ได้จนผุดบังเกิดเป็นปัญญาใหม่แก่ตนเอง การคิดสังเคราะห์จึงเป็นการได้ปัญญาเฉพาะตน ครูผู้สอนโครงงานต้องเข้าใจกระบวนการเกิดความคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ จากนั้นใช้ข้อมูลวิจัยมากกระตุ้นให้นักเรียนผุดบังเกิดปัญญาใหม่ได้เอง โครงงานฐานวิจัยในระบบคิดเหตุและผลเป็นเครื่องมือหนึ่งให้เกิดกระบวนการคิดขั้นสูง แต่ปริศนาว่าทำอย่างไรนั้น เล่ม 5 มีคำตอบ

หนังสือลำดับที่ 24 พาะพันธุ์ปัญญาด้วย PLC (พฤษภาคม 2561) 98 หน้า

การเรียนรู้ที่ดีคือเรียนรู้จากประสบการณ์ วิธีพัฒนาครูที่ดีที่สุดคือให้ครูเรียนรู้กันเองโดยเอาที่ครูเรียนรู้จากประสบการณ์มาสู่กระบวนการสร้างการเรียนรู้ของกลุ่มครูเราเรียก PLC ดังนั้น PLC จึงสำคัญที่ตัว L การประเมินการเรียนรู้ที่ดีที่สุด คือ การประเมินเพื่อพัฒนา (formative assessment, FA) ทั้ง PLC และ FA คือกิจกรรมที่ทำให้ครูพ้นศักดิ์ศรีการเป็นครูกลับมา ศักดิ์ศรีครูหายไปเพราะผู้เกี่ยวข้องการศึกษาปราชัยพลังพัฒนาตนเองของครู อีกทั้งมี mindset เพียงว่าต้องเอาผู้ทรงคุณวุฒิจากข้างนอกมาอบรมครู แม้ว่าจะไม่มีประสบการณ์สอนจริงในห้องเรียน หนังสือ “พาะพันธุ์ปัญญาด้วย PLC” เล่มนี้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ตอน คือ อธิบายการจัดการ PLC ที่ใช้หลักการ FA ที่มีการจัดการความรู้ (Knowledge Management, KM) เป็นเครื่องมือ และตอนที่ 2 เขียนจากประสบการณ์ภาคสนามของ PLC ในมุมมองของพี่เลี้ยงในโครงการพาะพันธุ์ปัญญาเอง

หนังสือลำดับที่ 25 หลักการสร้างโครงงานวิทยาศาสตร์และสะเต็ม (พฤศจิกายน 2561) 142 หน้า

โครงงานมีภาพลักษณ์เป็นสิ่งที่ประดิษฐ์เพื่อแข่งขันเอารางวัลมาชานานจนถูกตั้งคำถามว่านักเรียนได้เรียนรู้จากการทำโครงงานหรือเป็น nominee ของครูในการล่ารางวัลกันแน่? เมื่อมีสะเต็มศึกษาและมาตรฐานการศึกษา ว.4.1 ยิ่งเกิดคำถามว่าครูจะสอนโครงงานเพื่อเป้าหมายการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างไร? เราจะเปลี่ยน mindset การสอนโครงงานแบบเดิมให้เป็นการบูรณาการสาระเพื่อสร้างการเรียนรู้ได้อย่างไร? โครงงานวิทยาศาสตร์เป็นการหาความรู้ใน “โลกแห่งความเป็นจริง” แต่โครงงานสะเต็มเป็นการบูรณาการความรู้ใน “โลกแห่งความเป็นจริง” หากขาดการคิดแบบวิศวะกร... การทำโครงงานสะเต็มย่อมไม่มีความเป็นจริงของชีวิต หนังสือเล่มนี้ให้คำตอบแก่ครูที่ต้องการสอนโครงงานให้บรรลุมาตรฐาน ว. 4.1

หนังสือลำดับที่ 26 SEEEM: มิติใหม่ของการผานสะเต็มและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการศึกษา (มกราคม 2562) 268 หน้า

ในท่ามกลางโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การศึกษาถูกทำให้หมุนตามโลก ในโลกแห่งการแข่งขันด้วยเศรษฐกิจฐานนวัตกรรม สะเต็มศึกษากลายเป็นวาทะกรรมการศึกษาที่สร้างความสับสนให้กับครู ในโลกที่ต้องการการพัฒนาอย่างยั่งยืน การเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นวาระของการศึกษาเช่นกัน สะเต็มเป็นโลกกลไกที่มนุษย์ดัดแปลงธรรมชาติเพื่อพัฒนาการไปข้างหน้า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นโลกอินทรีย์ที่รักษาความสมดุลของการดำรงชีวิต การบูรณาการ “ความคิดนำเข้า” คือ สะเต็มศึกษาและ “ความคิดภายนอก” คือ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นความท้าทายของการจัดการศึกษาไทย การเรียนรู้อย่างสมบูรณ์ เกิดเมื่อนักเรียนทำโครงงานที่บูรณาการศาสตร์ของทั้ง 2 โลก หนังสือเล่มนี้อธิบายความกลมกลืนของสะเต็มและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชื่อใหม่ที่พาะพันธุ์ปัญญาเรียก SEEEM ซึ่งเป็นหลักคิดสร้างการเรียนรู้จากการลงมือทำโครงงานฐานวิจัย ที่ให้นักเรียนเข้าใจการอยู่ร่วมกันของ 2 โลก

หนังสือลำดับที่ 27 กล้าพันธุ์ผู้ก้าวพ้น (เมษายน 2562) 128 หน้า

ของผู้ที่ “ผู้ก้าวพ้น” เอง

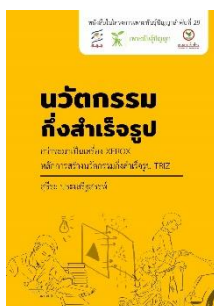
เรามักจะหลงเชื่อว่าแผนการสอนคือหลักฐานใช้ตรวจวัดคุณภาพการศึกษาแต่เพาะพันธุ์ปัญญาเชื่อในกระบวนการพัฒนาความคิดและความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนซึ่งแสดงผลเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งความคิด จิตใจ และทักษะศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน “กล้าพันธุ์ผู้ก้าวพ้น” เล่มนี้เป็นข้อเขียนเชิงสารคดีชีวิตนักเรียนที่เปลี่ยนแปลงจากการเข้าร่วมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ผู้เขียนคัดจากนักเรียนจำนวนมากให้เหลือ 10 คนที่โดดเด่นและมีความหลากหลาย คัดเพื่อให้แน่ใจว่าการเปลี่ยนแปลงนั้นเกิดจากเพาะพันธุ์ปัญญาอย่างแท้จริง ผู้อ่านจะเข้าใจกระบวนการเพาะพันธุ์ปัญญาที่ออกจากปาก

หนังสือลำดับที่ 28 เขียนคือคิด (พฤษภาคม 2562) 114 หน้า

วิจัย มิติที่สองคือเขียนความคิดที่ถอดความคิดของคนเขียนเอง อธิบายกระบวนการขั้นตอนการคิดของตนเองให้ผู้อื่นเข้าใจได้ หนังสือเล่มนี้เน้นการเขียนในมิติที่ 1 เพื่อให้เกิด (ผล) ทักษะการคิดจาก (เหตุ) การเขียนงานวิชาการโดยมีบางส่วนที่เขียนให้เข้าใจมิติที่ 2 เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจคาถาข้อที่ 3 อย่างแจ่มแจ้ง

หนังสือลำดับที่ 29 นวัตกรรมที่สำเร็จรูป

การสอนโครงงานสิ่งประดิษฐ์ในการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กล่าวอ้างว่าเป็นนวัตกรรมมักไม่ใช่นวัตกรรมจริง เพราะทำโดยเข้าใจเอาเองว่าควรเป็นอย่างไรกันนี้โดยปราศจากความรู้อันเป็นกฎที่แท้จริงของธรรมชาติ ผลงานที่ได้คือการลองผิดลองถูก สิ่งประดิษฐ์จะต้องทำงานตามกฎธรรมชาติ มนุษย์ทำวิจัยจนรู้กฎธรรมชาติแล้วเอามาสอนเป็นวิชาวิทยาศาสตร์ เครื่องถ่ายเอกสาร Xerox คือสิ่งประดิษฐ์ที่ใช้กฎธรรมชาติจำนวนมากร่วมกันทำงาน ในยุคใกล้เคียงกันเกิดหลักการ TRIZ ในการสร้างนวัตกรรมของสหภาพโซเวียตรัสเซีย หนังสือนี้ถอดบทเรียนพัฒนาการเครื่อง Xerox ว่าประกอบด้วยวิจัยและกฎธรรมชาติอย่างไร และอธิบายหลักการ TRIZ ให้เข้าใจว่าพรแสวงสร้างนวัตกรรมได้อย่างไร เหมาะสำหรับการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์และเป็นหนังสืออ่านประกอบสาระวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของนักเรียนมัธยม

หนังสือลำดับที่ 30 ครูควรควาระ (ตุลาคม 2562) 144 หน้า

ปัญญาของมนุษย์เกิดจากความเข้าใจในความเป็นเหตุและเป็นผลของสรรพสิ่งเช่นข้อของสายโซ่ที่คล้องส่งแรงถึงกัน ปัญญาของมนุษยชาติเติบโตได้เพราะทุกคนเคย

เป็นศิษย์และครู เป็นทั้งข้อโซ่ที่รับความรู้และส่งผ่านความรู้ โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาพัฒนาอาจารย์มหาวิทยาลัยให้เป็นพี่เลี้ยงแก่ครู เพื่อให้ครูเป็นโค้ชสอนการทำโครงงานฐานวิจัยแก่นักเรียน ความสำเร็จของโครงการฯ นอกจากจะเกิดจากความผูกพันที่สร้างผ่านความสัมพันธ์ในการทำงานพัฒนาการศึกษาร่วมกันอย่างยาวนานแล้ว ยังเกิดจากสถานะภาพของการเป็นทั้งครูและศิษย์ที่เรียนรู้ไปด้วยกัน หนังสือเล่มนี้บอกเล่าสายสัมพันธ์การทำงานของพี่เลี้ยงและครู ทั้งในฐานะศิษย์กับครู และครูกับศิษย์ เพื่อบ่มเพาะปัญญาให้เยาวชนของชาติ ความเป็นครู ศิษย์ และมีมิตรต่อกัน คือ “ครูควรคารวะ”

หนังสือลำดับที่ 31 ยินหยัดอย่างยั่งยืน (ตุลาคม 2562) 40 หน้า

เป็นหนังสือเขียนโดยทีมพี่เลี้ยง ม. เพาะเยา สะท้อนคิดการจัดการศึกษาแบบเพาะพันธุ์ปัญญาใน 4 โรงเรียนแกนนำที่มีความต่างกัน จากโรงเรียนที่ปั้นเด็กไปคว่ำรางวัลระดับโลก เรื่อยมาถึงโรงเรียนชายของของชนเผ่าที่让孩子ทำงานกับบริบทจริงของการทำมาหากิน เลาะเข้าหาโรงเรียนที่นักเรียนเกาะกุ่มเกี่ยวสัมพันธ์อย่างแข็งแกร่งในโรงเรียนจากกิจกรรมเพาะพันธุ์ปัญญา โดยอธิบายว่าโครงการเพาะพันธุ์ปัญญามีบทบาทขับเคลื่อนให้เกิดผลได้อย่างไร

หนังสือลำดับที่ 32 การสร้างสายสัมพันธ์กัลยาณมิตรเพาะพันธุ์ปัญญา (ตุลาคม 2562) 78 หน้า

สายสัมพันธ์กัลยาณมิตรถูกสร้างเป็นวัฒนธรรมที่เปิดพื้นที่เรียนรู้แบบเพาะพันธุ์ปัญญาในโรงเรียน ซึ่งอธิบายด้วยการสะท้อนคิดพลังความรักที่ครูมีต่อศิษย์ที่กลายมาเป็นพลังปัญญาที่เรียนรู้ร่วมกัน และเมื่อเกิดผลเชิงประจักษ์จึงเป็นหนทางของศรัทธาที่ยิ่งหลอมรวมความเป็นกัลยาณมิตรให้แน่นแฟ้น จนขยายผลเป็นเครือข่ายนอกโรงเรียน หนังสือของศูนย์พี่เลี้ยง มรภ. ลำปางเขียนแบบถอดบทเรียนจากข้อเขียนสะท้อนคิดอธิบายการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงตนเองของครูและนักเรียน

หนังสือลำดับที่ 33 จิตตปัญญาของเพาะพันธุ์ปัญญา (ตุลาคม 2562) 88 หน้า

ปัญญาทางจิต (จิตตปัญญา) คือเครื่องมือสำคัญของเพาะพันธุ์ปัญญาในการเปลี่ยนแปลง (transform) ครูและนักเรียน ทำให้เกิดพื้นที่ที่ทุกคนเปิดใจเพื่อการเรียนรู้ หนังสือเล่มนี้เขียนโดยทีมพี่เลี้ยง มรภ. ศรีสะเกษ ที่อธิบายกระบวนการจิตตปัญญาเพื่อการสร้างปัญญาภายในของครูและนักเรียน แม้ว่าหลายส่วนในเล่มจะเน้นหลักการ แต่ส่วนที่ 4 ของหนังสือนอกจากให้ผู้อ่านเรียนรู้กิจกรรมแล้ว ยังมีส่วนสำคัญคือเรื่องเล่าที่ควรอ่านอย่างตีความให้เห็นการเปลี่ยนแปลง

หนังสือลำดับที่ 34 โครงการฐานวิจัย: การสอนแบบประณีตเพื่อการเปลี่ยนแปลง (ตุลาคม 2562) 47 หน้า

หนังสือของศูนย์พี่เลี้ยง ม. สงขลานครินทร์ให้ข้อมูลถึงการพัฒนาครู การออกแบบหลักสูตร การออกแบบแผนการสอนที่เรียกว่า “การสอนโครงการฐานวิจัยแบบประณีต” การสอนแบบประณีตครูต้องมีสติรู้ตัวตลอดเวลา การเรียนรู้แบบประณีตก็ย่อมต้องให้ผู้เรียนมีสติกับการรับรู้ของตนเอง เพราะ “ประณีต” หมายถึงการเรียนการสอนที่ใช้สติเห็นโอกาสการบูรณาการทุกมิติของการสอนโครงการฐานวิจัย เพื่อให้เป็นการศึกษาที่สร้างมนุษย์อย่างสมบูรณ์

หนังสือลำดับที่ 35 ทักษะของกระบวนกรเพื่อการเรียนรู้ (ตุลาคม 2562) 109 หน้า

ครูต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ อีกนัยหนึ่งการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ต้องมี “กระบวนกร” ดำเนินการ เล่มนี้เป็นหนังสือที่พี่เลี้ยงศูนย์มูลนิธิปัญญาฯ ผลิตขึ้นแบบ “ตั้งใจออกแบบ” ให้เข้าใจการเป็นกระบวนกรเพื่อสร้างการเรียนรู้ อย่างละเอียด เป็นหนังสือที่เขียนผสมผสานการค้นคว้ามาแล้วและการนำเสนอแนวคิดหรือหลักการของตนเองที่ตกผลึกจากปฏิบัติการเพาะพันธุ์ปัญญาฯ กว่า 6 ปี ได้อย่างน่าสนใจ ตลอดเล่มมีข้อชวนคิดเหมือนกำลังทำหน้าที่เป็นกระบวนกรถามคนอ่าน ให้ผู้อ่านเรียนรู้ไปพร้อมกับคำถามชวนคิดเหล่านี้ จึงไม่เพียงหนังสือกึ่ง How-to ที่ครูเอาไปใช้ได้เท่านั้น แต่เป็นหนังสือที่ต้องอ่านอย่างพินิจเพื่อเข้าใจการออกแบบกระบวนการสร้างปัญญาแบบชวนคิดอีกด้วย

หนังสือลำดับที่ 36 รู้จักเด็กจากโครงการ (ตุลาคม 2562) 116 หน้า

เป็นหนังสือที่ทีมพี่เลี้ยง ม. มหิดลตั้งใจรวบรวมหลักฐานและรายละเอียดเพื่อให้คนอ่านรู้จัก “วิธีการ” รู้จักเด็กจากโครงการ จุดเด่นของหนังสือเล่มนี้ คือ การรวบรวมตัวอย่างที่เป็นแก่นโครงการนักเรียนมาอธิบายให้ผู้อ่านทราบหลักในการทำความรู้จักตัวเด็ก ความคิดเด็ก และสามารถประเมินผลสัมฤทธิ์การศึกษาได้ ผู้เขียนใช้ความเข้าใจศาสตร์การเรียนรู้และหลักจิตวิทยาศาสตร์มาวิเคราะห์ผลงานนักเรียนแล้วจัดหมวดหมู่ความรู้อย่างเป็นระเบียบ พร้อมตัวอย่างชัดเจน สามารถแปลหลักการเพาะพันธุ์ปัญญาอธิบายสถานการณ์การเรียนรู้จากการทำงานโครงการฐานวิจัย (RBL) ได้เป็นอย่างดี ทำให้ผู้อ่านเข้าใจแก่น RBL อย่างถ่องแท้ เป็นหนังสือที่เหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับครูสอนโครงการ

หนังสือลำดับที่ 37 การเขียนบทความวิชาการจากปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียน เพาะพันธุ์ปัญญา (พฤศจิกายน 2562)

เป็นหนังสือเขียนโดยทีมพี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี นำเสนอภาพรวมของการวิจัยในชั้นเรียนในฐานะที่ครูเป็นโค้ชการทำโครงงานฐานวิจัย และวิธีการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนบทความวิชาการในบริบทโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา จนได้ผลงานเป็นบทความวิชาการวิจัยในชั้นเรียนของครู แต่ละบทได้แทรกข้อสะท้อนคิดของครูที่นำทักษะไปใช้กับนักเรียน ผู้อ่านจะเข้าใจกระบวนการวิจัยที่เป็นฐานในการพัฒนาโครงงานฐานวิจัย และทักษะการเขียนของครู รวมทั้งการถ่ายทอดทักษะดังกล่าวไปยังนักเรียน

หนังสือลำดับที่ 38 เมื่อกระบวนการทัศน์เปลี่ยนแรงบันดาลใจก็เปลี่ยนตาม (ตุลาคม 2562) 80 หน้า

เป็นหนังสือที่พี่เลี้ยง มรภ. สุราษฎร์ธานีระดมครูและนักเรียนในโครงการช่วยกันถอดรื้อแนวคิด บทเรียน ประสบการณ์ และความภาคภูมิใจ โดยเล่าการสอนโครงงานฐานวิจัยของ 9 โรงเรียน ทั้งจากโรงเรียนที่เป็นแกนหลักการสอนวิทยาศาสตร์จนถึงโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกล ซึ่งจะทำให้เข้าใจการสร้างบทเรียนที่เหมาะสมกับโรงเรียนที่มีบริบทต่าง ๆ

หนังสือลำดับที่ 39 (ธันวาคม 2562) หน้า (ยังไม่มีข้อมูลขณะเขียนรายงานนี้)

หนังสือลำดับที่ 40 จากรากแก้วถึงผลของต้นเพาะพันธุ์ปัญญา (ธันวาคม 2562) อยู่ระหว่างการจัดพิมพ์ มีหัวข้อและข้อมูลดังปรากฏในสารบัญและคำนำต่อท้ายนี้

ไม่ยืนต้นเติบโตใหญ่เพราะมี “รากแก้ว” ที่เป็นแกนขยายของรากแขนงและรากฝอย รากล้ำเลี้ยงน้ำและแร่ธาตุจากดินไปให้ใบสังเคราะห์แสงจากดวงอาทิตย์ให้เป็นพลังงานเก็บอยู่ในส่วนต่าง ๆ รวมทั้ง “ผล” รากแก้วหยั่งลึกลงดินเพื่อความมั่นคงของต้นไม้ ผลคือความหอมหวานที่ปลายกิ่ง ในขณะที่รากเป็นส่วนที่มองไม่เห็นแต่ผลคือความคาดหวังของผู้ปลูก หากส่วนรากไม่ได้รับการบำรุงให้แข็งแรง ต้นไม้ย่อมไม่สามารถสร้างผลให้ชื่นชมได้ การเข้าใจความสำเร็จของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาจึงต้องรู้จักแก่นอันเป็นรากแก้วที่สัมพันธ์ถึงผล โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาปิดฉากด้วยหนังสือลำดับที่ 40 ที่ร้อยเรียงเรื่องราว “จากรากแก้วสู่ผลของต้นเพาะพันธุ์ปัญญา” ซึ่งจะทำให้เข้าใจว่าโครงการนี้เพาะต้นกล้าทั้งครูและนักเรียนให้ยืนหยัดเติบโตและออกผลท่ามกลางพายุการศึกษาได้อย่างไร

หนังสืออยู่ระหว่างการจัดพิมพ์

จากรากแก้วสู่ผล

ของต้นพะยะพันธุ์ปัญญา

สุธีระ ประเสริฐสรรพ

หนังสือในโครงการพะยะพันธุ์ปัญญาลำดับที่ 40

สารบัญ

คำนำ

บทที่ 1 การเตรียมดิน

บทนำ

มองระบบการศึกษาแบบวิศวกร

ขั้นตอนการเกิดปัญญาของผู้เรียนในกระบวนการทำโครงงานฐานวิจัย

ขอเป็นสะพานทอดผ่านความรู้...

ปฐมบทเพาะพันธุ์ปัญญา

บทที่ 2 รากแก้ว

บทนำ

เป้าหมายการศึกษา

ความคิดในการศึกษา

โครงงานฐานวิจัยเพื่อการเรียนรู้

กระบวนการ

วิจัยกับบริบทชีวิต

ชาวเพาะพันธุ์ปัญญา

สรุป

บทที่ 3 ผล

บทนำ

บทสังเคราะห์จากการทำงานกับครู

บทสังเคราะห์จากหนังสือ “รอยจารึกบนเส้นทางครูเพาะพันธุ์ปัญญา”

บทสังเคราะห์จากหนังสือ “ครูควรควรอะไร”

บทสังเคราะห์จากหนังสือ “กล้าพันธุ์ผู้ก้าวพ้น”

สังเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของอาจารย์พี่เลี้ยง

บทที่ 4 คนรดน้ำพรวนดิน

บทนำ

ผู้ให้ทุนทำงาน

กรรมการกำกับทิศทาง

พี่เลี้ยง

บทที่ 5 การกระจายพันธุ์

คำนำ

ปัจจัยและเงื่อนไขความสำเร็จของเพาะพันธุ์ปัญญา

การรับรองเมล็ดพันธุ์

เชื้อโรคร้ายในดิน

ความพยายามขยายพันธุ์

ปัจจัยสนับสนุนและขัดขวางความสำเร็จของการขยายผล

กระบวนการทำศึก

เส้นทางทำศึก

ภาคผนวก 1 บทสรุปงานวิจัย “การวิเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด RBL ในสถานศึกษา
ภายใต้โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา”

ภาคผนวก 2 บทสรุปงานวิจัยวิเคราะห์ learning analytic

สรุปสาระสังเขปหนังสือในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา

คำนำ

เพาะพันธุ์ปัญญามีจุดตั้งต้นจากประสบการณ์ 10 ปี (2545-2555) ในโครงการยุววิจัย สกว. (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย) ประสบการณ์สอนคณะวิศวกรรมศาสตร์ทำให้ผมเห็นศักยภาพของการแก้ปัญหาที่มีปลายเปิด (open-end solution)³ การเข้าไปคลุกคลีกับครูในโครงการยุววิจัยอย่างพาราทำให้ผมตระหนักในการสอนโครงงานของครู ความตระหนักเปลี่ยนเป็นความตระหนักว่าเราช่วยการศึกษาได้ ถ้าเรามีโอกาสเข้าไปช่วยงานการศึกษาในส่วนที่ครูต้องทำอยู่แล้ว การช่วยคือการ empower ทางความคิดการทำโครงงานแก่ครู ให้การทำโครงงานเป็นการเรียนรู้ของนักเรียน

จากการค้นคว้ากระบวนการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาทักษะการสอนโครงงานของครู ผมเห็นความเป็นไปได้ทางกลยุทธ์การทำงานกับครู⁴ การลองผิดลองถูกของกลยุทธ์ต่าง ๆ ในโครงการยุววิจัยได้ถูกทดสอบครั้งใหญ่ในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา เพราะมีงานเพิ่มที่ต้องพัฒนาทีมงานให้ขยายผลเป็น 800 โครงงานต่อปี มากกว่าโครงการยุววิจัยอย่างพาราที่ทำเพียงปีละ 50 โครงงาน

ในวันปิดโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาที่จังหวัดน่านเมื่อ 11 พฤษภาคม 2562 ผมสรุปความรู้สึกของการทำงานนี้ว่า “จากกล้า บ้า กลัว สู่นิรันดร์”

“กล้า” เพราะประสบการณ์ 10 ปีของยุววิจัยอย่างพาราทำให้รู้ว่าทำอะไร

“บ้า” เพราะรับงานใหญ่กว่าที่คิดจะทำทั้งจำนวนและขนาดพื้นที่ ต้องสอนหนังสือตามปกติอยู่เกือบปลายสุดของประเทศแล้วยังต้องสละเวลาส่วนตัวเดินทางไปทั่วประเทศ

“กลัว” เพราะรู้ตั้งแต่ต้นว่ามีอุปสรรคหลายอย่างที่ทำได้ง่าย ไหนจะความคาดหวังจากธนาคารกสิกรไทยที่ผมไม่รู้จักคุ้นเคยด้วย ไหนจะพี่เลี้ยงที่ไม่ทราบว่าเป็นใคร และไหนจะพื้นที่และโรงเรียนใหม่ที่เราไม่รู้จักกันมาก่อน การทำงานปีแรกเป็นจุดวิกฤติที่ต้องเอาให้ผ่านให้ได้ ในฐานะผู้นำโครงการจึงเป็นปีที่ผมกลัวที่สุด

“นิรันดร์” ที่ผมถือเป็นรางวัลนั้นเป็นสิ่งได้มาภายหลัง ซึ่งไม่มีอะไรอธิบายได้ดีกว่า “ความศรัทธาของครู” ผมขอยกประโยคสุดท้ายของบทที่ 4 มากล่าวให้ทราบว่าความนิรันดร์เกิดจาก **“ครูเปลี่ยนจากศรัทธาในผู้อื่นมาเป็นศรัทธาในตนเองของครู”** และเพราะความศรัทธานี้จึงเกิดปรากฏการณ์ที่ผมกล่าวใน Facebook เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2562 ว่า *“ผมไม่แปลกใจที่ครูใช้เวลาปิดเทอมออกค่าใช้จ่ายมาร่วมตัวกันทำ PLC กันเอง... ไม่แปลกใจที่ครูภาคกลางเดินทางเกือบ 10 ชม. มาลำปางโดยรถไฟ พอๆ กับไม่แปลกใจที่ครูน่าน เชียงราย พะเยา ขับรถมาเอง 3-4 ชม. และอยู่ถึง 5 โมงเย็น... ไม่แปลกใจที่เป็น PLC ที่ไม่มีคำสั่งจากผู้บังคับบัญชา พอๆ กับไม่แปลกใจที่เป็น PLC ที่ไม่วิทยากรข้างนอกมาบอกว่าทำยังไง...*

³ ผมรับผิดชอบสอนวิชา Engineering design ที่ไม่มีคำตอบใดผิด มีแต่ที่เหมาะสมที่สุด ดังนั้นผมจึงยิ่งตระหนักเมื่อเห็นการสอนสะเต็มศึกษาในการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ให้คู่มือแก่ครูแทนการฝึกให้ครูมีจินตนาการในการสร้างโจทย์และมีวิจารณ์ญาณสามารถตรวจสอบผลงานที่เป็น open-end solution

⁴ ความรู้จำนวนมากได้จาก รศ. ไพโรจน์ ศิริรัตน์ ที่ผม grant ทุนให้ทำโครงการยุววิจัยอย่างพารา

ครูร่อยกว่าคนสร้างปรากฏการณ์ประวัติศาสตร์การศึกษาเช่นนี้ได้อย่างไร?... ถ้าไม่เพราะจิตวิญญาณครู เพราะพันธัญญาและเป็นผู้ที่ "รู้แล้วอย่างแท้จริง"... ขอขอบคุณครูทุกท่านที่เชื่อมั่นในพันธัญญา และมีความอดทนต่อความยากลำบาก พยายามเปลี่ยนแปลงตนเอง”

ชื่อ “พันธัญญา” ทำให้ผมนึกถึงต้นไม้... ต้นไม้ที่ยืนหยัดต้านกระแสพายุจนเติบโตใหญ่มาได้ 7 ปีย่อมมีรากแก้ว การแพร่พันธุ์ย่อมต้องมีผล และจะไม่ตายเพราะความแห้งแล้งในขณะเป็นต้นอ่อน หากมีคนดูแล

หนังสือเล่มนี้จึงเป็นเรื่องราวของ “จากรากแก้วสู่ผลของต้นพันธัญญา”

ในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 17 Johann Baptista van Helmholt สงสัยว่าต้นไม้สร้างมวลจากอะไร เขาทดลองปลูกต้นไม้โดยระวังไม่ให้ดินหายไปจากกระถาง เมื่อผ่านไป 5 ปี เขาถอนต้นไม้มาชั่งได้ 72 กก. แต่ดินในกระถางหายไปเพียงไม่กี่สิบกกรัม จึงได้ข้อสรุปว่าต้นไม้ไม่ได้สร้างตัวเองจากดิน ยุคนั้นคนยังไม่ทราบว่ายานอากาศมีแก๊สอะไรบ้าง ไม่รู้จักกระบวนการสังเคราะห์แสงของพืช เขาจึงสรุปว่าต้นไม้สร้างมวลขึ้นมาจากน้ำที่เขารด

ในปีพุทธศักราช 2562 หากถามคนทั่วไปที่เรียนการสังเคราะห์แสงของพืชแล้ว คำตอบส่วนมากคือ ต้นไม้สร้างมวลของมันขึ้นมาจากดิน!! เพราะมันมีมวลเป็นของแข็ง รากซอนไซลงดินทำให้เข้าใจว่าดินขึ้นมาทางราก

รากใช้ธาตุน้ำลำเลียงสารอาหาร (nutrient หรือแร่ธาตุ) จากธาตุดินไปที่ใบเพื่อดึงเอาธาตุลม CO₂ จากอากาศมาให้อาตุไฟ (แสงอาทิตย์) ประดูด้วยกระบวนการสังเคราะห์แสงเป็นเนื้อไม้ ใบ ดอก ผล ธาตุไฟเป็นพลังงานซ่อนอยู่ในทุกส่วนของต้นไม้ เนื้อไม้คายพลังงานแสงอาทิตย์ออกมาเป็นความร้อนเมื่อเผาให้ไม้กลายเป็นธาตุลม (CO₂) อีกครั้งหนึ่ง ส่วนที่เป็นอาหารให้พลังงานหน่วยเป็นแคลอรี

ต้นไม้พุ่มหนาสูงใหญ่ย่อมโค่นล้มง่ายด้วยพายุโหมหากไม่มีรากแก้วยังลึก และไม่มีรากแขนงแผ่กระจายเกาะยึดพื้นดิน

การศึกษาไทยคือต้นไม้ใหญ่ทางปัญญาที่ถูกพายุทั้งภายในและภายนอกกระหน่ำรุนแรง พายุภายนอกเป็นปัจจัยที่เราควบคุมไม่ได้ มันเป็นไปตามฤดูกาลเปลี่ยนแปลงอันรุนแรง (disrupt) ของโลก เราต้องยอมรับการเปลี่ยนแปลงภายนอกและจัดการกับพายุภายใน

พายุภายในคือความปรารถนาดีที่ปราศจากความเข้าใจของกลไกกับการศึกษา จึงทำให้กิ่งก้านอ่อนแอ ไม่สามารถลำเลียงน้ำและธาตุอาหารจากดินไปสู่ใบที่อยู่ปลายกิ่งก้านได้ ในขณะที่พายุภายในเป็นสิ่งที่พันธัญญาเข้าไปจัดการยาก ความเป็นไปได้คือบำรุงรากแก้วให้แข็งแรง อย่าให้ไม้ต้นนี้ล้มก่อนเวลาอันควร รอให้ออกผลรุ่นใหม่ เก็บเมล็ดพันธุ์ไปขยายผลในดินแดนอันอุดมสมบูรณ์

“จากรากแก้วสู่ผลของต้นพันธัญญา” จึงเป็นหนังสือสังเคราะห์ปรากฏการณ์ทางการศึกษา ในระยะ 7 ปีของโครงการ

เพาะพันธุ์ปัญญามี “รากแก้ว” คือ หลักการสร้างการเรียนรู้จากการทำโครงการฐานวิจัย (RBL) เพราะเชื่อว่าการทำวิจัยคือกระบวนการสร้างปัญญาให้มนุษย์ ดังนั้นวิจัยคือเครื่องมือของการศึกษาที่ผู้ปฏิบัติคือนักเรียน ครูเป็น coach การเรียนรู้จากการปฏิบัติของนักเรียน

“ผล” ของเพาะพันธุ์ปัญญาคือการเปลี่ยนแปลงของครูและนักเรียน

คนในวงการการศึกษาจำนวนมากเห็นและพอใจส่วนผล ไม่ค่อยเข้าใจเหตุและกระบวนการของเหตุที่นำไปสู่ผล เหมือนเห็นผลไม้แต่ไม่เห็นรากใต้ดิน นวัตกรรมการศึกษาจำนวนมากจึงถูกนำไปปฏิบัติเหมือนการถ่ายเอกสาร ไม่เข้าใจกระบวนการ “รดน้ำพรวนดิน”

หนังสือ “จากรากแก้วสู่ผลของต้นเพาะพันธุ์ปัญญา” ประกอบด้วย 5 บท

บทที่ 1 การเตรียมดิน ดินที่อุดมสมบูรณ์ย่อมทำให้ต้นไม้เติบโต แข็งแรง บทนี้เขียนลักษณะเล่าความในใจกับคนใกล้ชิด ให้ทราบการก่อกำเนิดเพาะพันธุ์ปัญญาที่มีโครงการยุววิจัย สกว. เป็นพื้นฐานประมาณ 10 ปี เปรียบเสมือนพื้นดินอุดมสมบูรณ์ พร้อมทั้งจะขยายพันธุ์เป็นเพาะพันธุ์ปัญญาเมื่อ “ธรรมะจัดสรร”

บทที่ 2 รากแก้ว รากแก้วฝังลึกลงดิน เป็นแกนของรากแขนงขยายสู่รากฝอย บทนี้อธิบายหลักการ RBL ของเพาะพันธุ์ปัญญา มีความยุ่งยากพอควรในการเขียนบทนี้เพราะระหว่างทาง 7 ปี⁵ มีเรื่องราวมากมาย จนเกรงว่าจะเขียนไม่หมด บทนี้ผมเขียนให้หนักแน่นเชิง concept ออกจะเป็นแนววิชาการตรงไปตรงมา สักหน่อย ผู้อ่านต้องตั้งใจมากกว่าปกติ โดยเฉพาะผู้ที่ไม่คุ้นเคยกับเพาะพันธุ์ปัญญา

บทที่ 3 ผล ผลเป็นปลายทางของการปรุงอาหารของต้นไม้ เป็นต้นทางของเมล็ดที่จะแพร่พันธุ์ต่อไป ต้นเพาะพันธุ์ปัญญาออกผลตั้งแต่ปีแรก ระยะเวลา 7 ปีที่ผ่านมาเปลี่ยนผลที่เกิดจากต้น “วัยสอนเป็น” มาเป็นผลจากต้น “วัยสาวสมบูรณ์” ผลของต้นเพาะพันธุ์ปัญญาที่ผู้อ่านได้ลิ้มลองในบทนี้ คือ สิ่งที่เกิดกับครู นักเรียน และพี่เลี้ยง จากความหนักทางวิชาการของบทที่ 2 ผมเขียนให้ผ่อนคลาย รสชาติผสมมีทั้งความขมปนหวาน

บทที่ 4 คนรดน้ำพรวนดิน ต้นไม้วัยอ่อนเป็นช่วงอ่อนแอที่สุด หากไร้คนรดน้ำพรวนดินดูแลกำจัดวัชพืช ต้นพันธุ์ย่อมไม่สามารถมีชีวิตรอดจนถึงทุกวันนี้ได้ ต้นเพาะพันธุ์ปัญญาเติบโตแข็งแรงได้เพราะการทำงานหนุนหลังของคนที่สนับสนุนตั้งแต่แหล่งทุนจนถึงพี่เลี้ยง บทนี้เขียนด้วยความประทับใจในลีลาอ่านเพลิน ๆ เหมือนผองเพื่อนมาล้อมวงทำ AAR

บทที่ 5 การกระจายพันธุ์ ต้นไม้พันธุ์ดีย่อมมีคนต้องการขยายพันธุ์ต่อไป พื้นที่เพาะปลูกมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าคนปลูกในบทที่ 4 บทนี้กล่าวถึงการจัดการการศึกษาเพื่อให้เกิดพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การเจริญพันธุ์ของเมล็ดพันธุ์ของต้นเพาะพันธุ์ปัญญา เพราะมันเป็นต้นที่ขยายพันธุ์ยาก ผมจึงเขียนตรงไปตรงมาถึงปัญหาที่อาจกระทบความรู้สักบางคน

⁵ 7 ปีการทำงานแต่ 6 ปีการศึกษา จึงมีครูและนักเรียน 6 รุ่น

ผมเป็นเหมือนคอนดักเตอร์วงดนตรีที่รับโจทย์การควบคุมวง คอนดักเตอร์คนนี้มีบทเพลงและท่วงทำนองในใจ ความไพเราะของเสียงบรรเลงไม่สามารถออกจากไม้บาคองที่แกว่งไกว... หากนักดนตรีไม่เล่นเครื่องดนตรีของตนและนักร้องไม่ขับร้อง ขอขอบคุณนักดนตรี นักร้องที่ปรากฏเรื่องราวในหนังสือเล่มนี้

หนังสือ “จากรากแก้วสู่ผลของต้นพะยะพันธุ์ปัญญา” คือ เล่มสุดท้ายของโครงการพะยะพันธุ์ปัญญา... เขียนให้เป็นความทรงจำแก่ชาวพะยะพันธุ์ปัญญาทั้งหลาย... เฉกเช่นเนื้อร้องท่อนหนึ่งของบทเพลงอำลาโครงการที่เขียนว่า “พลังของพวกเรา ลุล่วงมาแล้ว... เอ๋ยคำอำลา”

ส่วนที่ 6 สรุปเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์

การทำวิจัยโครงการเพาะพันธุ์ปัญญามีวัตถุประสงค์ 4 ข้อ ซึ่งสรุปผลงานเทียบกับวัตถุประสงค์ดังนี้

วัตถุประสงค์	รายละเอียดที่กำหนด	สิ่งที่ได้	หมายเหตุ
1	สนับสนุนทางวิชาการและกิจกรรมวิจัยเชิงปฏิบัติการของศูนย์พี่เลี้ยง 8 มหาวิทยาลัยเพื่อพัฒนาโรงเรียนต้นแบบ 16 โรงเรียนให้เป็นตัวแบบสำคัญและยั่งยืนของระบบปฏิบัติการเพาะพันธุ์ปัญญาในพื้นที่	ได้สนับสนุนกิจกรรมของศูนย์พี่เลี้ยงตามปฏิทินประชุมเชิงปฏิบัติการที่กำหนด และได้โรงเรียนต้นแบบที่เข้มแข็งมากกว่า 16 โรงเรียน ตามที่กำหนดเป็นเป้าหมายไว้ สามารถบรรจุเป็นหลักสูตรในหลายโรงเรียน และมีการขยายผลจำนวนครูและห้องเรียนหลายแห่ง	
	ร่วมมือกับ สกว. ในการขับเคลื่อนจากระดับนโยบายให้มหาวิทยาลัยรับการทำงานของศูนย์พี่เลี้ยงเป็นภารกิจวิชาการรับใช้สังคมของมหาวิทยาลัย	สามารถขับเคลื่อนได้เพียงบางมหาวิทยาลัย เช่น ม.มหิดลที่รับเป็นภารกิจของ ส.นวัตกรรมการเรียนรู้ ” พะเยาจัดตั้งหน่วยเพาะพันธุ์ปัญญาในสำนักนวัตกรรมการม. สงขลานครินทร์รับเป็นภารกิจของศูนย์บริการวิชาการ และขยายผลด้วยการสนับสนุนของ กสศ. และงบประมาณแผ่นดิน มรภ. ศรีสะเกษรับขับเคลื่อนในเขตนวัตกรรมการศึกษา	มหาวิทยาลัยที่เหลือไม่ได้นำไปสู่การจัดโครงสร้างภายใน แต่รับทำเป็นงานเฉพาะกิจ เช่น มรภ. สุราษฎร์ทำ MOU กับ อบจ. ม. อุบลฯ ทำในโครงการโรงเรียนตระเวนชายแดน มรภ. ลำปางทำกับ สหประชาการศึกษา ลำปาง เป็นต้น
3	พัฒนาองค์ความรู้สู่เต็มศึกษาที่ผนวกปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และร่วมกับศูนย์พี่เลี้ยงขับเคลื่อนการทำโครงงานฐานวิจัยแนว SEEEM	ได้องค์ความรู้เป็นหนังสือ SEEEM มากกว่า 300 หน้า ที่มีค่านิยมทางบวกจากผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา	ส่งเข้าพิจารณาับรางวัลมูลนิธิโตโยต้าประเทศไทย (ยังไม่ทราบผล)
4	เผยแพร่องค์ความรู้ให้เป็นที่ยอมรับในวงการการศึกษา	องค์ความรู้เพาะพันธุ์ปัญญาได้รับการเผยแพร่ในงาน EDUCA Thailand เป็นเวลา 2 ปีติดกัน และยังเผยแพร่ในโครงการ	

		spearhead คนไทย 4.0 ขยายผล ไปหลากหลายดังปรากฏในรายงาน ส่วนที่ 5 แล้ว	
--	--	--	--

สิ่งที่ได้เพิ่มจากวัตถุประสงค์คือการเปลี่ยนแปลงของพีเลียง ซึ่งจะเป็นกำลังหลักในการขยายผลหากมหาวิทยาลัยต้องการขับเคลื่อนต่อไปตามวัตถุประสงค์ข้อ 2 การเปลี่ยนแปลงนี้ปรากฏในข้อเขียนสะท้อนคิดของพีเลียงในภาคผนวก ค.

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุธีระ ประเสริฐสรพ์)

หัวหน้าโครงการวิจัยผู้รับทุน

วันที่ 19 พฤศจิกายน 2562

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายละเอียดการปฏิบัติงาน
ปีที่ 1
20 พฤศจิกายน 2560 ถึง 19 พฤศจิกายน 2561

การเยี่ยมชมโรงเรียนต้นแบบ
ภายใต้โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา (พัฒนาวุวิจัย)

วันที่ 25 พฤศจิกายน 2560

ณ โรงเรียนเสริมงามวิทยาคมและโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จังหวัดลำปาง

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และ บมจ. ธนาคารกสิกรไทย ได้จัดการเยี่ยมชมผลการดำเนินงานโรงเรียนเสริมงามวิทยาคมและโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จังหวัดลำปาง ซึ่งเป็นโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการของศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ได้รับเลือกเป็น 2 ใน 16 โรงเรียนต้นแบบและเป็นโรงเรียนที่มีกระบวนการดำเนินงานแบบเพาะพันธุ์ปัญญาได้อย่างโดดเด่นเชิงระบบ การมีส่วนร่วมของภาคีฐานล่าง และการจัดการภายในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อนักเรียน

ทั้งนี้ พลอากาศเอก ดร.ประจิน จั่นตอง รองนายกรัฐมนตรี เป็นประธานในกิจกรรมเยี่ยมชมโรงเรียนต้นแบบ ภายใต้โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา (พัฒนาวุวิจัย) โดยกิจกรรมดังกล่าวมีขึ้น เพื่อให้ผู้บริหารภาครัฐ กรรมการอิสระปฏิรูปการศึกษา สื่อมวลชน และผู้สนใจการพัฒนาการศึกษา เข้าร่วมศึกษาเรียนรู้กระบวนการดำเนินงานในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา โครงการวิจัยที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนานักเรียนไทยให้มีทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21

โดยการพัฒนานักเรียนไทยให้มีทักษะการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21 นั้น ประกอบด้วย

1. ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา
2. ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม
3. ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์
4. ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ
5. ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ
6. ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และ
7. ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้

ผลลัพธ์ที่ได้/บทวิเคราะห์

ช่วงเช้า : โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม

โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม เป็น 1 โรงเรียนจาก 16 โรงเรียนต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินโครงการดังกล่าว โดยโรงเรียนเสริมงามวิทยาคมได้รับเลือกให้เป็นโรงเรียนต้นแบบด้วยจุดเด่นคือ

1. ครู นักเรียน เครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชนและคณะผู้บริหาร มีความร่วมมือพร้อมเพรียงในการดำเนินโครงการ
2. ความเข้มแข็งในการทำงานทำให้เกิดการขยายผลไปยังเครือข่ายโรงเรียนในอำเภอเสริมงาม เครือข่ายท้องถิ่นและสมาชิกการศึกษาอำเภอเสริมงาม

กิจกรรมได้แบ่งการเรียนรู้ออกเป็น 2 ห้องย่อย โดยสรุปได้ดังนี้

ห้องที่ 1 ภาควิชาการศึกษาในพื้นที่

ผู้ร่วมเสวนา	1. อาจารย์สวัสดิ์ ล้นปาละ	ประธานกรรมการสถานศึกษา
	2. ผอ.มานัส นพคุณ	ผู้อำนวยการโรงเรียนเสริมงามวิทยาคม
	3. นายไชยา ละปาละ	นายกเทศมนตรีตำบลเสริมงาม
	4. คุณเทพ เอียงแก้ว	ประธานกรรมการชมรมผู้ปกครอง
	5. คุณชนะชัย บัวชุม	ผู้ใหญ่บ้าน
	6. คุณแม่จ๊ะป้า แม่มา	แม่ครูสอนทอผ้า
	7. คุณครูจรรณี เทพทอง	คุณครูโรงเรียนเสริมงามวิทยาคม
	8. อาจารย์ประนอม วงศ์หมื่นรัตน์	ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

อาจารย์ประนอม วงศ์หมื่นรัตน์ พิธีกรผู้ดำเนินรายการ ได้มองเห็นการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก ๆ ความสำเร็จ หรือการพัฒนาการเรียนรู้ เบื้องหลังที่จะนำไปสู่ความสำเร็จภาคการศึกษาที่โดดเด่น

อาจารย์สวัสดิ์ ล้นปาละ ประธานกรรมการสถานศึกษา :

กล่าวถึงบทบาท/สิ่งที่หนุนเสริมเพิ่มพลัง และนำไปสู่การเกิดพลังแห่งการเรียนรู้

“การจะเดินมาถึงวันนี้ใช้เวลา 10 กว่าปี ที่ได้ร่วมคิดร่วมทำร่วมวิเคราะห์ ในฐานะประธานกรรมการสถานศึกษา ว่าบทบาทของกรรมการสถานศึกษาได้หนุนเสริมอย่างเต็มที่ ได้วิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็งบทบาทภารกิจ คณะกรรมการสถานศึกษา ศิษย์เก่า ผู้นำท้องถิ่น รวมพลังเพื่อมาขับเคลื่อน สอดคล้องในระดับมหาวิทยาลัย”

อาจารย์ประนอม วงศ์หมื่นรัตน์ พิธีกรผู้ดำเนินรายการ ถามความเข้มแข็งนำไปสู่การตอบโต้อย่างไร

“ได้เฝ้าติดตาม และดูแลผลผลิต นำไปสู่เชิงประจักษ์ เช่น โครงการพืชน้ำน้อมรักษ์ป่า” โดยการใช้กระบวนการเชิงวิจัย ร่วมทำกับชุมชน นำปัญหามาแก้ หรือเชิญผู้นำท้องถิ่น และผู้นำชุมชน นำไปสู่การเกิดผลที่สำเร็จ เป็นโครงการที่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง สมบูรณ์ นำไปสู่ความยั่งยืน กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก และเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ และเป็นคนดีของสังคม

อาจารย์ประนอม วงศ์หมื่นรัตน์ พิธีกรผู้ดำเนินรายการ ถาม การนำโครงการเข้ามาในโรงเรียน การปรับทัศนคติ ได้มีโครงสร้างอย่างไร ?

ผอ. มานัส นพคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนเสริมงามวิทยาคม แนวทางในการจัดการบริหาร กว่าที่จะมาถึงการเป็นโรงเรียนต้นแบบ ได้คงจะเจอ คำว่า “โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา” โดยเจอตั้งแต่ที่โรงเรียนทุ่งกวาววิทยาคม ปี 2556

โครงการปีที่ 1 ได้ร่วมกับ ผอ. รองฯ ครูวิชาการ ปีแรกนั้นเกือบท้อ เมื่อก่อนโรงเรียนใช้ ม.2

ปีที่ 2 มีการขยายผล ม.2/2 ม.2/1

ปีที่ 3 ม.2/2 เอาห้องเดิมไป ม.2 ประชุมให้คิดเกิดจาก ม.1 กับ ม.3 โดยให้นักเรียนเขียนบทความ สามารถคิด กล้าแสดงออก ไม่ใช่เฉพาะโครงการนี้แต่จะเป็นหลาย ๆ โครงการ

ปีที่ 4 ม.4 - ม.5 (จิตสาธารณะ) นักเรียนจะทำในหลาย ๆ เรื่องกว่าจะมาทำตรงนี้ได้มองว่าผู้บริหารต้องเป็นตัวหลักในการเรียนการสอน ด้านบริหาร

อาจารย์ประนอม วงศ์หมื่นรัตน์ พิธีกรดำเนินรายการ RBL ร่วมกับจิตตปัญญา อีกกลไกที่จะนำไปสู่ความเข้มแข็ง

คุณไชยา ละปาละ นายกเทศมนตรีตำบลเสริมงาม

“มีส่วนเสริมและสนับสนุน เสริมงามมีบุคลากร ที่ทรงคุณค่า มีอาจารย์ปราชญ์ชาวบ้าน บุคลากรและผู้นำท้องถิ่น มองว่าระบบการศึกษาไทยมีหลายระดับ นำไปสู่การพัฒนาเด็กเล็ก ที่เป็นไม้อ่อนสิ่งที่เราต้องเพิ่มเสริม มองว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง รวม 5 อบต. ในอำเภอเสริมงาม การรวมพล ทุก ฝ่าย มานั่งคุยกัน กินกาแฟ เสนอความคิด การศึกษา ที่เจอปัญหา ตั้งแต่เด็กปฐมวัย จะทำอะไร เริ่มจากพัฒนาครูผู้ดูแลเด็ก สงต่อไปยังท้องถิ่น ทำให้เด็กเป็นคนดี มีคุณธรรม ตั้งแต่อนุบาล – ปฐมวัย ส่งเสริมและป้องกันข้อมูลวิชาการ เพราะฉะนั้นการส่งต่อ 3 ระดับ เสริมงามเป็นอำเภอเดียวที่ลงนามสมัชชา โดยนายอำเภอ ผลัดให้การศึกษา นำไปสู่บริบทที่แท้จริง ”

คุณครูจารุณี เทพทอง คุณครูโรงเรียนเสริมงามวิทยาคม การคิดเป็นนำไปสู่ เพาะพันธุ์ปัญญา สูโรงเรียน คิดยังงใจให้สำคัญ

ในฐานะศิษย์เก่าและผู้บริหารท้องถิ่น

ในความยินดี เป็นการได้มาซึ่งการทำวิจัย ทำให้นักเรียนได้แสดงความคิด แสดงการกล้าแสดงออก ความ เป็นผู้นำ เพื่อที่นักเรียนสำเร็จตั้งแต่ในระดับมัธยม นำไปสู่ในระดับอุดมศึกษา ปลายทางอยากเห็นน้อง ๆ กลับมา พัฒนาบ้านเกิด สิ่งแวดล้อม ต่างๆ โดยจะมีผู้ทรงคุณวุฒิ คอยเป็นพี่เลี้ยง มองว่าอนาคตเสริมงามจะมีความ เจริญรุ่งเรือง ไม่ใช่เก่งวิชาการอย่างเดียว

อยากเห็นน้อง ๆ เป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรมในสิ่งที่ดี ต่อบ้านเมืองต่อไปในอนาคต

อาจารย์ประนอม วงศ์หมื่นรัตน์ พิธีกรดำเนินรายการ ในส่วนของ นักเรียนเป็นอย่างไร ?

คุณเทพ เอียงแก้ว ประธานกรรมการชมรมผู้ปกครอง ความคิดเห็นการพัฒนาการเรียนรู้มองเห็นภาพ อย่างไร ?

“ เห็นชัด คือ ลูกของตัวเอง กล้าคิดกล้าทำมากขึ้น คิดเชิงระบบ คิดเป็นขั้นเป็นตอน ”

คือ เดิมลูกผมเป็นคนขี้อายไม่เป็น ตอนนี่เค้ามองเริ่มเป็นระบบ และมองว่าเค้ามีความสุข “เกิดการตั้งคำถาม” ซึ่ง เดิมเป็นคนโผงผาง

สิ่งที่เห็น ทำใหัยกระดับ 2 เทอมที่มีลูก พบว่าลูกใช้หลักเหตุ – ผล

คุณชนะชัย บัวชุม ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเดิมเป็นที่คณะกรรมการสถานศึกษาด้วย มีวิธีหนุนเสริมคือ ? และ มองเห็น ?

มองว่าตัวเองเป็นคนเสริมงาม ที่จะสามารถทำประโยชน์และคุณงามความดีให้มากเท่าที่จะมากได้ในฐานะเป็นคนปกครองพื้นที่ และเดิมเป็นผู้ก่อตั้ง ประธานกรรมการชมรมผู้ปกครองด้วย และครูด้วย ได้ลงพื้นที่ ร่วมกับน้องๆ นักเรียนด้วย เน้นการพัฒนา การจัดการสนับสนุน ของโรงเรียนให้นักเรียน กล้าคิด กล้าพูด และช่วยเหลือชุมชน มองว่าเพาะพันธุ์ปัญญา จะช่วยเสริมสร้าง การเรียนการสอน นอกจากการเรียนการสอนประจำ ช่วยอธิบายความสละสลวยให้บุตรหลานเข้าถึงพื้นที่

คุณแม่จิบคำ แม่มา แม่ครูสอนทอผ้า

“ไม่คิดว่าเด็กสมัยนี้อยากรู้ หรือจะสนใจภูมิปัญญา แม่ยินดีและภูมิใจ ”

ช่วงซักถาม

ผอ.จรัญ สุขเสรี ผู้อำนวยการโรงเรียนกรับใหญ่ฯ จ.ราชบุรี

เพาะพันธุ์ปัญญา โดยส่วนตัวมองว่า ยาก มองอย่างไรให้เพาะพันธุ์ปัญญาอยู่กับเสริมงามไปตลอด หรือทำอย่างไร หากไม่มีหน่วยงานช่วยเหลือแล้ว ?

ผอ.มานัส นพคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนเสริมงามวิทยาคม ตอบ

“หลักคิด คือ ไม่ให้เพาะพันธุ์ปัญญาไปกระทบกับการสอนปกติ การทำงาน สอนหลักคิด โดยใช้เหตุ – ผล การปลูกฝัง แล้วสามารถถ่ายทอดให้นักเรียนและครู เอาไปใช้ได้ ให้เอาหลักการไปใช้ไม่ใช่ โดยการถอดหลักคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”

นางสาวจุรีพร สุวรรณบุญโน

ผู้บันทึก

ห้องที่ 2 ครูและนักเรียนเพาะพันธุ์ปัญญา

การเปลี่ยนแปลงที่ได้จากนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ

นักเรียนของโรงเรียนเสริมงามวิทยาคม ที่เคยเข้าร่วมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาได้เล่าประสบการณ์ที่ได้รับ โดยเริ่มจากคนที่ 1

นางสาวชลธิชา เป็นนักเรียนเพาะพันธุ์ปัญญารุ่นที่ 2 ได้เล่าว่า ก่อนเข้าร่วมโครงการเป็นคนที่มีโลกในแง่ลบ แต่หลังจากได้เข้าร่วมโครงการนี้ก็ได้เปลี่ยนแปลงเป็นคนที่มีโลกในแง่บวกมากขึ้น และรู้จักการใช้เหตุผลทำให้ตัวเองเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น

นางสาวเบญจมาศ เป็นนักเรียนเพาะพันธุ์ปัญญารุ่นที่ 2 ก่อนเข้าร่วมโครงการมองว่า โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเป็นเรื่องยาก และคิดว่าตัวเองจะทำได้ยาก แต่ก็มองว่าความยากนั้นมันเป็นสิ่งที่ท้าทาย และอยากที่จะเอาชนะมัน จึงพยายามหาข้อมูลเพิ่มขึ้น แต่หลังจากได้เข้าร่วมโครงการแล้ว จากที่เป็นคนขี้อาย ทำให้อาจมีความกระตือรือร้นที่จะต่อสู้ โดยมีกำลังใจจากเพื่อน ๆ และคุณครู ทำให้มีความตั้งใจศึกษาเล่าเรียนและหาความรู้อยู่ตลอดเวลา

นางสาวเบญจธิดา เป็นนักเรียนเพาะพันธุ์ปัญญารุ่นที่ 3 หลังจากที่ได้เข้าร่วมโครงการทำให้มีความกล้าแสดงออกมากขึ้น มั่นใจมากขึ้น และรู้จักการทำงานเป็นทีม ซึ่งก่อนหน้านี้เป็นคนที่ไม่ค่อยกล้าแสดงออก หรือนำเสนองานหน้าชั้นเรียนเลย

ด.ญ. นพรัตน์ เป็นนักเรียนเพาะพันธุ์ปัญญารุ่นที่ 4 จากที่เป็นคนไม่มั่นใจในตัวเอง เวลาทำอะไรก็มักจะคิดว่าตัวเองทำไม่ได้ แต่พอได้เข้าร่วมโครงการ ก็มีความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น สิ่งไหนที่เคยทำไม่สำเร็จก็สามารถทำให้สำเร็จได้

ด.ญ. ศนิชา เป็นนักเรียนเพาะพันธุ์ปัญญารุ่นที่ 5 หลังจากที่ได้เข้าร่วมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ได้ทำงานร่วมกับเพื่อน ๆ ได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเพื่อนในกลุ่ม ได้เข้าใจและเรียนรู้กันมากขึ้น และรู้สึกที่ตัวเองกล้าแสดงออก มั่นใจในการทำสิ่งใหม่ ๆ

การเปลี่ยนแปลงที่ได้จากคุณครูที่เข้าร่วมโครงการ

ครูคนที่ 1 ได้บอกว่า มีการเปลี่ยนแปลงจากตัวเองไปหานักเรียนในเรื่องของความคิด รู้จักเรียนรู้วิธีการทำงาน ได้ดึงศักยภาพของตัวเอง และดึงศักยภาพของนักเรียนออกมาได้มากขึ้นโดยการพานักเรียนออกไปเรียนรู้ นอกห้องเรียนจากชุมชนของตัวเอง ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้และรู้จักชุมชนของตัวเอง

ครูคนที่ 2 บอกว่า การบอคำตอบให้กับเด็กนักเรียน ทำให้นักเรียนมีความรู้ในสิ่งนั้น เพียงชั่วระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น แต่เมื่อใดที่ให้นักเรียนค้นคว้าหาคำตอบเอง นักเรียนจะสามารถจดจำสิ่งนั้นได้ดีกว่า

ครูคนที่ 3 บอกว่า เด็ก ม.1 ก็สามารถทำวิจัยได้ จากเคยเรียนรู้ใน ม.1 พอขึ้น ม.2 ก็พัฒนาได้อีก และทำได้ดีขึ้น จากที่เคยเรียนรู้มาแล้วใน ม.1

ครูคนที่ 4 เป็นครูจากสาระการเรียนรู้ศิลปะ ซึ่งเคยทำวิจัยมาก่อน แต่จะทำตามกระบวนการเดิมที่ได้เรียนมา คือทำตามกระบวนการ 1, 2, 3, 4 และ 5 ตามลำดับ แต่หลังจากได้เข้าร่วมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ทำให้รู้ว่า ไม่จำเป็นต้องทำให้ตรงตามกระบวนการทั้งหมดก็ได้ และทำให้เป็นคนใจเย็นขึ้น เช่นเวลาถามเด็ก เพื่อให้เด็กหาคำตอบ อาจจะไม่ต้องถามคำตอบ ณ เวลานั้น แต่จะให้เด็กคิดเป็นการบ้านโดยการศึกษาค้นคว้า แล้วนำมาตอบในครั้งถัดไป และทำให้รู้จักเปิดใจที่จะคุยกับเด็กมากขึ้นและให้เด็กรู้จักคิดเป็นระบบ

ครูคนที่ 5 ได้บอกว่า หลังจากที่มีกระบวนการนี้มาเป็นระยะเวลา 5 ปี ทำให้สามารถจัดการทุกอย่างได้อย่างเป็นระบบ และเกิดปัญหาน้อยลง หรือถ้าเจอปัญหาที่สามารถจัดแก้ไขได้ เพราะเคยเจอปัญหาต่าง ๆ มาแล้ว

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ครูให้นักเรียนเขียนไดอารี่ส่งทุกสัปดาห์ โดยให้ครูอ่านไดอารี่ของนักเรียน เพื่อจะได้ทราบปัญหาของเด็ก และแก้ปัญหาได้ทัน

คำถามจาก สสวท. อยากทราบว่าเด็กที่เข้าร่วมโครงการนี้แล้ว อยู่รอดในสังคมได้อย่างไร ทำงานมีประสิทธิภาพมากแค่ไหน และได้มีการศึกษาต่อหรือไม่ อยากจะทราบถึงความยั่งยืน มีการจัดการเรียนการสอนอย่างไร การแบ่งชั่วโมงเรียน และอยากได้โครงการที่หลากหลาย ไม่ใช่เฉพาะแค่โครงการวิทยาศาสตร์ ควรจะเอาหลักการและแนวคิดของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาไปปรับใช้ในรายวิชาอื่น ๆ ด้วย

ภาพกิจกรรม

นายชวิต ภูมิพนา

ผู้บันทึก

ช่วงบ่าย : โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย

โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย เป็นอีก 1 ใน 16 โรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนต้นแบบด้วยจุดเด่นต่อไปนี้

1. เป็นตัวอย่างของโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ที่ผู้บริหารสามารถบริหารจัดการสถานพลังครูแกนนำ ครูผู้สอน สาระสาระวิชาต่างๆ ให้บูรณาการงานให้เป็นอย่างดี จนรับเป็นภารกิจของโรงเรียนเข้าสู่แผนการปฏิบัติงานประจำปี ระบบงานนิเทศติดตามของโรงเรียน แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโครงการที่ครอบคลุมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และบริหารจัดการภายใต้ระบบมาตรฐานคุณภาพจนได้รับรางวัลคุณภาพแห่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (OBECQA)
2. สามารถระดมการสนับสนุนจากคณะกรรมการสถานศึกษาได้ ชมรมผู้ปกครอง ทั้งๆที่การเรียนผสมการ ทำกิจกรรมเช่นนี้ไม่ใช่กระบวนทัศน์ปกติของโรงเรียนที่มีชื่อเสียงผลสัมฤทธิ์การศึกษามาเป็นเวลานาน จึงกล่าวได้ว่าเกิดการเปลี่ยนกระบวนทัศน์จากระดับบนจนบริหารจัดการสู่ระดับล่างได้สำเร็จ

กิจกรรมได้แบ่งการเรียนรู้ออกเป็น 2 ห้องย่อย โดยสรุปได้ดังนี้

ห้องที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครู

ปัญหาที่เกิดขึ้น และการจัดการแก้ปัญหา โดยแบ่งเป็นข้อได้ดังนี้

1. ปัญหาโรงเรียนเอกชนมักจะมีครูลาออกทุกปี ทำให้เกิดปัญหาการสานการทำงานที่ต่อเนื่อง ทั้งนี้ ผอ. โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย ได้มีการแก้ปัญหาจากคนที่เคยทำงานอยู่แล้ว มีการลาออก หรือโยกย้าย โรงเรียนบุญวาทย์ได้มีการแก้ปัญหานี้โดยการ แต่งตั้งบุคลากรที่รับผิดชอบงานร่วมกัน อย่างน้อย 3 คน เพื่อให้เรียนรู้และเข้าใจ ในเนื้องาน รวมถึงถ่ายทอดความรู้ให้ผู้ที่ยังทำงานอยู่ และโยงไปถึงการแต่งตั้งบุคลากรขึ้นมาใหม่ กำหนดหน้าที่ ความรับผิดชอบให้ชัดเจน

2. ทำอย่างไรให้เกิดความยั่งยืน และให้ครูในโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วม 100 เปอร์เซ็นต์ ปัญหาที่ทาง โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย ได้มีการบริหารจัดการโดย ค่อย ๆ เพิ่มครูเข้ามาทีละกลุ่มสาระ จากครู 1 คน จากหนึ่ง

กลุ่มสาระก็เพิ่มครูท่านอื่นโดยการชักชวนเข้ามามีละนิด ทำให้เขามีความสนใจ แล้วจึงชักชวนเข้ามาร่วมโครงการ และต้องให้การสนับสนุนจากผู้บริหาร เช่นทรัพยากรด้านงบประมาณในการทำงาน

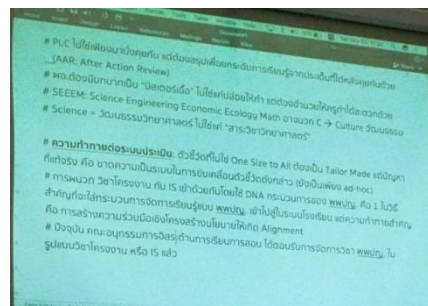
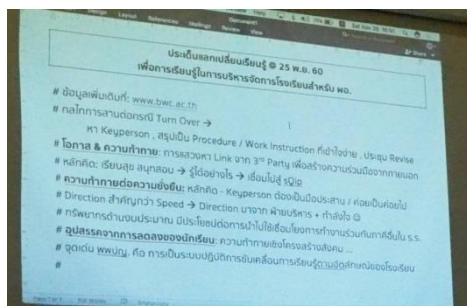
3. โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย ได้มีการบริหารจัดการกับนโยบายที่คล้ายกัน นำมารวมกันเป็นเรื่องเดียวกันไม่ว่าจะเป็น IS, TQM และโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา โดยสามารถขับเคลื่อนร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย ได้มีการจัดให้ทำโครงการที่หลากหลาย ครอบคลุมในทุก ๆ กลุ่มสาระ ไม่ใช่แค่โครงการที่เป็นวิทยาศาสตร์อย่างเดียว โดยมีทั้ง เศรษฐศาสตร์, สังคม, สิ่งแวดล้อม ฯลฯ แต่ในหลายโครงการอาจถูกมองเป็นวิทยาศาสตร์ เพราะว่ามีการใช้กระบวนการจัดการทางวิทยาศาสตร์เข้ามาใช้ ขึ้นอยู่กับหัวข้อโครงการของเด็ก ตัวอย่างหัวข้อโครงการเรื่องเห็ดก็จะให้ครูเกษตรเป็นครูที่ปรึกษา แต่ในกระบวนการภายในก็ยังจัดการแบบวิทยาศาสตร์

5. SEEEM : Science Engineering Economic Ecology Math อาจจะเพิ่ม C เข้ามาเพิ่มซึ่งหมายถึง Culture วัฒนธรรม ซึ่งโครงการประเภทนี้ก็สามารถทำให้เป็น STEM ได้เช่นกัน แล้วก็ทำให้เด็กเข้าใจได้มากขึ้น โดยไม่จำเป็นต้องเน้นไปที่โครงการที่เป็นสิ่งประดิษฐ์

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

1. โอกาสและความท้าทาย ต้องหาเครือข่ายเพื่อเชื่อมโยง และสร้างความร่วมมือจากภายนอกเพิ่มเติม
2. ปัญหาที่เกิดขึ้น ไม่ใช่เพียงมานั่งคุยกัน หรือจัด PLC แต่ต้องสรุปผลเพื่อยกระดับการเรียนรู้จากประเด็นที่ได้หลังจากคุยกันด้วย โดยการทำ AAR (After Action Review)
3. ผอ. หรือผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจ ต้องมีบทบาทโดยรวม ไม่ใช่แค่การปล่อยให้ทำ แต่ต้องอำนวยความสะดวกสามารถทำงานได้สะดวกด้วยเช่นกัน

7. ภาพกิจกรรม

นายชวิต ภูมิพนา

ผู้บันทึก

ห้องที่ 2 นักเรียนเพาะพันธุ์ปัญญาและผู้ปกครอง

นักเรียน

คำถาม เล่าการรับรู้ การเข้าใจโครงการ การเปลี่ยนแปลง

1) ผู้นักเรียนรุ่น 3 คนที่ 1 จากการเป็นรุ่นที่สุ่มเลือกให้ทำโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ทำให้ไม่เต็มใจแต่พอทำๆ ไปก็สนุกดี พร้อมร้องไห้ไป มีความสุขไป งานไม่เสร็จก็มีความสุข ซึ่งครูก็ให้แรงบัลดาลใจคือช่วยชี้แนะและพาทำแต่ก็มีโครงการที่ทำไม่สำเร็จต้องเปลี่ยน แต่พอเปลี่ยนก็ทำงานเสร็จและได้สูตรน้ำหอมเป็นของตนเองซึ่งกระบวนการที่ครูนำมาใช้คือ การเขียนเป้าหมายก่อน ลงมือทำจริง มีหลักคิดในการวางแผนเป้าหมาย โดยการค้นหาด้วยตนเอง ซึ่งมันเป็นความท้าทายอย่างมากและก็ผ่านอุปสรรคนั้นมาได้

2) นักเรียนหญิง รุ่น 3 คนที่ 2 ได้อะไรเยอะจากโครงการเนื่องจากว่าไม่ได้เรียนสายวิทยาศาสตร์ แต่สนใจและชอบวิทยาศาสตร์ พอได้ทำก็คิดเป็นระบบ การวางแผนดำเนินงานซึ่งสามารถดำเนินไปได้ซึ่งจากที่ไม่มี ความรับผิดชอบ ก็มี ความรับผิดชอบมากขึ้นซึ่งหัวข้อก็เป็นคนหาข้อมูลเอง และนำมาเสนอครูและครูก็มาให้คำแนะนำซึ่งทำให้รู้จักกระบวนการมากขึ้น

คำถาม ถ้าจะบอกครูที่ไม่ใช่ครูเพาะพันธุ์จะบอกอย่างไร

นักเรียนหญิง รุ่น 4 คนที่ 1 ความจริงแล้วมันก็ได้วิชาการมาก มันไม่น่าเบื่ออย่างแรกเราต้องเปิดใจก่อน พอเปิดใจทุกอย่างที่เกิดจากกระบวนการด้านวิทยาศาสตร์เหมือนกัน

คำถาม การค้นคว้านอกโรงเรียน นักเรียนทำอย่างไร

นักเรียนหญิง รุ่น 4 คนที่ 2 ค้นคว้าด้วยตนเองแต่จะมีครูพาไปหาแหล่งข้อมูล และทางพี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางก็มาช่วยเสริมทักษะด้านวิทยาศาสตร์

คำถาม คิดว่าโครงการเพาะพันธุ์ปัญญามีความแตกต่างจากห้องเรียนปกติกับกระบวนการ RBL อย่างไร

คิดว่าไม่แตกต่างเพราะเป็นกระบวนการด้านวิทยาศาสตร์ ซึ่งเน้นกระบวนการเพาะพันธุ์ปัญญา ซึ่งตอนแรกไม่ชอบแต่ตอนนี้ชอบ ซึ่งเป็นการถามคือสอน

คำถามการแก้ปัญหาโครงการซึ่งการไปกลับบ้านจากโรงเรียน มีวิธีแก้ไขแบบไหน

นักเรียน ต้องจัดการเวลา แบ่งกันกับเพื่อนมีปัญหาในการไปดูแล ต้องแบ่งกันกับเพื่อนในการไปดู ข้อดีคือสามารถแก้ไขปัญหาและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ซึ่งการทำงานคนเดียวก็เหมือนกันก็ต้องปรับแบ่งเวลาให้เป็นและการคิดการเรียบเรียงข้อมูลต้องหาเวลาในการคิดค่อยๆ ทำและค่อยถ่ายทอดออกมาเป็น model

ผู้ปกครอง

ผู้ปกครองเด็ก ม. 4 การดำเนินงานโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาได้รับความเห็นชอบจากผู้ปกครองพร้อมสนับสนุนมาด้วยดี ทำให้ลูกมีความรับผิดชอบมากขึ้น หลังจากร่วมโครงการ ซึ่งในโครงการทำอัฐมวเลาซึ่งที่บ้านทำเกี่ยวกับโรงงานทำเกี่ยวกับพวกนี้ เค้าจะเข้าไปโรงงานเองโดยไม่บังคับ หลังที่ไม่เคยสนใจเลยว่าพ่อแม่ทำอะไร มีจิตใจเอื้อเฟื้อต่อเพื่อน มีความตรงต่อเวลา

แนวคิดจากผู้ปกครองเรื่องโครงการนี้ ซึ่งโครงการนี้จัดว่าเป็นโครงการดีต้องช่วยกันหลายๆ ฝ่ายซึ่งช่วยการเริ่มการเรียนรู้ถึงปัญหา กระบวนการตั้งต้น การตั้งสมมติฐาน การตั้งปัญหา การสรุปซึ่งสามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน

ผู้ปกครองนักเรียนชั้น ม. 4 เด็กมีความรับผิดชอบมากขึ้นสามารถนำความรู้มาเขียนเป็นเรื่องเข้าไปค้นคว้าด้วยตนเองซึ่งทำให้พ่อกับแม่มีความสนใจและช่วยในการหาข้อมูลเพิ่มเติมซึ่งเป็นเรื่องที่มีความสุขมากทั้งครอบครัวซึ่งครูก็ช่วยดูแลเด็กดีมากช่วยอยู่เป็นเพื่อนจนเด็ก และช่วยชี้แนะอีกทางซึ่งเป็นสิ่งสำคัญ

นางสาวจรีพร วงศ์จันดา

ผู้บันทึก

เวทีแบ่งปันประสบการณ์เพื่อสานพลังการเรียนรู้บนหลักคิดแบบเพาะพันธุ์ปัญญา

วันเสาร์ที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2560

ณ โรงเรียนกรับใหญ่ว่องกุลศกกิจพิทยาคม อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี

ศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาภาคกลาง (มูลนิธิปัญญาวุฒติ / มหาวิทยาลัยมหิดล)

สรุปประเด็นเรียนรู้

- 1) เพาะพันธุ์ปัญญา เป็นเสมือน “ระบบปฏิบัติการ หรือ Operating System” ที่สามารถปรับใช้ได้ ในหลากหลายบริบทของการจัดการเรียนรู้ หากแต่ความท้าทายสำคัญ คือ “ทักษะ” ของครูผู้นำไปใช้เป็น สิ่งสำคัญที่จะต้องทำความเข้าใจใน 3 มิติ คือ ASK – Attitude / Skill / Knowledge
- 2) A (Attitude) คือ ประเด็นแรกที่เพาะพันธุ์ปัญญาใช้กระบวนการฐานใจ ด้วยเครื่องมือจิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education) ในการฟื้นฟูจิตวิญญาณของความเป็นครู
- 3) S (Skill) คือ ทักษะสำคัญที่ครูต้องมีโดยเฉพาะทักษะ “ถามคือสอน” ซึ่งไม่ใช่การถามเพื่อสอบความรู้ แต่เป็นการถามเพื่อต้อนความคิดบนฐานความรู้ความเข้าใจของผู้เรียน จนเกิดการอ๋อขึ้นด้วยตนเอง จากนั้น ครูต้องมีทักษะในการชวนผู้เรียนร่วมสะท้อนความคิดเห็นแลกเปลี่ยนกัน (หลัก: สะท้อนคิดคือเรียน) กระทั่งนำไปสู่กระบวนการเขียน (หลัก: เขียนคือคิด)
- 4) K (Knowledge) คือ การใช้เพาะพันธุ์ปัญญาบน “ฐานความรู้” โดยเป็นความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ใน ชีวิตจริง ผสานกับ สารวิชาที่เกี่ยวข้องในประเด็นการเรียนรู้ นั้น ๆ
- 5) ร.ร.กรับใหญ่ว่องกุลศกกิจพิทยาคม อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี ใช้รายวิชาโครงการเพื่อสอบจบนักเรียนชั้น ม.3 และ ม.6 โดยมีผู้ปกครองเข้าร่วมฟัง ซึ่งเป็นกลไกเดิมที่โรงเรียนทำไว้อยู่แล้ว ดังนั้นกระบวนการเพาะพันธุ์ ปัญญาจึงเข้าไปมีบทบาทในการสร้างความเปลี่ยนแปลงในด้านทักษะชีวิตที่ชัดเจนมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ความท้าทายสำคัญ คือ การขยายผลให้ครูทั้งโรงเรียนปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ในบทบาทของครู สอนโครงการเป็นครูโค้ช และมีทักษะในการประยุกต์ใช้ระบบปฏิบัติการการเพาะพันธุ์ปัญญาได้
- 6) ร.ร.ศาลาติกวิทยา อ.กำแพงแสน จ.นครปฐม ใช้เพาะพันธุ์ปัญญาเป็นระบบปฏิบัติการ โดยใช้ภาระที่ เกิดขึ้นจากระบบโรงเรียน (โรงเรียน=รุ่งรัง) มาผนวกรวมใหม่ให้ครู 5 กลุ่มสาระวิชา (ไทย/อังกฤษ/คณิต ๗/วิทยาศาสตร์/สังคม) ในแต่ละระดับชั้นทำ Focus Group กันทุก ๆ สัปดาห์ (PLC) ผ่านมาตรการ One Level One Project เพื่อลดงานนักเรียนพร้อม ๆ กับการบูรณาการเรียนรู้ผ่านการทำโครงการ (เป้าหมายจริง ๆ เพียงแค่ต้องการลดการติต ร. ของผู้เรียน) ซึ่งงานนี้จะมีผลต่อการนำไปใช้ในตัวชี้วัดของ แต่ละรายวิชา (สัดส่วนคะแนนอยู่ในช่วง 10-15 เปอร์เซ็นต์ แล้วแต่รายวิชา) โดยในช่วงแรกอาศัย โครงการที่โรงเรียนรับมาจากส่วนกลาง (Zero Waste School) สำหรับเป็นบริบทให้ครูทั้ง 5 กลุ่มสาระ ร่วมกันบูรณาการ
- 7) การดำเนินยุทธศาสตร์ของ ร.ร.ศาลาติกวิทยา นี้อยู่บนเงื่อนไขที่สำคัญ ได้แก่
 - เป็นโรงเรียนขนาดกลางค่อนข้างเล็ก จัดการง่าย (นักเรียนประมาณ 500 คน)
 - ต้นทุนชีวิตของผู้เรียน/ต้นทุนความคาดหวังของผู้ปกครองที่ไม่ได้อยู่ในสังคมเมือง (ส่วน ใหญ่มาจากครอบครัวที่ยากจน และไม่ได้คาดหวังอะไรมากนัก)
 - ครูแกนนำที่ร่วมดำเนินงานมีความเข้าใจ และมีทีมงานที่เข้มแข็ง
- 8) หัวใจสำคัญของการขับเคลื่อนระบบปฏิบัติการเพาะพันธุ์ปัญญาในโรงเรียนนั้นมี 3 ประการหลัก
 - มีฝ่ายบริหารที่สนับสนุน และลงรายละเอียดในการบริหารจัดการ
 - มีทีมครูแกนนำที่ “เข้าใจ” และ “ทำได้” ในการขับเคลื่อน

- มีทีมสนับสนุนภายนอกที่ “เข้าใจ” และ “ร่วมสนับสนุน” ให้เกิดพลวัตการเรียนรู้
- 9) ความท้าทายต่อการนำระบบปฏิบัติการ “เพาะพันธุ์ปัญญา” ไปใช้ในโรงเรียน
- การเป็นระบบที่ยืดหยุ่น ทำให้ยังไม่สามารถกำหนดวิธีการตายตัวได้ในแต่ละกลุ่มสาระวิชา จึงต้องอาศัยการเปิดรับทางความคิดของครูผู้สอนในการนำไปใช้ (ทัศนคติสำคัญมาก)
 - ให้ความสำคัญกับ “กระบวนการจัดการเรียนรู้” ก่อน “ตัวสาระ” ดังนั้น ทักษะในการจัดการเรียนรู้ของครูจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากต่อการนำเพาะพันธุ์ปัญญาไปใช้
 - ทัศนคติ/ความเชื่อของการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันเป็นข้อจำกัดอย่างมากในการปรับใช้เชิงโครงสร้าง ทั้งในแง่ของตัวชีวิต/การประเมินผล/ความคาดหวัง/ภาระจากระบบ ทำให้การนำไปประยุกต์ใช้เกิดขึ้นเป็นกลุ่มก้อนมากกว่าการขับเคลื่อนทั้งโรงเรียน
 - การพัฒนาให้ระบบปฏิบัติการ “เพาะพันธุ์ปัญญา” เป็น user-friendly มากขึ้น ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยภาคีหลักในระบบการศึกษาเข้ามาร่วมทำความเข้าใจและส่งต่อ
- 10) กลไกหลักในการพัฒนาเพื่อการเรียนรู้แบบเพาะพันธุ์ปัญญา

เอกสารและสื่อประกอบทั้งหมดนี้สามารถดาวน์โหลดได้ที่

<http://goo.gl/JoWzmA>

(เอกสาร; PDF)

รู้จักโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา

(เอกสาร; PDF)

ถอดบทเรียนจากงาน Pre-Education Summit

(สื่อวีดิทัศน์; MP4)

เพาะพันธุ์ปัญญา – ก้าวอย่างสำคัญของการเปลี่ยนแปลง

(สื่อวีดิทัศน์; MP4)

โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเขาสอนอะไรกัน ?

(สื่อวีดิทัศน์; MP4)

ประชารัฐ ร.ร.กรับใหญ่ อ.กุสุมาลย์ จ.พิจิตร

(สื่อวีดิทัศน์; MP4)

โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ร.ร.ศาลาติ่งวิทยา

เอกสารและสื่อประกอบทั้งหมดนี้สามารถดาวน์โหลดได้ที่

<http://goo.gl/JoWzmA>

การวางแผนการดำเนินงาน ศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา มหาวิทยาลัยพะเยา
วันเสาร์ที่ 6 มกราคม 2561

ณ ห้องประชุมชุมชน กิฬาแปง มหาวิทยาลัยพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและประกันคุณภาพ มหาวิทยาลัยพะเยา ประธานที่ประชุม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิบูลย์ วัฒนาธร)
2. รองผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. ปัทมาวดี โพชนุกูล)
3. หัวหน้าหน่วยจัดการกลางโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ)
4. รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร มหาวิทยาลัยพะเยา
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชาลี ทองเรือง)
5. ผู้อำนวยการฝ่ายสื่อสารและองค์การสัมพันธ์ (CSR) บมจ.ธนาคารกสิกรไทย
(คุณนาถสินี สารวานิชพิทักษ์)
6. หัวหน้าฝ่ายสื่อสารและองค์การสัมพันธ์ (CSR) บมจ.ธนาคารกสิกรไทย
(คุณประมุข จาริประสิทธิ์)
7. ผู้อำนวยการอุทยานวิทยาศาสตร์ภาคเหนือมหาวิทยาลัยพะเยา (อวน.ม.พะเยา) มหาวิทยาลัยพะเยา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สันติวัฒน์ พิทักษ์ผล)
8. หัวหน้าศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา มหาวิทยาลัยพะเยา
(ดร.สุมล นิลรัตน์นิศากร)
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประกอบศิริ รักดีพินิจ ศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ม.พะเยา
10. อาจารย์ ธนปริญ สำเริง ศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ม.พะเยา
11. คุณภัทรา ทิพย์ภาระ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่าย 4
12. คุณสุธินี เมืองอินทร์ ศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา

เริ่มประชุม เวลา 09.00 น. สรุปสาระสำคัญการประชุม ดังนี้

1. ประธานที่ประชุม รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและประกันคุณภาพ มหาวิทยาลัยพะเยา กล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมประชุมจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) หน่วยจัดการกลางโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ผู้อำนวยการฝ่ายสื่อสารและองค์การสัมพันธ์ (CSR) บมจ.ธนาคารกสิกรไทย โดยแจ้งให้ผู้เข้าร่วมประชุมทราบถึงการให้ความสำคัญโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยพะเยา หลังจากรองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและประกันคุณภาพได้รายงานการลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ (MoU) ระหว่างผู้บริหารโรงเรียนต้นแบบเพาะพันธุ์ปัญญา สกว. บมจ.ธนาคารกสิกรไทย และมหาวิทยาลัยพะเยา เสนอต่อสภามหาวิทยาลัยพะเยา ในวันที่ 12 พ.ย. 2560 ทั้งนี้นายกสภามหาวิทยาลัยพะเยา (ศาสตราจารย์เกียรติคุณคุณหญิง ไชศรี ศรีอรุณ) ได้มอบแนวทางสำหรับศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา มหาวิทยาลัยพะเยา ดังนี้

- 1.1 ให้มหาวิทยาลัยพะเยาทำติดตามการดำเนินงานตลอดจนสื่อสารประชาสัมพันธ์การทำงานโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเพื่อเผยแพร่สู่สาธารณะ

- 1.2 ให้ขยายพื้นที่ดำเนินการ อาทิ แพร่ น่าน เพื่อให้ครอบคลุมล้านนาตะวันออกซึ่งสามารถเชื่อมโยงเป็นส่วนหนึ่งของ The Greater Mekong Subregion (GMS) ในอนาคต เนื่องจากพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นโครงการที่ประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาของเยาวชนก่อนเข้าสู่รั้วมหาวิทยาลัยอันจะช่วยพัฒนาทรัพยากรของชาติให้มีพื้นฐานความรู้ที่สำคัญติดตัวไป อีกทั้งยังเป็นพันธกิจที่สอดคล้องกับพันธกิจของมหาวิทยาลัยพะเยาในการเป็นมหาวิทยาลัยรับใช้สังคม

จากเรื่องที่กล่าวมาข้างต้นจึงเป็นที่มาในการเชิญประชุมหารือร่วมกันระหว่าง สกว. หน่วยจัดการกลาง ฯ และ บมจ.ธนาคารกสิกรไทย เพื่อวางแผนการดำเนินการและจัดทำเป้าหมายร่วมกันในการขยายพื้นที่โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาไปสู่จังหวัดน่านของศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา มหาวิทยาลัยพะเยา

2. สรุปการดำเนินงานของศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา มหาวิทยาลัยพะเยา ภายหลังลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ

- 2.1 การผลักดันให้โรงเรียนต้นแบบเพาะพันธุ์ปัญญาสร้างหลักสูตร จัดทำแผนการสอน จัดทำกลยุทธ์ และนโยบายเพื่อขับเคลื่อนโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาภายในโรงเรียน
- 2.2 การรับนักเรียนในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยพะเยาเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยพะเยา โดยจะเริ่มนำร่องกับโรงเรียนต้นแบบโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา 2 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนเทิงวิทยาคม และ โรงเรียนแม่ใจวิทยาคม ทั้งนี้ได้เปิดโอกาสให้นักเรียนในโครงการที่สนใจเข้าร่วมโครงการรับเข้า 10 % โดยจะขอความร่วมมือจากครูพี่เลี้ยง และหัวหน้าหน่วยจัดการกลางโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาในการออกหนังสือรับรองแก่นักเรียนที่สนใจเข้าร่วมโครงการเพื่อเป็นการคัดกรองคุณภาพนักเรียนอีกทางหนึ่ง
- 2.3 การประสานงานกับอุทยานวิทยาศาสตร์ภาคเหนือ มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อจัดทำโครงการร่วม Youth Science Park (YSP) เพื่อต่อยอดนวัตกรรมและ Model ธุรกิจจากโครงงานฐานวิจัยของนักเรียนในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยพะเยา โดยมีการออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับการเปิดโอกาสให้ใช้พื้นที่ Youth Science Park ในลักษณะ Co-Space Working Model Prototype และร่วมกันพัฒนาเยาวชนสู่ต้นนวัตกรรม และในอนาคตหาก บมจ. ธนาคารกสิกรไทย จะนำไปต่อยอดนวัตกรรมและแผนธุรกิจต่อไปด้วยเช่นกัน
- 2.4 การวางแผนขยายการดำเนินงานเพาะพันธุ์ปัญญาสู่จังหวัดน่าน
จากแนวทางที่นายกสภามหาวิทยาลัยพะเยาสนับสนุนการขยายพื้นที่ดำเนินการโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาสู่จังหวัดแพร่และน่าน ทางศูนย์พี่เลี้ยง ฯ พิจารณาแล้วเห็นสมควรขยายผลการดำเนินการสู่จังหวัดน่าน เนื่องจากจังหวัดแพร่อยู่ในความดูแลของศูนย์พี่เลี้ยง ฯ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และจังหวัดน่านเป็นพื้นที่เป้าหมายของ มูลนิธิธนาคารกสิกรไทย และ บมจ.ธนาคารกสิกรไทย โดยรูปแบบดำเนินการจะนำโครงการเพาะพันธุ์ปัญญามาเข้าสู่กระบวนการพัฒนากับนักเรียนระดับประถมศึกษา-มัธยมศึกษา ในลักษณะของการจัดค่ายวิชาการหมุนเวียนฐานการเรียนรู้ไปยังโรงเรียนต่าง ๆ เน้นให้สนุกกับการเรียนรู้อย่างมีความสุข (Learn and Play) เพื่อให้เด็กนักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานอันจำเป็นต่อการพัฒนาตนเองต่อไปในอนาคต ปรับทัศนคติครูและผู้บริหารโรงเรียนด้านการทำโครงงานฐานวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือเรียนรู้ที่สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับพื้นที่ดำเนินโครงการจะอยู่ในส่วนตอนบนของจังหวัดน่านครอบคลุมอำเภอสองแคว อำเภอท่าลี่ อำเภอทุ่งช้าง อำเภอเชียงกลาง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ อำเภอบัว และอำเภอบ่อเกลือ
- 2.5 แนวโน้มการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือเพื่อให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนในจังหวัดน่านและนักเรียนในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเข้าศึกษาต่อยังมหาวิทยาลัยพะเยา

จากโครงการนำร่องรับนักเรียนโรงเรียนต้นแบบโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเพื่อศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยพะเยา หากศูนย์พี่เลี้ยง ฯ จะขยายพื้นที่ดำเนินการโครงการในจังหวัดน่านก็จะทำการรับนักเรียนจากโครงการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยพะเยาด้วยเพื่อให้เป็นรูปแบบการดำเนินการเดียวกัน นอกจากนี้ทราบว่าทางมูลนิธิธนาคารกสิกรไทยมีบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการรับนักเรียนจากจังหวัดน่านเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยเนชั่น จังหวัดเชียงใหม่ ศูนย์พี่เลี้ยง ฯ มหาวิทยาลัยพะเยาจึงประสงค์ที่จะจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างมูลนิธิธนาคารกสิกรไทยและมหาวิทยาลัยพะเยาในการรับนักเรียนจากจังหวัดน่านเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยพะเยาด้วยมีคณะ/วิทยาลัยรองรับถึง 18 ศาสตร์วิชา ระยะทางในการเดินทางมายังจังหวัดน่านไม่ไกลนักสะดวกต่อผู้ปกครองและนักเรียน

3. เป้าหมายและแผนการดำเนินงานโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ระยะที่ 2 ในภาคเหนือ (ล้านนาตะวันออก) หัวหน้าหน่วยจัดการกลางโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา (รองศาสตราจารย์ ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้เสนอต่อที่ประชุมดังนี้

3.1 นโยบายของรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ดร.สุวิทย์ เมษินทรีย์) ในส่วนของคนไทย 4.0 ที่ประสงค์จะนำเพาะพันธุ์ปัญญามาใช้ควบคู่กับการขับเคลื่อนเยาวชนให้เรียนรู้ผ่านอุทยานวิทยาศาสตร์ ในขณะที่มหาวิทยาลัยพะเยาได้นำโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาและ Youth Science Park (YSP) มาร่วมเป็นกลไกขับเคลื่อนที่สอดคล้องกับนโยบายคนไทย 4.0 ของกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งถือเป็นกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับทิศทางในการพัฒนาของมหาวิทยาลัยพะเยาในฐานะมหาวิทยาลัยรับใช้ด้านการศึกษา โดยมีเป้าหมายขยายพื้นที่ไปยังล้านนาตะวันออก (เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน) ซึ่งเป็นพื้นที่เชื่อมโยงสู่ GMS โดยในการพัฒนา GMS ของ Asian Development Bank (ADB) ซึ่งมีการดำเนินงานพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ ด้านคมนาคมขนส่ง ด้านสื่อสารโทรคมนาคม ด้านพลังงาน ด้านท่องเที่ยว ด้านอำนวยความสะดวกทางการค้า ด้านการลงทุน ด้านพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านเกษตร ซึ่งเพาะพันธุ์ปัญญาที่น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของในหลวงรัชกาลที่ 9 มาผนวกกับ STEM ที่มีการบ่มเพาะให้ทราบความเชื่อมโยงและความสำคัญทั้งระบบนิเวศ ระบบเศรษฐกิจในลักษณะของ SEEEM และ YSP เป็นกลไกภาคการศึกษาที่สามารถใช้ในการขับเคลื่อนด้านพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ด้านสิ่งแวดล้อมและด้านเกษตรสำหรับ GMS ในอนาคตได้

3.2 หากศูนย์พี่เลี้ยง ฯ มหาวิทยาลัยพะเยา จะขยายพื้นที่ดำเนินการโครงการ ฯ ไปสู่จังหวัดน่าน ในส่วนของหน่วยจัดการกลาง ฯ เสนอให้เริ่มกระบวนการด้วยการ PLC เสวนาปัญญานิรมิตในการปรับ Mindset ครู ผู้อำนวยการโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ เพื่อปรับกระบวนการในห้องเรียนก่อนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนจิตตปัญญา และ PLC ในครู ประถมวัย หากเป็นไปได้ควรศึกษาโดยใช้กระบวนการเพาะพันธุ์ปัญญากับทั้งชั้นเรียนซึ่งสามารถนำทุกห้องเรียนปรับเข้าสู่หลักสูตรที่นำเพาะพันธุ์ปัญญามาใช้ได้

3.3 หน่วยจัดการกลาง ฯ เสนอให้ศูนย์พี่เลี้ยง ฯ มหาวิทยาลัยพะเยาเร่งดำเนินการสำรวจโรงเรียนที่จะเชิญเข้าร่วมโครงการเพื่อจัดเสวนาปัญญานิรมิตในเดือนกุมภาพันธ์ – มีนาคม 2561 เพื่อให้ทันต่อระยะเวลาเปิดภาคการศึกษาต่อไป และควรนำจุดเด่นมหาวิทยาลัยรับใช้ด้านการศึกษาสมดังปณิธานปัญญาเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนมาเป็นผลงานนำเสนอร่วมกับ บมจ. ธนาคารกสิกรไทย เพื่อถวายต่อสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ ซึ่งจะเสด็จพระราชดำเนินมาทอดพระเนตรผลการดำเนินงานของมูลนิธิธนาคารกสิกรไทยในเดือนกุมภาพันธ์ 2562

รองผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (รองศาสตราจารย์ ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล) เสนอประเด็นสำคัญที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานดังนี้

- 3.4 ในอนาคต SEEM จะถูกเสนอเป็น Sustainable Development Goal (SDG) ในเวทีการประชุมระดับ ASEAN ขององค์การการค้าระหว่างประเทศต่อไปซึ่งเป็นความเชื่อมโยงต่อเนื่องในการขยายโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาสู่จังหวัดน่านและอนาคตที่อาจสู่ GMS ด้วยเช่นกัน
- 3.5 แนวทางการคัดเลือกโรงเรียนในการดำเนินโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาในจังหวัดน่าน ทาง สกว. มีโครงการ SQIP หรือ School Quality Improvement Program ซึ่งมี 21 โรงเรียนในจังหวัดน่านที่สามารถนำมาพร้อมคัดเลือกเพื่อดำเนินกระบวนการเพาะพันธุ์ปัญญา ที่มี Coaching Team ของโรงเรียนขยายโอกาสในโครงการ SQIP ซึ่งดำเนินกระบวนการ PLC กับครูในจังหวัดน่านมาแล้วจะช่วยให้กระบวนการระยะเวลาในการปรับ Mindset ของครูและผู้อำนวยการโรงเรียน

4. แนวทางการขยายโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาระดับประมณสู่จังหวัดน่านและแนวทางสนับสนุนของ บมจ. ธนาคารกสิกรไทย เพื่อการดำเนินโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาส่วนขยายสู่จังหวัดน่าน

ผู้อำนวยการฝ่ายสื่อสารและองค์การสัมพันธ์ (CSR) บมจ.ธนาคารกสิกรไทย (คุณนาถสินี สารวานิชพิทักษ์) แจ้งให้ที่ประชุมทราบว่า ทาง บมจ.ธนาคารกสิกรไทย และ มูลนิธิธนาคารกสิกรไทย ยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารมหาวิทยาลัยพะเยาให้การสนับสนุนการดำเนินการโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ซึ่งทาง บมจ.ธนาคารกสิกรไทยมีความประสงค์ที่จะสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ที่ดำเนินการต่าง ๆ ของโครงการด้าน CSR ที่ธนาคารกสิกรไทยดูแล โดยในส่วนของจังหวัดน่าน ธนาคารกสิกรไทยได้เข้ามาพัฒนาด้านการศึกษา การดูแลทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม อาทิ โครงการปลูกป่า และอื่น ๆ ในพื้นที่สำคัญ ๆ เช่น อำเภอเฉลิมพระเกียรติ อำเภอปัว และอำเภอบ่อเกลือ หากศูนย์พี่เลี้ยง ฯ มหาวิทยาลัยพะเยา ประสงค์จะขยายพื้นที่ดำเนินการไปยังจังหวัดน่านสามารถเลือกดำเนินการในโรงเรียนประมณและมัธยมศึกษาทั่วจังหวัดน่านได้ อย่างไรก็ดีหากมีโรงเรียนใน 3 อำเภอที่กล่าวมาข้างต้นก็จะทำให้เพิ่มเติมการดำเนินการพัฒนาด้านต่าง ๆ ที่ทาง บมจ.ธนาคารกสิกรไทยและมูลนิธิธนาคารกสิกรไทย ได้ดำเนินการไว้โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่อำเภอบ่อเกลือ

- 4.1 ในส่วนของงบประมาณขอให้ทางศูนย์พี่เลี้ยง ฯ มหาวิทยาลัยพะเยาจัดทำข้อเสนอโครงการพร้อมงบประมาณ โดยทาง บมจ.ธนาคารกสิกรไทย ซึ่งจะพิจารณาบ CSR ส่วนขยายพื้นที่ดำเนินการเพาะพันธุ์ปัญญาในจังหวัดน่านร่วมกับ สกว. อีกครั้งหนึ่ง ทั้งนี้จะประชุมหารือในส่วนนี้ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2561 ต่อไป
- 4.2 สำหรับการทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการรับนักเรียนจากจังหวัดน่าน ขอให้ทางมหาวิทยาลัยจัดทำข้อเสนอมายัง บมจ.ธนาคารกสิกรไทย ทั้งการรับนักเรียนจากโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาจังหวัดน่านเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยพะเยาและการรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายนอกโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาจากจังหวัดน่านเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยพะเยา

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

1. รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร มหาวิทยาลัยพะเยา (รองศาสตราจารย์ ดร.ชาลี ทองเรือง) ได้แจ้งต่อที่ประชุมทราบถึงการรับนโยบายจากนายกสภามหาวิทยาลัยพะเยาในการส่งเสริมและเผยแพร่การดำเนินการโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ทั้งนี้ได้ดำเนินการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์การดำเนินการโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเผยแพร่ผลงานให้เป็นທີ່ประจักษ์ต่อสาธารณะชนผ่านรายการนักข่าวพลเมือง ThaiPBS และได้จัดทำวีดิทัศน์เฉพาะส่วนการทำงานของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเพื่อเสนอรายงานต่อที่ประชุมสภามหาวิทยาลัยพะเยาต่อไป
- 1.1 การดำเนินการโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาของศูนย์พี่เลี้ยง ฯ มหาวิทยาลัยพะเยา รองอธิการบดีฝ่ายบริหารเสนอให้มีการทำความเข้าใจกับ ผอ. สพฐ ศึกษาธิการจังหวัด ศึกษาธิการจังหวัด เพื่อก่อให้เกิด

ประโยชน์สูงสุดในการนำโครงการเพาะพันธุ์ปัญญามาขับเคลื่อนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงมัธยมศึกษา

- 1.2 แผนการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในโครงการรับนักเรียนเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยพะเยา ทางมหาวิทยาลัยจะดำเนินการนำครูพี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญามาร่วมทำ KM กับโครงการรับนิสิตเข้าเรียนของมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อทราบความเชื่อมโยงการทำงานร่วมกันระหว่างโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาภายในโรงเรียน ศูนย์พี่เลี้ยง ฯ และมหาวิทยาลัย
2. การขยายโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาระดับประถมศึกษา-มัธยมศึกษาสู่จังหวัดน่าน ที่ประชุมมอบให้ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประกอบศิริ ภักดีพินิจ เป็นหัวหน้าโครงการในการพัฒนาข้อเสนอโครงการ แผนดำเนินการและงบประมาณ เสนอต่อ สกว.และ บมจ.ธนาคารกสิกรไทย ซึ่งกรอบระยะเวลาดำเนินการระยะที่ 1 จะครอบคลุมการเตรียมการดำเนินการสำหรับปีการศึกษา 2561 (พ.ศ. 2561-เม.ย. 2562) – ปีการศึกษา 2562 (พ.ศ. 2562 – เม.ย. 2563) และคัดเลือกโรงเรียนที่มีความพร้อมในการปรับเปลี่ยนหลักสูตรจากโรงเรียนที่สมัครเข้าร่วมโครงการและโรงเรียนที่ร่วมโครงการ SQIP กับ สกว.

/สุมล ผู้สรุปการประชุม

สรุปประชุมที่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาครั้งที่ 1/2561

วันจันทร์ที่ 8 มกราคม 2561

ณ โรงแรมอมารี ดอนเมือง แอร์พอร์ต กรุงเทพฯ

1. ศูนย์สรุปแนวคิดปิดงาน

โดยให้แต่ละศูนย์นำเสนอเป้าหมาย ผู้เข้าร่วม รูปแบบการปิดงาน สิ่งที่ได้คาดว่าจะได้เป็นตัวบอกความยั่งยืน

1.1 ภาคกลาง (ศูนย์ม.มหิดลและมูลนิธิปัญญาฯฯ)

วันที่จัด เสาร์ที่ 10 มีนาคม 2561

สถานที่ จังหวัดนครปฐมหรือจังหวัดราชบุรี

รูปแบบ เวทีนำเสนอรายงานการวิจัย โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้และถอดบทเรียนร่วมกัน ซึ่งจะจัดขึ้นให้เป็นประจำทุกปี โดยปีแรกเน้นการสื่อสารภายในก่อน และในปีต่อไปจะดึงบุคคลภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมด้วย

ผลงาน 1. คลิปวิดีโอ โรงเรียนละ 1 คลิป เพื่อสะท้อนความคิดรวบยอดทั้งหมด
2. Infographic เพื่อรวบรวมประเด็นความรู้ที่น่าสนใจจากการทำโครงการ
3. รายงานหน้าเดียว

1.2 ภาคอีสาน (ม.อุบลราชธานีและ มรภ. ศรีสะเกษ)

วันที่จัด 24 กุมภาพันธ์ 2561

รูปแบบ จัดเวทีนำเสนอผลงานและเปิดห้อง PLC คู่ขนาน เพื่อให้ครูได้มีส่วนร่วมมากกว่าปีอื่นๆ

1.3 ศูนย์ที่เลี้ยง มรภ. ลำปาง

วันที่จัด 17 มีนาคม 2561

เป้าหมาย เพื่อสร้างความยั่งยืนในพื้นที่ลำปางโดยการเชื่อมโยงเครือข่ายให้เข้าใจเนื้อหาของ พพปญ. มากขึ้น

รูปแบบ เปิดพื้นที่ให้คุณครูและนักเรียน พพปญ. ได้นำเสนอผลงาน เล่าความสำเร็จในการทำโครงการฯ พร้อมทั้งเปิดเวทีให้ครู นักเรียน พพปญ. หัวหน้าหน่วยงาน และผู้ที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาได้แชร์ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะที่มีต่อโครงการ พพปญ.

1.4 ศูนย์ที่เลี้ยงม.พะเยา

วันที่จัด ปลายเดือนมีนาคม (1 วัน)

รูปแบบ แบ่งงานออกเป็น 2 ช่วง ซึ่งเดินกระบวนการโดยใช้การ PLC คือ
ช่วง 1 นำเสนอหลักสูตร พพปญ. และการพัฒนาการเรียนการสอน

ช่วง 2 ร่วมถอดความรู้จากการทำงานของนักเรียน

(โรงเรียนละ 2 โครงการ)

ใช้ครูปัญญาที่ปรและครูแกนนำโรงเรียนต้นแบบเป็นผู้เดินกระบวนการ

การสร้างความยั่งยืน

1. ทีมสอน
2. หลักสูตร
3. การออกแบบการจัดการเรียนการสอน
4. การบริหารจัดการ
5. สื่อและคู่มือ
6. การต่อยอด
7. การรับนักเรียนในโครงการไปศึกษาต่อในม.พะเยา

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับศูนย์พี่เลี้ยงพะเยา

1. ควรนำเสนอให้เห็นถึงประสิทธิภาพของนักเรียน พพปญ. เพื่อตอบโจทย์ของมหาวิทยาลัย
2. ควรเชิญผู้ที่เกี่ยวข้องของโครงการนำและผู้ประกอบการมาร่วมงาน

1.5 ศูนย์พี่เลี้ยง มรภ. สุราษฎร์ฯ

วันที่จัด 11 มีนาคม 2561

รูปแบบ จัดนิทรรศการการเรียนรู้เป็น 10 ฐาน เพื่อให้ทุกคนได้มาแลกเปลี่ยนรู้กัน และร่วมสรุปถอดบทเรียน 3 กลุ่ม โดยใช้บทสังเคราะห์เชิงนโยบาย คือ ร.ร.กับ อปท. ประชาสังคมกับผู้ปกครอง และการศึกษากับภาครัฐ

1.6 ศูนย์พี่เลี้ยงม.สงขลานครินทร์

วันที่จัด 17 มีนาคม 2561 และ 19 หรือ 20 มีนาคม 2561 (2 วัน)

รูปแบบ วันแรก เป็นเวทีนำเสนอผลงานนักเรียน
วันที่สอง จัดร่วมกับศูนย์บริการวิชาการ ม.อ. เพื่อนำเสนอคู่มือ และสาธิตวิธีการสอนโครงการ หรือ IS ให้กับจังหวัดสงขลาและจังหวัดใกล้เคียง เพื่อสร้างการรับรู้ในระดับจังหวัด ผ่านคู่มือและการปฏิบัติการศึกษา เพื่อยกระดับการจัดการเรียนการสอนให้เทียบเคียงมาตรฐานสากล

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

1. ควรให้บทบาทกับครูปัญญาที่ปร โรงเรียนต้นแบบ ผู้อำนวยการโรงเรียน และศึกษานิเทศก์ (เนื่องจากจะมี workshop สน. ในเดือนพ.ค. เพราะฉะนั้น สน.ควรรับรู้และกระตุ้นคำถามในใจกลับไปบ้าง)

2. ควรสร้างการเรียนรู้มากกว่าการประกวดผลงานหรือการแข่งขัน
3. สำหรับศูนย์ที่เชิญแขกผู้ใหญ่มาร่วมงาน ไม่ควรให้เวลามากเกินไป
4. ควรเชิญภาคการศึกษาและภาคอื่นๆ ที่มีผลต่อการขับเคลื่อน เพื่อมาร่วมสังเกตการณ์และเรียนรู้ร่วมกัน
5. สกว. ควรรับแจ้งรายชื่อ ศน. เพื่อทางศูนย์พี่เลี้ยงจะเชิญเข้าร่วมงานต่อไป
6. ควรให้คนด้านล่างเวทีมีส่วนร่วม

2. หารือหนังสือของศูนย์ (ปิดงาน)

ให้แต่ละศูนย์กำหนดหัวข้อหนังสือที่จะเขียนในปัสุทท้าย ที่จะเป็นการถอดกระบวนการที่ศูนย์ต้องการสื่อโดยสรุปได้ดังนี้

- 2.1 ทักษะศตวรรษที่ 21 กับเพาะพันธุ์ปัญญา (ศูนย์ม.มหิดล)
- 2.2 วิชาชีพครูหรือการเปลี่ยนแปลงของเด็ก (ศูนย์ม.อุบลฯ)
- 2.3 ทักษะองค์รวม สำหรับผู้จัดการเรียนรู้ (ศูนย์มูลนิธิปัญญาฯทต)
- 2.4 การเรียนและพัฒนาทักษะ IS (ศูนย์ มรภ. สุราษฎร์ฯ)
- 2.5 จิตตปัญญาและการจัดการเรียนการสอน (มรภ. ศรีสะเกษ)
- 2.6 เทคนิคการสอนเพื่อการเปลี่ยนแปลงของนักเรียน (ม.สงขลา)
- 2.7 การทำงานของเพาะพันธุ์ปัญญาตั้งแต่เริ่มต้นยังปัจจุบันที่สะท้อนให้เห็นความยั่งยืน (ม.พะเยา)
- 2.8 การขับเคลื่อนผ่านเครือข่าย เพื่อให้โรงเรียนทำงานได้อย่างสำเร็จ (มรภ.ลำปาง)

3. Proceeding รูปแบบเขียนคือคิด

เป็นการหาหรือให้ได้ตัวอย่างรูปแบบการเขียนบทความที่สะท้อน “เขียนคือคิด” ซึ่งเป็นการบูรณาการความรู้จนเกิดความคิดสังเคราะห์ กำหนดส่งข้อมูลภายในวันที่ 31 มกราคม 2561

4. Module หลักสูตรเพาะพันธุ์ปัญญา

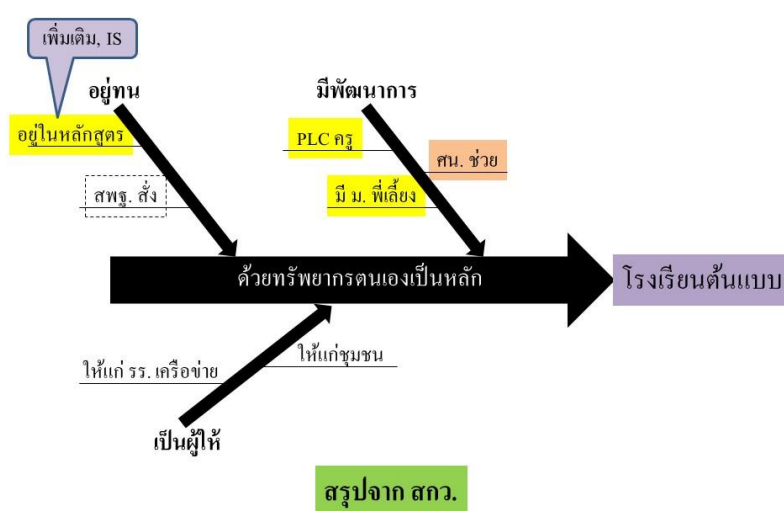
- 4.1 ต้องตอบโจทย์ IS 1-3 วิเคราะห์ IS 1 proposal IS2 ผลงาน IS3 ต่อเป็นธุรกิจ
- 4.2 ออกแบบเป็นประมาณ 8-10 หน่วยการเรียนรู้ (module)
- 4.3 มหิดลสนับสนุนด้วยการพัฒนาเครื่องมือประเมิน
- 4.4 ประสบการณ์แม่ใจ IS1-3 มี 2 ชุด คือ ม. ต้น (ม. 1-3) และม. ปลาย (ม. 4-6) แต่ครูขาด ทักษะการสอน ใช้การลอกจากที่อื่นจนต้องปิด ขณะนี้เอา พพปญ. เข้าไปในโครงงานวิทยาศาสตร์
- 4.5 บางแพ IS อยู่กลุ่มการงานฯ
- 4.6 งบที่มีที่หน่วยฯ และศูนย์รวมกัน 270,000 บาท
- 4.7 ใช้การประเมินของมม.มาประกอบเอกสารให้ทราบเป้าหมายที่เป็น future workforce skills

วิธีทำงาน

1. หาครูแกน พาไปศรีสะเกษสรุป best practice ของแต่ละคน
2. นัดดูที่สถานที่จริงตามประเด็น ให้ครูเขียน
3. สรุป workshop ชัดเกล้าให้เข้าบริบทในการประชุมครู รร. ต้นแบบ ตูลาฯ ที่สงขลา

5. Work shop คน

ร่วมเสนอความเห็นหัวข้อและวิธีการจัด ws ให้กลุ่ม คน. และการมีส่วนร่วมของศูนย์ฯ ซึ่งจะจัดขึ้นในเดือนพฤษภาคมนี้

หัวข้อ		จำนวนวัน	คำอธิบายเพิ่มเติม
1	กระบวนการจัดคปปัญหาศึกษา และ constructive feedback (มม.)	1.5	เพื่อเข้าใจการพัฒนา affective domain ของครู
2	กระบวนการพัฒนาผู้เรียนจากการทำ โครงการ (หน่วย)	0.5	เพื่อเรียนรู้ประสบการณ์การพัฒนาผู้เรียน และการพัฒนาครูผ่านการทำโครงการของ เพาะพันธุ์ปัญญา
3	ทักษะ active learning และการตั้งคำถาม ให้เกิด constructive feedback (ศิลปากร)	1	เพื่อเข้าใจบทบาทใหม่ของครูในการสอน โครงการ
4	ทักษะการสอนโครงการที่พัฒนาระบบ คิดเหตุ-ผล (IS) (หน่วย)	1	เพื่อเข้าใจทักษะการสอนให้ได้มาตรฐาน 8.1 และ 8.2
5	หารือแผนการทำงานร่วมกันกับทีมที่ เลี้ยงในพื้นที่	0.5	เพื่อให้ได้แผนการทำงานร่วมกันให้เกิด ความยั่งยืน

เสียงจากครู ต้องให้เข้าใจจนสามารถนิเทศได้

1. จุดที่ต้องแก้
2. การสร้างความคิดเหตุ-ผล
3. ปรับการทำงานของตนให้เห็นคุณค่า พหุปัญ. และปัญหาภาระงานที่ครูต้องรับที่เป็นปัญหาการสอน
4. แก้ปัญหาความเข้าใจ IS การพัฒนานักเรียน การประเมินผลสัมฤทธิ์ IS
5. แก้ mindset จากติดตามประเมินเป็น empowerment
6. แก้การวางตนของ ศน. และความเข้าใจของครูที่ react ต่อการมาของ ศน.
7. ทักษะการให้คำแนะนำ feedback

6. เรื่องอื่นๆ

1. วันที่ 25 มกราคม 2561 ช่วยลงพื้นที่ดูการสอนของครูแจ้ง โรงเรียนเทิดทูนพระยาวิชัย (สมัครใจ)
2. วันที่ 26 มกราคม 2561 งานพระยาวิชัย (สมัครใจ)
3. เดือนมีนาคมลงพื้นที่ดูงานศูนย์มรกตศรีสะเกษ 2 วัน (ช่วงวันที่ 23-25 มีนาคม 2561)

วันที่ 1 ลงพื้นที่ดูงาน

ช่วงเช้า องค์กรบริหารพื้นที่โรงเรียนไพรบึง

ช่วงบ่าย ลงพื้นที่ศรีสะเกษ

ช่วงค่ำ ถอดบทเรียน

วันที่ 2 ประชุม IS

4. เดือนตุลาคมลงพื้นที่ดูงานศูนย์สงขลา

รูป บรรยากาศการประชุม

เวทีปิดงานศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญามหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

วันศุกร์ที่ 23 มีนาคม 2561

ณ โรงเรียนไพรบึงวิทยาคม จังหวัดศรีสะเกษ

ผมมีโอกาสไป observe งานปิดของโรงเรียนไพรบึง ศรีสะเกษ เมื่อวันที่ 2 มีนาคม และมีงานต่อเนื่องหลายงาน ของสรุปเป็นข้อข้อสังเกตที่น่าเรียนรู้ดังนี้

1. เป็นการจัดในเครือข่าย 3 โรงเรียน คือ ไพรบึง โนนบุณ และปราสาทเยอ แต่ก็มีโรงเรียน พพปญ. ในแถวให้เคียงมาร่วมด้วย คือละลมและลานทราย รูปแบบการจัดงานประกอบด้วย poster ของ 3 โรงเรียน (รวม display) และการแสดงบนเวที ที่ออกไปในแนวศิลปวัฒนธรรม มีเพียงโรงเรียนปราสาทเยอที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับ RBL คือการรำของชนเผ่าเยอ มีการนำเสนอแบบเสวนาของผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่และผม ที่เป็น content พพปญ. ส่วนวิชาการอยู่ที่การนำเสนอของนักเรียนที่ poster
2. ในแง่วิชาการไม่มีอะไรมาก เพราะเป็นนักเรียน ม. ต้น เป็นส่วนมาก ได้สังเกตเห็นการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพของนักเรียน การสังเกตนี้สอดคล้องกับที่ได้ฟังจากครูและ ผอ. ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งก็เป็นเรื่องปกติที่เราทราบกันดีอยู่แล้วในโครงการนี้
3. ที่น่าสนใจคือมีรอง ผอ. สพป.เข้าร่วมด้วย (เพราะมีโรงเรียนปราสาทเยอที่เป็นขยายโอกาส) มีโอกาสดูกันร่วมกับ ผอ. โรงเรียนหลายท่าน มีความรู้สึกว่าการขับเคลื่อนในระดับ สพป. แบบเดียวกับที่เราทำอยู่ หมายความว่าน่าจะผลักเข้าไปอยู่ในระบบได้
4. ความสำเร็จที่ผมถือว่าก้าวกระโดดคือการเสวนาที่มี ผอ. กองการศึกษาของ อบจ.อยู่ด้วย (ร่วมกับรองนายก อบจ. และรอง ผอ. สพป.) เป็นที่ทราบกันภายในว่าอุปสรรคของศรีสะเกษอยู่ที่ความไม่เข้าใจของ ผอ. โรงเรียน และมี ผอ. กองการศึกษาร่วมไม่เข้าใจด้วย ทำให้ครูทำงานได้ไม่เต็มที่ แม้ว่ารองนายก อบจ. จะให้ดำเนินการขยายผลทั้ง 39 โรงเรียนก็มีอุปสรรคจากระดับผู้บริหารโรงเรียนอีกมาก การขยายผลปีนี้จะได้เพียง 6 โรงเรียน การเสวนาบนเวทีมีการวางแผนอย่างชาญฉลาดจาก อ. โต้ง คือให้คนอื่นพูดก่อน 2 รอบ ซึ่งทำให้เราและผู้ฟังทราบระดับความเข้าใจใน อบจ. ต่างกัน คือยังเข้าใจการศึกษาที่ผลการสอบพวก O-Net เป็นต้น จากนั้นให้เวลาผมอธิบายหลักคิดการศึกษาของ พพปญ.ว่าเป็นหนทางที่ได้ทั้งผลสัมฤทธิ์การเรียนและการพัฒนาด้านอื่นของนักเรียน โดยเฉพาะทักษะในศตวรรษที่ 21 ผมเชื่อว่าทุกคนติดอยู่กับตัวชี้วัดที่ผลการประเมินจากการสอบ O-Net ที่ สพฐ. และเขตฯ จัลงมา จึงเห็นหนทางเดียวที่ได้ผลระยะสั้นคือติว สอนอัดเข้าไปให้มาก ไม่เข้าใจว่า พพปญ. สร้างทางใหม่ผ่านการรู้วิธีเรียนที่พัฒนาระบบคิดจากการทำ RBL จะเห็นว่าทางเดินของเราเหมือนทางอ้อม ดังนั้น การสื่อสารถึง stakeholders ต่าง ๆ ต้องอธิบาย “กลไก” และการเปลี่ยนแปลงของทางอ้อมให้ชัด ๆ โดยเฉพาะเน้นที่การเกิดแล้วยั่งยืน ได้ผลระยะยาว เมื่อกรรมการปฏิรูปการศึกษาเสนอ Competency-Based Curriculum จะเป็นโอกาสให้เราอธิบาย พพปญ. ให้ ผอ. เข้าใจว่าต้องจัดการการเรียนรู้แบบ พพปญ. จึงจะเกิด Competency จะเป็นประตูให้ พพปญ. เข้าสู่การศึกษาง่ายขึ้น ดังนั้นการทำความเข้าใจประโยชน์ของ พพปญ. ต้องทำทั้งระดับบนและล่าง ถ้าเราทำกับ สพฐ. ได้ก็จะดีมาก
5. หลังงานที่ศรีสะเกษ (7 มีนาคม) มีการประชุมบอร์ด พพปญ. รอบนี้เราใช้เวลาไปกับการทำความเข้าใจกับสมาชิกบอร์ดใหม่หลายท่าน ผมรู้สึกเหมือนย้อนกลับไปจุดตั้งต้นเมื่อบอร์ดให้ทำ strategic roadmap ของการสร้างที่ยั่งยืน (เราเสนอมาในบอร์ดชุดที่แล้ว ๆ ด้วย) เวลาที่เหลืออีก 1 ปี เราต้องเดินหน้าต่อแล้วไม่ใช่มาทำ roadmap อยู่ เพราะเรารู้แล้วว่ากลไกการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญอยู่ที่ไหน หาก competency-based curriculum เป็นจริง สมศ. ต้องประเมินแบบใหม่ ระบบ O-Net และ

ผลประโยชน์จาก O-Net ต้องถูกล้ม ทั้ง 3 ประการนี้คือ pivot point ของการเปลี่ยนแปลงที่ประสานกันให้โอกาสของ RBL พพปญ. เพราะ สพฐ. จะต้องหาหนทางใหม่ในการจัดการการศึกษา ครูศาสตร์ก็ต้องเปลี่ยนแปลง ทั้งหมดจะมาสันับสนุนความยั่งยืนที่แท้จริงของ พพปญ. สรุปว่าหากมองแค่เพียงบทบาทของเราในการสร้างความยั่งยืนเป็นการมองไม่ครบ และจะไม่ยั่งยืนจริง ในขณะที่ระบบที่เป็นปัจจัยหลักยังไม่เอื้อ ผมจึงต้องเน้นความยั่งยืนที่การเปลี่ยนแปลง paradigm ครู แต่ขณะนี้ก็ไม่ massive มากพอในแต่ละโรงเรียน ดังนั้นการหนุนในรูปของสมัชชาการศึกษาในพื้นที่และระดับ กศจ. เขตฯ อบจ. จึงสำคัญมาก หากเราทำงานร่วมกับ ศน. รุ่นใหม่ที่กำลังเข้าสู่ระบบได้ดีก็เป็นโอกาสของความยั่งยืนในระบบอย่างหนึ่ง

6. วันที่ 1 มีนาคมไปศรีสะเกษผมอยู่ร่วมงานสร้างกระบวนทัศน์คนไทย 4.0 ของ ก. วิทย ได้มีโอกาสพบกับคุณปิยะภรณ์ มั่นตะจิตร์ (สยามกัมมาจล) เขาได้แสดงความเห็นว่าศรีสะเกษน่าจะเป็นเขตการศึกษาพิเศษได้ ไม่ทราบเขาเอา rationale มาจากแหล่งใด แต่ก็น่าสนใจเพราะจะช่วยเป็นตัวเร่งให้อบจ. มีบทบาทมากขึ้น

เวทีปิดงานศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ภาคกลาง

“ล้อมวงฟัง ตั้งวงเล่า” ครั้งที่ 1

วันเสาร์ที่ 10 มีนาคม 2561

ณ อุทยานการอาชีพชัยพัฒนา อ.เมือง จ.นครปฐม

ผมไปร่วมงานปิดของศูนย์ภาคกลางที่กำลังแวงแสดเมื่อ 10 มีนาคม มีข้อเรียนรู้ที่ขอ share ดังนี้

1. รูปแบบและกระบวนการค่อนข้าง creative ตาม style วิทยุรุ่น เหมาะกับนักเรียนส่วนมากที่เป็น ม. ต้น ได้บรรยากาศผ่อนคลายสนุกสนาน การมีส่วนร่วม ดึงนักเรียนไว้ได้ตลอดงาน
2. ได้เรียนรู้บางอย่างเกี่ยวกับธรรมชาติของครู เช่น ครูไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็น จากการคุยกับหนูว่า response ใน PLC online ครูค่อนข้างเป็นผู้เสพ วิเคราะห์กันว่าครูกลัวผิด พฤติกรรมนี้พบเห็นทั่วไป ตั้งแต่ปีที่ 2 ที่เราเอานักเรียนมางาน workshop กับครู ๆ จะไม่กล้าตอบ น่าจะเพราะมีเด็กอยู่ ครูเลยกลัวผิด ผมให้คำแนะนำไปว่าถ้าครูแสดงความคิดเห็น พี่เลี้ยงต้องมี feedback ในทาง support ความคิดครูก่อน หากเห็นว่าไม่น่า support ก็ต้องหาทางพาดบันไดให้ครูลง หากมีใครมาแสดงความคิดเห็นแย้งให้วางตัวเป็นกลาง (ครูที่เห็นแย้งกำลังมีความกล้า) แต่ชี้ว่าในดีมีเสีย ในเสียมีดี เป็นธรรมชาติ ให้ช่วยกันมองส่วนที่ดีเอามาใช้ หรือเอาบริบทมาเป็นข้ออ้างว่าที่เห็นไม่เหมือนกันอาจเป็นเพราะบริบทที่ได้ (ย้ายความเห็นต่างไปที่บริบทแทน) หากครูแสดงความคิดเห็นให้พี่เลี้ยงถือเป็นโอกาสชมและยุเพื่อให้เป็นตัวอย่างแก่ครูอื่นให้กล้ามากขึ้น
3. ห้องที่ถอดความรู้ครูเก่าทำให้ทราบว่าเป็นเด็กคือสะพานพาครูออกไปเห็นโอกาสการศึกษานอกโรงเรียน กล่าวคือปกติครูทำหน้าที่ตามกำหนดในพื้นที่ที่กำหนด แต่โครงการกลายมาเป็นปัจจัยสร้างโอกาสให้ครูรู้จักการสร้างการศึกษาข้างนอกที่หลายเรื่องครูไม่รู้หรือคาดไม่ถึงว่าเป็นการศึกษาได้ เป็นประสบการณ์ให้ครูเปลี่ยนกระบวนทัศน์ นั่นหมายความว่ายังเป็นโครงการทางชุมชน สังคม ครูยังได้เรียนรู้ เป็นโอกาสโครงการสังคมและมนุษยศาสตร์ เราควร balance โครงการใน 3 ศาสตร์ (ขณะนี้หลายโรงเรียนหลุด track เน้นโครงการวิทยาศาสตร์ในสัดส่วนมาก)
4. การนำเสนองานเป็น infographic น่าสนใจมาก เพราะหัดให้เด็กสกัดแก่นความรู้ มันเหมือนเป็น “บทคัดย่อ” ของ poster วิชาการ นอกจากสกัดแก่นแล้วเด็กได้ฝึกทางศิลปะ รู้จักการนำเสนอที่ใช้ตัวแทนแบบอุปมาอุปมัย ทำให้สมองซีกขวาพัฒนาได้ดี น่าเป็นตัวอย่างของทุกศูนย์ ผมขอให้ครูส่ง file ที่ได้รับรางวัลให้ทุกคนไว้ศึกษาเป็นตัวอย่างเอาไปสอนนักเรียนด้วย
5. ศูนย์ภาคกลางสามารถชวน stakeholders มาร่วมได้ส่วนหนึ่ง ส่วนมากคือคนที่เคยผ่านการเสนองานของ พพปญ. มาก่อน เช่นที่เมืองทอง รวมทั้งมีคนนอกที่อยากเรียนรู้เข้ามาร่วมเกือบ 30 คน เสียหายที่เราไม่มีเวลาได้คุยกับเขามากเท่าที่ควร
6. เขาแบ่งเป็น 4 ห้อง จัดกระบวนการนักเรียน 3 กระบวนการฐานใจ กาย คิด และการ ลปรร ของครูเก่าและครูท่านอื่น ห้องนักเรียนไม่ได้เข้าไปดู แต่มีความรู้สึกว่าเป็นการสาธิตการสอน เพราะมีนักเรียนเต็มห้อง ไม่ทราบว่าการสาธิตนี้ได้จัดการให้ครูที่เข้าสังเกตการณ์ถอดความรู้แบบ lesson learn หรือไม่ ผมอยู่ห้องครูสังเกตจากการถอดความหมายเพลงนิทานหิ้งห้อยพบว่าครูขาดทักษะ KM เพราะถอดเรื่องราวเพลงหรือความไพเราะของคนตรี หรือรูปแบบการนำเสนอเป็นส่วนมาก ไม่ได้ถอดความหมายเพลง ทำให้คิดว่าหากต้องการ PLC ให้พัฒนาครูได้ ปีหน้าผมต้องพัฒนากระบวนการ KM ให้ครู อย่างไรก็ตามพบว่าครูดีและครูเกษียณจะได้รับโอกาสเวทีใหญ่กว่านี้ เพราะเป็น case ที่มีชีวิตชีวาดีมาก ผมเสนอไปทางอ. ปัทมา ขอใช้เวที Ed Summit แต่ได้ข่าวว่ายังไม่ใช่วิธีที่ผู้จัดวางแผนไว้ ผมให้ อ. อ้อย ตัดต่อที่

บันทึก VDO จะให้ อ. ปัทมา ส่ง TPBS แต่ก็ไม่แน่ใจเพราะเขาเลิกเล่นเวทิสาธารณะไปหลายปีแล้ว และดูเหมือนเขาเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอปัญหาการศึกษา แต่ clip ที่ตัดไว้น่าจะเกิดประโยชน์วันหน้า เพราะใช้อธิบายบริบทด้านนักเรียนและครอบครัวได้ดี

เวทีปิดงานศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญามหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

วันอาทิตย์ที่ 11 มีนาคม 2561

ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ผมมางานปิดที่ มรส. เมื่อวานนี้ (11 มีนาคม) หลังจากปีที่แล้วจัดเวลามาไม่ได้ พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงจาก 2 ปีก่อนที่ผมมาร่วมอย่างน่าชื่นชม เป็นที่นำเรียนรู้ของพวกเรา ที่ขอ share ดังนี้

1. จุดที่เด่นมากคือสามารถระดมภาคีภายนอกมาได้ครบถ้วน มีสมาชิกการศึกษา กรรมการยุทธศาสตร์ การศึกษาของจังหวัด กศจ. ทั้ง 2 จังหวัด เขตการศึกษา สภาอุตสาหกรรม (ที่ทำเรื่องบริษัทประชา รัฐ) กรรมการสถานศึกษา ผปค. ผู้ใหญ่บ้าน อบต. ประชาชนชาวบ้าน ผอ. หรือรอง ผอ. มาครบ เขามี การมอบป้ายโรงเรียนต้นแบบทุกโรงเรียน แต่ก่อนมอบ ผอ. ต้องมานำเสนอการจัดการของโรงเรียน ตนเอง 10 นาที และต้องอธิบายงาน พพปญ. เชิญชวนให้คนไปดูงานห้องที่นักเรียนเอาผลงานมา นำเสนอ ดังนั้น ผอ. ต้องมา ต้องรู้เรื่องที่ทำ ต้องชวนภาคีในพื้นที่มาร่วมงาน นับว่าเป็นการจัดการเชิง ยุทธศาสตร์ที่ดีมาก แต่ที่น่าสนใจคือภาคีในพื้นที่มาด้วยอยู่กันครบ (เพราะจัด session ป้ายให้มี ส่วนร่วม) พวกที่เป็นราชการ นักธุรกิจอยู่ฟัง ผอ. ถึงเที่ยง มีท่านหนึ่งออกไปงานแต่งงานตอนเที่ยงแล้ว กลับมาดูงานนักเรียนตอนบ่าย ผมเชื่อว่าทำได้เพราะ อ. วัฒนาเป็นผู้บริหารเก่า มี connection และมีส่วนร่วมในกรรมการต่าง ๆ ของจังหวัด อีกทั้งเป็นงานของครุศาสตร์ จึงประสานงานผ่านครูและ อบต. ได้ ถือเป็นจุดเด่นของศูนย์พี่เลี้ยงที่มาจากครุศาสตร์
2. ผมต้องขึ้นกล่าวรายงานการจัดงานกับประธาน คือ ศึกษาธิการจังหวัด เมื่อเห็นมาครบเช่นนี้จึงถือโอกาส ทำความเข้าใจกับทุกคน แทนการกล่าวรายงานต่อประธาน ผมใช้เวลา 18 นาทีอธิบายเรื่อง พพปญ. และบทบาทที่เราใช้ในการศึกษา เพื่อปลูกให้เข้าใจการศึกษาที่ต้องช่วยกันดูแล ระหว่างนั้นคุณอรณพ จากสภาอุตสาหกรรม live สด ซึ่งผมเอามา share ใน FB และไลน์กลุ่มโรงเรียนต้นแบบแล้ว
3. ตอนบ่ายนอกจากมีห้องนักเรียนนำเสนอแล้วยังมีห้องครูและภาคีในพื้นที่ ทั้ง 2 ห้องช่วยกันตอบคำถาม ผมว่า “หากหมดโครงการแล้วเราจะทำตามบทบาทหน้าที่ของเราอย่างไรให้ พพปญ. อยู่” ขอให้อ่าน คำตอบที่ศูนย์ มรส. สรุปจากห้องทั้ง 2 (ขอให้เขาไปเสนอที่ศรีสะเกษด้วย) มีที่น่าสนใจคือ อบต. เสนอ จะสนับสนุนโดยเอาไปเป็นข้อบัญญัติของ อบต. เลย ผมไม่ทราบว่ อบต. ที่เสนอเขามีฐานะการเงิน อย่างไรนะ ครูท่านหนึ่งเสนอให้ใช้เงินที่เป็นกิจกรรมทัศนศึกษามาเป็นเงิน พพปญ. เป็นต้น จึงกล่าวได้ ว่าที่เห็นมาทั้งหมดปีนี้ (เท่าที่ผมเห็นเพียงพะเยา ภาคกลาง มรส.) ศูนย์ มรส. ก้าวหน้าในเรื่องการ ขับเคลื่อนฐานสนับสนุนในพื้นที่อย่างก้าวกระโดด
4. ผมพบวิธีการบริหารงานระดับโรงเรียนที่น่าสนใจว่าสำเร็จเพราะ ผอ. ลงมาเล่นเอง ผอ. รร. ทำฉาง นำเสนอกระบวนการทำงานอย่างมีขั้นตอน และแต่ละขั้นตอนมี PDCA อยู่ในนั้นตลอด ทั้ง 10 โครงการจึงสวยงามมากเพราะเชื่อมต่อถึงกันหมด เขาใช้นักวิชาการประมง นักวิชาการ สกย. และ สาธารณสุขในพื้นที่รวมทั้งประชาชนชาวบ้านมาช่วยกัน (รร. ทำอุแทกก็เยี่ยมไม่ต่างกัน) การที่โจทย์สวย และร้อยกันหมดทำให้ทั้ง 2 โรงเรียนมีศักยภาพขึ้นเวทีได้ทั้งงานวิชาการและงานการบริหารจัดการ ผมยุ ให้ ผอ. ทั้ง 2 แห่งทำงานวิชาการทั้ง 2 แบบ แล้วให้ มรส. หาเวทีให้ (เท่าที่เห็นใน FB ที่อุบลก็กำลังให้ครู เขียนงานวิชาการกันอยู่) อย่างไรก็ตาม สืบเนื่องจากเห็นงานทั้งที่ภาคกลางและที่ มรส. ผมมีความคิดว่ งานประชุมวิชาการของ สกว. ระดับประเทศถ้าเปิดเวทีให้ครูเราบ้างก็น่าจะเป็นผลดีให้ครูกล้ามากขึ้น และรู้สึกว่าเป็นผลตอบแทนที่น่าภูมิใจกว่าเวที สพฐ. เราน่าจะอาศัย brand สกว. มาเสริมกำลังใจครู ของเรา เรื่องนี้ฝาก อ. ปัทมา และถ้า มรส. มีงบพอน่าจะพา ผอ. ทำฉาง ทำอุแทกไปศรีสะเกษด้วย ฝากหมูเอา infogaphic ไปจำนวนหนึ่งเพื่อการเรียนรู้ของพวกเราและครู น่าจะมี session สั้น ๆ ให้หมูอธิบายวิธีการทำของหมูจนนักเรียนทำกันได้

5. ที่สุราษฎร์น่าจะเป็นอีกศูนย์ที่เป็นตัวอย่างให้คนนอกเข้าใจการจัดการการศึกษาที่มีอุดมศึกษาขับเคลื่อน
ในลักษณะสะพานให้ครูกับพื้นที่ทำงานร่วมกันได้ (ถ้าเรามีงบพา ผอ. ดูนงานเหลือ) มีโรงเรียนที่น่าดูอยู่ 3-
4 โรง ถ้าจะดูการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กก็น่าจะมาที่สุราษฎร์

เวทีปิดงานศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

วันเสาร์ที่ 17 มีนาคม 2561

ณ โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย ๒ จังหวัดสงขลา

งานปิดที่หาดใหญ่จัดให้นักเรียนจัดการแสดงผลการนำเสนอผลงานวิชาการที่ตนเองค้นพบจากการเรียนเพาะพันธุ์ปัญญา ผมมาร่วมงานเดินดู อ่านที่นักเรียนเขียนมีข้อสังเกต ที่ขอ share ดังนี้

1. นักเรียนที่นำเสนอเป็นรายงานต่างจากที่เขียนบทความวิชาการมาก การเขียนรายงานยังติดรูปแบบเดิมที่ต้องมีนิยามศัพท์ สมมุติฐานที่ไม่ใช่สมมุติฐานแบบวิทยาศาสตร์ จากที่ผ่านมา 5 ปีแสดงว่าเราล้างความคิดการเขียนรายงานแบบ 5 บทและการตั้งสมมุติฐานที่ครูเรียนมาไม่ได้เลย มีทางเดียวคือเสนอวิธีใหม่คือเขียนบทความวิชาการที่จำกัดหน้าสัก 5 หน้า แล้วเลิกการเขียนรายงานเสีย (เข้าใจว่าครูให้เด็กเขียนรายงานเป็นเล่มเพื่อไว้โชว์แขกการศึกษาที่มาเยือนมากกว่า เพราะเขารู้จักแบบนั้นแบบเดียว)
2. การทำ Poster ของหาดใหญ่พยายามทำรูปแบบใหม่ คือเป็น infographic มากขึ้น ผมคิดว่านี่ก็เป็นอีกวิธีหนึ่งให้นักเรียนเรียนรู้ที่ต่างจาก poster ทั่วไปที่ติดรูปแบบ การทำเป็น infographic มีความสร้างสรรค์มากกว่า และฝึกให้เด็กสกัดความรู้นำเสนอ ถ้าวาง infographic คือ abstract ของทั้ง poster แบบเดิมแต่นำเสนอที่เข้าใจง่ายจาก visualization เป็นวิธีที่น่าสนใจ แต่ที่เห็นมามันยังมี content วิชาการ คือ มีกลั่นเอา poster แบบเดิมอยู่ ไม่ได้สกัดความรู้นำเสนอ ถ้าเด็กเขียนเขียน research article แล้ว ก็นำทำ infographic เลย
3. เรื่องการแสดงผลบนเวทีมี 2 รูปแบบคือ ในรูปแบบวัฒนธรรม (เช่นการรำ การฟ้อน) ซึ่งคงห้ามไม่ได้ ดูเหมือนเป็นธรรมเนียมไปแล้ว และแบบละครที่บอกเรื่องราวของพื้นที่/ชุมชนและงานที่เขา “จุ่มตัว” ในพื้นที่จนคิดได้โจทย์จากพื้นที่ ผมเสนอให้ทำแบบหลังมากกว่า (เพราะแบบวัฒนธรรมเขามีเวทีอื่นมากแล้ว) ที่หาดใหญ่โรงเรียนที่นำเสนอแนวนี้ได้ดีหลายโรงเรียน เช่น ระโนดวิทยา (ทำคล้ายเรื่อง “ฤดูกาลเรียนรู้ที่แจ่มวิทยา” ในขณะที่แจ่มนำเสนอการเปลี่ยนแปลงของตัวนักเรียนได้ชัดกว่า ของระโนดเขียนบทได้ดี ถ้ามีงานปิดที่กรุงเทพผมจะเลือกขึ้นเวทีงานใหญ่ได้เลย) ที่น่าชมเชยอย่างมากคือของโรงเรียนสามบ่อวิทยาที่นักเรียน ม. 1-2 สามารถนำเสนอได้อย่างกล้าหาญ ที่เรียกว่ากล้าหาญเพราะเป็นธรรมชาติมากกว่าทุกศูนย์ที่ผมไปดูมา เด็กสามารถพูดเป็นเรื่องราวได้ตลอด 1 ชั่วโมงโดยไม่ดูบทเลย จะว่าท่อง/ซ้อมมามากก็น่าจะใช่ แต่ดูเหมือนเขาพูดจากเรื่องราวทั้งหมดที่เรียนมาได้ดี แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงที่เด็กมีความมั่นใจในตนเองแล้ว **ผมขอ**
ขอให้เด็กสามบ่อมีโอกาสนำเสนอในชุมชนตนเอง เช่น ตลาดนัด งานบุญของวัด งานเทศกาลต่างๆ
เพื่อให้เขามีเวทีแสดงออก และเชื่อว่าจะทำให้สังคมตั้งคำถามว่าทำเช่นนี้ได้อย่างไร อย่างไรก็ตามผมเสนอว่าระยะต่อไปเราควรฝึกให้เขานำเสนอที่ใช้ความคิดมากกว่าการนำเสนอเรื่องราวที่ทำ ครูควรให้นักเรียนสร้างสรรค์การนำเสนอที่เป็นนามธรรมมากขึ้น ตัวอย่าง เช่น ละครใบ้ ละครถกแถลง ละครเชิงสัญลักษณ์ เช่นที่โรงเรียนไพรบึงนำเสนอที่เมืองทองปีที่แล้วเรื่อง “ไขว่คว้าหาปัญญา”
4. จากการอ่าน reflection ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมสิริวัณวรีที่เขียนติดต่อกัน 3 รุ่น ผมพบว่า อ. ไพโรจน์ใช้ระบบค่ายฝึกจิตที่วัดป่ากัณฑ์ตพวงษ์เมื่อรุ่นปี 59 ซึ่งจากการอ่านที่เขียนพบว่าการฝึกจิตโดยปฏิบัติในสิ่งที่นักเรียนฝึกความรู้สึกที่วัดป่าได้ผลดีมาก ใกล้เคียงกับการเปลี่ยน paradigm ศูนย์ต่าง ๆ ควรนำไปศึกษาวิธีการและปรับใช้
5. SEEEM ยังมีน้อย บางแห่งพอจะเป็น SEEEM ได้ถ้านำโครงการทั้งหมดมาร้อยเรียงใหม่ มาอธิบายใน concept ของ SEEEM ครูต้องเห็นก่อนแล้วชวนนักเรียนเห็นตาม จากนั้นเขียนเรื่องทั้งหมดในมิติของ SEEEM ตัวอย่างที่ผมขอนำมาอธิบายได้ เช่น โรงเรียนตะเคียนวิทยาฯ ทำ 8 โครงการ

5.1. ปัจจัยที่มีผลต่อการเติบโตของปูนา

- 5.2. ชนิดอาหารไก่ที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของไก่บ้าน
- 5.3. ชนิดของอาหารไก่ที่มีผลต่อคุณภาพไข่ไก่
- 5.4. ชนิดของอาหารที่มีต่อการออกไข่ของเป็ด
- 5.5. ปัจจัยที่มีผลต่อการงอกของเห็ด
- 5.6. การใช้ฮอร์โมนไข่ที่มีผลต่อการเติบโตของผักบุ้ง
- 5.7. ปุ๋ยชีวภาพที่มีผลต่อการเติบโตของข้าวโพด
- 5.8. ปัจจัยที่มีผลต่อการเติบโตของไส้เดือน

หลักการของ SEEM คือมองเห็นการอยู่ร่วมกันของ “ผู้ผลิต” “ผู้บริโภค” และ “ผู้ย่อยสลาย” ผู้ผลิตคือพืช มันผลิตอาหารและพลังงานตัวเอง ผู้บริโภคคือสัตว์ มันผลิตอาหารและพลังงานเองไม่ได้ มันต้องกินผู้ผลิต (พืช) หรือผู้บริโภค (สัตว์ชนิดอื่น) ผู้ย่อยสลายคือผู้เปลี่ยนส่วนที่เหลือกลับสู่ธรรมชาติเพื่อให้ผู้ผลิตใช้อีกครั้งหนึ่ง

ในเรื่องที่เด็กทำมีผู้ผลิตคือผักบุ้ง ข้าวโพด มีผู้บริโภค คือ ปูนา ไก่ เป็ด (รวมทั้งคนที่กินไก่ ผักบุ้ง ไข่ เห็ด) มีผู้ย่อยสลายคือ ไส้เดือน เห็ด

การเห็น SEEM คือการเอาเรื่องทั้ง 8 มาร้อยเรียงกันใหม่ ให้เขาเห็นกระบวนการที่ “ผู้ต่าง ๆ” ทำหน้าที่ต่อ “ผู้อื่น” แล้วใช้หลักการ 3 ประการ คือ

1. ความสมดุลมวลสารและพลังงาน
2. มองพื้นที่ให้เป็นระบบ ให้เห็นความสมดุลของมวลสารที่ไหลเวียนในระบบอันเกิดจากการผลิต บริโภคและย่อยสลาย
3. เปลี่ยนมวลสารให้มีมูลค่าเศรษฐศาสตร์

หมายความว่าข้อมูลของทั้ง 8 โครงการต้องเอามาปรุงใหม่ให้เกิดการเรียนรู้ที่ยกระดับจากโครงการเดี่ยว ๆ ให้เป็นการเข้าใจ SEEM

ที่สำคัญคือต้องฝึกครูให้เห็นความเป็น SEEM ของ system (พื้นที่) ก่อน ครูจึงจะสามารถ guide ให้เป็นโจทย์ที่เอาข้อมูลมาร้อยกันทีหลังได้

ขณะที่เขียนเรื่องนี้นักเรียนโรงเรียนทับช้างชั้นเวทอธิบายเกษตรก็เอากลั่น โดยมีการใช้คำว่า “ในพื้นที่ที่จำกัด” แสดงว่านักเรียนเริ่มเข้าใจเรื่อง system และ system boundary บ้างแล้ว อย่างนี้ต่อไป SEEM ได้ไม่ยาก ดังนั้นการเรียน SEEM คือให้นักเรียนทำโจทย์เกษตรอินทรีย์ที่เอากลั่นในพื้นที่ โดยมองหาความสัมพันธ์ของ “ผู้ทั้ง 3” ในบทบาทที่มีต่อกันให้ครบถ้วน

การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสนับสนุนบทบาทศึกษานิเทศก์

ในการพัฒนาครูด้วยกระบวนการสอนคิด

วันที่ 7 - 11 พฤษภาคม 2561

ณ โรงแรม รอยัล เบญจา กรุงเทพฯ

ข้อสรุปจาก World cafe

1. ฉันไม่เคยรู้

กระบวนการเรียนรู้แบบ RBL คือการเรียนรู้ผ่านกระบวนการวิจัย ที่ใช้ฐานความคิดของเหตุ-ผล (cause-effect) ซึ่งแตกต่างจาก เหตุผล (reason) ที่ได้ข้อสรุปร่วมกันว่าบางครั้งเหตุผลของเราในที่นี้ที่ไม่อยู่ในหลักเหตุผล คือ “ความรู้สึก/อารมณ์”

กระบวนการเรียนรู้แบบนี้เป็นเหมือนการถอดรหัส หรือการสังเคราะห์ความรู้ จากต้นทุนหรือการมีประสบการณ์ร่วมกันในชุมชนการเรียนรู้ ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งกับครู นักเรียน และ ศักยภาพศึกษานิเทศก์ กระบวนการเรียนรู้แบบนี้ท้าทายเพราะคำตอบไม่ได้มีเพียงคำตอบเดียว

ฐานความคิดของเหตุ-ผล มีรูปแบบการนำเสนอที่สื่อสารความสัมพันธ์ของแนวคิดสองแนวคิด เส้นทึบและเส้นประ ซึ่งแสดงความสัมพันธ์แตกต่างกัน เส้นทึบแสดงความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ไปในทางเดียวกัน และ เส้นประ แสดงความสัมพันธ์ที่ไม่ได้เป็นไปในทางเดียวกัน (ตรงกันข้าม)

2. RBL แบบเพาะพันธุ์ปัญญา

เป็นการเรียนรู้บนฐานของการวิจัย (การสร้างความรู้ จากการนำความรู้ออกมาใช้ ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่เกิดจากการบูรณาการสาระ (วิชาการ) อย่างอิสระ บนฐานกรอบแนวคิดของกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น PBL BBL STEM และ system thinking รวมถึง อาศัยศาสตร์พระราชาเป็นต้นทุนในการ “Coach” ครูและนักเรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียน (ครูและนักเรียน) เป็นนักเรียนรู้ (growth mindset) มากกว่าการนักตัดสิน (fixed mindset)

การเรียนรู้ที่เกิดจากโจทย์ชุมชน สังคม เป็นนวัตกรรมที่สร้างความเปลี่ยนแปลงต่อ ครูและนักเรียน อย่างเห็นได้ชัด แสดงให้เห็นว่า กระบวนการนี้มีผลกระทบทั้งในเชิงของ social และ human development

ผลสำเร็จของโครงการ เกิดจากการมีระบบการทำงาน ที่มีกระบวนการจัดการความรู้ (KM) จากวง PLC ที่สามารถแปลความรู้ในตัวตนของแต่ละคน หรือ Tacit knowledge ให้กลายเป็น Explicit knowledge ที่บันทึกไว้อย่างเป็นระบบ ซึ่งศึกษานิเทศก์ สามารถนำความรู้และกระบวนการไปประยุกต์ได้อย่างมั่นใจในบริบทของตนเอง

3. สิ่งที่ต้องทำให้ได้

เข้าใจกระบวนการ RBL ที่มีระบบคิด thinking skills เช่น คิดเหตุ-ผล คิดเป็นระบบ และ learning skills

ทักษะที่ต้องนำกลับไปในการ Coach ครูคือ *Deep listening* (เปิดใจรับฟัง ยอมรับในความแตกต่าง) ให้อิสระ ยึดหยุ่นในกระบวนการ แต่มุ่งเน้นให้เกิดผลตามเป้าหมายที่ได้กำหนดร่วมกัน ใช้การตั้งคำถามเพื่อสะท้อนให้ครูเกิดการเรียนรู้ เป็น growth mindset

เป็นกัลยาณมิตรที่เรียนรู้ร่วมกัน (ศึกษานิตยสารและครูช่วยให้ครูค้นพบจุดเด่น ศักยภาพตัวเอง ให้กำลังใจ เป็นเพื่อนร่วมทาง ใช้การสื่อสารเชิงบวกระหว่างกัน

4. ขณะนี้ฉันเปลี่ยนแนวคิดอะไรบ้าง

GROWTH MINDSET

- เปลี่ยนการนิเทศแบบเดิม เป็นแบบใหม่ เพื่อมุ่งสู่ความรู้ที่คงทน
- เราไม่รู้ทุกสิ่ง ต้องเป็นนักเรียน ภายใต้อาสาเชื่อว่าคุณคน (ทั้งครู และนักเรียน) สามารถเรียนรู้สิ่งใหม่ๆได้ สามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง
- ยอมรับความแตกต่างของแต่ละบุคคล เพราะทุกคนมีบริบท/ประสบการณ์ที่ต่างกัน และทุกคนมีเหตุผลของการกระทำ
- จะนำพาพันธปัญหาไปสู่สถานศึกษาให้ได้
- จิตตปัญญามีประโยชน์ สนุก ถ้าเปิดใจ
- เปิดใจเรียนรู้ เพื่อเปลี่ยนการทำงานกับครู
- พาพันธปัญหาสามารถใช้กับทุกรายวิชาไม่ใช่เฉพาะสาระวิทยาศาสตร์และคณิต

หลักเหตุ-ผล

- ฝึกการสื่อสารการเขียนแบบบรรยาย เป็นการแสดงความสัมพันธ์ในรูปของ ผังเหตุ-ผล
- ใช้หลักเหตุ-ผล ในการสร้าง/หา/วิเคราะห์/เชื่อมโยง ตามหลัก “ผลเกิดจากเหตุ” เป็นองค์ความรู้ของตน

การนิเทศ

เน้นเป้าหมายในการส่งเสริมให้ครูใช้ Active learning ใช้ฐานการคิดแบบเหตุ-ผล และพัฒนาทักษะการคิดอย่างจริงจัง

ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้นอกห้องเรียนตามบริบทของแต่ละโรงเรียน เน้นกระบวนการมากกว่าองค์ความรู้ที่เป็นเพียงการบอกเล่าสิ่งที่ระบุไว้ในตำรา แต่ความรู้จะคงทนได้ต้องเกิดจากการนำความรู้(สาระ) มาใช้อธิบายปรากฏการณ์จริงตามประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับ

รูปบรรยากาศการประชุม

ประชุมเชิงปฏิบัติการ "เรียนรู้ PLC-LS เพื่อการสอน IS"

และประชุมพี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาครั้งที่ 4

ระหว่างวันที่ 14 - 15 กรกฎาคม 2561

ด้วยหน่วยจัดการกลางโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาได้กำหนดจัดประชุมดังนี้

วันเสาร์ที่ 14 กรกฎาคม 2561 ประชุมพี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาครั้งที่ 4

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแจ้งให้ทราบถึงการนำเสนอโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ต่อคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กพฐ.) และนายแพทย์ อุดม คชินทร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และติดตามความก้าวหน้าและงบประมาณในการหนุนเสริมโรงเรียนต้นแบบทั้ง 16 โรงเรียน พร้อมทั้งร่วมหารือและวางแผนการลงพื้นที่ดูงานโรงเรียนต้นแบบของศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และร่วมหารือกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เรื่องงบประมาณสนับสนุนสมทบโรงเรียนต้นแบบจากหน่วยงานภายนอก และการประเมินโครงการของ สกว.

เรื่องที่ 1 หน่วยจัดการกลางแจ้งความก้าวหน้า

เรื่องที่ 1.1 หน่วยจัดการกลางนำเสนอโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาต่อคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กพฐ.) และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

1.1.1 หน่วยจัดการกลางนำเสนอโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาต่อคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กพฐ.)

เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2561 โครงการเพาะพันธุ์ปัญญามีโอกาสนำเสนอกระบวนการเรียนรู้ RBL ต่อคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กพฐ.) ได้รับความสนใจอย่างมากสรุปได้ดังนี้

1. หลายฝ่ายให้ความสนใจในส่วนที่สร้างสมรรถนะ (competency) ศตวรรษที่ 21
2. แม้มี กพฐ. หลายท่านสนับสนุนให้ใช้ช่องทางคู่มือครู แต่ก็น่าจะเป็นอุปสรรค เพราะความสำเร็จขึ้นกับการมีพี่เลี้ยงตามโค้ชต่อเนื่อง ต้องแก้หลักสูตรให้มีวิชาทำ RBL ไม่ใช่อบรม
1. ดร. ยืน ภู่วรวรรณ กำลังหลักในการพัฒนาวิชาวิทยาการคำนวณให้มีความเห็นสนับสนุนมากกว่าเป็นฐานการเป็นคนไทย 4.0 ในยุคที่ต้องเรียนวิทยาการการคำนวณ เพราะ RBL แบบเพาะพันธุ์ปัญญาได้ไปถึงการออกแบบแก้ปัญหา (algorithm design) ที่ปฏิบัติบนของจริง
2. แม้ว่าสำนักนวัตกรรมฯ ได้รับมอบหมายให้มาร่วมเรียนรู้กับโครงการฯ เมื่อทำงานกับครูและโรงเรียน และขอหลักสูตร workshop พัฒนาครูทั้งหมดไปศึกษา แต่หลังส่งโปรแกรมงานทั้งหมดให้สำนักนวัตกรรมแล้วไม่มีความคืบหน้าอะไรเพิ่มเติมจนบัดนี้

1.1.2 หน่วยจัดการกลางนำเสนอโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาต่อรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาได้รับโอกาสนำเสนอกับ นายแพทย์ อุดม คชินทร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ที่ประชุมประกอบด้วย ทีมงาน รัฐมนตรีช่วย (รมช.) ที่ปรึกษา รมช. รองเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ดร.เจื้อยจินทร์ จงสถิตอยู่ (ประธาน steering โครงการฯ) รศ. ดร. ปัทมาวดี โพชนุกูล รอง ผอ. สกว. และรองอธิการมหาวิทยาลัยราชภัฏ ลำปาง

ผลการหารือได้ข้อสังเกตและข้อสรุป ดังนี้

1. ทุกคนในที่ประชุมมีความเห็นไปทางบวกว่าเป็นทิศทางการจัดการศึกษาที่ดี
2. รมช. ให้ความสนใจและมีความเห็นว่าควรเป็นส่วนหนึ่ง (plug-in) ของโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนา (partnership schools (PSs)) ที่ท่านเป็นประธานกรรมการอยู่ที่ประกาศมาแล้ว 50 โรงเรียน
3. เขตนวัตกรรมการศึกษาพิเศษ (ระยอง ศรีสะเกษ) ซึ่งเป็นงานในกลุ่มนโยบายใหม่ ได้รับการเอ่ยถึงว่าน่าจะพิจารณาเอาการเรียนรู้แบบเพาะพันธุ์ปัญญาไปใช้
4. งานที่ทำร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏที่กำลังปรับโครงสร้างหลักสูตรใหม่ควรนำการเรียนรู้แบบเพาะพันธุ์ปัญญาไปปรับใช้ ซึ่งรองอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ ลำปางและท่านที่ปรึกษา รมช. กำลังทำงานร่วมกันอยู่
5. รมช. ให้ความสนใจกับการให้มองทางใหม่ของการใช้งบประมาณคุ้มครองครู เป็นเส้นทางของ top-down policy

ข้อสรุปในมุมมองของเพาะพันธุ์ปัญญา

1. เส้นทางที่เป็นนโยบายใหม่เช่นโรงเรียนร่วมพัฒนาเป็นที่น่าสนใจ เพราะน่าจะแก้ปัญหาเชิงโครงสร้างการบริหารได้ง่ายกว่า โรงเรียนกำลังต้องการเครื่องมือใหม่ในการพัฒนานักเรียน รวมทั้งนโยบายกำหนดให้มหาวิทยาลัยในพื้นที่เป็น 1 ใน 4 เสาหลักการปฏิรูปการศึกษาด้วย
2. แนวคิดเขตนวัตกรรมการศึกษาก็น่าสนใจ ถ้าหากมีนวัตกรรมการบริหารจัดการที่เอื้อต่องานเพาะพันธุ์ปัญญา จังหวัดศรีสะเกษน่าสนใจที่สุดเพราะมี มหาวิทยาลัยราชภัฏ พิษณุโลก มีนโยบายให้มหาวิทยาลัยราชภัฏ ช่วยการศึกษาและการพัฒนาพื้นที่กลุ่มโรงเรียนมีฐานที่ดีทั้งประมัตที่ทำโรงเรียนสุภาพะ และมีธัยมที่ทำเพาะพันธุ์ปัญญา อีกทั้งมีโรงเรียน องค์การบริหารส่วนจังหวัด 39 โรงเรียนที่มีหนังสือแจ้งเจตจำนงรวมกัน (LoI) กับ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ในการเอาโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาไปใช้

1.2 การพัฒนา Professional Learning Community (PLC) ให้ครูแกนนำ

โดยช่วงที่ผ่านมา หน่วยจัดการกลางฯ ได้จัดอบรม อบรมเชิงปฏิบัติการ " พัฒนาทักษะ PLC และออกแบบ RBL-SEEEM " ให้กับครูแกนนำในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาไปแล้ว 4 ศูนย์ที่เล็งดังนี้

วันที่ 9-10 มิถุนายน 2561 ศูนย์พิสัยม.พะเยา

วันที่ 16-17 มิถุนายน 2561 ศูนย์พิสัยม.มทิดล และมูลนิธิปัญญาฯทตติ

วันที่ 22-23 มิถุนายน 2561 ศูนย์พิสัยม.รภ.ลำปาง

ที่เลียงและครูได้เห็นมิติใหม่ของการอบรม Workshop PLC จากกิจกรรมพบว่าครูไม่กล้าพูด ไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็น เราจะต้องสร้างพื้นที่ปลอดภัยให้ครู โดยใช้กระบวนการของจิตตปัญญาศึกษาเข้ามาหนุนเสริม เป็นการเสริมแรงส่งกำลังใจให้กันและกัน เมื่อครูกล้าเปิดใจ กล้าที่จะพูด กล้าที่จะแสดงความคิดเห็น ครูจะเห็นความสุขจากการเป็นผู้ให้มากกว่าการเป็นผู้รับ และเพื่อพัฒนานักเรียนเป้าหมายความสุขของครูในฐานะผู้ให้ ครูได้ฝึกทักษะกระบวนการถอดแค้นความรู้จากเรื่องเล่า และจัดกลุ่มตามสาระร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงปัญหภายในกลุ่มสาระของตนเองและร่วมกันแบ่งปันประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จและแนวทางในการแก้ปัญหา เพื่อนำไปสู่เป้าหมายเดียวกัน เปลี่ยนครูจากผู้บอกความรู้เป็นผู้ออกแบบความรู้ให้เด็กเกิดกระบวนการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

เรื่องที่ 2 ศูนย์พี่เลี้ยงนำเสนอความก้าวหน้าและงบประมาณในการหนุนเสริมโรงเรียนต้นแบบ

ตามที่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยได้ให้งบประมาณสนับสนุนโรงเรียนต้นแบบทั้ง 16 โรงเรียน ศูนย์พี่เลี้ยงละ 2 โรงเรียน โดยสนับสนุนโรงเรียนละ 50,000 บาท ในการดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาขยายผลให้เป็นโรงเรียนแบบของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาอย่างยั่งยืน ความยั่งยืนคือโครงสร้างและทักษะของครู โดยรศ. ดร. สุธีระ ได้ให้คาถา 3 ข้อ คือ 1 ดำเนินการได้เองจากการจัดการทรัพยากรภายใน 2 สร้างความรู้ได้เอง 3 ช่วยผู้อื่น ซึ่งแต่ละศูนย์พี่เลี้ยงได้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

1. ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

โรงเรียนต้นแบบทั้ง 2 โรง ยังไม่มีกิจกรรม แต่ทางศูนย์พี่เลี้ยงได้ประสานงานกับกรรมการสถานศึกษาองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้ทางโรงเรียนเขียนแผนของบสนับสนุนโรงเรียนต้นแบบเพิ่มเติม และมีองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ได้ให้ทุนสนับสนุนโดยตรงกับทั้ง 2 โรงเรียนต้นแบบ

2. ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยพะเยา

โรงเรียนเทิงวิทยาคม ได้จัดค่ายสร้างการเรียนรู้ ส่วนโรงเรียนแม่ใจวิทยาคม ได้สร้างฐานการเรียนรู้ จัดค่ายพัฒนาขยายทีมงาน และพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ สร้างความเข้มแข็งโดยการพัฒนาครูเพื่อนำไปต่อยอดการพัฒนาโรงเรียน ทั้ง 2 โรงเรียนมีหลักสูตรเพาะพันธุ์ปัญญาอยู่แล้ว

3. ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ให้ทั้ง 2 โรงเรียนวางแผนการทำงานและจัดกิจกรรมร่วมกัน คือได้จัดกิจกรรมอบรมจิตตปัญญาศึกษา ส่วน อบรม SEEEM และ PLC ยังไม่ได้จัด ได้ส่งผลงานของทั้ง 2 โรงเรียน เข้าร่วมงาน มอบ.วิจัย ครั้งที่ 12 จัดขึ้นระหว่างวันที่ 12-13 กรกฎาคม 2561 ทั้งนี้ศูนย์พี่เลี้ยงได้ฝากครูให้เดินกระบวนการได้ด้วยตนเอง โดยให้ครูไปฝึกทักษะการเป็นกระบวนการให้กับโรงเรียนประถม ทั้ง 2 โรงเรียนไม่มีหลักสูตร

4. ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

โรงเรียนไพรบึงวิทยาคม ได้เริ่มจากพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ จัดอบรมจิตตปัญญาศึกษาทั้งโรงเรียน (งบ 20,000บาท) และจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (PLC) (ไม่มีค่าใช้จ่าย) ส่วนโรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ เป็นโรงเรียนที่มีศูนย์การเรียนรู้อยู่แล้ว จึงใช้งบประมาณในการขยายห้องเรียน (พัฒนาครูเพื่อความยั่งยืน) ม.1 – ม.6 อย่างละ 2 ห้องเรียน สนับสนุนโครงงานของนักเรียนและจัดค่าย “รุ่นพี่ต้อนรับรุ่นน้อง” เพื่อเป็นการสร้างกัลยาณมิตรที่ดีร่วมกันของนักเรียน

ทั้ง 2 โรงเรียนวางแผนจะจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนร่วมกัน ตอนนี้ได้โครงร่างแล้ว และจะร่วมแชร์ประสบการณ์และหลักสูตร ในกิจกรรมการลงพื้นที่ดูงานโรงเรียนต้นแบบของศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ระหว่างวันที่ 11-12 ตุลาคม 2561 ส่วนการพัฒนาภายนอกหรือช่วยผู้อื่นนั้น ศูนย์พี่เลี้ยงมีองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เป็นตัวกลางในการประสานงาน โดยให้ 2 โรงเรียนต้นแบบเป็นวิทยากรในการจัดอบรมให้กับโรงเรียนในอบจ.

5. ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

โรงเรียนเสริมงามวิทยาคมและโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย ได้พัฒนากระบวนการครูสู่ครูทั้งโรงเรียน และขยายสู่ภายนอกโรงเรียนโดยให้ครูเป็นผู้โค้ช และออกแบบคู่มือการพัฒนาการโค้ช โดยรศ. ดร. สุธีระ ได้แนะนำให้ครูเขียนโครงการ ให้พี่เลี้ยงขัดเกลาอีกทาง

6. ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยมหิดล

ทั้ง 2 โรงเรียนยังไม่ได้ใช้งบประมาณ โรงเรียนบ้านแพ้ววิทยา (ตี่ตง) ได้ทำการจัดกิจกรรมตามทรัพยากรที่อยู่ ซึ่งได้ทำการจัดกิจกรรมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (PLC) เพื่อร่วมกันแลกเปลี่ยนและวิเคราะห์จับแก่น ทำแผนการจัดการการเรียนรู้ทุกชั้นปี ม.1 - ม.5 และเปิดเวทีวิพากษ์ข้อเสนอโครงการโดยให้ครูช่วยวิพากษ์ เป็นการฝึกครูในการวิพากษ์ข้อมูลไปในตัว ส่วนโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ ได้ทำหลักสูตรและขยายในวิชา IS แล้ว

พัฒนาด้วยทรัพยากรของตนเอง แสดงให้เห็นถึงการเกิดคุณค่า การยอมรับ ทั้ง 2 โรงเรียน คือ การอาศัยเครือข่ายมาร่วมเรียนรู้ในการวิพากษ์ โดยใช้ประสบการณ์ของตัวเองให้เกินมุมมองในการฟังและหยิบสิ่งดี ๆ มาใช้งาน โดยใช้กลไก Open house การแยกห้องทำให้เกิดผลชัดเจน เกิดการยอมรับได้ง่าย เป็นยุทธศาสตร์ เพื่อให้เกิดประโยชน์จากการยอมรับและความยั่งยืน

7. ศูนย์พี่เลี้ยงมูลนิธิปัญญาอุตมทิ

ทั้ง 2 โรงเรียน ได้ทำ Home school reserve ฝึกครูออกแบบ และทำวิจัยเอง โดยพี่เลี้ยงจะให้ทักษะกับครูก่อน แล้วปล่อยให้ครูทำงานเอง โดยจะมีเวทีเพื่อสะท้อนการทำงานอย่างต่อเนื่อง และได้จัดทำหลักสูตร

เน้นการสร้างครูให้ทำงานเป็นทีม เพราะเชื่อว่าครูเก่งคนเดียวนั้นไม่สามารถพัฒนาความยั่งยืนได้

8. ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ทั้ง 2 โรงเรียนได้ดำเนินกิจกรรมดังนี้

1. เปิดห้องเรียนเฉพาะพันธุ์ปัญญาทั้งชั้นเรียน ม.2 และ ม. 5 ซึ่งได้ไปศึกษาดูงานห้องเรียนของโรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์ เป็นต้นแบบในการนำมาปรับปรุงห้องเรียนโดยมีอุปกรณ์วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีการสื่อสาร ซึ่งนักเรียนสามารถสืบค้นข้อมูลได้ด้วยตนเอง
2. พัฒนาครู โดยส่งครูไปอบรมจิตตปัญญาศึกษา
3. พัฒนานักเรียน โดยการจ้างครูจากข้างนอกมาติวเพื่อสอบเข้า เพื่อจุดประกายให้ผู้ปกครองเห็นถึงความสำคัญของการศึกษา
4. จัดกิจกรรมสนับสนุนการสอน สร้างเครือข่ายข้างนอก เช่น ศิษย์เก่า ผู้ปกครอง

พบว่าแต่ละศูนย์ใช้กระบวนการที่แตกต่างกัน สามารถสร้างความรู้ได้เอง มีเป้าหมายที่ชัดเจน พัฒนาด้วยทรัพยากรของตนเอง แสดงให้เห็นถึงการเกิดคุณค่า การยอมรับที่นำไปสู่ความยั่งยืนต่อไป

เรื่องที่ 3 หารือและวางแผนการลงพื้นที่ดูงานโรงเรียนต้นแบบของศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ตามแผนการทำงานได้กำหนดจัดกิจกรรมการลงพื้นที่ดูงานโรงเรียนต้นแบบเพื่อศึกษาบริบทการพัฒนาโรงเรียนต้นแบบนำไปสู่การสร้างเครือข่ายที่ยั่งยืนต่อไป ซึ่งที่ผ่านมาได้ลงพื้นที่โรงเรียนต้นแบบของศูนย์พี่เลี้ยง มรภ.ลำปาง และศูนย์พี่เลี้ยง มรภ.ศรีสะเกษ ในครั้งนี้ได้กำหนดลงพื้นที่ของศูนย์พี่เลี้ยงม.สงขลานครินทร์ ณ โรงเรียนระโนดวิทยา วันที่ 11 ตุลาคม 2561

โดยกำหนดรายละเอียดคร่าว ๆ กิจกรรมที่จะจัดขึ้นดังนี้

จำนวนผู้เข้าร่วมศึกษาดูงานประมาณ 200 คน ดังนี้

1. พี่เลี้ยงเพาะพันธุ์ปัญญา 35 คน
2. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, บอร์ดเพาะพันธุ์ปัญญา, โครงการ SQip 10 คน
3. ผู้บริหารและครูโรงเรียนต้นแบบโรงละ 2 คน 32 คน
4. ธนาคารกสิกร 5 คน
5. ผู้สื่อข่าว 5 คน
6. เซตฯ สตูล 10 คน
7. สฟฐ. ประกอบด้วยสำนักงานนวัตกรรม 3 คน ศนฐ. 5 คน
8. ทีมประเมินโครงการ 3 คน
9. ครูปัญญาที่ปกร 24 คน
10. ผอ.ระโนด, สงขลา forum, คนในพื้นที่, นักการเมืองท้องถิ่น รวมประมาณ 30 คน
11. ครูและนักเรียนโรงเรียนระโนดวิทยา 40 คน

กำหนดการ

08.30 – 09.30 น.	ผู้ทรงฯ และแขกลงเครื่องบินถึงสนามบินหาดใหญ่ และเดินทางไปโรงเรียนระโนดวิทยา
10.00 – 11.00 น.	พิธีการ (การแสดงของนักเรียน) - ทำคลิปข้อมูลที่ใช้ กราฟคะแนน O-Net และรางวัล (พี่หม่ำ)
11.00 – 12.00 น.	นิทรรศการห้องประชุมจุได้ 500 คน
12.00 – 13.00 น.	รับประทานอาหารร่วมกัน
13.00 – 14.30 น.	เปิดห้องเรียนเพาะพันธุ์ปัญญา 6 ห้อง แยกไปตามห้องตามบทบาทที่กำหนดไว้ ห้องละ 30 คนโดยประมาณ และแต่ละห้องจะมีทีมดำเนินงานโดยตัวแทนครูแกนและครูปัญญาที่ปกรของแต่ละศูนย์พี่เลี้ยงเป็น 4 ห้องโดยมีครูภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคอีสาน ภาคใต้ 1 ห้องสำหรับผู้บริหารโรงเรียนต้นแบบแต่ละโรง ผู้บริหารในพื้นที่เพื่อชี้แจงให้เข้าใจงานเพาะพันธุ์ปัญญา และ 1 ห้องสำหรับครูเป็นเวทีแลกเปลี่ยน
14.30 – 15.00 น.	เปิดเวทีถอดบทเรียน
15.00 น.	เดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

แจกหนังสือรู้จักเพาะพันธุ์ปัญญา (ที่สกว.มี)

4. หน่วยจัดการกลางและศูนย์พี่เลี้ยงร่วมหารือกับ สกว.

4.1 งบประมาณสนับสนุนเสริมกรณีเอกชนสมทบ

ตามที่สกว. ได้ให้งบประมาณสนับสนุนโรงเรียนต้นแบบโรงละ 50,000 บาท เพื่อใช้ในการพัฒนาความยั่งยืนได้ด้วยตนเอง และหากศูนย์พี่เลี้ยงหางบสนับสนุนสมทบจากภายนอกมาได้ สกว. จะให้บสนับสนุนเท่าจำนวนเงินสมทบแต่ไม่เกินโรงเรียนละ 50,000 บาท นั้น โดยเงินสมทบที่ได้มาจะต้องรายงานรายรับ-รายจ่าย ในรายงานการเงินที่ส่ง สกว. ด้วย ทั้งนี้หากแหล่งให้เงินสมทบต้องการใบเสร็จเพื่อไปลดหย่อนภาษี ศูนย์พี่เลี้ยงจะไม่สามารถออกไปเสร็จให้ได้ แนะนำให้ทางโรงเรียนต้นแบบที่ได้รับเงินเป็นผู้ออกไปเสร็จให้แทน โดยระบุรายละเอียดเพื่อการศึกษา

4.2 การประเมินโครงการของ สกว.

ตามที่สกว.ได้ให้ทุนสนับสนุนโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ซึ่งเป็นโครงการขนาดใหญ่เน้นโครงการฯ จะสิ้นสุดโครงการในวันที่ 20 พฤศจิกายน 2562 ทาง สกว.ได้จัดทีมนักวิจัยประเมินโครงการ โดยมีแผนประเมินแบบ Outcome impact คือประเมินผลกระทบอย่างต่อเนื่องและต้องลงพื้นที่ในการประเมินตามโรงเรียนต่างๆ โดยกำหนดลงพื้นที่ภาคละ 1 ศูนย์พี่เลี้ยง

โดยได้ลงพื้นที่ประเมินของศูนย์พี่เลี้ยงม.มหิดลเป็นที่แรก เมื่อวันที่ 2-6 กรกฎาคม 2561 พบว่ามีปัญหาในการจัดการด้านเวลา และบุคคล (ผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มครูแกนนำ กลุ่มนักเรียนที่ทำโครงการในปี 2560 กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชน) เนื่องจากเป็นเวลาระยะขึ้นชดในการลงพื้นที่ประเมิน

ทางรศ.ดร. ปัทมาวดี ได้หารือกับทีมประเมิน โดยแนะนำจะต้องมีการร่วมวางแผนและติดตามกับทางหัวหน้าโครงการฯ ก่อน เพื่อทำความเข้าใจที่ตรงกัน และอีกทางหนึ่ง สกว. ได้ส่งรายงานของท่านอ.เลขา ให้ทางทีมประเมินรับทราบเพื่อใช้เป็นข้อมูลเพิ่มเติมในการประเมิน

ทั้งนี้ทางทีมประเมินได้ลดระยะเวลาในการประเมินจาก 2 วัน เป็น 1 วัน เพื่อไม่ให้เกิดกระทบกับการเรียนการสอนของโรงเรียนแล้ว

4.3 เรื่องอื่นๆ

4.3.1 แจ้งเรื่องธนาคารกสิกรต้องการสร้างอัตลักษณ์ของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา จึงมีแนวคิดจะทำเสื้อแจ็คเก็ตให้ครูแกนนำที่ทำงานโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาระยะเวลา 3-4 ปี รวมครูปัญญาที่ปรกร 24 คน ด้วย ประมาณ 600 ตัว ตอนนี้อยู่ระหว่างการอนุมัติงบประมาณ ในช่วงนี้จึงขอให้พี่เลี้ยงสำรวจจำนวนครูที่เข้าเงื่อนไขและขนาดเสื้อของศูนย์ตัวเองส่งให้หน่วย

4.3.2 สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) จะจัดประชุมโรงเรียนทั่วประเทศ 4,000 โรง ในช่วงเดือนพฤศจิกายน 2561 ซึ่งโครงการ SQip ได้เข้าไปหารือกับทางสมศ. ว่าก่อนจะประชุมโรงเรียน 4,000 โรงนั้น จะมีประชุมโรงเรียน SQip โดยบอร์ดของ SQip เองอยากเชิญโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาบรรยายในเรื่องของ KM , การวิเคราะห์สังเคราะห์ และการถามคือสอน ซึ่งอย่างไรแล้วต้องประชุมกับทาง โครงการ SQip อีกครั้ง

วันอาทิตย์ที่ 15 กรกฎาคม 2561 ประชุมเชิงปฏิบัติการ “เรียนรู้ PLC-LS เพื่อการสอน IS”

โดยผู้อำนวยการสถาบันสังคมศึกษา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดร.เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ เป็นวิทยากร

โดยมีศึกษานิเทศก์เข้าร่วมด้วย สืบเนื่องจากโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาได้ร่วมมือกับ สพฐ. ในการพัฒนาศึกษานิเทศก์เพื่อเป็นกลไกสำคัญในการโค้ชครูในโครงการฯ โดยมีแผนการที่จะทำงานร่วมกันเป็นระยะเวลา 1 ปี เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจ ในการทำงานร่วมกับพี่เลี้ยงตามโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ตลอดจนติดตามความก้าวหน้าวางแผนการทำงานร่วมกัน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับพี่เลี้ยง

5. ประชุมเชิงปฏิบัติการ “เรียนรู้ PLC-LS เพื่อการสอน IS” (ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ)

โดยผู้อำนวยการสถาบันสังคมศึกษา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดร.เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ เป็นวิทยากร จากกิจกรรมพี่เลี้ยงได้เรียนรู้ความหมาย, มิติ และลักษณะสำคัญของ PLC ซึ่งทำให้มองเห็นภาพรวมของ PLC ในเชิงทฤษฎีได้มากขึ้น

6. ถอดบทเรียนการเรียนรู้ PLC กับงานเพาะพันธุ์ปัญญา โดยพี่เลี้ยงและศึกษานิเทศก์ 4 ศูนย์พี่เลี้ยงที่ทำ Workshop แล้ว (ม.พะเยา ม.มหิดล มูลนิธิปัญญาภูมิ และมรภ.ลำปาง)

อบรมเชิงปฏิบัติการ " พัฒนาทักษะ PLCและ ออกแบบ RBL-SEEEM "	อบรมประชุมเชิงปฏิบัติการ “เรียนรู้ PLC-LS เพื่อ การสอน IS”
- PLC ที่จะประสบความสำเร็จต้องมี KM + จิตตปัญญา แต่ต้องเป็นแบบนุ่มๆ คือครูต้องเปิดจากตัวเอง - ได้ฝึกจับประเด็น ถอดแก่นความรู้ ต้องเห็นคำตอบเพื่อตั้งคำถามที่นำไปสู่ KM - PLC ได้ผลเมื่อครูกล้าที่จะเล่าประสบการณ์ความสำเร็จให้เพื่อนครูด้วยกันรับฟัง - การจะทำ PLC ต้องตั้งเป้าหมายให้ชัดเจน ความเป็นระบบหรือองค์กรต้องหายไปจากวง PLC ปลดปล่อยครูได้ใช้เวลาร่วมกันแบบเป็นกันเอง เพื่อให้ครูกล้าที่จะเปิดความเป็นตัวเองได้มากที่สุด - เพาะพันธุ์ปัญญาจะบอกเป้าหมายแต่วิธีคิด กระบวนการออกแบบเงื่อนไขตามบริบทของโรงเรียน - เน้นที่ตัวกระบวนการ ครูได้เรียนรู้จากวง PLC และนำไปใช้ให้เกิดสมรรถนะ ความชำนาญ นำไปสู่การพัฒนาที่ตัวนักเรียน	- ได้เห็นระบบภาพรวม PLC - เห็นการหนุนเสริมทั้งระบบ - C ต้องเป็นอัตลักษณ์ - เป็นการสอนแบบ Story line - LS ในไทยมีปัญหาทางวัฒนธรรม ยังไม่ประสบความสำเร็จ ต้องใช้เวลา

7. ถอดบทเรียนการทำงานร่วมกับศึกษานิเทศก์ในพื้นที่

ศึกษานิเทศก์ได้เล็งเห็นความสำคัญถึงผลสำเร็จของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาที่มีประโยชน์ต่อตัวนักเรียน และพร้อมที่จะสนับสนุนต่อถึงแม้ว่าโครงการฯ จะสิ้นสุดลง ในการนี้ได้ทำการแบ่งทีมงานลงพื้นที่โรงเรียนไปพร้อมกับพี่เลี้ยงเพื่อศึกษาการกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อขยายผลต่อไป

8. นัดประชุมครั้งต่อไป

ประชุมพี่เลี้ยงวันที่ 12 ตุลาคม 2561 ณ โรงแรมพีพีสมิทธา สงขลา เพื่อการถอดบทเรียนจากการลงพื้นที่ศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ ณ โรงเรียนระโนดวิทยา ของศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในวันที่ 11 ตุลาคม 2561 และวันที่ 12 ตุลาคม 2561 รายงานความก้าวหน้าและร่วมหารือการทำงานข้างหน้า ตลอดจนร่วมหารือและวางแผนเวทีปิดงานโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ช่วงเดือนพฤษภาคม 2562 ที่จังหวัดน่าน

รูปบรรยากาศกิจกรรม

เวทีรายงานความก้าวหน้าศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

วันที่ 20 กรกฎาคม 2561

ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

บทสังเคราะห์การสังเกตการณ์การทำงานกลุ่มโรงเรียนศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

พี่เลี้ยงให้ครูและ ผอ. มานำเสนอใน 3 ประเด็น 1 การเตรียมนักเรียน 2 การจัดการของฝ่ายบริหาร และ 3 การหาโจทย์ ทั้ง 11 โรงเรียนนำเสนอ มีข้อสังเกตดังนี้

1. เป็นพัฒนาการก้าวกระโดดที่เห็นความพร้อมของครู แต่ละโรงเรียนครุมากันมาก รวมระดับบริหารด้วย แม้ว่าจะมีโรงเรียนใหม่เข้ามาแทรก แต่ก็ทำได้ไม่แพ้โรงเรียนเก่า ผอ. เป็นปัจจัยชัดเจน
2. พัฒนาการด้านกระบวนการที่เด่น คือ กระบวนการเตรียมนักเรียนใหม่ให้พร้อมกับการเรียนรู้โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา (การ inspire) เพราะนักเรียนค่อนข้างตื่น กังวลไม่พร้อม ไม่รู้จักการทำงานร่วมกับคนอื่น ขาดทักษะทางสังคม (นักเรียนเหมือนหุ่นยนต์ ไม่มีชีวิต) แต่ละโรงเรียนอธิบายปัญหาของความไม่พร้อมของนักเรียน และบอกกระบวนการที่ใช้ บางแห่งจัดเป็นหน่วยเรียนรู้ที่ 1 ของหลักสูตรเลย กระบวนการอิง จตปัญญา และมีที่ innovate เองจาก YouTube เป็นประเด็นเสนอให้ศูนย์ มรภ. ถอดกระบวนการของโรงเรียนต่าง ๆ มาเป็นหนังสือปิดแทนโครงเรื่องเดิมที่กว้างมากเกินไป โดยหารือกับศูนย์มูลนิธิฯ เขียนอย่าให้ซ้ำกัน
3. ผู้บริหารเข้าใจดี และสนับสนุนเต็มที่ ในบางโรงเรียน ผอ. ร่วม PLC ตลอด หนุนการจัดให้อยู่ในหลักสูตร การจัดสรรทรัพยากร เวลา คน และสถานที่ หลายแห่งทำ 3-4 คาบต่อสัปดาห์ มีสูงถึง 6 คาบ แต่ก็ยังมีจำนวนหนึ่งยังเอาไปอยู่ในกิจกรรมเสริมทักษะผู้เรียน
4. บางโรงเรียนอธิบายหลักสูตรที่เป็นขั้นเป็นตอนอย่างดี จากง่ายไปยาก ซึ่งแสดงว่าครูเข้าใจกระบวนการเรียนรู้ RBL และกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน จึงจัดกระบวนการที่นักเรียนได้ดี ความรู้ที่หลากหลายนี้สามารถเอามาทำ PLC กลุ่มได้ เหมาะสำหรับโรงเรียนที่ยังไม่มีหลักสูตรเอาไปใช้ได้เลย เป็นประเด็นวิจัยในชั้นเรียนได้ พี่เลี้ยงควรเอาไปเขียนเป็นหนังสือรวมกับที่แนะนำในข้อ 2
5. เรื่องการตั้งโจทย์ยังเป็นปัญหา คือ ยังเห็นโจทย์ประเภททำอาหาร ลูกประคบสมุนไพร ฯลฯ ครูยังขาดทักษะการ coach ให้คิดสร้างสรรค์ออกแบบการทำ RBL โจทย์แบบนี้ทำได้ใน ม. ต้น แต่ครูต้องตั้ง 2 คำถามให้เด็กคิด คือ 1 ทำขายใคร 2 เพราะอะไรเขาจะซื้อของเธอ หัดให้เด็กเอา market เป็นตัวตั้ง เอาคำตอบจากฝั่ง demand มาเป็นเงื่อนไขการพัฒนาผลิตภัณฑ์ อย่างนี้เป็นไปได้เรียนรู้ RBL
6. โจทย์จำนวนหนึ่งสามารถใช้หลักคิดยูวีวิจัยเศรษฐกิจชุมชนมาเป็นแนวทางได้ เช่น เรื่องไก่ชนของโรงเรียนบ้านนา
7. ที่ครูยังต้องได้รับการพัฒนาต่อ คือ การใช้ความคิดสร้างสรรค์ให้นักเรียนทำโจทย์ที่เป็นทั้งเอาความรู้มาบูรณาการและ problem solving skill เช่น เช่นการร่วกระจ่ายของดอกพะยอม (ร.ร. เคียนซาพิทยาคม) โดยตั้งคำถามการกระจายของดอกพะยอมบนดินเป็นผลจากเวลา ความชื้นของพุ่ม กระแสลมอย่างไร ให้หาทางหาคำตอบ (problem solving จากความคิดสร้างสรรค์) หรือเรื่องเอาทางจากมาเป็น RBL เกี่ยวกับคณิตศาสตร์อนุกรม ความสัมพันธ์กับขนาดก้านทางที่ระยะต่าง ๆ เเงจากทางใบ ฯลฯ
8. มีบางโรงเรียนมาสารภเป็น SEEEM ได้ง่าย เช่นเรื่องป่า เล ชุมชน ของโรงเรียนวัดเขาพระนัม แต่ครูยังไม่ได้ให้เด็กเสนอโจทย์ RBL พี่เลี้ยงจึงควรระวังเรื่องการทำ RBL แบบสำรวจความเห็น ควรให้เด็กได้ศึกษาเชิงความสัมพันธ์ของระบบนิเวศน์และสังคมเศรษฐกิจ เน้นความสมดุล ความยั่งยืน หรือเรื่องขยะ

ของโรงเรียนบ้านคลองสระ พี่เลี้ยงต้องพาออกมาเป็นโจทย์ทางเงื่อนไขสังคมที่กำกับด้วยความคิด game theory มีทั้ง reward และ penalty เด็กทำวิจัยเชิงพฤติกรรมศาสตร์และการตัดสินใจ เพื่อแก้ปัญหา ขยะ รวมทั้ง coach ให้เห็นโรงเรียนมี system boundary ที่เข้าใจการไหลผ่านของ mass แล้วใช้เงื่อนไขทางเศรษฐกิจ-สังคมออกแบบกติกาทางสังคม เพื่อแก้ปัญหา เด็กก็จะหลุดจากความคิดเอาขยะมา ดัดแปลงเป็นสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ

9. กระบวนการจัดงานยังมีบางโรงเรียนไม่ concentrate กับการเรียนรู้ ควรออกแบบให้ทุกคนมีงานทำ เป็นทีมเมื่อโรงเรียนอื่นนำเสนอ ให้เวลากับ two-way discussion โดยควรแยกเป็น 2-3 กลุ่ม (parallel) จะเกิดประโยชน์มากกว่า

**ศึกษาดูงานโรงเรียนมีชัยพัฒนา จังหวัดบุรีรัมย์ (โรงเรียน Partnership School)
และร่วมเรียนรู้กระบวนการจัดการเรียนการสอนห้องเรียนเพาะพันธุ์ปัญญา
ของโรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ จังหวัดศรีสะเกษ
วันที่ 8-10 กันยายน 2561**

ความเป็นมา

สืบเนื่องจากการพบ นพ.อุดม คชินทร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ จึงเข้าพบคุณมีชัย วีระไวทยะ ผู้ได้รับมอบหมายให้ดำเนินโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนาเพื่อนำเสนอการสอนโครงงานฐานวิจัย และคุณมีชัย สนใจพัฒนาครูโรงเรียนมีชัยพัฒนาให้สอนโครงงาน RBL แบบเพาะพันธุ์ปัญญา จึงจัด workshop วันที่ 8 กันยายน 2561 ในหัวข้อ การสอน RBL สะเต็ม และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

วันที่ 9 กันยายน ได้เยี่ยมชมการสอนของครูโรงเรียนมีชัยฯ และร่วมฟังการสอนของคุณมีชัยหัวข้อ SE

วันที่ 10 กันยายน เป็นการแลกเปลี่ยนนำผู้บริหาร ครูและนักเรียนโรงเรียนมีชัยฯ ประมาณ 15 คนเยี่ยมชมการสอนโครงงานฐานวิจัยของโรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ จังหวัดศรีสะเกษ

ข้อค้นพบที่น่าสนใจ

1. โรงเรียนมีชัยฯ เน้นการสอนให้นักเรียนรู้จักการแบ่งปัน รู้จักการทำงานและการประกอบอาชีพ โครงงานที่ท้ายยังไม่ได้บูรณาการสาระให้ชัดเจน จึงเป็นโอกาสที่เอา RBL เข้าไปใช้ หลัง workshop จึงทำให้ครูสนใจมาก ได้ให้คำแนะนำการพัฒนาครูเป็นขั้นตอนของจิตตปัญญาศึกษา PLC และ ถ้ามองคือสอน ซึ่งโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาจะมีส่วนช่วย
2. Model ของโรงเรียนมีชัยพัฒนาเหมาะสมมากกับโรงเรียนขนาดเล็กในชุมชน โดยมีหลักให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาการศึกษา ซึ่งตรงกับยุทธศาสตร์สร้างความต่อเนื่องอย่างยั่งยืนของเพาะพันธุ์ปัญญา หากได้ร่วมมือกันจะประสบความสำเร็จมาก เด็กจะได้ทั้งทักษะการคิดและทักษะการทำอาชีพ
3. การนำ RBL ของเพาะพันธุ์ปัญญาไป plug-in ในโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนาต้องประสานงานกับบริษัท หรือมหาวิทยาลัยที่รับงานพัฒนาให้โรงเรียน ในครั้งนี้คุณมีชัยแนะนำให้ทำเอกสารเพื่อเอาไปเสนอบริษัทต่าง ๆ (จากการพูดคุยกับพี่เลี้ยงที่โรงเรียนโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา อยู่ในโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนาด้วย พบว่ามีประสบการณ์ที่มหาวิทยาลัยยังเข้าไปช่วยแบบเดิมอย่างที่มหาวิทยาลัยเคยทำ ไม่ได้มีนวัตกรรมใหม่) หรือเอาเข้าทางมหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่รับเป็นพี่เลี้ยง เพราะมี MoU เรื่อง CCR กับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) อยู่แล้ว
4. ต้องรีบกลับจึงไม่ได้หารือกับคุณมีชัยหลังการเยี่ยมชมการสอน RBL ของโรงเรียนขุนหาญฯ แต่ก็จับความรู้สึกได้ว่าค่อนข้างเป็นที่สนใจของครูและผู้บริหาร จึงนำไปสู่ผลดีหลายประการ เช่น คุณมีชัยประกาศให้ความช่วยเหลือในโครงการ School-BIRD ที่จะสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นฐานการเรียนรู้การทำอาชีพ และเงินกองทุนหมุนเวียนการทำอาชีพในโรงเรียนขุนหาญฯ ซึ่งจะเป็นการหารือระหว่างมูลนิธิคุณมีชัยกับโรงเรียนและ อบจ. ศรีสะเกษต่อไป
5. คุณมีชัยสนใจสนับสนุนโรงเรียนอื่นของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ซึ่งได้เสนอโรงเรียนธรรมโฆสิตของศูนย์สงขลาไปให้พิจารณา

รูปกิจกรรมโรงเรียนมีชัยพัฒนา จ. บุรีรัมย์

รูปกิจกรรมโรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ จ. ศรีสะเกษ

การประชุมพี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาครั้งที่ 5

วันศุกร์ที่ 12 ตุลาคม 2561

ณ ห้องประชุมศิริน ชั้น 10 โรงแรมลีการ์เดน พลาซ่า หาดใหญ่

วาระแจ้งเพื่อทราบ

ให้กำหนดวัน Workshop 2 คิดวิเคราะห์และเขียนคือคิด + ปรับแต่งงานให้เป็น SEEEM

17-18 พ.ย. ลำปาง

24-25 พ.ย. เขมราฐ (PLC SEEEM)

30 พ.ย.-2 ธ.ค. น่าน

15-16 ธ.ค. ภาคกลาง

อ. ปัทมาวดี ขอหาเรื่องงานปิดกับสัปดาห์เดือนมกราคม/ สพฐ. อยากทำ coaching สายอาชีพจากการทำโครงการ/
คุณจุฑารัตน์มารับงาน พพปญ. แทนปุน chutharat@trf.or.th

วาระที่ 1 ถอดบทเรียนการดูงานและรายงานการทำงานร่วมกับ ศักขานิเทศก์

สิ่งที่เห็นเมื่อวานที่โรงเรียนระโนดฯ (เฉพาะครูและนักเรียน)

คำถามที่ 1 เห็นอะไรดี ๆ ที่เราจะเอาไปปรับปรุง?

ม.พะเยา โจทย์ท้องถิ่น

มูลนิธิปัญญาฯ อนุมัติ ให้ครูปัญญาที่ปรกมีส่วนช่วยครูเพาะพันธุ์ปัญญา โดยสร้างพื้นที่ลักษณะห้องเรียนย่อย ๆ โดย
ให้เวลามากขึ้น เช่น PLC offline

ม.มหิดล ควรเปิดเครือข่ายนอกเพาะพันธุ์ปัญญา (ครูสตูล) ให้ได้โอกาสเรียนรู้ที่ครูเพาะพันธุ์ปัญญา ทำงานเป็น
ทีม/(ห้องศิษย์เก่า) เด็กต้องทำซ้ำหลายปี มีโอกาสเจอเพื่อนโรงเรียนอื่น อยากหาเหตุผลเปลี่ยนแปลงของเด็ก (เขียน
paper)

มรภ.สุราษฎร์ธานี ให้เด็กทำโจทย์จากปัญหาจริงมากขึ้น

มรภ.ศรีสะเกษ (ห้องผู้บริหาร) ควรเอาผู้บริหาร อบจ. มาทำ PLC เปลี่ยน mindset

มรภ.ลำปาง อยากให้นักเรียนทำซ้ำ เห็นครูที่เป็นวิทยากรภาคภูมิใจที่มาช่วยกันแก้ปัญหา สร้างวงให้ครูได้ช่วยกัน
เอง (PLC) เสนอแนะให้เอาครู พพปญ. ไปสอน มรภ.

ม.อุบลราชธานี เน้น EQ เด็กมากขึ้น จะเอาไปพัฒนาครูที่อุบลฯ ให้เน้นการพัฒนา EQ

อ.ปัทมาวดี ให้เด็กทำงาน

คำถามที่ 2 จากประสบการณ์ของเรา มีอะไรจะบอกบ้าง?

ม.อุบลราชธานี ห้องทักษะวิทย์ ครูไม่ควรเน้นบอกและเชื่อมโยงกับรายวิชา (การทดลองเขียน)

มรภ.ลำปาง ห้องทักษะวิทย์ฯ ยังขาดการฝึกทักษะ

มรภ.สุราษฎร์ธานี ควรใช้เครื่องมือ timeline ให้เด็กคิดวิเคราะห์

ม.มหิดล ห้องครูแกนนำสาธิตการสอนครูยัง fix คำตอบตามที่ครูตัดสิน ควรเปิดโอกาสให้มีการวิพากษ์มากกว่านี้/ เอา project ที่ function เดียวกันมา battle กัน

ม.พะเยา มี common project ที่เด็กแข่งกัน เรียนรู้ผ่านการสืบหาเหตุและปัจจัย ผูกเด็กคิดประเมินและวิพากษ์ ศูนย์พี่เลี้ยงควรจัดการคนให้กระจายตามความต้องการเรียนรู้ในโอกาสนี้

มูลนิธิปัญญาฯ ผลิตเปลี่ยนการใช้คำโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา แต่ให้เป็นวิถีชีวิตครูแทน ทำอย่างไรให้ขยายความรู้สึกนี้? เพาะพันธุ์ปัญญา พัฒนาสมองประคองใจให้วิถีชีวิตครู เปลี่ยนวิธีการสื่อสาร

คำถามที่ 3 ได้คุยกับ ผอ. ครูแกนนำโรงเรียนต้นแบบของเราแล้วได้อะไร?

ม.พะเยา ได้รู้ถึงความกล้าใจว่าอาจทำได้ไม่ดีกว่านี้ ได้แผนพัฒนาครู เด็กในโรงเรียนแกนนำ ครูใหม่ team teaching

มรภ.ศรีสะเกษ ผอ. ยังมองไม่ออกการเอาไปใช้ หลักสูตร สพฐ. ปีมากไป อยากเทียบหลักสูตรเพาะพันธุ์ปัญญา ให้เทียบหลักสูตรแกนกลาง ม. ปลาย

มรภ.สุราษฎร์ธานี ครู โรงเรียนจุฬาภรณฯ กังวลผู้บริหารคนใหม่ โรงเรียนกาญจนาฯ รongฯ ยังไม่ค่อยเชื่อถือครู

มรภ.ลำปาง ผอ. เสริมงาม สนใจกระบวนการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงของเด็ก และพัฒนาครูให้มีศักยภาพสูงขึ้น ครูแกนนำที่มาได้แรงบันดาลใจ

ม. สงขลา_ คนที่มาเห็นแต่ผล ไม่สังเกตเห็นกระบวนการ

การทำงานร่วมกับ ศน. มีอะไรรายงานให้เพื่อศูนย์อื่นเรียนรู้บ้าง?

ม.สงขลานครินทร์ ศึกษาวิเคราะห์ยังใหม่ ต้องเปลี่ยนไปที่เขตฯ ให้ศึกษานิเทศก์มาช่วยดูแล น่าจะสร้างความรู้ให้ ผู้ปกครอง

ศักยภาพศึกษานิเทศก์ ยัง questionable

สรุป หาความต้องการที่แท้จริงของ ศึกษาวิเคราะห์ เพื่อพัฒนาที่เขาสนใจ

วาระที่ 2 หารื่องานปิด 11 พฤษภาคม 2562 จังหวัดน่าน

เป้าหมาย

1. ขอบคุณผู้สนับสนุน (คุณบัณฑิต)
2. ผ่อนคลายจากงานหนัก
3. ให้บทบาทครูปัญญาที่ปรมีความรู้สึกรับเป็นครอบครัวเดียวกันรักษาความต่อเนื่องแทน เพาะพันธุ์ปัญญา
4. มอบเข็มให้ครูปัญญาที่ปร

ใครไปบ้าง ประมาณ 100 คน

1. พี่เลี้ยง 40 คน งบศูนย์
2. ครูปัญญาที่ปร 24 คน (ใช้งบ สกว.)
3. ผู้บริหารที่ทุ่มเท 24 (max) (ใช้งบโรงเรียน)
4. สกว. บอร์ด key person 10 คน (อ. สีสวรรณ์ ประธานบอร์ด 1 และ 2 ผอ. สกว. อ. เจื้อจันทร์) (ใช้งบ สกว.) จุฑารัตน์ สกว. ติดต่อนัดวัน

มีกิจกรรมอะไร ใครทำ (บรรจุในวาระประชุมพี่เลี้ยงเดือนมีนาคม)

1. ผู้บริหาร หัวหน้าศูนย์พี่เลี้ยงแสดงความขอบคุณคุณบัณฑิต (12 หรือ 13 พ.ค. 2562)
2. Walk rally ของแต่ละภาคฯ 4 ภาค จัดการกิจกรรม พี่เลี้ยง lead ทีมกลุ่ม #2 #3
 - 2.1. สร้างทีม team building (หมู)
 - 2.2. หมูแต่งเพลง
 - 2.3. Inspiration ตอนกลางคืนสร้างปณิธานร่วมให้ยั่งยืนอยู่ต่อ (ครูปัญญาที่ปรกรครูไสว ครูต๋มเป็นหัวหน้าทีม)

สถานที่

โรงแรมน่านตริงใจ (เบญจมาศ ติดต่อ)

13 พ.ค. 62 พี่เลี้ยงทำหนังสือทุกศูนย์ 8 เล่ม ถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

วาระที่ 3 งานหนังสือเพาะพันธุ์ปัญญา

สกว. ต้องการทราบว่าหนังสืออะไรบ้าง เพื่อจัดงบได้

1. หนังสือ “หลักการสอนโครงงานวิทยาศาสตร์และสะเต็ม” (24) ก่อน พ.ค. 62 (งบหน่วยฯ)
2. หนังสือ “SEEM: มิติใหม่ของการผสมผสานสะเต็มและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการศึกษา” (25) ก่อน พ.ค. 62 (งบหน่วยฯ)
3. หนังสือ “เขียนคือคิด” (26)* ก่อน พ.ค. 62 (งบหน่วยฯ)
4. หนังสือ “กระบวนการเกิดนวัตกรรม” (27) ก่อน พ.ค.
5. หนังสือ 8 เล่มจาก 8 ศูนย์ (28-35) ก่อน พ.ค. 62 สกว. จัดการการผลิต ชุดสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี งบบางศูนย์ไม่มี ให้ใช้งบสกว. จัดการเพื่อให้เป็นรูปแบบเดียวกัน (เบญจมาศตามต้นฉบับ)
6. หนังสือถอดบทเรียนครู (ไฟโรจน์) (36) ก่อน พ.ค. 62 งบหน่วย 70,000 บาท ที่ตั้งไว้เป็นค่าจัดกิจกรรม หลักสูตรเป็นค่าใช้จ่ายกระบวนการขั้นตอนการดำเนินงาน ค่าพิมพ์หนังสือสกว. รับผิดชอบ / จัดงบชวน อ.กาญจนา แก้วเทพให้ถอดเลียงร่วมเรียนรู้ (ใช้งบศูนย์ที่ตั้งไว้ ค่าเดินทางอบรมหลักสูตร) 24-25 พ.ย. หรือ 8-9 ธ.ค. (สกว.นัดวันและติดต่ออ.กาญจนา)
7. คู่มือครู (ครูแกนนำเขียน สุธีระประสานงาน) (37) ก.ค.-ส.ค. ได้ต้นฉบับ

หมายเหตุ: กุมภาพันธ์ 62 ต้นฉบับที่ออก พฤษภาคม 62 ต้องเสร็จ

วาระที่ 4 ความก้าวหน้า PLC Online เครือข่าย Academy

PLC Online

PLC online เริ่มตั้งแต่ 1 มกราคม – 30 กันยายน 2561 เป็นระยะเวลา 8 เดือน นั้น เนื่องจากการที่จะทำ PLC กันนั้นค่อนข้างยากเพราะอยู่กันต่างศูนย์ต่างภาค เลยเป็นที่มาของ การทำ PLC Online สรุปได้ดังนี้

การทำงานที่ดีที่สุด คือ offline พบว่าพื้นที่ออนไลน์ครูจะกลัว คือชอบเสพมากกว่าสร้าง จึงเกิดการสร้างกิจกรรมดังนี้

1. สร้างเฟสบุค กลุ่มปิด “ชุมชนคนเพาะพันธุ์ปัญญา” เป็นการสร้างพื้นที่ปลอดภัยให้ครูก่อน พบว่าส่วนมากครูจะกดถูกใจมากกว่าการแสดงความคิดเห็น การโพสต์ภาพพจนาคิด จะมีการตอบรับที่ดีมากกว่าการโพสต์เป็นบทความอย่างเดียว คือโพสต์ห้ามเครียด บุคคลที่โพสต์มีผลต่อการตอบสนองของคนในกลุ่ม

2. พัฒนาทีมชั้นอาสาเขียนผ่านการ workshop โดยลงพื้นที่จัดกิจกรรมตามศูนย์ต่างๆ ได้แก่ ศูนย์ภาคกลาง ศูนย์ม.พะเยา ศูนย์มร.ศรีสะเกษ และจังหวัดน่าน ตามที่ได้ลงพื้นที่ต่างๆ จะได้ทีมชั้นอาสาเขียนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และทุกๆ 1 เดือน ทีมฯ จะต้องเขียน 1 บทความที่สื่อสารบนโลกออนไลน์ ไม่เกินครึ่งหน้า A4 โดยทีมงานจะนำบทความนั้นมาเพิ่มเติมเนื้อหาหรือรูปภาพเพื่อให้ดูน่าสนใจมากขึ้น แล้วโพสต์ในกลุ่มปิด (ข้อที่ 1) พบว่าการเขียนบทความมี 2 แบบ คือแบบที่เขียนวิธีวิธีการจัดการห้องเรียนแบบเพาะพันธุ์ปัญญา กับแบบที่เขียนสะท้อนคิดเป็นเรื่องราวที่มีข้อคิดที่น่าสนใจ
3. การสร้าง www.pppany.net และ Facebook “เพาะพันธุ์ปัญญา” ซึ่งมีการเคลื่อนไหวในช่วงที่ได้ลงคลิป workshop ของรศ. ดร. สุธีระ เป็นระยะๆ หลังจากนั้นก็จะเรียบ
4. การสร้างวง PLC Off Line โดยการนำกลุ่มบุคคลที่มีส่วนร่วมมาทำ PLC ปีละครั้ง โดยครั้งแรกจะจัดขึ้น 16 มีนาคม 2562 เป็นการคุยกันวงเล็กๆ ประมาณ 10-15 คน แบบไม่เป็นทางการเป็นการถอดสิ่งที่ได้เรียนรู้แล้วมาแชร์ประสบการณ์ร่วมกัน แม้ว่าโครงการวิจัยจบแล้ว ทางมูลนิธิปัญญาฯ ทมติ จะยังขับเคลื่อนต่อ

สรุป กิจกรรมที่ผ่านมา ระยะเวลา 8 เดือน เป็นช่วงของการสร้างไวรัสและการแพร่กระจาย หลังจากนั้นจะเป็นกลายพันธุ์ไปสู่การพัฒนา ครูปัญญาที่ปรกเป็นแกนนำสำคัญมากในทีมชั้นอาสาเขียน และได้มีการเชื่อมโยงกับทีม InsKru (พื้นที่แบ่งปันเทคนิคการสอน) เพื่อแลกเปลี่ยนกระบวนการร่วมกัน และครูโรงเรียนบางแพะเขียนหนังสืออีก 1 เล่ม ว่าเห็นอะไรจากการทำ PLC Online จากประสบการณ์การที่ได้อ่านในออนไลน์

เครือข่าย Academy

ตั้งเป็นเอกเทศขึ้นมา คล้ายกับการรับ Consult ที่ไม่ใช่แค่วันเดียวแล้วจบ แต่ตอนนี้พบว่ามีปัญหาเรื่องโครงสร้างการบริหารจัดการอยู่ระหว่างการคิดตกผลึก

อ.สุธีระ ควรทำเป็นหลักสูตร โมดูล โครงสร้างค่าใช้จ่ายระบุตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละบุคคล และเน้นกลุ่มเป้าหมายโรงเรียนเอกชน

วาระที่ 5 ปรับงานหลังเดือนพฤษภาคม 2562

เป้าหมายที่ สกว. ต้องการ

1. หนังสือเสร็จ
2. รักษาสัมพันธภาพกับโรงเรียน
3. ความยั่งยืนของศูนย์

ปรับกิจกรรมปรับเงินงวดสุดท้ายพร้อมรายงาน พ.ค. 62 หรือก่อน แจ้ง สกว.

นัดประชุมพี่เลี้ยงครั้งต่อไป

ประมาณกลางมีนาคม

รูปกิจกรรม

รายงานการอบรมเชิงปฏิบัติการ " พัฒนาทักษะ PLC และออกแบบ RBL-SEEEM "

รายละเอียดการอบรมเชิงปฏิบัติการ

วันที่	ศูนย์พี่เลี้ยง	จำนวนผู้เข้าร่วม (ท่าน)					
		หน่วย ฯ	พี่ เลี้ยง	ศน./ สพม.	ครู	อื่นๆ	รวม
9-10 มิถุนายน 2561	ศูนย์พี่เลี้ยงม.พะเยา	2	4	1	30	24	59
16-17 มิถุนายน 2561	ศูนย์พี่เลี้ยงม.มหิดล	2	4	2	32	-	38
	มูลนิธิปัญญาวุฒิ		3	-	31	-	34
22-23 มิถุนายน 2561	ศูนย์พี่เลี้ยงมรภ.ลำปาง	2	4	2	49	-	55
22-23 กรกฎาคม 2561	ศูนย์พี่เลี้ยงมรภ.สุราษฎร์ธานี	2	3	2	68	-	73
25-26 สิงหาคม 2561	ศูนย์พี่เลี้ยงมรภ.ศรีสะเกษ	2	3	-	40	-	43
	ศูนย์พี่เลี้ยงม.อุบลราชธานี		5	-	35	-	10
20-21 ตุลาคม 2561	ศูนย์พี่เลี้ยงม.สงขลานครินทร์	2	1	-	20	-	21
รวมผู้เข้าร่วมประชุมทั้งหมดไม่รวมหน่วยฯ							363

จากกิจกรรมพบว่า

1. พัฒนาทักษะ PLCและออกแบบ RBL-SEEEM ทำให้ครูเข้าใจว่าทำไมต้องทำ PLC และได้ฝึกทักษะการทำ PLC ที่ไม่เคยได้เรียนรู้จากที่ไหนมาก่อน
2. การนำจิตตปัญญาเข้ามาใช้ ทำให้สร้างพื้นที่ปลอดภัยให้ครู ครูกล้าที่จะเปิดใจพูดคุย เล่าถึงปัญหากับสิ่งที่ได้เจอ และร่วมกันแก้ปัญหาเพื่อนำไปสู่เป้าหมายเดียวกัน
3. ครูเริ่มเล่าเรื่องราวได้โดยไม่ใส่ความคิดเห็นส่วนตัวได้
4. การถอดแก่นความรู้จากเรื่องเล่า ครูยังต้องใช้เวลาในการฝึกฝน เพราะครูส่วนใหญ่ถอดความรู้ได้ แต่ยังไม่ถึงแก่นความรู้

ภาพกิจกรรม

ภาคผนวก ก
รายละเอียดการปฏิบัติงาน
ปีที่ 2
20 พฤศจิกายน 2561 ถึง 19 พฤศจิกายน 2562

รายงานการอบรมเชิงปฏิบัติการ
"พัฒนา STEM ให้เป็น SEEEM " และเขียนคือคิด"

รายละเอียดการอบรมเชิงปฏิบัติการ

วันที่	ศูนย์พี่เลี้ยง	จำนวนผู้เข้าร่วม (ท่าน)						
		หน่วย ฯ	พี่ เลี้ยง	ศน.	ครู	น.ร.	อื่น ๆ	รวม
18 พฤศจิกายน 2561	มรภ.ลำปาง (เฉพาะเรื่องเขียนคือคิด)	2	3	1	29			35
8-9 ธันวาคม 2561	ม.พะเยา	1	4		34			39
15 ธันวาคม 2561	ม.มหิดล (เฉพาะเรื่องเขียนคือคิด)	2	4		18	24		99
	มูลนิธิปัญญาภูมิ (เฉพาะเรื่องเขียนคือคิด)		3		20	28		
22-23 ธันวาคม 2561	มรภ.ศรีสะเกษ	2	3	2	25		1	71
	ม.อุบลราชธานี		8		30			
13 มกราคม 2562	มรภ.ลำปาง (เฉพาะเรื่อง"พัฒนา STEM ให้เป็น SEEEM ")	2	5	2	14	20	1	44
19-20 มกราคม 2562	มรภ.สุราษฎร์ธานี	2	3	2	40	3	19	69
9 กุมภาพันธ์ 2562	ม.สงขลานครินทร์ (เฉพาะเรื่องเขียนคือคิด)	2	1		13			16
รวมผู้เข้าร่วมประชุมทั้งหมดไม่รวมหน่วยฯ								360

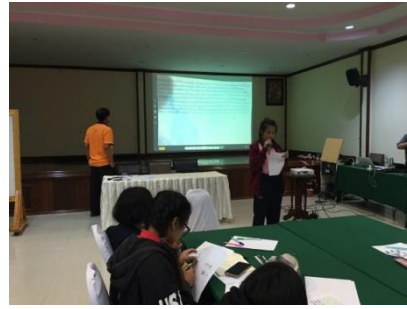
จากกิจกรรมพบว่า

Workshop “เขียนคือคิด”

1. ครูสามารถ Coach การเขียนบทความวิชาการได้ เป็นภาษาเขียนที่สื่อสารให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่ายมากยิ่งขึ้น
2. ครูเข้าใจกระบวนการคิดของตนเองมากขึ้น โดยการวิเคราะห์สิ่งที่เกิดอย่างละเอียด คิดวิเคราะห์จนสังเคราะห์ได้ความรู้ แล้วสามารถเขียนความรู้ที่อธิบายด้วยความคิดวิเคราะห์และตรรกะ เรียงลำดับข้อมูล เรียบเรียงข้อมูล เรียบเรียงประโยค สอดแทรกการให้เหตุผลที่มีสาระวิชามาอธิบาย แล้ว Edit ทั้งหมดเป็น “เขียนคือคิด”
3. ครูสามารถเขียนบทความโดยการบูรณาการสาระรายวิชาของตนเองได้เป็นอย่างดี

Workshop "พัฒนา STEM ให้เป็น SEEEM "

1. ครูสามารถเปลี่ยน experiential learning เป็น RBL และเปลี่ยน STEM ให้เป็น SEEEM โดยการฝึกกระบวนการคิดผ่านการทำโครงงานฐานวิจัยนั้น พบว่าเมื่อเด็กคิดเป็นเขาจะเรียนรู้ได้เอง

ภาพกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการ "พัฒนา STEM ให้เป็น SEEEM " และเขียนคือคิด"

การประชุมที่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาครั้งที่ 6/2562

วันเสาร์ที่ 26 มกราคม 2562

ณ โรงแรมอมารี ดอนเมือง แอร์พอร์ต กรุงเทพฯ

เรื่องแจ้งเพื่อทราบ

1. ความก้าวหน้างานการถอดบทเรียนครู การจัด Workshop การสอนโครงงานคุณธรรม (อ.ไพโรจน์)

ความก้าวหน้างานการถอดบทเรียนครู

พบว่าสามารถจัดนวัตกรรมออกเป็น 5 กลุ่มดังนี้

- 1 การพัฒนาการสอนโครงงานฐานวิจัยในเชิงระบบ
- 2 หลักสูตรกิจกรรมเสริมการเรียนรู้โครงงานฐานวิจัย สมุดบันทึกเขียนสะท้อนคิดแล้วเด็กเปลี่ยนแปลง กระดาษสามแผ่นที่สามารถทำโครงงานสำเร็จ มีครูคอมพิวเตอร์กระตุ้นการเรียนรู้การสอน การจัดค่ายก่อนการเรียนรู้
- 3 เทคนิคการจัดการการเรียนการสอน การสอนแบบคละชั้น ทำให้เดินกระบวนการเรียนรู้ได้เร็วขึ้น
- 4 วิธีการสอนคุณธรรม เด็กมีนิสัยดีขึ้น มีความรับผิดชอบ มีจิตอาสามากขึ้น เด็กที่ติดยาเสพติดสามารถเลิกยาได้
- 5 เทคนิคการพัฒนานักเรียน การดึงศักยภาพเด็กหลังห้อง การพัฒนาเด็กสู่ระดับสากล เป็นสิ่งที่ต้องตกหนักเองโดยมีฐานจากโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา

การจัด workshop การสอนโครงงานคุณธรรม

“โค้ชคุณธรรม” 12-13 มกราคม 2562 จัดกิจกรรมร่วมกันระหว่าง ผู้เข้าร่วมศูนย์พี่เลี้ยง มอ. มหิดล มูลนิธิ พะเยา

- 1 ผู้เรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้ เจตนาให้ผู้เรียนอื่น โดยไม่ทำดีเพื่อให้เด็กโดดเดี่ยว
- 2 ยุทธศาสตร์ คือเปลี่ยนบทบาทจากฝั่งผู้สร้างปัญหา มาเป็นฝั่งผู้ร่วมแก้ปัญหา
- 3 แก่นการเรียนรู้บนโครงงานคุณธรรม คือร่วมกัน ทำดี อย่างมีปัญญา
- 4 ความดีที่อยากทำ จะเป็นความดีที่โลกไม่ต้องการ เช่น ขยะของบริจาค ปลุกต้นไม้
- 5 คุณธรรมที่ตั้งไว้ จะเป็นวัฒนธรรมสั่งการให้ทำดีแบบยัดเยียด
- 6 2 ปัจจัยความสำเร็จโครงงานคุณธรรม คือ แผนงานที่ชัดเจน x การโค้ชที่มีประสิทธิภาพ
- 7 แผนงานที่ชัดเจน คือทำผังมโนทัศน์ ประชาพิจารณ์ ประชามติ
- 8 ตีปัญหาให้ชัด สาเหตุ แจ้ง ปัญหา ครูต้องโค้ชให้เด็กแจ้งถึงปัญหาให้ได้
- 9 ทำผลลัพธ์ให้ปรากฏ ทางแก้ ถึงเป้าหมาย คิดสังเคราะห์
- 10 คุณธรรมเป็นการเข้าถึงสถานะที่มีอยู่แล้ว ไม่ใช่เข้าถึงด้วยเอกสาร โดยให้สื่อผ่านการเขียน
- 11 อย่าทำร้ายความดี ด้วยการทำโทษให้ทำความดี

2. ความก้าวหน้าของการเขียนหนังสือ (พี่เลี้ยง)

1. หนังสือ “เขียนคือคิด” (26)* เขียนได้ประมาณ 10% แล้ว
2. หนังสือ “กระบวนการเกิดนวัตกรรม” (27) ต้นฉบับเสร็จแล้วกำลังทำภาพประกอบ
3. หนังสือ 8 เล่มจาก 8 ศูนย์ (28-35) ศูนย์พี่เลี้ยงรายงานความก้าวหน้า ซึ่งส่วนมากไม่ได้มีอะไรคืบหน้ากว่าการรายงานครั้งที่แล้ว
 - 1) มหิดล หนังสือรู้จักเด็กจากโครงงานรวบรวมตัวงานของนักเรียน

- 2) มุลนิธิ หนังสือทักษะครูกระบวนการสำหรับการจัดการห้องเรียน คือการเข้าใจและการนำไปใช้
 - 3) ลำปาง หนังสือเครือข่ายเพื่อนโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา และการสร้างความยั่งยืนในการทำงานต่อไป
 - 4) สงขลา หนังสือที่สร้างปรากฏการณ์ความใหม่ในการสร้างการเปลี่ยนแปลงของโรงเรียน
 - 5) อุบลราชธานี หนังสือฝึกครูเขียนบทความวิจัยจากปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียนของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา จากการที่เคยฝึกครูเขียนมาลองฝึกใหม่เพื่อพัฒนาการเขียนแล้วเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 6) ศรีสะเกษ หนังสือที่มีเขตพื้นที่เขตนวัตกรรม
 - 7) สุราษฎร์ธานี หนังสือการเตรียมความพร้อมของผู้เรียน เก็บข้อมูลเรียบร้อยแล้วอยู่ระหว่างการวิเคราะห์ข้อมูล
 - 8) พะเยา หนังสือการยืนหยัดอย่างยั่งยืน อยากให้ครูมาชมวัดปรมังคลาราม และไปแชร์ประสบการณ์โรงเรียนในเครือข่ายน่าน
4. หนังสือถอดบทเรียนครู (ไฟโรจน์) (36) อ. ไฟโรจน์เหลือการเดินทางไปเก็บข้อมูลที่ศรีสะเกษ และอาจต้องซ้ำบางแห่ง
 5. คู่มือครู (ครูแกนนำเขียน สุธีระประสานงาน) (37) อ. สุธีระ ฝากให้พี่เลี้ยงติดตามประสานงานกับครูให้ได้ต้นฉบับตามกำหนด
 6. หนังสือบันทึกความรู้สึกพี่เลี้ยง โดยไม่มีการ Edit ทำแจกในงานปิดเฉพาะพี่เลี้ยง ปิดรับต้นฉบับ 30 เมษายน 2562 ขณะนี้ยังไม่มีความก้าวหน้า
3. เพลงและการทำ MV งานปิด (พี่หมี)
1. เพลง ปราบปรามแห่งเพาะพันธุ์ปัญญา (Mood & Tone = สนุกสนาน ทำท่าย)
 2. เพลง คิดถึงฉันบ้าง (Mood & Tone = ผ่อนคลาย (ช้ากว่าเพลงแรก) ขวนคิดถึงกัน)
- คงจะนำเสนอแนวคิดเพลง ร้องเป็นตัวอย่าง และขอให้พี่เลี้ยงรวบรวมภาพถ่ายเพื่อทำ MV โดยส่งให้ภายในวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2562

วาระหารือ/พิจารณา

1. โปรแกรมงานปิด วันที่ 11 พฤษภาคม 2562 และผู้รับผิดชอบ

เป้าหมาย

5. ขอบคุณผู้สนับสนุน (คุณบัณฑูร)
6. ผ่อนคลายจากงานหนัก
7. ใ้บทบาทครูปัญญาที่ปรกมีความรู้สึกเป็นครอบครัวเดียวกันรักษาความต่อเนื่องแทนเพาะพันธุ์ปัญญา
8. มอบเข็มให้ครูปัญญาที่ปรก

ผู้เข้าร่วมประชุมประมาณ 100 ท่าน และค่าใช้จ่าย

ผู้เข้าร่วม	ผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่าย			
	ศูนย์พี่เลี้ยง	หน่วยจัดการกลาง	สกว.	อื่นๆ
1. พี่เลี้ยง 40 คน	ค่าเดินทาง	ค่าที่พัก		
2. ครูปัญญาที่ปกร 24 คน			ค่าที่พักและค่าเดินทาง	
3. ผู้บริหารที่ทุ่มเท 24 (max)				โรงเรียนรับผิดชอบเองทั้งหมด
4. บอร์ดสกว./สกว./นักข่าว			ค่าที่พักและค่าเดินทาง	
5. ค่ายรถที่จ.น่าน		จ่ายค่ารถกับค่าน้ำมัน		

*หมายเหตุ

1. หน่วยรับผิดชอบค่าที่พักเฉพาะคืนวันที่ 10-11 พ.ค. 62 จำนวน 2 คืน ให้ศูนย์ละ 2 ห้อง เท่านั้น

สถานที่

โรงแรมน่านตรึงใจ (เบญจมาศ ติดต่อ) ห่างจากสนามบิน 2.5 กม.

(ร่าง) กำหนดการ

เวทีงานปิดโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา

วันที่ 11 พฤษภาคม 2562 ผอ.สกว. เข้าร่วม

09.00 น. ลงทะเบียน

10.00 – 12.00 น. มีโปรแกรมดังนี้

1. อ.สุธีระ กล่าวขอบคุณคุณบัณฑิตและมอบหนังสือเพาะพันธุ์ปัญญา
2. VTR นักเรียนกับครูขอบคุณ สกว. กลักร “ฉันเปลี่ยนไปอย่างไรกับโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา” 10 นาที (2 นาทีอินโทรดักชั่น / 8 นาทีนักเรียนกับครู) ให้พี่เลี้ยงถ่าย clip ครูและนักเรียนในประเด็นข้างต้นให้คงชัดติดต่อ อ. สุธีระ เขียนบทเชื่อม โดยส่ง clip ภายในวันที่ก่อน 31 มีนาคม 62
3. ร้องเพลงปรารภนาแห่งเพาะพันธุ์ปัญญา (คงวุฒิส่งเพลงให้พี่เลี้ยงฝึกร้องสิ้นเดือน ก.พ. 62)
4. มอบเข็มกับใบประกาศนียบัตรให้ครูปัญญาที่ปรกร (สกว.รับผิดชอบทำเข็ม)
5. ผอ.สกว. กล่าวขอบคุณกลักรมอบหนังสือ สกว. และคุณบัณฑิตกล่าวตอบ
6. แกล่งข่าวผลสำเร็จแก่ผู้สื่อข่าวและเวทีผู้สื่อข่าวเสวนากับครูเพาะพันธุ์ปัญญา (สกว. เชิญผู้สื่อข่าว)

12.00 – 13.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน

13.00 – 14.00 น. เดินทางไปวัดหนองบัว (ใช้ระยะเวลาในการเดินทาง 42 กม.ประมาณ 1 ชั่วโมง)

14.00 – 16.00 น. ชมวัดและพิพิธภัณฑ์ผ้าไทยลื้อ

17.00 – 18.00 น. เดินทางกลับไปยังร้านอาหาร (สกว. เป็นเจ้าภาพเลี้ยงมื่อเย็น) (พะเยาหาร้านอาหาร)

18.00 – 20.30 น. ร่วมรับประทานอาหารเย็น จุดเทียนร้องเพลง
(พักโรงแรมน่านตรังใจ)

วันที่ 12 พฤษภาคม 2562 (นักข่าวลงด้วย)

07.30 น. ออกจากโรงแรมน่านตรังใจ ลงพื้นที่โรงเรียนทำกิจกรรมจิตอาสา (พะเยาจะจัดหาโรงเรียนให้ 5 โรงเรียนขยายผลโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ว่าต้องการด้านไหน)

12.00 – 13.00 น. รับประทานอาหารกับโรงเรียน (หน่วยรับผิดชอบ) (พะเยาประสานงานกับโรงเรียนเรื่องอาหาร)

13.30 น. เดินทางไปยังสนามบินน่าน

เดินทางกลับโดยสายการบินแอร์เอเชีย น่าน – ดอนเมือง เวลา 16.15-17.25 น.

*งานที่ต้องทำ

1. ให้แต่ละศูนย์ประมาณการค่าใช้จ่ายครูปัญญาที่ปรกร (ค่าเดินทาง ค่าที่พัก) ส่งให้ สกว. เพื่อโอนเงินให้ศูนย์จัดการแล้วนำไปเสร็จมาเคลียค่าใช้จ่ายกับสกว. ณ วันที่ 11 พฤษภาคม 2562 * แบบฟอร์มตามแนบ

2. ตั้งงบประมาณค่าอาหารวัน วันที่ 12 พฤษภาคม 2562 สกว. เสนอขอรับผิดชอบ

3. หาข้อสรุป module องค์ความรู้ พพปญ. การผลักดันเข้าคูปองครุ (มหิตลและมูลนิธิ)

มีทั้งหมด 9 โมดูล (ตามเอกสารแนบ1) สำหรับพี่เลี้ยงที่สนใจเป็นวิทยากร และต้องการขอ ให้ สกว. ออกประกาศนียบัตรผลงานระดับชาติ สามารถแจ้งชื่อมาที่หน่วยจัดการกลางภายในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2562

พี่เลี้ยงที่จะเป็นวิทยากรส่งเอกสารให้ อ.น้ำค้าง ม.มหิตล ภายในวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2562

4. การปรับงานที่เหลือ

1. ศรีสะเกษ ช่วยเขตนวัตกรรม
2. มหิตล รร.เฉลิมพระเกียรติฯ เปลี่ยน ผอ. อยากสร้างห้องเรียนต้นแบบเป็นที่ดูงานสาธิตการสอน
3. มูลนิธิ นาวิวิทยา ใช้ครู พพปญ. มาขยายผลสู่ประมม อยากได้กระบวนการให้คนนอกเข้าไป Reflect การจัดการเรียนรู้ของครูโดยเอาประสบการณ์หลากหลายมาแลกเปลี่ยน
4. มรส. รร. จุฬารักษ์ นครฯ เปลี่ยน ผอ. ต้องทำความเข้าใจใหม่
5. สงขลา จะหาทุนมาให้โรงเรียนทำต่อจาก ผู้ปกครอง อบจ.

5. งานในอนาคตของศูนย์และการเป็นภาคีทำงานกัน

ช่วยกันทำคูปองครุจากม.มหิตล

6. ครูที่จะเข้าร่วมประชุมบอร์ด 11 ก.พ. 62 ทางด้านขยายผลทั้งโรงเรียนและต่อสู่กับระบบ

ศูนย์พี่เลี้ยง	โรงเรียน	ชื่อ- สกุล	ลักษณะ
มูลนิธิปัญญาอุทมิ	ศาลาดีวิทยา	คุณครูสุรีย์พร เย็นสนิท	ขยายผล
ม.สงขลานครินทร์	สามบ่อวิทยา	นางสาวทิพย์วัลย์ สัจจาพันธุ์	ต่อสู่ระบบ
มรภ.สุราษฎร์ธานี	กาญจนภิเษกวิทยาลัย สุราษฎร์ธานี	นางสาวรัญจวนศรี ขุนไชยรักษ์	ขยายผล
ม.มหิตล	บ้านคลองสมบูรณ์	ครูบุญยะฉัตร ถ้ำกลาง (ครูน้อง)	ต่อสู่ระบบ
มรภ.ลำปาง	จักรคำคณาทร	นางณภัค ฐิตินันท์	ต่อสู่ระบบ

*สกว. ออกหนังสือเชิญถึงผู้อำนวยการโรงเรียน

7. ร่วมหารือในประเด็นอื่นๆ

1. สกว. มอบใบประกาศนียบัตรและโล่ดังนี้
 1. ครูแกนนำจะมอบใบประกาศนียบัตรให้ครูทุกศูนย์ในงานปิด โดยให้ศูนย์คัดครูเด่น (ส่งภายใน 31 มกราคม 62)
 2. ครูปัญญาที่ปรกจะมอบใบประกาศนียบัตรและเข็ม ในวันที่ 11 พ.ค. 62
 3. มอบโล่แก่โรงเรียนที่สมควรให้ แจ้งชื่อ (ส่งภายใน 31 มกราคม 62) ให้ผู้อื่น เช่น ศน.

*หน่วยฯ รวบรวมทั้งหมดส่งให้น้องแอน สกว.

2. การทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่น

1. มูลนิธิกับบริษัทมิตรผล ทำงานร่วมกันในโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนา 6 โรงเรียน จะเอาทักษะศตวรรษที่ 21 และการสอนแบบบูรณาการ ซึ่งโครงการ พพปญ. ตอบโจทย์ กลไกในการออกแบบการสอนวิชาบูรณาการ โรงเรียนขยายโอกาส เริ่ม เดือนพ.ค. 62 ระบบคือ

- ขาดพี่เลี้ยงที่ทำหน้าที่ Translation (วิศวกรโรงงาน SP ควรรับงานนี้) (ประมาณ
กุมภาพันธ์ นัดคุยงานมิตรผล)
2. ศูนย์พี่เลี้ยง มรภ.สุราษฎร์ธานีกับบริษัทไทยเบฟ ได้คุยหน่วยงาน บ. เสริมสุขที่ อ.
พุนพิน ซึ่ง ผอ. รร. ทำอาจได้นำเสนอกระบวนการเรียนการสอนแบบ พพปญ. ในเวที
สัมมนาโรงเรียนร่วมพัฒนา ที่จังหวัดเชียงราย
 3. “บูรณาการการเรียนรู้ผ่าน RBL” สกว. จัด Workshop กับเอกชนที่สนับสนุนโครงการ
โรงเรียนร่วมพัฒนา กำหนดวันขึ้นกับการประสานงานของ สกว.
 4. ขยายงานสู่ อบจ. โดย สกว. จัด คาดว่ามีคนร่วม 100 คน
 3. หลังจากการทำหนังสือตอบทเรียนของอ.ไพโรจน์ จะทำ facebook live เพื่อแลกเปลี่ยน
ประสบการณ์จากนวัตกรรมการสอนของครู
 4. อ. สุธีระ เสนอให้ทำหนังสือเชิงสารคดีของนักเรียนประมาณ 7-8 คน โดยได้ประสานงานหาผู้ทำให้
แล้ว และจะนำเสนอในที่ประชุมบอร์ดวันที่ 11 ก.พ.
 5. เวทีโครงการ SQip พพปญ. สกว. เสนอให้ พพปญ. เข้าร่วมจัดห้องเรียนและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
จำนวน 3 ห้อง ยังไม่กำหนดวัน
 6. สกว. เสนอให้ พพปญ. ร่วมเครือข่าย TEP ประมาณเดือนมีนาคม โดยจัดห้องเรียนนวัตกรรม พพปญ.
รายละเอียดรอ สกว. แจ้ง
 7. กำหนดประชุมพี่เลี้ยงครั้งต่อไป คือ 1 มิถุนายน 2562 และเห็นควรให้เสนอประชุมบอร์ดหลังงานปิด
น่าน 11 พ.ค. 2562 (ช่วง 13-17 พ.ค.) โดยเอานักเรียนมานำเสนอการเปลี่ยนแปลง
 8. คาดว่าจะมีประชุมบอร์ดครั้งสุดท้ายประมาณกันยายน โดยจะสรุปงาน พพปญ. ทั้งหมดอีก

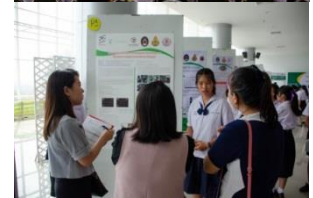

รูปกิจกรรมประชุมพี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาครั้งที่ 6/2562

เวทีงานปิดของแต่ละศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา

ศูนย์พี่เลี้ยง	วันที่จัด	สถานที่จัด	ลักษณะการจัดงาน	รูปภาพ
มหาวิทยาลัยพะเยา	25 ม.ค.62	หอประชุม พญางำเมือง มหาวิทยาลัย พะเยา	การจัดเวทีในการนำเสนอโครงการ เพื่อให้คณะครูและนักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านผลงานของแต่ละโรงเรียน และเพื่อให้โรงเรียนได้ทราบแนวทางในการนำเสนอโครงการในรูปแบบของเพาะพันธุ์ปัญญาจากการเข้าร่วมกิจกรรมของ พบว่าครูได้ทราบแนวทางเพื่อที่จะนำไปถ่ายทอดให้กับนักเรียน สร้างเครือข่ายทีมครูระหว่างครูรุ่นเก่าและครูรุ่นใหม่ในการทำงานร่วมกันมากขึ้น ส่วนนักเรียนได้ฝึกการนำเสนอ และทราบข้อบกพร่องของตนเอง รวมผลงานจากการวิพากษ์ของคณะกรรมการ และฝึกความกล้าแสดงออกในเวทีทางวิชาการให้ดีขึ้น	
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษและมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี	8 ก.พ. 62	หอประชุมที่ ปิงกรัสมิโชติ	1.มีการจัดแสดงผลงาน ของโรงเรียนทั้งหมด 24 โรงเรียน 2. Concept – Change (ต้นแบบการเรียนรู้โรงเรียนจังหวัดศรีสะเกษ-โรงเรียนจังหวัดอุบลราชธานี)มีการจัดกิจกรรมการร่วมแสดงความคิดเห็นโดยมีครู แต่ละโรงเรียนช่วยในการจัดกิจกรรมแต่ละกลุ่ม โดยมีคำถามและให้นักเรียนเสนอความคิดเห็น Learning – Management for Student in the “เพาะพันธุ์ปัญญา 3. กระบวนทัศน์ - การเรียนรู้ – ฐานปฏิบัติการ “เพาะพันธุ์ปัญญา” แบ่งเด็กออกเป็นกลุ่มเข้าฐานแต่ละฐาน แล้วมาสรุปในห้องใหญ่แลกเปลี่ยนเรียนรู้” – “Knowledge Sharing	

ศูนย์พี่เลี้ยง	วันที่จัด	สถานที่จัด	ลักษณะการจัดงาน	รูปภาพ
มหาวิทยาลัยมหิดล	2 มี.ค. 62	ณ ห้อง บรรยาย ศาสตราจารย์ นายแพทย์ เกษม จาติกวณิช อาคาร สำนักงาน อธิการบดี มหาวิทยาลัย มหิดล วิทยาเขต ศาลายา จ.นครปฐม	กิจกรรมในงานเวทีปิด เน้นไปที่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนที่อยู่ภายใต้การดูแลของศูนย์พี่เลี้ยง โดยกิจกรรมแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วนหลัก คือ 1. กิจกรรมเรียนรู้จากผลงานเด่น ได้แก่ - Battle ด้วยฐานคิดเชิงเหตุ-ผล ภายใต้กรอบหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ระหว่างนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนจิตรลดา กับ โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ สมุทรสาคร - ต่อยอดโครงการทั่วป้าให้ก้าวเข้าสู่ โครงการ SEEEM ที่สอดคล้องกับบริบท โดยได้คัดเลือกตัวอย่างโครงการจากโรงเรียนบ้านคลองสมบูรณ์ (ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น) และโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์สมุทรสาคร (ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย) - ตัวอย่างการจัดการเพื่อก้าวอย่างยั่งยืนทั้งระบบในโรงเรียนบ้านแพ้ววิทยา (ต.ต่ง) จังหวัดสมุทรสาคร ผ่านการแสดงละครเพลงโดยตัวแทนนักเรียนของโรงเรียน หลังจากการนำเสนอแต่ละตัวอย่าง ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีการถาม-ตอบ เพื่อการเรียนรู้เพิ่มเติม รวมถึงการตอบคำถามที่เกี่ยวข้องผ่านการไขว่ถามมือสี 2. การเดินชมนิทรรศการโครงการฐานวิจัยของแต่ละโรงเรียน และการไต่ถามนิทรรศการโดนใจ ซึ่งแต่ละโรงเรียนได้เตรียมของรางวัลมาด้วยตนเองเพื่อเป็นการแสดงน้ำใจต่อโรงเรียนที่ตนชื่นชอบ นอกจากนี้ยังมีการตอบคำถามที่เกี่ยวข้องกับนิทรรศการต่างๆ ที่ได้เดินชมผ่านการไขว่ถามมือสี เพื่อนำไปสู่การสรุปข้อเรียนรู้จากนิทรรศการด้วย	

ศูนย์พี่เลี้ยง	วันที่จัด	สถานที่จัด	ลักษณะการจัดงาน	รูปภาพ
มหาวิทยาลัยราชภัฏ สุราษฎร์ธานี	14 มี.ค.62	ณ ห้อง วิทย์พัฒน์ อาคารคณะ วิทยาศาสตร์ และ เทคโนโลยี มหาวิทยาลัย ราชภัฏสุ ราษฎร์ธานี	กิจกรรมงานปิดโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา มหาวิทยาลัย ราชภัฏสุราษฎร์ธานี มีการจัดกิจกรรมเป็น 2 ช่วง - ช่วงแรก เป็นการเปิดเวทีให้ตัวแทนนักเรียนทั้ง 12 โรงเรียนนำเสนอ สรุปผลงาน โครงงานฐานวิจัยในภาพรวม และสะท้อนคิดจากกิจกรรมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา - ช่วงที่สองเป็นการจัดนิทรรศการแสดงผลงานโครงงานฐานวิจัย นักเรียนร่วม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน Share & Learn และครูแกนนำร่วมกันทำ PLC สรุปงานปิดโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา จากนั้นตัวแทนครูและนักเรียนรับเกียรติบัตร ที่ได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้โครงงานฐานวิจัย ตลอดระยะเวลา 1 ปี จากกิจกรรมดังกล่าวมีภาคีเครือข่ายอบจ. ศึกษาพิเศษฯ อาจารย์ ครู นักเรียน นักศึกษา เข้าร่วมจำนวน 450 คน	
มหาวิทยาลัยราชภัฏ ลำปาง	17 มี.ค.62	ณ ชั้น ๕ อาคารบริการ วิชาการ มหาวิทยาลัย ราชภัฏลำปาง	เป็นการจัดงานเชิงวิชาการ ภายในงานจะมีการจัดนิทรรศการนำเสนอการทำ Workshop ของคุณครูแกนนำ กิจกรรมโรงเรียนต้นแบบ กิจกรรม PP Talk การนำเสนอ पोสเตอร์ของนักเรียน และการนำเสนอนวัตกรรมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำโครงงานฐานวิจัยในหัวข้อต่างๆจากประสบการณ์ของครูแกนนำ และนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาทั้ง ๑๑ โรงเรียนในจังหวัดลำปาง ลำพูน และแพร่	

ศูนย์พี่เลี้ยง	วันที่จัด	สถานที่จัด	ลักษณะการจัดงาน	รูปภาพ
มูลนิธิปัญญาวุฒฑิ	18 มี.ค.62	โรงเรียนบาง แพปฐมพิทยา อ.บางแพ จ. ราชบุรี (อาคาร หอประชุม 2)	- Learning Walk Rally เดินเวียนเพื่อเรียนรู้ (ฐานการเรียนรู้รายโรงเรียน ๆ ละ 15 นาที) - ตัวแทนนักเรียนแต่ละโรงเรียนสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้หลังผ่านกิจกรรม Learning Walk Rally ทั้งที่ได้จากประสบการณ์ตรงในฐานะผู้นำเสนอ และ ข้อเสนอความคิดที่ได้รับจากผู้เข้าร่วม - Q&A จากประสบการณ์การเรียนรู้ในแต่ละฐาน ด้วย Kahoot ! พร้อมมอบรางวัลจากการร่วมกิจกรรม -นักเรียนเพาะพันธุ์ปัญญาเป็นผู้ดำเนินการกิจกรรมเป็นหลักทั้งหมด	
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	27 มี.ค.62	โรงเรียน หาดใหญ่ วิทยาลัย 2 อ. หาดใหญ่ จ. สงขลา (ห้องประชุม ภักดีพิพิธ)	งานประชุมนี้มีทั้งการจัดแสดงโปสเตอร์ที่บูธโรงเรียน การนำเสนอแบบสร้างสรรค์บนเวที การเล่าประสบการณ์ของครูและนักเรียน โดยมีครูโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนจาก 3 จังหวัดชายแดนใต้ และโรงเรียนในจังหวัดสงขลา เข้าร่วมด้วย มีผลการทำโครงการปีนี้ทั้งหมด 100 เรื่อง ที่มาจากปัญหาในชุมชน และนักเรียนทั้งห้องได้รับการพัฒนา จนเกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานทั้งด้านระบบการคิดและทัศนคติ ซึ่งประเมินได้จากการแสดงออก ในเวทีการนำเสนอ	

งานขอบคุณผู้สนับสนุนโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา

วันเสาร์ที่ 11 พฤษภาคม 2562

ณ ห้องประชุมตริังใจบอลลูน โรงแรมน่านตริังใจ จังหวัดน่าน

และ

วันอาทิตย์ที่ 12 พฤษภาคม 2562

ณ โรงเรียนบ้านไร่ อำเภอบัว จังหวัดน่าน

โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติการที่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ร่วมกับ บมจ. ธนาคารกสิกรไทย สนับสนุนนักวิจัยผู้ “มีใจ” ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษากว่า 30 คนใน 8 มหาวิทยาลัย โดยมี รศ. ดร. สุธีระ ประเสริฐสรณ์ อาจารย์ประจำคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นหัวหน้าทีม โดยสัญญาการทำงานโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา เริ่มวันที่ 1 สิงหาคม 2555 พร้อมกับการประชุมพี่เลี้ยงที่ทุกคนมาโดยไม่รู้จักกัน รู้แต่เจตจำนงเพาะพันธุ์ปัญญา เป็นการจุดวิญญาณคนมหาวิทยาลัยหลากหลายสาขาให้ลุกโผลงอุทิศตนทำงานเพื่อการศึกษา จากนั้นมาเพาะพันธุ์ปัญญาใช้เวลา 6 ปี ทำงานกับครูประมาณปีละ 700 คน นักเรียน 4,000 คน มีโรงเรียนที่ผ่านโครงการทั้งสิ้น 135 โรงเรียน ผลิตหนังสือจากองค์ความรู้ปฏิบัติประมาณ 30 เล่ม มีครูปัญญาที่ปรกเพาะพันธุ์ปัญญา 24 ท่าน มีโรงเรียนต้นแบบ 16 โรงเรียน ทั้งหมดนี้ได้ร่วมกันสร้างประวัติศาสตร์นวัตกรรมการศึกษาที่พัฒนาครูและนักเรียนให้ชูงอกปฏิรูปการศึกษาด้วยตนเอง

หากปราศจากการสนับสนุนของ บมจ.ธนาคารกสิกรไทย และ สกว. กระบวนการจัดการการศึกษาแบบเพาะพันธุ์ปัญญาจะไม่มีตัวตนในเวทีการศึกษาไทย ตลอดเวลา 6 ปี ชาวเพาะพันธุ์ปัญญารอวันที่จะมารวมตัวกันเพื่อแสดงความขอบคุณต่อทั้ง 2 องค์กร ที่ได้สร้างคุณภาพการต่อการศึกษาไทย จึงได้จัดงานขอบคุณผู้สนับสนุนโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาในครั้งนี้ขึ้น

ผู้เข้าร่วมงาน

ผู้เข้าร่วมงานวันเสาร์ที่ 11 พฤษภาคม 2562

ผู้เข้าร่วมงานวันอาทิตย์ที่ 12 พฤษภาคม 2562

ลำดับ	รายการ	จำนวน	ลำดับ	รายการ	จำนวน
1	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย	16	1	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย	16
2	บมจ.กสิกรไทย	8	2	ผู้สื่อข่าว	12
3	ผู้สื่อข่าว	5	3	พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา	30
4	พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา	30	4	ครูปัญญาที่ปรก	21
5	ครูปัญญาที่ปรก	21	5	ผู้บริหารโรงเรียน	4
6	ผู้บริหารโรงเรียน	4	6	ครูและนักเรียน 5 โรงเรียนขยายผล	110
รวม		84	รวม		193

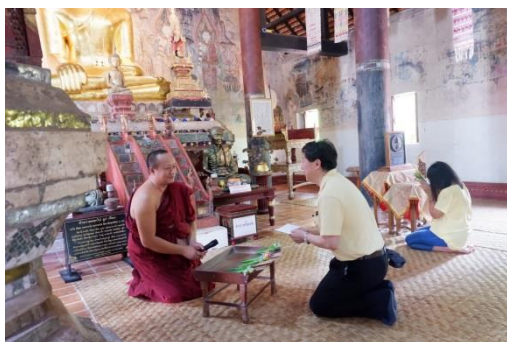
วันเสาร์ที่ 11 พฤษภาคม 2562 ณ ห้องประชุมตึกรังใจบอลูน โรงแรมน่านตริงใจ จังหวัดน่าน

กิจกรรมช่วงเช้า ได้จัดขึ้นเพื่อเป็นการขอบคุณผู้สนับสนุนโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ทั้ง 2 องค์กร ได้แก่ บมจ. ธนาคารกสิกรไทย (โดยคุณบัณฑิต ล่ำซำ ประธานกรรมการฯ) และ สกว. (โดยศ.นพ.สุทธิพันธ์ จิตพิมลมาศ ผู้อำนวยการฯ) และพิธีมอบเข็มเพาะพันธุ์ปัญญาให้แก่ครูปัญญาที่ปกร ทั้ง 24 ท่าน นอกจากนั้นพี่เลี้ยงทั้ง 8 ศูนย์ ร่วมกับครูปัญญาที่ปกรได้ร่วมร้องเพลง “ปรารภนาแห่งเพาะพันธุ์ปัญญา” ให้สื่อความหมายจากใจพี่เลี้ยง และครูว่าจะรักษาปณิธานเพาะพันธุ์ปัญญาต่อไป

รูปกิจกรรมช่วงเช้า

กิจกรรมช่วงบ่าย เยี่ยมชมวัดหนองบัวและพิพิธภัณฑ์ผ้าไทยลื้อ พร้อมทั้งรับฟังบรรยายเกี่ยวกับการใช้ SEEM ที่โครงการฯ ขยายผลแก่โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญในโครงการตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้าฯ กรมเทพรัตนฯ โดยท่านพระอาจารย์คงศิลป์ ภาทราวุโธ เจ้าอาวาสวัดหนองบัว จังหวัดน่าน ซึ่งเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนพระปริยัติธรรมฯ วัดนิโครธาราม

รูปกิจกรรมช่วงบ่าย

กิจกรรมช่วงเย็น พี่เลี้ยงและครูปัญญาที่ปกรรับประทานอาหารเย็นร่วมกัน มีการสนทนาแลกเปลี่ยน ประสบการณ์การทำโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาของครู ในประเด็นที่ได้ประโยชน์และการก้าวเดินต่อไป สรุปว่าครูรับรู้ได้ถึง การเปลี่ยนแปลงของตัวเองชัดเจน เปลี่ยนจากผู้สอนกลายมาเป็นผู้เรียนรู้ไปพร้อมๆ กับนักเรียน ได้ กระบวนการสอนแบบเพาะพันธุ์ปัญญาดีตัวและนำไปถ่ายทอดให้เพื่อนครูในโรงเรียนและเครือข่ายนอกโรงเรียน ได้ และสิ่งที่จะทำต่อคือการขยายผลไปลงหลักสูตรวิชา IS กิจกรรมชุมนุม ห้องเรียนเพาะพันธุ์ปัญญา บาง โรงเรียนสร้างอาคารเรียนเพาะพันธุ์ปัญญา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยและบริบทของแต่ละโรงเรียน แต่มีสิ่งหนึ่งที่ไม่

ต้องการปัจจัยจากภายนอกเลย คือตัวครูเองยังคงนำกระบวนการแบบพาหะพันธุ์ปัญญาไปใช้อย่างต่อเนื่อง ถึงแม้ว่าโครงการนี้จะสิ้นสุดลงก็ตาม

และร่วมทำกิจกรรมจุดเทียนร้องเพลง “คิดถึงฉันบ้าง” ซึ่งเป็นเพลงอำลาโครงการพาหะพันธุ์ปัญญา

รูปกิจกรรมช่วงเย็น

วันอาทิตย์ที่ 12 พฤษภาคม 2562 ณ โรงเรียนบ้านไร่ อำเภอบัว จังหวัดน่าน

พี่เลี้ยงและครูปัญญาที่ปรกร่วมทำกิจกรรมจิตอาสาจากใจทีมงานพาหะพันธุ์ปัญญาสู่โรงเรียนขยายผลโครงการพาหะพันธุ์ปัญญาจังหวัดน่าน ในระดับชั้นประถมศึกษา จำนวน 5 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านไร่ โรงเรียนบ้านน้ำยาว โรงเรียนแสนทองวิทยา โรงเรียนมณีพุกษ์ และโรงเรียนชุมชนศิลาเพชร โดยกิจกรรมได้แบ่งการเรียนรู้ออกเป็น 2 ห้องย่อย โดยสรุปได้ดังนี้

ห้องเรียนสำหรับคุณครู “โค้ชโครงการบนฐานคุณธรรม”

ผู้เข้าร่วม ครู 25 คน กิจกรรมได้แบบออกเป็น 3 ช่วงดังนี้

1. กิจกรรมจิตตปัญญา โดยศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

ให้ครูที่เข้าร่วมเดินเป็นวงกลมมีระดับความเร็วในการเดินตั้งแต่ 1-5 จากนั้นให้แต่ละคนเอานิ้วมาแตะกันเป็นคู่ๆ หมุนเวียนกันไป มีเงื่อนไขว่าห้ามพูดคุยใช้เสียง สอบถามครูที่เข้าร่วมกิจกรรมนี้ได้ความว่า ชอบการเดินแบบช้าๆ มากกว่าการเดินเร็ว เพราะยิ่งเดินช้าจะทำให้จิตใจของเราละเอียด หายใจช้า มีความสุข มีเวลาสื่อสารสลับตากับเพื่อนตรงหน้าได้มากขึ้น

2. กิจกรรมแม่น้ำพิช โดยศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ และศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

กิจกรรมนี้ทางทีมงานได้จำลองห้องเรียนรู้เป็นแม่น้ำที่มีเรือคอยจะข้ามไปอีกฝั่ง และในการข้ามฝั่งไปให้ได้นั้นมีเงื่อนไขว่า 1.ห้ามพูดคุยกัน 2.ทุกคนที่ลงเรือจะต้องจับมือกัน 3.ห้ามตกเรือ ถ้าผิดเงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่งต้องกลับไปฝั่งเพื่อเริ่มต้นเดินทางใหม่อีกครั้ง หลังจากข้ามฝั่งเสร็จทีมงานได้ให้ครูมาระดมความคิดกันว่าเพราะเหตุใดแม่น้ำถึงเป็นพิช ให้แต่ละกลุ่มแจกแจงเหตุ ส่งผลอย่างไร และมีวิธีการแก้ปัญหาอย่างไร มาอย่างละ 1 ประเด็นมีเวลาให้ 3 นาที เขียนลงกระดาษชาร์ต และนำเสนอ สุดท้ายครูสไวซ์ให้เห็นผัง Time line ดังรูป

จากผัง Time Line จะทำให้เห็นความเชื่อมโยงของสิ่งต่างๆ ให้นักเรียนชวนคิด ชวนคุย ชวนทำ เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นใน Time line ล้วนเป็นสิ่งที่นักเรียนและครูสามารถเข้าถึงสัมผัสเรียนรู้ได้ง่าย นักเรียนจะรู้สึกได้ว่าไม่ถูกยึดเยียดความรู้ สนุกสนานกับบทเรียนนี้

3. กิจกรรมประดิษฐ์รถหลอดด้าย โดยศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

อ.โพธิ์สอนตัวแปรต้น ตัวแปรตามผ่านเทียนที่มีขนาดต่างกันอยู่ในแก้วที่มีขนาดเท่ากัน ครูณภัค ฐิติมนัส แนะนำว่าถ้าเรารู้ตัวแปร เราจะสามารถทำโครงการที่ดีที่สุดออกมาได้

จากนั้นจึงเข้าสู่กิจกรรมประดิษฐ์รถหลอดด้าย การทำกิจกรรมนี้ผู้นำกิจกรรมจะไม่บอกรายละเอียดการประดิษฐ์ และมีเงื่อนไขว่า 1.ทำให้รถวิ่งได้ไกลที่สุด 2.ครูต้องบันทึกตัวแปรที่มีผลต่อการวิ่งของรถ และบันทึกปรับตัวแปรตลอดการประดิษฐ์รถหลอดด้าย โดยรถหลอดด้ายที่วิ่งได้ไกลที่สุดไปได้ไกล 50 cm และวิ่งไปได้น้อยที่สุด 0 cm กลุ่มที่รถวิ่งได้ไกลที่สุดบอกว่า ใช้หลักการของรถยนต์ที่มีเพลาคอยยี่ดระหว่างสองล้อ มีเส้นยางคอยส่งแรงผลัก และสามารถทำให้รถวิ่งไปข้างหน้าได้ ส่วนกลุ่มที่รถวิ่งไปได้น้อยที่สุด บอกว่าขนาดไม้ที่ใช้เป็นแรงผลักสั้นเกินไป สรุปจากกิจกรรมนี้พบว่า ครูทุกกลุ่มไม่จดบันทึกผลการปรับปรุงแก้ไขการทดลอง ส่วนใหญ่ทำตามความรู้สึกทำให้ขาดทักษะการคิด และคุณครูส่วนมากจะนำกิจกรรมนี้ไปปรับใช้ต่อ แต่ขั้นแรกจะต้องพาเด็กศึกษาข้อมูลก่อน พาไปเห็นเรื่องการเคลื่อนที่ เห็นสภาพจริงแล้วเด็กจะเกิดการเรียนรู้

ห้องเรียนสำหรับนักเรียน “Active learning”

โดยศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยมหิดล ศูนย์พี่เลี้ยงมูลนิธิปัญญาฯ ชาติ และศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี นักเรียนจำนวน 70 คน

เริ่มด้วยกิจกรรมนับจำนวน เป็นกิจกรรมละลายพฤติกรรมของนักเรียน ฝึกสติ ฝึกการมีสมาธิ และการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม จากนั้นแบ่งกลุ่มทำกิจกรรมเป็น 10 กลุ่มย่อย แต่ละกลุ่มนั่งล้อมวง ทำความรู้จักกันภายในกลุ่มพร้อมตั้งชื่อกลุ่ม จากนั้นทีมพี่เลี้ยงแจกโปเกมอนให้แต่ละกลุ่มจำแนกประเภทตามความเข้าใจ

เมื่อทำเสร็จทุกกลุ่มเดินวนดูงานกลุ่มของเพื่อนๆ โดยในแต่ละกลุ่มจะมีกระดานโน้ตในมือกลุ่มละ 2 สี สีชมพูแทนความหมาย:ดูแล้วง่าย ทำตามได้ทันที สีส้มแทนความหมาย:ดูแล้วถูกใช้ใช้เลย โดยเขียนเหตุผลลงในกระดานโน้ต และแปะให้กับกลุ่มเพื่อนที่ชอบ

ได้กลุ่มที่เพื่อนแปะกระดานโน้ตสูงสุด 3 กลุ่ม ทั้ง 3 กลุ่ม มีวิธีจำแนกคล้ายๆ กันคือ จำแนกได้ดังนี้

1. กินพืช มีลักษณะคล้ายลิง ซึ่งลิงกินกล้วย เลยจัดในกลุ่มกินพืช บางตัวมีลักษณะเหมือนต้นกระบองเพชร มีดอกบนหัว
2. กินสัตว์
 - สัตว์ 4 ขา (สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม) มีลักษณะเหมือนแมว จิ้งจอก และฮิปโป
 - สัตว์ 2 ขา (สัตว์เลื้อยคลาน) มีลักษณะเหมือนงู
3. เพศ โดยเพศเมียจะมีสีที่หวานแหว่มากกว่าเพศผู้

โดยทั้งหมดแยกด้วยวิธีการสังเกต และจินตนาการของนักเรียน เป็นการฝึกการทำงานร่วมกัน ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวเป็นการฝึกทักษะการสังเกตและการทำงานเป็นทีมร่วมกันแสดงความคิดเห็น

เอกสารและสื่อประกอบทั้งหมดนี้สามารถดาวน์โหลดได้ที่

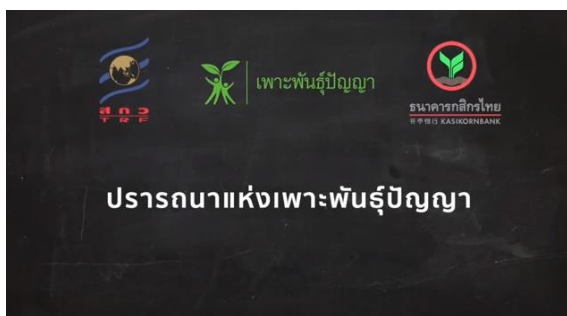
https://drive.google.com/drive/folders/1rv8LPXUHiW1_3s820YpSoaRXzwYgGIYJ

หลักการเพาะพันธุ์ปัญญา ปักจ้ยความสำเร็จ
และข้อค้นพบสำคัญ (PDF)

คลิป ฉันทเปลี่ยนแปลงอย่างกับเพาะพันธุ์ปัญญา

เพลง ปรารถนาแห่งเพาะพันธุ์ปัญญา

เพลง คิดถึงฉันบ้าง

ประชุมพี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาครั้งที่ 7/2562

วันเสาร์ที่ 3 สิงหาคม 2562

ณ ห้องเลอเบล แอร์ โรงแรมอมารี ดอนเมือง แอร์พอร์ต กรุงเทพฯ

ระเบียบวาระที่ 1 เรื่องแจ้งให้ที่ประชุมทราบ

1. การขยายผลของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา

- กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ได้มีโครงการขยายผลโรงเรียนขยายโอกาสจำนวน 280 แห่งทั่วประเทศ พัฒนาให้เป็นสถานศึกษาต้นแบบลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในมิติคุณภาพโรงเรียนและครู และนำไปสู่การพัฒนากระบวนการรับรองคุณภาพ (Accreditation System) ที่เหมาะสมสำหรับบริบทโรงเรียนขนาดกลางที่มีจำนวนนักเรียน 200 – 500 คน ต่อโรงเรียน ในพื้นที่ยากลำบากของประเทศไทย เพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพการเรียนการสอน โดยร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาจำนวน 10 แห่งที่อยู่ใกล้เคียง พัฒนาระบบการเรียนการสอนและหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น ควบคู่ไปด้วย และจาก 280 โรงเรียน กสศ. สนับสนุนให้นำนวัตกรรมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาจำนวน 60 โรงเรียน กับ 2 ศูนย์พี่เลี้ยงได้แก่ ศูนย์พี่เลี้ยง ม.พะเยา ดูแลจังหวัดน่านและพะเยา และศูนย์พี่เลี้ยง ม.สงขลานครินทร์ ดูแลจังหวัดสงขลาและสตูล และปีงบประมาณ 2563 ขยายผลอีก 560 โรงเรียน ซึ่งศูนย์พี่เลี้ยงอื่นน่าจะได้ออกสัปดาห์
- โครงการคนไทย 4.0 ของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ สนับสนุนโดย (สกว.) ขับเคลื่อนเรื่องความเข้มแข็งของคนในพื้นที่ ได้สนับสนุนศูนย์พี่เลี้ยง ม.สงขลานครินทร์ให้ดูแล 8 โรงเรียน ในจังหวัดสงขลาด้วยนวัตกรรมเพาะพันธุ์ปัญญา
- ศูนย์พี่เลี้ยงมูลนิธิปัญญาอุทผิ ได้ขยายผลไปยังโรงเรียนร่วมพัฒนา ของจังหวัดขอนแก่น และชัยภูมิ พร้อมทั้งขยายผลไปยังโรงเรียนสตรีวิทยา
- ศูนย์พี่เลี้ยง มรภ.ศรีสะเกษ ขยายไปยังโรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ
- โรงเรียนสตรีจังหวัดเพชรบูรณ์ สนใจเข้าร่วมโครงการ

ระเบียบวาระที่ 2 การจัดการเวทีงานแถลงข่าวเดือนตุลาคม 2562

จัดวันที่ 25 ตุลาคม 2562

สถานที่ โรงแรมมิราเคิล สกสว. รับผิดชอบของสถานที่

หลักการและเหตุผล

กระทรวง อว. มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เกิด transformative change ทั้งด้านศักยภาพทางปัญญาของคนไทย (human wisdom) การหาความรู้ (วิจัย) และเศรษฐกิจ (Economic wealth จากนวัตกรรม)

โอกาสของการเป็น game changer และสร้างความยั่งยืนระยะยาวคือการพัฒนาศักยภาพทางปัญญาของคนไทย โดยเฉพาะในการศึกษาที่สำคัญอยู่ที่การลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษาขั้นพื้นฐานของคนจำนวนมาก ซึ่งจะเป็นรากฐานที่ไม่ถ่วงการบรรลุ 4W (Economic Wealth, Social Well-being,

Environmental Wellness และ Human Wisdom) ดังนั้นจึงเป็นโอกาสที่อุดมศึกษา โดยเฉพาะมหาวิทยาลัย ในท้องถิ่นและที่ผลิตครูมีส่วนร่วมเป็น change agent

สกว. (สกว. เดิม) มีหน้าที่ “ศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์ภาพรวมในด้านการวิจัยและนวัตกรรมในระดับชาติและนานาชาติ เพื่อนำเสนอต่อสภานโยบายในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผน รวมทั้งงบประมาณเพื่อการวิจัยและนวัตกรรม และจัดทำนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศ เสนอต่อ กสว.”

ในอดีต สกว. ได้สนับสนุนการวิจัยด้านการศึกษาไว้จำนวนหนึ่ง จึงเห็นควรจัดประชุมลักษณะ policy forum เพื่อนำผลวิจัยมาหาคำตอบเชิงนโยบายและการปฏิบัติของ Education Transformative Change โดยมีเป้าหมายผู้เข้าร่วมประชุมประมาณ 200 คน ดังนี้

1. อธิการบดีและคณบดีคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศ (70 คน)
2. ผู้รับผิดชอบพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานของมหาวิทยาลัยแกนนำเครือข่ายอุดมศึกษา 9 แห่ง (10 คน)
3. ข้าราชการกระทรวง อว. (10 คน)
4. ข้าราชการกระทรวงศึกษาธิการที่เกี่ยวข้อง (10 คน)
5. เอกชนในเครือข่าย Thailand Education Partnership (20 คน)
6. ผู้รับผิดชอบโครงการ Partnership School และเขตนวัตกรรมการศึกษา (20 คน)
7. ผู้อำนวยการสถานศึกษา เขตการศึกษา (60 คน)
8. สื่อมวลชน (10 คน)

การออกหนังสือเชิญ

1. เชิญรมต.สุวิทย์ เมษินทรีย์ เพื่อดึงอธิการบดีมาร่วม เพื่อให้เห็นบทบาทของมหาวิทยาลัย ผู้ประสานงานติดต่อรมต. คือ อ.สีลาภรณ์ และอ.สุธีระติดต่อผ่านคุณสุวรรณี เลขารมต.
2. หนังสือเชิญพร้อมให้ตั้งคำถามเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อจัดกลุ่มห้องย่อย โดยในหนังสือเชิญมีแนวคำถาม (set theme) ดังนี้
 1. การสร้างและบทบาทของ change agent ต่อการพัฒนาการศึกษาในรูปแบบภาควิชาร่วมปฏิบัติทำได้อย่างไร?
 2. บทบาทมหาวิทยาลัยในการปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานทำอะไรได้บ้าง ทำแล้วได้อะไร?
 3. เราจะหาทางออกการสอน competency-based curriculum ของการปฏิรูปการศึกษา (ตามทิศทางของ กอปร.) ได้อย่างไร?
 4. Critical success factors เพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงของการจัดการการเรียนรู้มีอะไรบ้าง?
 5. อื่น ๆ (ตามที่ผู้สนใจแสดงความต้องการในหนังสือตอบรับการร่วมประชุม)

หนังสือเชิญต้องตอบกลับมายังสกว. ภายในเดือนสิ้นเดือนกันยายนโดยกรอก online (ต้องเสร็จภายในวันที่ 1 ตุลาคม 2562) เพื่อให้สกว. เอาคำถามมาช่วยกันตอบของห้อง และใช้ประโยชน์จากคำถามในการประชาสัมพันธ์ด้วย

โปรแกรม

การประชุม “การสร้าง change agent เพื่อเปลี่ยนแปลงการศึกษาไทย: Education Endgame”

ช่วงเช้า “Unlearn and Relearn for Thai Education: System Management?” คนทำงานคือ ทีมTEP

08.30 – 09.00 น.	ลงทะเบียน
09.00 – 09.15 น.	เปิด VTR (DPaq เป็นคนทำ)
09.15 – 09.30 น.	กล่าวเปิด และวัตถุประสงค์
09.30 – 10.00 น.	ประธาน รมต.สุวิทย์ เมษินทรีย์ มอบทิศทางให้อุดมศึกษา ในหัวข้อ “บทบาทมหาวิทยาลัยต่อการเป็น change agent เพื่อสร้างนวัตกรรมการศึกษาไทย”
10.00 – 11.30 น.	ร่วมแสวงหาคำตอบ 4 คำตอบสำคัญของการศึกษา (อธิบาย 4 คำถามแนะนำห้อง)
11.30 – 11.40 น.	ร่วมสรุปแต่ละห้อง
11.41 – 12.00 น.	แนะนำความสำเร็จของโรงเรียนต้นแบบ พร้อมมอบโล่ให้แก่โรงเรียน
12.00 – 13.00 น.	ร่วมรับประทานอาหารกลางวัน

ช่วงบ่าย “Education endgame: Technical management?” (2 ห้อง)

13.00 – 15.00 น.	ทักษะการสอน competency-based curriculum? แบ่งเป็น 2 ห้อง ที่แสดงให้เห็นว่า RBL ได้ blend การสร้าง 10 competency เข้าด้วยกัน และที่สำคัญต้องอธิบายทักษะการสอน (ห้องที่ 1 พะเยา สงขลา มหิดล อุบล) (ห้องที่ 2 สุราษฎร์ธานี ลำปาง ศรีสะเกษ มุลนิธิ)
------------------	---

งบประมาณการจัดงาน

1. งบค่าของโครงการฯ เหลือ 50000.- ใช้งบประมาณใหม่งานสื่อสารสาธารณะ
2. ใช้งบใหม่ของ สกสว. ส่วนงานสื่อสารสาธารณะ มาสนับสนุนร่วมด้วย
3. พี่เลี้ยงเชิงคงของศูนย์เพื่อสมทบสนับสนุนการเดินทางและที่พักของพี่เลี้ยง ผอ. รองผอ. กรณีเหลือไม่พอให้ทำเรื่องขอ สกสว. ก่อนวันที่ 15 สิงหาคม 2562

ตารางสรุปการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายค่าที่พักและค่าเดินทาง

รายการ	ผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่าย		
	สกว.	ศูนย์พี่เลี้ยง	อื่นๆ
ค่าอาหารและค่าประชุม (200 คน)			
พี่เลี้ยง 3 ผอ.รองผอ. 4			
อธิการบดีทั้ง 8 ศูนย์			
มรภ. อธิการ คณะบดีคณาจารย์			

ภาระงานของงานแถลงข่าว วันที่ 25 ตุลาคม 2562

รายการ	ผู้รับผิดชอบ		
	สกว.	หน่วยฯ	พี่เลี้ยง
จองโรงแรมมิราเคิล			
VTR งาน DPAQ ทำ			
หนังสือเชิญ			
ออกคำถาม online ในแบบตอบรับ			
อ.สุธีระ เขียนคำอธิบายเพื่อประกอบตัวโปรแกรมว่าคืออะไร			

ระเบียบวาระที่ 3 หนังสือศูนย์พี่เลี้ยง

3.1 หนังสือศูนย์พี่เลี้ยง 8 ศูนย์

หนังสือชุดนี้ สกว. จัดพิมพ์ ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งที่ศูนย์ใช้ปิดสัญญาณ ขอต้อนรับภายในวันที่ 31 สิงหาคม 2562

- สงขลา ได้ข้อมูลยังไม่สมบูรณ์ กำลังรวบรวมข้อมูล
- มหาดล กำลังรวบรวมข้อมูล
- มูลนิธิ เรื่องกระบวนการ เนื่องจากได้ลงพื้นที่หลากหลายเลยอยากทำที่ตัวกระบวนการ ซึ่งอยู่ระหว่างการรวบรวมข้อมูลในการลงพื้นที่
- สุราษฎร์ การจัดการการเรียนรู้ฉบับสมบูรณ์ กำลังรวบรวมข้อมูล
- อุบลฯ กำลังรวบรวมข้อมูล

3.2 คู่มือครูแกนนำ (จะนำไปรวมเล่มกับหนังสือที่ อ. ไพโรจน์ลงพื้นที่ถอดบทเรียน)

- หนังสือที่ให้ครูเขียนมาจะอยู่ในตอนที่ 2 ของหนังสือ อ. ไพโรจน์ ลงพื้นที่ถอดบทเรียน

- ในส่วนของอ.ไพโรจน์ นั้นพบว่าบางศูนย์เขียนนวัตกรรมซ้อนอยู่ พยายามเขียนให้แตกต่างไม่ซ้อนกัน

3.3 บันทึกความรู้สึกที่เลี้ยง (หน่วยฯ นำมาสรุปเป็นรายงานส่งสกว.)

- ข้อเขียนของพี่เลี้ยงเกี่ยวกับความรู้สึกที่ได้ทำงานนี้ อ.สุธีระจะเอามาสรุปเป็นรายงานส่ง สกว. นั้น ขณะนี้ได้จาก ลำปาง (5 คน) มุลนิธิ (1 คน) ศรีสะเกษ (2 คน) สุราษฎร์ (2 คน) ศูนย์ที่เหลืออยู่ระหว่างรวบรวมข้อมูล

- อ.สุธีระ จะเขียนสังเคราะห์ทั้งหมดจากหนังสือ 4 เล่ม ดังนี้

1. รอยจารึกบนเส้นทางครูปัญญาที่ปกร 24 คน
2. กล้าพันธุ์ผู้ก้าวพ้น 10 คน
3. ครูควรควรระ 16 คน
4. นวัตกรรมครู พพปญ. (เล่ม อ. ไพโรจน์)

ระเบียบวาระที่ 4 ทาร์ือประชุมบอร์ตวันที่ 28 สิงหาคม 2562

4.1 ศูนย์พี่เลี้ยงนำเสนอเรื่องเด่นของศูนย์ 2-3 เรื่องต่อศูนย์ เพื่อนำเสนอบอร์ตต่อไป

มhitล

1. การสร้างความยั่งยืนโดยจับมือกับมูลนิธิปัญญาวุฒิ โครงการพัฒนาศิษย์ ให้ครูเป็นผู้ถ่ายทอดกระบวนการเรียนการสอน ผลครูทำงานเป็นเครือข่าย และจะทำต่อทุกปี
2. โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ ผลงานนักเรียนเป็นนวัตกรรมช่วยงานชุมชน (เครื่องปอกลูกดินเปิด)
3. ศิษย์เก่าสะท้อนสิ่งที่ได้จากโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ช่วยในการเรียนวิชา

มูลนิธิปัญญาวุฒิ

1. โรงเรียนกรับใหญ่ การขยายผลทั้งโรงเรียน โดย 70:30 70 การสอนตามปกติ 30 ทำโครงการฐานอาชีพ เป็นการปรับโครงสร้างการจัดการที่เปลี่ยนหลักสูตรและกระบวนการของครู เปลี่ยนการประเมินใหม่
2. โรงเรียนนาริวิทยา เอาไปขับเคลื่อนเชิงระบบ
3. นักเรียนโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา เป็นนักเรียนรางวัลพระราชทานจากการ นำเสนอกระบวนการคิด

ลำปาง

1. การประเมินของ ABE ขึ้นชมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ของโรงเรียนเสริมงามที่สร้างความเข้มแข็งให้สมัชชาการศึกษาเสริมงาม มีโอกาสขยายกับสมัชชาจังหวัดลำปาง
2. โรงเรียนบุญวาทย์ ขยายผล SEEM ให้โรงเรียนจักรคำและวังเหนือ เป็นการยกระดับการทำงานของครู

3. โรงเรียนแม่พริก เอาการเปลี่ยนแปลงของเด็กได้โครงการสำนึกรักเมืองไทยของกระทรวงกลาโหม

ศรีสะเกษ

1. ปี 62 โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา เป็นนวัตกรรมของเขตนวัตกรรม 3 โรง และอบจ. 7 โรง โรงเรียนอบจ. ที่เหลืออยู่ในแผน อบจ. งบปี 63 อีก 5 โรง (อบจ. สนับสนุน รร. ตนเองในเขตนวัตกรรม)
2. SCBF สนับสนุนครุศาสตร์พัฒนาหลักสูตรการผลิตครู

สุราษฎร์ธานี

1. รร.กาญจนา ขยายผลทุกชั้นปีทุกห้องของมัธยมเครือข่าย รร. กาญจนา สนใจเอาโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ไปใช้ มีรร. ขอเข้าใหม่ 2 โรงโดยใช้ทุนเอง
2. รร.ท่าฉาง ได้รับเงินสนับสนุนจาก Thai Bev 70,000 บาท
3. ศูนย์ได้รับเงินสนับสนุนจากอบจ. 600,000 บาท

พะเยา

1. เกิดโครงสร้างในมหาวิทยาลัย อยู่ในสถาบันและนวัตกรรม มีไคว้ดำโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา เข้าม.พะเยา และชมรมนักศึกษาพปญ.ในม.พะเยา เพื่อกลับไปช่วยโรงเรียน
2. เกิด whole school ที่แม่ใจและแม่จัน
3. โรงเรียนแม่จัน ตัวอย่างสพม.36

อุบลราชธานี

1. ม.อุบลราชธานีให้ไคว้ดำเด็กโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา
2. ครูสร้างผลงานชิ้นเวที
3. คณะวิทยาศาสตร์ทำ MoU กับโรงเรียนชนอาจารย์เป็น coach

สงขลา

1. การสร้างห้องเรียนเพาะพันธุ์ปัญญา โดยฝึกครูเป็นกระบวนการสอนครูด้วยกันเองของสพม.
2. มีกองทุนยุววิจัยของโรงเรียน (สำเร็จแล้ว 2 แห่ง)
3. พัฒนาการสอน IS แบบคละชั้น เหมาะกับรร.ขนาดเล็ก
4. พัฒนาการสอนทางไกลกับรร.น้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ทำให้เปลี่ยนการสอน IS ทั้งโรงเรียน ครูทำงานอาชีพสามารถสอนได้
5. เอาโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ไปอยู่ในงานศูนย์บริการวิชาการ พัฒนาโรงเรียนปอเนาะใน 3 จังหวัด

โดยอ.สุธีระจะเลือกหัวข้อแล้วให้พี่เลี้ยงเขียนอธิบายมาประมาณ 1-2 หน้า ส่งหน่วยภายใน 20 สิงหาคม 2562

ระเบียบวาระที่ 5 นัดประชุมพี่เลี้ยงครั้งที่ 8

ประชุมวันที่ 26 - 28 ตุลาคม 2562

ระเบียบวาระที่ 6 อื่นๆ

หลักสูตรคูปองครูชะลอตัวอยู่ระหว่างรอการอนุมัติหลักสูตร

รูปบรรยากาศการประชุม

ตารางสรุปภาระงาน

ที่	รายการ	ผู้รับผิดชอบ	ส่งให้	กำหนดส่ง
1	พี่เลี้ยงเช็คงบประมาณของศูนย์หลังหักค่าใช้จ่ายของศูนย์แล้ว เพื่อ สมทบสนับสนุนการเดินทางและที่พักของพี่เลี้ยง ผอ. รอง ผอ. กรณีไม่พอให้ทำเรื่องขอสกว.ก่อนวันที่ 15 สิงหาคม 2562	8 ศูนย์	สกว.	15 ส.ค. 62
2	พี่เลี้ยงส่งรายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมพี่เลี้ยงครั้งที่ 8 วันที่ 26- 28 ตุลาคม 2562	8 ศูนย์	หน่วย	15 ส.ค. 62
3	เรื่องเด่นของศูนย์ 2 เรื่อง	8 ศูนย์	หน่วย	20 ส.ค. 62
4	พี่เลี้ยงส่งต้นฉบับหนังสือคู่มือของศูนย์	8 ศูนย์	สกว.	30 ส.ค. 62
5	พี่เลี้ยงส่งต้นฉบับ คู่มือครูแกนนำ และบันทึกของพี่เลี้ยง	8 ศูนย์	หน่วย	30 ส.ค. 62
6	หนังสือเชิญผู้ร่วมงาน 25 ต.ค. เพื่อจัดกลุ่มคำถาม	สกว.		30 ก.ย. 62

รายงานการอบรมเชิงปฏิบัติการ

"การ coach กระบวนการคิดเหตุ-ผล และ

การ coach กระบวนการคิดไปสู่ STEM และ SEEEM"

รายละเอียดการอบรมเชิงปฏิบัติการ

วันที่	ศูนย์พี่เลี้ยง	จำนวนผู้เข้าร่วม (ท่าน)				
		หน่วยฯ	พี่เลี้ยง	ครู(ร.ต้นแบบ)	ครู (พพปญ.)	รวม
10-11 สิงหาคม 2562	มรภ.ศรีสะเกษ	2	5	6	15	55
	ม.อุบลราชธานี		7	20		
17-18 สิงหาคม 2562	มรภ.สุราษฎร์ธานี	2	1	6	22	37
	ม.สงขลานครินทร์		2	4		
24-25 สิงหาคม 2562	มรภ.ลำปาง	2	4	15	4	32
	ม.พะเยา		3	4		
31 สิงหาคม - 1 กันยายน 2562	ม.มหิดล	2	5	4	4	59
	มูลนิธิปัญญาจุฑา		3	4	37	
รวมผู้เข้าร่วมประชุมทั้งหมดไม่รวมหน่วยฯ						175

จากกิจกรรมพบว่า

ครูเข้าใจการ coach ด้วยกระบวนการ active learning ให้นักเรียนให้เห็นผังของความเป็นเหตุเป็นผลจากเรื่องราวหรือบทเรียน เพื่อรู้จักตัวแปรและรายละเอียดของสาระวิชาที่อธิบายผลของการทำโครงงานฐานวิจัย

ตารางสะท้อนความรู้สึของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ศูนย์	ได้เรียนรู้อะไรที่สำคัญ (Head) (K)	เอาอะไรไปใช้อย่างไร (Hand) (S)	รู้สึกอย่างไร (Heart) (A)
ภาคอีสาน (มรภ.ศรีสะเกษและม.อุบลฯ)	- ตรรกะทางคณิตศาสตร์ - วงจรเส้นทึบเส้นประที่สัมพันธ์กับชีวิต - เข้าใจ STEM มากขึ้น - การเชื่อมโยงผังเหตุผลตรงกลางที่เป็นเหตุไปหาผล - ได้หลักการจัดการการเรียนรู้ การสอน RBL STEM และ	- มุมมองที่กว้างขึ้นสามารถนำสิ่งที่อยู่รอบตัวเชื่อมความสัมพันธ์ผังเหตุผลไปสอนนักเรียนได้ - ใช้รูปภาพเหตุ-ผล เป็นสมการให้นักเรียนหาคำตอบเป็นการกระตุ้น	- สนุก ต่างจากการอบรมทั่วไป - มีกิจกรรมให้ได้ลงมือทำจริงๆ - ถึงแม้ว่าโครงการจะจบแล้ว ก็ยังนำความรู้กระบวนการเรียนการสอนแบบเพาะพันธุ์ปัญญาไปใช้

ศูนย์	ได้เรียนรู้อะไรที่สำคัญ (Head) (K)	เอาอะไรไปใช้อย่างไร (Hand) (S)	รู้สึกอย่างไร (Heart) (A)
	SEEEM	ผู้เรียน - นำ STEM ไปปรับใช้กับวิชาที่สอน	อย่างต่อเนื่อง - ขอบคุณที่ทีมงานเพาะพันธุ์ปัญญา ที่สนับสนุนให้นักเรียนมีหลักความเป็นเห็นเป็นผลมากขึ้น
ภาคใต้ (ม.สงขลา นครินทร์และ มรภ.สุราษฎร์ฯ)	- การตั้งสมมุติฐาน กับ RBL โดยใช้ผังเหตุผล - เอาเรื่องใกล้ตัวมาปรับใช้ในการเรียนการสอน - ได้หลักคิดที่เป็นเหตุ-ผลมากขึ้น - สามารถบูรณาการสาระจากเหตุผลระหว่างทางได้ - เข้าใจและอธิบายผังเหตุผลที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น	- นำกระบวนการคิดเหตุผล ไปบูรณาการปรับใช้ในรายวิชาที่สอน - นำเครื่องมือที่อธิบายผังเหตุผล ไปใช้สอนนักเรียน - จะฝึกให้นักเรียนรู้จักการสังเกตมากขึ้น จากสถานการณ์ที่อยู่รอบตัว เราสามารถประยุกต์การสอนได้	- ชอบกิจกรรม ได้ลงมือทำจริงๆ ได้ฝึกคิด - ไม่เบื่อ มีกิจกรรมกระตุ้นสมองตลอดเวลา - มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แสดงความคิดเห็นของคนในกลุ่ม และ เกิดการวิพากษ์อย่างสร้างสรรค์ - สนุกกับโจทย์ที่ได้ทำ มีความท้าทายให้ได้ลองคิดจริง
ภาคเหนือ (มรภ.ลำปาง และ ม.พะเยา)	- การสร้างเหตุเพื่อหาตัวแปร ตอบข้อสงสัย - วิธีการและขั้นตอนการพัฒนาทักษะการคิดเหตุผล - วิธีการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียนให้มีความน่าสนใจและนักเรียนสามารถเรียนรู้ได้มากขึ้น - แต่ละวิชาสามารถบูรณาการกับ STEM ได้ - การมองสิ่งรอบๆ ตัวในมุมวิทยาศาสตร์ เช่น การต้มไข่ - 10 ขั้นตอนการเชื่อมโยงเหตุผล ที่ชัดเจน - กระบวนการระหว่างเหตุผลมุ่งสู่การทำโครงงานฐานวิจัย - การกำหนดสถานการณ์หรือ	- การทำงานบนฐานความรู้เดิม - วิธีการคิดในรูปแบบแตกแขนงให้เห็นเป็นประเด็น ๆ ที่ละเอียดมากยิ่งขึ้น - การใช้ flow chart ในการเขียนขั้นตอนการทำงาน - การใช้เหตุ-ผลแนะนำนักเรียนในการทำงาน - เรียนรู้กระบวนการคิด RBL ในระบบการคิด “ผลเกิดจากเหตุ” - ฝึกหาเส้นประและหาระยะปักดำ ฝึกความเป็นเหตุ-ผล - นำทักษะการปฏิบัติและการทดลองบนโต๊ะและ PPT ไปปรับใช้ในการเรียนการสอนได้	- เป็นวิธีการเรียนรู้ที่มีความแปลกใหม่ - เป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลาในการทำความเข้าใจนาน - รู้สึกว่าการคิด เมื่อเราคิดอย่างเป็นระบบทำให้เกิดผลสำเร็จในการจัดการเรียนการสอน - ไม่น่าเบื่อและเข้าใจง่ายขึ้น สนุกสนานไม่่วงนอนเลยคะ - รู้สึกกระตือรือร้นในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ - ประทับใจแต่บางครั้งเรียนรู้ไม่ทัน แต่ดีใจที่ได้รับวิธีการสอนใหม่ - มั่นใจมากขึ้น ในการนำกระบวนการแบบฝึกการคิดเชื่อมโยงเหตุผล ไปใช้ในการเรียนการสอน - เนื้อหามีความน่าสนใจ

ศูนย์	ได้เรียนรู้อะไรที่สำคัญ (Head) (K)	เอาอะไรไปใช้อย่างไร (Hand) (S)	รู้สึกอย่างไร (Heart) (A)
	ภารกิจให้นักเรียนได้ฝึกคิดหรือฝึกวางแผนการทำงาน - กระบวนการคิด วิธีฝึกการคิด การมองรอบด้านและการคิดอย่างเชื่อมโยง อย่างสร้างสรรค์ - ได้เรียนรู้กระบวนการออกแบบ RBL	- การเชื่อมความสัมพันธ์ - ตั้งสมมติฐานให้สอดคล้องกับปัญหา - การฝึกสร้างเครื่องมือการวัดและประเมินผลจากสิ่งที่มีอยู่รอบตัว - 10 ขั้นตอนในการพัฒนาเหตุและผล นำไปบูรณาการในห้องเรียนแบบเหตุ-ผล	สามารถนำไปใช้ได้จริงและสนุกกับการอบรม - ยากมากจะไม่เข้าใจเนื้อเรื่องก่อนที่จะมาอบรมมันมองไม่แตกในกลุ่มสาระอื่นๆ ที่ไม่ใช่วิทยาศาสตร์ - ปวดหัว มึนและง่วงจะแต่จะพยายามเรียนรู้และนำไปใช้
ภาคกลาง (ม.มหิดล และมูลนิธิปัญญารุขนิ)	- การทำนวัตกรรมที่เป็น STEM - การแปลผลกราฟที่ได้จากการตั้งสมมติฐาน - การพัฒนาทักษะการคิด - การเขียนผังเหตุผล แม้จะเป็นเรื่องที่เรียนมาแล้ว แต่ทุกครั้งที่ได้เรียน/ได้อบรมมันคือเรื่องใหม่และเป็นการเติมทุกครั้ง - การออกแบบการทำโครงการ - การคิดหาความเป็นเหตุเป็นผล นำเหตุและผลมาเชื่อมโยงให้เป็นเรื่องราวและได้เกิดเป็นความรู้ใหม่ - การสรุปองค์ความรู้จากการเขียนผังเหตุผลที่สามารถเชื่อมโยงกันได้อย่างไร - การบูรณาการของแต่ละสาระจากการสร้างผังเหตุผล - ได้รับความรู้และกระบวนการคิดและการแก้ปัญหาแบบเป็นขั้นตอนและวิธีการใหม่ๆ - การทำให้เกิด Science Sense ในชีวิตประจำวัน - การคิดที่บูรณาการที่	- นำแนวคิดเรื่องของการสืบผลจากเหตุและการสืบเหตุจากผล ผ่านกระบวนการ RBL ไปใช้ใน การ ออก แบบ บกิจกรรม - กระบวนการใช้เหตุ-ผลในการสอนนักเรียนคิดโครงการ RBL ที่สอนในเชิงการวาดกราฟ เชิงเหตุผล เพิ่ม-ลด ตัวแปร - การออกแบบการทดลองที่กระตุ้นให้นักเรียนเป็นผู้ลงมือทำและคิดเอง - การตั้งคำถามเพื่อให้คิด - วิธีการคิดแบบเป็นระบบ การใช้ทักษะตัวแปรต้น-ตามความสัมพันธ์โดยการเขียนกราฟ รูปแบบการทำโครงการที่ถูกต้อง - การออกแบบกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้คิด	- กระตุ้นการคิดเป็นเหตุเป็นผล - ตื่นเต้นและท้าทายความคิด - การคิดที่เป็นวิทยาศาสตร์ - การพัฒนาคุณธรรมควบคู่การสอนความรู้ - ได้เติม ได้ฝึก ได้ทบทวนและได้รับการกระตุ้น - สนุก ไม่น่าเบื่อ ได้สนุกกับกิจกรรมการทดลอง และได้ความรู้ใหม่เพิ่มขึ้นสำหรับไปพัฒนานักเรียนต่อไป - ต้องตั้งใจเรียนรู้ในแต่ละขั้นตอน เพราะถ้าหากกละสายตานั้น หมายถึงการพลาดในขั้นตอนที่สำคัญ - ชอบมาก ได้แนวคิดใหม่ๆ เยอะเลย - ได้รับอะไรใหม่ๆ มากขึ้น - ดีใจที่ได้มาร่วมเรียนรู้ในครั้งนี้นะ - ชัดเจนมากขึ้น - เหมือนได้ทบทวนเรื่องเดิมเพิ่มเติมเทคนิคใหม่ - ตื่นตัวตลอดเวลาเพราะกิจกรรมฝึกให้คิดตลอด - ทุกอย่างไม่มีอะไรตายตัว

ศูนย์	ได้เรียนรู้อะไรที่สำคัญ (Head) (K)	เอาอะไรไปใช้อย่างไร (Hand) (S)	รู้สึกอย่างไร (Heart) (A)
	หลากหลายมากขึ้น เน้นที่ตัวนักเรียนมากขึ้น และสามารถเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันหรือสิ่งรอบตัวได้		ต้องรู้จักพลิกแพลงตามสถานการณ์ ไม่ควรตีกรอบ

ภาพกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการ

รายงานการประชุมที่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาครั้งที่ 8/2562

วันเสาร์ที่ 26 ตุลาคม 2562

ณ ห้องประชุมปากน้ำรีสอร์ท อำเภอละงู จังหวัดสตูล

ตามที่สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ได้จัดโครงการประชุมผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อหาคำตอบเชิงนโยบายและการปฏิบัติการ “สร้างการเปลี่ยนแปลงการศึกษา (Education Transformative Change) เพื่อการพัฒนาคนสำหรับอนาคต” วันศุกร์ที่ 25 ตุลาคม 2562 เวลา 9.00 – 16.00 น. ณ ห้องจูปีเตอร์ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพฯ เพื่อประโยชน์ในการขยายผล และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายอื่นๆ เช่น เครือข่ายการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนพระราชรัฐ โรงเรียนร่วมพัฒนา เพื่อนำผลการวิจัยมาเป็นจุดตั้งต้นหาคำตอบเชิงนโยบายและการปฏิบัติการเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงการศึกษา (Education Transformative Change) และเผยแพร่บทบาทของมหาวิทยาลัยในฐานะพี่เลี้ยงร่วมสร้างการเปลี่ยนแปลงการศึกษาไทย โดยทำงานร่วมกับโรงเรียนและภาคส่วนต่าง ๆ นั้น จึงจัดประชุมที่เลี้ยงที่ห้องประชุมปากน้ำรีสอร์ท อำเภอละงู จังหวัดสตูลเพื่อถอดบทเรียนจากงาน Education Transformative Change

ศูนย์พี่เลี้ยงพบว่า

- เครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ เกิดการยอมรับและสนใจที่จะเรียนรู้กระบวนการของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเพิ่มเติมเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ภายในมหาวิทยาลัยของตนเอง
- ผู้บริหารของมหาวิทยาลัย สนใจกระบวนการที่ทำให้เกิดความสำเร็จโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ซึ่งปัจจัยความสำเร็จของโครงการฯ ทุกฝ่ายต้องช่วยเหลือเกื้อกูลสนับสนุนกัน ไม่ว่าจะเป็น ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุม เขตพื้นที่ และสนใจจิตตปัญญาที่ทำให้เด็กเปลี่ยนแปลงได้จริง
- โครงการฯ ยังมีจุดอ่อนเรื่องการสื่อสารให้คนภายนอกเข้าใจ
- ครูแกนนำโครงการฯ เกินครั้งที่ผ่านการฝึกกระบวนการปัญญาด้านใจ น่าจะเป็นอีกเรื่องที่คนภายนอกเข้าใจและเข้าถึงได้ยาก
- กิจกรรมช่วงบ่าย ร่วมเรียนรู้ภาคปฏิบัติของคำถาม “เราจะหาทางออกการสอน Competency-Based Curriculum ของการปฏิรูปการศึกษา (ตามทิศทางของคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา (กอปป.) ได้อย่างไร?” พบว่า
 - มีหลากหลายเครือข่ายร่วมกันแชร์ประสบการณ์มากมายเสียเวลาค่อนข้างน้อย ถ้ามีโอกาสน่าจะจัดเวทีแลกเปลี่ยนให้มีกลุ่มภาคีเข้าร่วมและแชร์จากประสบการณ์จริง ไม่ใช่สิ่งที่คิดเอา และให้กลุ่มเป็นภาคีเป็นผู้พัฒนาต่อยอดได้
 - มองได้เป็น 2 ภาพ คือ ภาพของความสำเร็จและภาพของการตื่นรู้ให้คนภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมเรียนรู้
 - เห็นความอึดใจของครูเพาะพันธุ์ปัญญา ที่จะกลับไปทำที่บ้าน ทบทวน ตกแต่งงานของตัวเอง
 - ภาคีการศึกษารู้สึกแปลกใจกับการเปลี่ยนแปลงของครูที่ร่วมตอบคำถามว่ามีความลึกซึ้งและกล้า
 - คณะครุศาสตร์สนใจการนำกระบวนการไปใช้ แต่ยังมองปัจจัยและการจัดการปัจจัยความสำเร็จไม่ครบ

ภาพบรรยากาศการประชุม

ภาคผนวก ข
ข่าวโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา
ปีที่ 1
20 พฤศจิกายน 2560 ถึง 19 พฤศจิกายน 2561

ภาคผนวก ข ข่าวน

เดลินิวส์
Daily News (Mon-Fri)
Circulation: 810,000
Ad Rate: 7,700

Section: First Section/กม.-ภูมิภาค-ปกครองท้องถิ่น
วันที่: จันทร์ 20 พฤศจิกายน 2560
ปีที่: _____ ฉบับที่: 24875
Col: 31.89 Ad Value: 70,158 PValue (x3): 210,474 Ctp: Full Color

พวงมาลัย: พวงมาลัยสำหรับงานพิธีการศพและงานศพ
พวงมาลัย: พวงมาลัยสำหรับงานพิธีการศพและงานศพ

**ม.อุบลฯ ฐานต่อทุนโครงการเพาะพันธุ์ปญญา
แลกเปลี่ยนประสบการณ์เป็นพี่เลี้ยง9โรงเรียน**

[illegible]

รหัสข่าว: C-171120035145 (19 พ.ย. 60/07:38) หน้า: 1/1

ม.อุปถัมภ์ สานต่อทุนโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาแลกเปลี่ยนประสบการณ์เป็นพี่เลี้ยง 9 โรงเรียน (ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ฉบับวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2560)

ประเภทบัตร
ธุรกิจ

Section: ดีไซน์/การศึกษา
วันที่: จันทร์ 18 - พุธ 20 ธันวาคม 2560
ปีที่: 40 ฉบับที่: 5002 หน้า: 30(ซ้าย)
Purchaser Total: 52.30 Ad Value: 70.005 PRValue (x3): 211,815
Clip: Full Color
Est Date: 1. Nov

เฉพาะพันธุ์ปัญญา

พัฒนาพิธีเรียนสู่งานวิจัย

[illegible]

นอกจากนี้แล้ว การนำเอาเทคโนโลยีการสื่อสารมาช่วยในการจัดการข้อมูลขององค์กรให้มีความรวดเร็วและแม่นยำมากขึ้นนั้น จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานขององค์กรได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเอาเทคโนโลยีการสื่อสารมาใช้ในการจัดการข้อมูลขององค์กรนั้น จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานขององค์กรได้เป็นอย่างดี

[illegible]

รหัสข่าว: C-171218023057 (16 ธ.ค. 60/07:31) หน้า: 1/1

เพาะพันธุ์ปัญญา พัฒนาผู้เรียนสู่งานวิจัย (ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ ฉบับวันที่ 18-20 ธันวาคม พ.ศ. 2560)

ข่าวสด	Section: บันเทิงการศึกษา/ข่าว วันที่: 4 เมษายน 2561 ปีที่: 32 ฉบับที่: 9989 Col Inch: 27.03 Ad Value: 32,436 คอลัมน์: แวดวงราชภัฏ	หน้า: 19 (ห้าหน้า) PRValue (x3): 97,308 Clip: Black/White
---------------	---	---

แวดวงราชภัฏ

■ **มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์** วิทยาเขตบุรีรัมย์ ได้จัดงาน "วันวิชาการ" ประจำปี 2561 เมื่อวันที่ 3-4 เมษายน 2561 ณ อาคารอเนกประสงค์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์บุรีรัมย์ โดยมี รศ.ดร.สุวิทย์ วิบุลย์ปาลวัฒน์ อธิการบดี เป็นประธานในพิธีเปิดงาน และ รศ.ดร.สุวิทย์ วิบุลย์ปาลวัฒน์ อธิการบดี เป็นประธานในพิธีปิดงาน

■ **มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์** วิทยาเขตบุรีรัมย์ ได้จัดงาน "วันวิชาการ" ประจำปี 2561 เมื่อวันที่ 3-4 เมษายน 2561 ณ อาคารอเนกประสงค์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์บุรีรัมย์ โดยมี รศ.ดร.สุวิทย์ วิบุลย์ปาลวัฒน์ อธิการบดี เป็นประธานในพิธีเปิดงาน และ รศ.ดร.สุวิทย์ วิบุลย์ปาลวัฒน์ อธิการบดี เป็นประธานในพิธีปิดงาน

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์บุรีรัมย์ ได้จัดงาน "วันวิชาการ" ประจำปี 2561 เมื่อวันที่ 3-4 เมษายน 2561 ณ อาคารอเนกประสงค์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์บุรีรัมย์ โดยมี รศ.ดร.สุวิทย์ วิบุลย์ปาลวัฒน์ อธิการบดี เป็นประธานในพิธีเปิดงาน และ รศ.ดร.สุวิทย์ วิบุลย์ปาลวัฒน์ อธิการบดี เป็นประธานในพิธีปิดงาน

■ **มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์** วิทยาเขตบุรีรัมย์ ได้จัดงาน "วันวิชาการ" ประจำปี 2561 เมื่อวันที่ 3-4 เมษายน 2561 ณ อาคารอเนกประสงค์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์บุรีรัมย์ โดยมี รศ.ดร.สุวิทย์ วิบุลย์ปาลวัฒน์ อธิการบดี เป็นประธานในพิธีเปิดงาน และ รศ.ดร.สุวิทย์ วิบุลย์ปาลวัฒน์ อธิการบดี เป็นประธานในพิธีปิดงาน

รหัสข่าว: C-180404012057 (4 M.B. 61/02/26)	หน้า: 1/1
IQNewsAlert	© 2018 IQNewsAlert. All rights reserved. 17 ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงจตุจักร กรุงเทพฯ 10330 Tel: 02-261-1000, 02-261-4771 Fax: 02-261-1001, 02-261-4771 info@iqnewsalert.com

คอลัมน์แวดวงราชภัฏ (ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ข่าวสด ฉบับวันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2561)

กรุงเทพธุรกิจ	Section: ข่าวกีฬา/การศึกษา วันที่: 4 เมษายน 2561 ปีที่: 32 ฉบับที่: 10983 Col Inch: 204.67 Ad Value: 491,208 หัวข้อข่าว: พอลิเมอร์ ชีวสังเคราะห์	หน้า: 1 (สี่หน้า) PRValue (x3): 1,473,624 Clip: Full Color
----------------------	--	--

ห้องเรียน ชีวสังเคราะห์

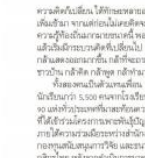
จุดประกาย > 1

ห้องเรียน ชีวสังเคราะห์?

ป๋อง-วิรัชานา มณีธรรม การศึกษา เพื่อบ่มเพาะ เด็กไทยสู่ ศตวรรษที่ 21

■ อธิบาย อธิบาย อธิบาย

กรุงเทพธุรกิจ	Section: ข่าวกีฬา/การศึกษา วันที่: 4 เมษายน 2561 ปีที่: 32 ฉบับที่: 10983 Col Inch: 204.67 Ad Value: 491,208 หัวข้อข่าว: พอลิเมอร์ ชีวสังเคราะห์	หน้า: 1 (สี่หน้า) PRValue (x3): 1,473,624 Clip: Full Color
----------------------	--	--

ห้องเรียน ชีวสังเคราะห์

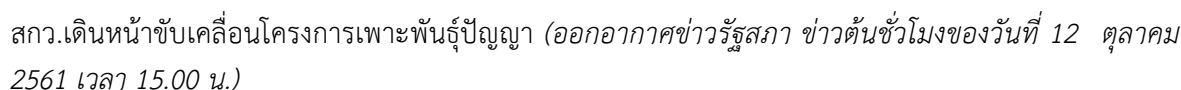
จุดประกาย > 1

ห้องเรียน ชีวสังเคราะห์?

ป๋อง-วิรัชานา มณีธรรม การศึกษา เพื่อบ่มเพาะ เด็กไทยสู่ ศตวรรษที่ 21

■ อธิบาย อธิบาย อธิบาย

Section: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วันที่: พฤศจิกายน 18 ตุลาคม 2561
ชื่อ: 32 **ฉบับที่:** 10983 **หน้า:** 1 (เต็มหน้า)
Cal Inch: 204.67 **Ad Value:** 491,208 **PRValue (x3):** 1,473,624 **Clip:** Full Color
หัวข้อข่าว: พลเรือน ยึดสื่อฯ

[illegible]

เคลือบผิว **Notes:** Print Speed: 30000/วินาที
 วันที่: ธันวาคม 23 401PM 2001
 ชื่อ: - 401PM 2001
 หน้า: 1(23), 3
 Call: 00.00 Ad Value: 120,100
 PValue (x2): 500,504
 ชื่อ: Full Color
 ชื่อ: 00.00
 ชื่อ: 00.00
 ชื่อ: 00.00

[illegible]

145

[26-10-61]
รายการ เวทีความคิด
โดยอรุณรา ประดิษฐ์สุวรรณ

--ช่วงแรก เวลา 19.35 น. พูดคุยถึงการแพทย์ฉุกเฉินของไทยที่ถือ
เป็นการพัฒนาการป้องกันกันการบาดเจ็บจากอุบัติเหตุทางถนน กับ
นพ.พรเทพ แซ่เฮ้ง ผอ.ศูนย์บริการการแพทย์ฉุกเฉิน (ศูนย์เอราวัณ)

--ช่วงสุดท้าย เวลา 20.40 น. พูดคุยถึง โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเพื่อ
พัฒนาครูโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ผ่านการนำสภาพแวดล้อมรอบตัว
มาประยุกต์ใช้ร่วมกับสาระวิชาต่างๆ ออกแบบพื้นที่การเรียนรู้ได้อย่าง
อิสระตามความเหมาะสมของบริบทโรงเรียน จะเป็นอย่างไร ติดตามฟัง
จาก รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสุวรรณ หัวหน้าโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา

ติดตามความเคลื่อนไหวของคลื่นความคิดได้ตามช่องทางดังนี้
✓ เว็บไซต์ : <http://www.thinkingradio.net>
✓ เฟซบุ๊ก : <https://www.facebook.com/Thinkingradio>
✓ ยูทูบ : <https://goo.gl/nXuTud>
✓ แอดไลน์ : <https://line.me/R/ti/p/%40thinkingradio>
✓ ทวิตเตอร์ : <https://twitter.com/thinkingradioFM>
✓ อินสตาแกรม : <https://www.instagram.com/thinkingradio/>

รับชม 331 ครั้ง

👍 ถูกใจ 💬 แสดงความคิดเห็น ➦ แชร์

FM96.5 รายการเวทีความคิด เวลา 20.40 น. วันที่ 26 ตุลาคม 2561 โดยรศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสุวรรณ เป็นผู้ให้
สัมภาษณ์

ภาคผนวก ข
ข่าวโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา
ปีที่ 2
20 พฤศจิกายน 2561 ถึง 19 พฤศจิกายน 2562

148

เทคโนโลยีชาวบ้าน <http://www.technologychaoban.com> Rating: ★★★★★
 บัณฑิตใหม่: 5 ธันวาคม 14 พฤษภาคม 2562 เวลา 08:09 Site Value: 40,000 PRValue (x3): 120,000
 หัวข้อข่าว: "เพาะพันธุ์ปัญญา" งานวิจัยสร้างห้องเรียนเป็นมิตร เด็กมีทักษะคิดวิเคราะห์ ครูมีความสุข

“เพาะพันธุ์ปัญญา” งานวิจัยสร้างห้องเรียนเป็นมิตร เด็กมีทักษะคิดวิเคราะห์ ครูมีความสุข

Facebook Twitter Google+ Line

ห้องเรียนแบบที่ปัญญา “Active Learning” ตามที่ปัญญา

รหัสข่าว: I-190514001483 หน้า: 1/4
 IQNews.com | 02-253-0880, 02-481-4790 | 08-1719-0000000 | 02-253-0880, 02-481-4790 | iqnews@iqnews.com

เทคโนโลยีชาวบ้าน <http://www.technologychaoban.com> Rating: ★★★★★
 บัณฑิตใหม่: 5 ธันวาคม 14 พฤษภาคม 2562 เวลา 08:09 Site Value: 40,000 PRValue (x3): 120,000
 หัวข้อข่าว: "เพาะพันธุ์ปัญญา" งานวิจัยสร้างห้องเรียนเป็นมิตร เด็กมีทักษะคิดวิเคราะห์ ครูมีความสุข

รศ.ดร.สุวีระ ประเสริฐธรรม ที่หัวหน้างานจัดการกลางโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา เป็นแม่เหล็กของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาดำเนินการขึ้นเมื่อปี 2556 และกำลังสิ้นสุดในเดือนพฤษภาคม 2562 โดยโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการทั้งสิ้น 135 โรงเรียน 842 ห้องเรียน ครูเข้าร่วมโครงการ 4,579 โครงการ และนักเรียนร่วมโครงการ 2,4612 คน แม้ว่าโครงการจะกำลังสิ้นสุดลง แต่ในพื้นที่ข่าวได้ให้ความสนใจได้มีการขยายผล ภายใต้โครงการ “บ้านแซนบ็อกซ์” Nan Sandbox เนื่องจากภาคนโยบายสั่งให้ว่าโครงการวิจัยดังกล่าว เป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนสู่การวิจัย จิตสำนึก

ทั้งนี้ โครงการเพาะพันธุ์ปัญญานี้ขึ้นภายใต้แนวคิดหลักสำคัญว่า การศึกษาที่แท้จริงควรพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้สามารถปรับตัวได้ภายใต้ความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของโลก โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้กับสถานการณ์จำลองแต่ละบุคคล มีการตั้งคำถามเพื่อแสวงหาคำตอบที่ถูกต้อง ผ่านกระบวนการวิทยาศาสตร์ ที่ใช้กระบวนการเป็นเหตุเป็นผลของการปฏิบัติ โดยโครงการเพาะพันธุ์ปัญญามีรูปแบบการเรียนรู้จากการทำโครงการฐานวิจัยจากเรื่องจริงใกล้ตัว โดยครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ด้วยเครื่องมือสำคัญ 3 ประการ คือ การตั้งคำถามกับนักเรียน (ถามต่อสลับ) การชวนผู้เรียนตั้งข้อสงสัย (ตั้งข้อสงสัยกับนักเรียน) และการให้ผู้เรียนเขียนงานวิชาการและความคิดวิเคราะห์ (เขียนคิดค้น) โดยผู้เรียนจะทำงานกลุ่มตั้งแต่กำหนดเรื่องราวที่สนใจ แล้วออกแบบวิธีการหาคำตอบด้วยการทำวิจัย จึงเรียกการเรียนรู้แบบนี้ว่า RBL (Research-Based Learning)

ตลอด 6 ปีของการทำโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาของโรงเรียนประมาณมีผล 700 คน นักเรียน 4,000 คน มีโรงเรียนที่พัฒนาโครงการทั้งสิ้น 135 โรงเรียน มีโรงเรียนต้นแบบ 16 โรงเรียน ทำหน้าที่ช่วยขยายผลสู่พื้นที่ปัญญาที่เป็นผลพวงจาก 6 ปีของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ความสำคัญสิ่งสำคัญที่สุดคือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมคือ นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการมีลักษณะดังนี้ 1. ความกล้า (คิด พูด ทำ ทดลอง เรียน) 2. ความอยุติธรรม (รับผิดชอบการเป็นโทษเมื่อผิด การไม่โกง และทำดีได้โดยไม่ต้อง) 3. ทำงานเป็นระบบ (มีโครงสร้างการทำงาน ทำตามขั้นตอน รับผิดชอบความรับผิดชอบ ตรงประเด็น และปรับแก้) 4. มีเหตุผลและวุฒิภาวะ (คิดวิเคราะห์ สืบเสาะหาข้อเท็จจริง หาข้อมูลและนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ) 5. สนใจปรากฏการณ์ในชุมชน (กล้าแสดงออกที่แตกต่างจากคนอื่น สนใจช่วยเหลือ ทำดีกับชุมชน) 6. เปลี่ยนวิธีเรียน (สืบค้นมากกว่าฟัง ทดลองก่อนคิดค้นเรียนรู้ เรียนรู้ด้วยความสนุก มีจิตอาสาในสิ่งที่ตนเองสนใจ) กับการเรียนรู้ของตนเอง (มี)

รหัสข่าว: I-190514001483 หน้า: 3/4
 IQNews.com | 02-253-0880, 02-481-4790 | 08-1719-0000000 | 02-253-0880, 02-481-4790 | iqnews@iqnews.com

เทคโนโลยีชาวบ้าน <http://www.technologychaoban.com> Rating: ★★★★★
 บัณฑิตใหม่: 5 ธันวาคม 14 พฤษภาคม 2562 เวลา 08:09 Site Value: 40,000 PRValue (x3): 120,000
 หัวข้อข่าว: "เพาะพันธุ์ปัญญา" งานวิจัยสร้างห้องเรียนเป็นมิตร เด็กมีทักษะคิดวิเคราะห์ ครูมีความสุข

เผยแพร่: วันจันทร์ที่ 13 พฤษภาคม พ.ศ. 2562

สกร. กลไกไทย เนตความสำเร็จโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา กว่า 6 ปี ในพื้นที่ 135 โรงเรียน สร้างห้องเรียนเป็นมิตร ครูเปลี่ยนวิธีสอน เด็กเปลี่ยนวิธีเรียน เน้นทักษะสอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 พร้อมนักเรียนขยายผลสู่พื้นที่จังหวัดอื่นๆ

เมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2562 ที่ผ่านมาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และ บสจ. ธนาคารกลไกไทย จัดกิจกรรมเยี่ยมชมปฏิบัติการเพาะพันธุ์ปัญญา ที่โรงเรียนบ้านไร่ ตำบลอรุณ อำเภอวัง จันทบุรี 1 ในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการแล้วเด็กนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ ภายในงานยังได้มีกิจกรรมเสวนาห้องเรียนเพาะพันธุ์ปัญญา “Active Learning” ห้องเรียนที่ทุกคนแบบให้นักเรียนเรียนอย่างมีความสุขและสนุก เป็นเจ้าของการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยครูผู้สอนที่เข้าจัดการเรียนรู้อย่างมีขั้นตอนที่หลากหลาย ออกแบบการสอนที่ให้นักเรียนที่เรียนร่วมกันเรียนรู้ไปด้วย และ กิจกรรม “ฝึกทักษะชีวิตและการสอนโครงการฐานวิจัย” ที่ครูที่เลี้ยงโดยครูผู้สอนวิชา “ทักษะชีวิตและการสอนโครงการฐานวิจัย”

รศ.ดร.สุวีระ ประเสริฐธรรม หัวหน้างานจัดการกลางโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา

รหัสข่าว: I-190514001483 หน้า: 2/4
 IQNews.com | 02-253-0880, 02-481-4790 | 08-1719-0000000 | 02-253-0880, 02-481-4790 | iqnews@iqnews.com

เทคโนโลยีชาวบ้าน <http://www.technologychaoban.com> Rating: ★★★★★
 บัณฑิตใหม่: 5 ธันวาคม 14 พฤษภาคม 2562 เวลา 08:09 Site Value: 40,000 PRValue (x3): 120,000
 หัวข้อข่าว: "เพาะพันธุ์ปัญญา" งานวิจัยสร้างห้องเรียนเป็นมิตร เด็กมีทักษะคิดวิเคราะห์ ครูมีความสุข

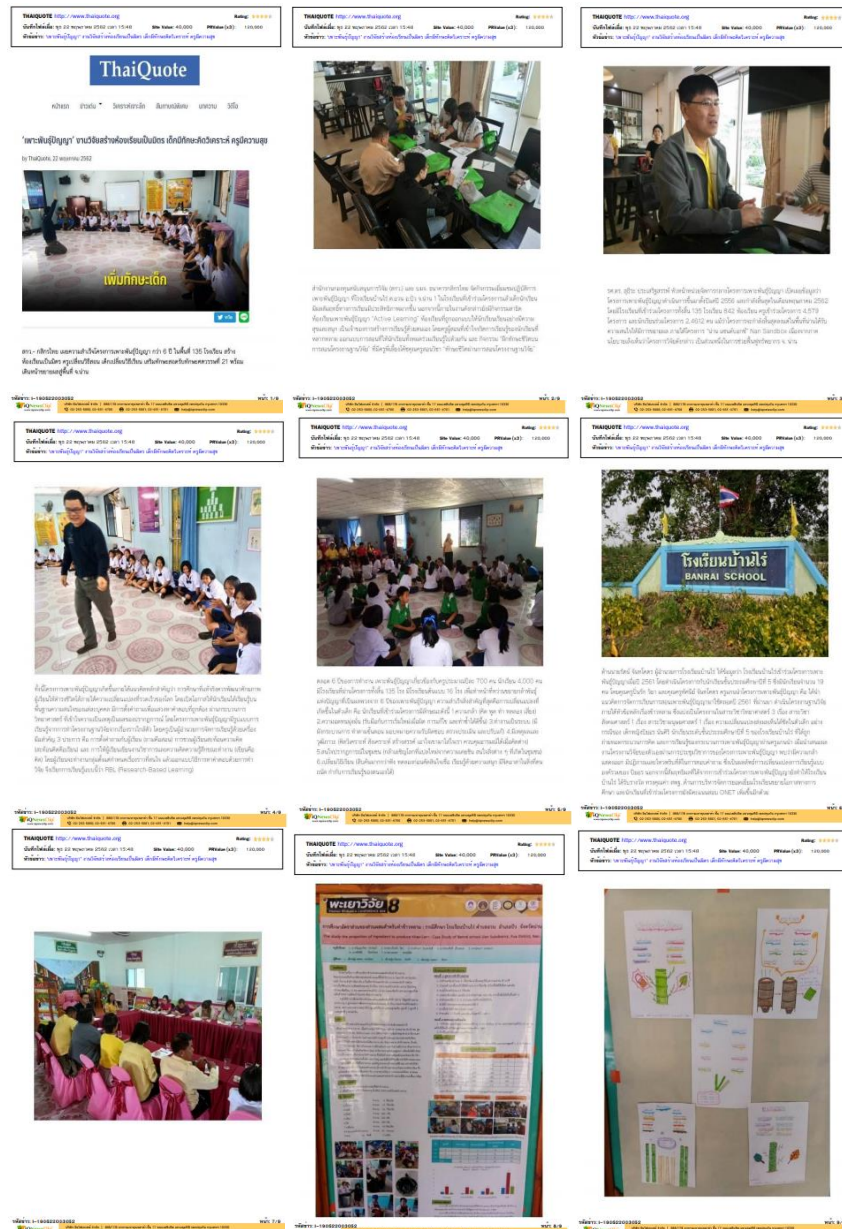

นายจิตน์ จิตโคตร ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านไร่

ด้าน นายจิตน์ จิตโคตร ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านไร่ ได้กล่าวว่า โรงเรียนบ้านไร่เข้าร่วมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญามาเมื่อปี 2561 โดยดำเนินการกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งมีนักเรียนจำนวน 19 คน โดยคุณครูบิณฑิรา และ คุณครูจิตน์ จิตโคตร คุณครูนำโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา คือได้นำแนวคิดการจัดการเรียนการสอนเพาะพันธุ์ปัญญาไปใช้ตลอดปี 2561 ที่ผ่านมาก ดำเนินโครงการฐานวิจัยภายใต้หัวข้อหลักเรื่องข้าวพาส ซึ่งแบ่งเป็นโครงการงานในสาระวิชาวิทยาศาสตร์ 3 เรื่อง สาระวิชาสังคมศาสตร์ 1 เรื่อง สาระวิชาภาษาอังกฤษ 1 เรื่อง ความเปลี่ยนแปลงส่งผลให้เกิดสิ่งใหม่เกิดขึ้น อย่างกรณีของ เด็กหญิงปิยอร นันท์ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนบ้านไร่ ที่ได้ถูกถ่ายทอดกระบวนการคิด และการเรียนรู้ของกระบวนการเพาะพันธุ์ปัญญาผ่านกระบวนการนำเสนอผลงานโครงการวิจัยของงานด้านการประชุมวิชาการของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา พบว่ามีความกล้าแสดงออก มีปฏิภาณและไหวพริบในการตอบคำถาม ซึ่งเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้แบบองค์รวมของปิยอร นอกจากนี้ สิ่งพิเศษที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาอีกที่โรงเรียนบ้านไร่ ได้รับรางวัล หรือพูดว่า ฮาย! ด้านการบริหารจัดการยอดเยี่ยมโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการยังมีคะแนนสอบ ONET เพิ่มขึ้นอีกด้วย

รหัสข่าว: I-190514001483 หน้า: 4/4
 IQNews.com | 02-253-0880, 02-481-4790 | 08-1719-0000000 | 02-253-0880, 02-481-4790 | iqnews@iqnews.com

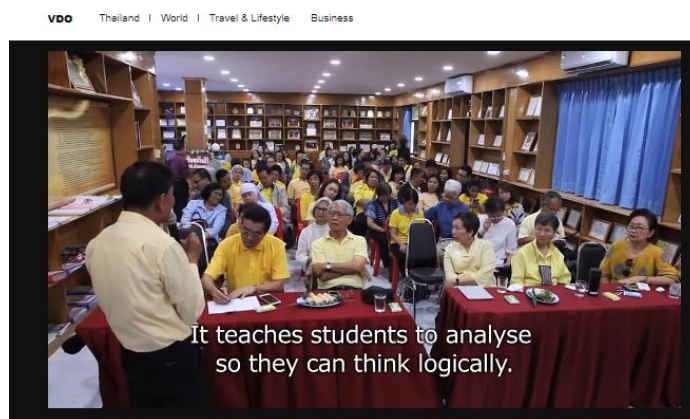
“เพาะพันธุ์ปัญญา” งานวิจัยสร้างห้องเรียนเป็นมิตร “เด็กมีทักษะคิดวิเคราะห์ ครูมีความสุข” (ตีพิมพ์ใน เทคโนโลยีชาวบ้าน ฉบับวันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ. 2562)

“ ‘แพะพันธุ์ปัญญา’ งานวิจัยสร้างห้องเรียนเป็นมิตร เด็กมีทักษะคิดวิเคราะห์ ภูมิใจความสุข ” (ตีพิมพ์
ในหนังสือพิมพ์ ThaiQuote ฉบับวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2562)

[illegible][illegible]

153

“Let the children learn” (Bangkok Post) รับชมได้ที่
<https://www.bangkokpost.com/vdo/travel-and-lifestyle/1711307/let-the-children-learn>

ภาคผนวก ค
สะท้อนคิดของพี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา

สะท้อนคิดที่เกี่ยวกับการทำงานโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา

ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

กัลยาณมิตรโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเปรียบเสมือนบุคคลในครอบครัวที่มีความผูกพันกันด้วยสายธารวิชาการวิจัย ความตระหนักในคุณค่าของเยาวชนนักเรียนและคุณครูผู้บ่มเพาะ ปลุกต้นกล้าเพาะพันธุ์ปัญญาด้วยความรัก จิตวิญญาณ และอุดมการณ์ เพื่อพัฒนาการศึกษา การเรียนรู้ วิชาการ งานวิจัย และชีวิตจริงไปพร้อมกัน

ท่านอาจารย์สุธีระ ท่านอาจารย์ไพโรจน์ และพี่เลี้ยงจากศูนย์พี่เลี้ยงทั้ง 8 ศูนย์ ร่วมแรงร่วมใจร่วมเรียนรู้ไปด้วยกัน ไม่เคยทอดทิ้งกันและกัน รู้สึกได้ถึงความรัก ความอบอุ่น และมีความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการทำงาน การเรียนรู้ ในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา

อ.ชุตินา คำบุญชู

จากใจแต่คุณครู

ตั้งแต่เป็นครูมา ได้รับการอบรมมาหลายครั้ง ในแต่ละครั้งเป็นความรู้ที่เราเคยได้รับฟังและเรียนรู้มาบ้าง (มีความรู้เดิม+ความรู้ใหม่) ซึ่งก็เป็นการดีที่ได้ฟังมากขึ้นจากวิทยากรที่แตกต่าง เรื่องใดที่เป็นเรื่องใหม่ ก็เป็นการ update ตัวเราให้รู้มากขึ้น บางเรื่อง บางเทคนิควิธีการ ได้ถูกนำมาปรับใช้ในการเรียนการสอน บางเรื่องก็ดูเหมือนจะเลื่อนรางเมื่อเสร็จสิ้นการอบรม และไม่ได้ถูกนำมาใช้ แต่การอบรมในโครงการ พพปญ. มันทำให้เราวนติดตามชวนค้นหา และชวนทดลองว่ามันจะเป็นไปได้ไหม เราจะทำได้ไหม

เมื่อได้เข้าร่วมในโครงการ พพปญ. และได้รับการอบรมเชิงปฏิบัติการจากบรมครูทั้งสองท่าน คือ รศ.ดร. สุธีระ ประเสริฐสรรพ และ รศ.ไพโรจน์ ศิริรัตน์ (อยากเอ่ยว่าท่านเป็น “บรมครู” ของเราจริง ๆ) ยอมรับว่าในตอนแรกมีสองอารมณ์ในขณะเดียวกัน อารมณ์แรก คือ ไข่เลย นี่แหละ วิธีการนี้แหละที่โดนใจ วิธีนี้แหละที่จะทำให้เด็กไทยคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็นอย่างแท้จริงในทุกเรื่อง และเชื่อว่าจะสามารถดำรงชีวิตได้อย่างเป็นสุขในสังคม นัยน์ตาเริ่มมีประกายแวววาวเกิดขึ้น และพยายามติดตามทุกคำพูด ไม่ยอมละแม้สักนาที ด้วยรู้ตัวเองว่าเป็นคนคิดช้า อารมณ์ที่ 2 ติดตามมาขณะที่ฟังท่านนำพาพวกเราคิด ก็คือ อารมณ์ขัดแย้ง “เอ๊ะ...เราไม่เห็นคิดได้อย่างอาจารย์เลย” “ไม่ใช่เนาะ” “ทำไมเราคิดแตกต่างจากอาจารย์” แล้วก็เก็บข้อสงสัยเหล่านี้ไว้ จนกระทั่งได้รับคำตอบจากการได้เรียนรู้หลายครั้งจากอาจารย์ จากหนังสือดี ๆ ที่อาจารย์สุธีระกรุณาเขียนให้พวกเราและทุกคนได้อ่าน บรมครูทั้งสองท่านไม่เพียงจะฝึกเราด้านปัญญา ท่านตระหนักดีว่าฐานกายและปัญญาจะเกิดได้ดีก็ต้องมีฐานจิตที่มั่นคง ท่านจึงจัดให้พวกเราได้รู้และเข้าใจเกี่ยวกับจิตตปัญญาศึกษา ด้วยการชำระจิตใจ เปิดใจ มองเห็น และเข้าใจตนเอง ขณะเดียวกันก็เข้าใจผู้อื่นด้วย นอกเหนือไปจากที่ท่านจัดให้เราได้รับการอบรมจิตตปัญญาศึกษาแล้ว อาจารย์ไพโรจน์ท่านก็ได้เสริมให้พวกเรามีฐานจิตที่ดี ที่มั่นคงอีกทาง นอกจากท่านจะเป็นตัวอย่างที่ดีแล้ว (ตัวอย่างที่ดีมีค่ายิ่งกว่าการสอน) ท่านยังหาหนังสือเกี่ยวกับการรู้จักตนเองให้พวกเราได้อ่าน และดูเหมือนว่าความพยายามในการที่จะทำให้พวกเราอ่านหนังสือมันยากกว่าการหาหนังสือดี ๆ ให้พวกเราอ่านเสียอีก จนอาจารย์ไพโรจน์ต้องให้การบ้านเราโดยกำหนดเรื่องให้อ่านและนำมาพูดคุยกัน จนทำให้เดี๋ยวนี้ เมื่อใดก็ตามที่ได้ล้างซามก็จะมีกำลังใจในการล้างจนสะอาดหมดจด ทำให้ติดเป็นนิสัยและระลึกเสมอว่าการกระทำสิ่งใด ๆ เราต้องใส่ใจ มุ่งมั่น และทำในสิ่งนั้นให้ดีที่สุด ไม่ใช่เห็นเพียงแค่มผลสำเร็จ

สัมพันธที่อบอุ่น

อีกสิ่งหนึ่งที่สัมผัสได้จากบรมครูทั้งสองท่าน คือ ความเมตตา ความอดทน ความพยายาม ท่านไม่เคยย่อท้อต่อการเดินทางที่ยาวไกล จากใต้มาเหนือ จากเหนือไปอีสาน และจากอีสานไปภาคกลาง บางครั้งก็ดูเหมือนท่านจะไม่ค่อยสบาย อ.ไพโรจน์ ต้องพกกระติก

น้ำร้อนตลอดเวลา และบ่อยครั้งที่ อ.สุธีระปวดต้นคอ พวกเราอยู่กับที่ ไม่ได้เดินทางอย่างท่าน ยังรู้สึกเหนื่อยและต้องหัวหมุนในบางครั้งที่มีงานหลายอย่างเข้ามาในเวลาเดียวกัน ท่านทั้งสองก็คงไม่แตกต่างจากเรานักในด้านการสอนและงานของมหาวิทยาลัย แต่ท่านก็ยังเมตตาเสียสละเวลาส่วนตัวมาพัฒนาครูและเด็ก ๆ (รวมทั้งศูนย์ที่เลี้ยงด้วย) บางครั้งพวกเราบอกพร่องท่านก็ไม่เคยบิปรักบั่นใด ๆ นี่คือการประทับใจที่อยู่ในความทรงจำมาตลอด

ทุกนาที่มีค่าสำหรับการเรียนรู้ แม้กระทั่งอยู่บนรถระหว่างการเดินทางไปเยี่ยมโรงเรียน อ.ไพโรจน์มักจะมีประเด็นคำถามมาพูดคุยกับพวกเรา ให้กำลังใจและดึงความสามารถเร่ออกมา ทำให้เรารู้สึกกล้าพูด กล้าแสดงความคิดเห็น กล้านำไปปฏิบัติ กล้าแตกต่าง นอกจากนี้ อ.ไพโรจน์ยังพาพวกเราทำกิจกรรม AAR ทุกครั้ง ทำให้พวกเราได้รับแนวคิด คำแนะนำ ได้มองเห็นภาพที่ชัดเจน และได้เรียนรู้มากมายจากการสะท้อนคิด เมื่อมีโอกาสท่านทั้งสองจะสอดแทรกคำสอน หรือให้ข้อแนะนำดี ๆ เสมอ ๆ มีอยู่ครั้งหนึ่งหลังจากเสร็จกิจกรรมเรียนรู้ที่น้ำข้าวของโรงเรียนแจ่มวิทยา ขณะที่อยู่บนรถระหว่างเดินทางกลับ อ.ก้อง ได้เล่าให้ท่าน อ.สุธีระ ฟังเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมให้เด็กได้พูดและเขียนแสดงความรู้สึกที่มีต่อคุณครูที่สอนในโครงการ พพปญ. (รวมทั้งครูนิ่มด้วย) เด็กหลายคนพูดและเขียนได้ดี มี supporting ideas แต่เด็กบางคนไม่รู้จะเขียนขยายความอย่างไร อ.สุธีระได้กรุณาแนะนำว่า อาจจะเริ่มฝึกจากการให้ keywords และเขียนบรรยายจาก keywords นั้น ๆ หรือมีข้อความให้และฝึกให้เด็กหา keywords เอง ทุกครั้งที่ได้ไปโรงเรียนต่าง ๆ กับท่านทั้งสอง เราได้เรียนรู้อะไรใหม่ ๆ จากท่านเสมอ นี่แหละคือ “อยู่ใกล้ปราษฎ์ ปราษฎ์พาไปหาผล”

ความเปลี่ยนแปลงที่งดงาม

สิ่งสำคัญที่ทำให้สามารถพูดได้ว่า การเรียนรู้กับท่านบรมครูทั้งสองแตกต่างจากการได้เรียนรู้จากการอบรมที่ผ่านมา ไม่อาจกล่าวว่าการเรียนรู้จากการอบรมที่ผ่านมาไม่ดี แต่การเรียนรู้จากท่านทั้งสองทำให้เติมเต็มในสิ่งที่ขาดหาย เหมือนเราได้เคยรู้วิธีการซักผ้า แต่ยังขาดการเรียนรู้ว่าการซักผ้าที่ดีควรทำอย่างไร วิธีใดบ้างอะไรบ้าง และทำไมต้องใช้วิธีนั้น ๆ ที่ทำให้เราสามารถซักผ้าได้ดี (ขอเรียนรู้จาก อ.สุธีระ ที่ ม.ราชภัฏลำปาง และ ร.ร.วิชชานารี) การเปลี่ยนแปลงของทั้งครูและนักเรียนในโครงการ พพปญ. เป็นสิ่งที่สามารถยืนยันได้ว่าการได้เรียนรู้จากท่านทั้งสองได้เติมเต็มสิ่งที่ขาดหายไป เหมือนจิ๊กซอที่ทำให้ภาพ ๆ นั้นสมบูรณ์และงดงาม ข้าพเจ้าในฐานะศูนย์พี่เลี้ยงอดที่จะปลาบปลื้มใจไม่ได้ จริงอยู่ที่ระหว่างทางเดินนั้น อาจจะมีอุปสรรค ปัญหา ให้ได้เรียนรู้และแก้ไข ทำให้นักเรียนและครูบางคนถึงกับท้อ แต่ด้วยความเมตตาที่ท่านทั้งสองคอยดูแลพวกเรา ทำให้ศูนย์พี่เลี้ยงมีกำลังใจ มีพลัง และไปถ่ายทอดพลัง เสริมพลังนี้ให้แก่ครูและนักเรียน พากันเดิน และร่วมเรียนรู้ด้วยกันต่อไปอย่างไม่ย่อท้อ ในส่วนตัวของข้าพเจ้าเองคิดว่าการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นมากมายในตัวเอง ได้เปิดโลกทัศน์ของตัวเอง รู้และตระหนักได้ว่าเราต้องเปลี่ยนแปลงตัวเองก่อนที่จะไปแนะนำให้ครูในโครงการฯ เปลี่ยนแปลงความคิดที่บางครั้งมีแค่ด้านเดียว มุมเดียว ให้หันมามองอะไรที่กว้างขึ้น ตั้งคำถามมากขึ้น ปรับเปลี่ยนวิธีสอน ยอมรับการเปลี่ยนแปลง และศึกษาสิ่งใหม่ ๆ ที่จะช่วยในการพัฒนาการเรียนรู้ และต้องเตรียมตัวเองมากขึ้นเพื่อที่จะให้นักศึกษาของเราเกิดการเรียนรู้

ไม่ใช่เพียงแค่นี้ จนนักศึกษาหลายคนถามว่า “อาจารย์..ทำไมถามจัง” “อาจารย์..ทำไมต้องให้ดูความแตกต่างด้วยแค่เปิดดู Goo ก็ตอบได้แล้ว” “อาจารย์..ทำไมต้องเขียนบันทึกทุกครั้งด้วย วันนี้ไม่ต้องเขียนได้ไหม” เดียวนี้นักศึกษาเหล่านั้นเลิกถามแล้วและรู้ว่าเขาจะต้องมีวิธีการเรียนรู้อย่างไร เสียดยว่านักศึกษาเหล่านั้นเรียนกับเราแค่หนึ่งเทอม ทำให้ไม่ต่อเนื่อง การฝึกฝนที่ต่อเนื่องจะส่งผลให้เกิดการปฏิบัติจนเป็นความเคยชิน และฝังรากหยั่ง

ลึกเป็นพฤติกรรมถาวร แต่คิดว่าพวกเขาคงได้เรียนรู้จากเราไปไม่มากนักน้อย สำหรับนักศึกษาที่กำลังจะไปเป็นครูในวันข้างหน้าหลายคนก็มีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาได้เร็ว น่าจะไปช่วยเพาะพันธุ์ต้นกล้าที่ดีได้

จากคุณูปการของคุณครูทั้งสองท่าน คำว่า “ขอบคุณ” ดูเหมือนจะธรรมดาและน้อยเกินไป แต่ก็ไม่รู้จะหาคำใดที่มีค่ามากกว่านั้นมากแล้วแทน ฉะนั้นนอกเหนือจากคำ “ขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง” แล้วจึงอยากขอตอบแทนด้วยการทำให้ท่านทั้งสองได้มีความชื่นใจโดยสะท้อนกลับในผลดีที่ท่านได้ทำไว้เป็นตัวอย่าง ข้าพเจ้าจะตั้งใจเป็นครูที่ดี พัฒนาและปรับเปลี่ยนวิธีสอนของตนเอง ดูแลช่วยเหลือครูพี่เลี้ยง อดทน หมั่นเพียรและขยายความรู้ที่ได้รับ แม้ว่าจะหมดเวลาของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาแล้ว แต่เวลาของการพัฒนากล้าพันธุ์ยังคงดำเนินต่อไป เพื่อสักวันหนึ่งอาจารย์ทั้งสองท่านจะได้ชื่นใจที่ท่านไม่เหนื่อยเปล่า ไม่เสียแรงที่ได้สละเวลา พลังทรัพย์ พลังกาย และ พลังปัญญา เพื่อเพาะพันธุ์กล้าแห่งปัญญาที่ได้ทุ่มเทและตั้งใจไว้ให้เติบโต สวยงาม และมีคุณภาพ

อ.ประนอม วงศ์หมื่นรัตน์

ข้าพเจ้ารู้สึกขอบคุณที่ได้เรียนรู้และถูกบ่มเพาะปัญญาจากการเข้าร่วมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา อย่างมาก ตั้งแต่การรับโอกาสให้เข้าร่วมเป็นทีมวิจัยกับท่านอาจารย์ชุตินา คำบุญชู (อดีตหัวหน้าโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง) ท่านอาจารย์ชุตินาเป็นแบบอย่างในการทำงานวิจัยอย่างเป็นกัลยาณมิตรจนทำให้การขับเคลื่อนงานของศูนย์พี่เลี้ยงฯ มีความโดดเด่นและเข้มแข็งในด้านเครือข่ายในพื้นที่ การทำงานของศูนย์พี่เลี้ยงฯ ได้รับการโค้ชแนวทางการทำงาน จากท่านรศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพและท่านรศ.ไพโรจน์ ศิริรัตน์ โดยท่านได้ร่วมลงพื้นที่กับทีมศูนย์พี่เลี้ยงฯ อย่างต่อเนื่อง แม้ว่าหลายๆ ครั้ง การทำงานในพื้นที่อาจจะมีความท้าทายหรือยังไม่บรรลุเป้าหมาย แต่ท่านอาจารย์ทั้งสองท่านก็จะคอยให้กำลังใจและเปิดมุมมองความคิดใหม่ ๆ เพื่อให้เราสามารถก้าวข้ามความคิดเดิมได้ นอกจากนี้การได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างศูนย์พี่เลี้ยงทั้ง 8 ศูนย์ ทำให้ได้เรียนรู้ประสบการณ์ในการทำงานแบบมีอาชีพ เพราะทีม ศูนย์พี่เลี้ยงจากศูนย์ต่าง ๆ ล้วนมีประสบการณ์การทำงานวิจัยที่เก่งในด้านต่าง ๆ ทำให้ได้เรียนรู้อยู่เสมอ สุดท้ายนี้ขอขอบคุณสกว.และธนาคารกสิกรที่ทำให้ข้าพเจ้าได้มีช่วงเวลาแห่งการเรียนรู้ที่ดีจากกัลยาณมิตรทุกๆ ท่าน

อ.สุภาภรณ์ มาชัยวงศ์

จากการที่ได้เริ่มเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาได้เรียนรู้อะไรได้รู้ได้ร่วมมอง สิ่งต่างๆ รู้สึกประทับใจในความร่วมมือของคณะครูที่พยายามโค้ชนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้มีพัฒนาการ คุณครูพยายามบ่มเพาะตั้งแต่ระดับความคิด ฝึกให้นักเรียนสามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเองเอง โดยเฉพาะโรงเรียนเสริมงามที่ข้าพเจ้าได้ลงพื้นที่ในการเยี่ยมชมนตั้งแต่วิธีการเริ่มแรกที่ครูพานักเรียนลงพื้นที่เพื่อหาโจทย์ ด้วยตัวของนักเรียนเอง ฝึกให้นักเรียนรู้จักสังเกต ตั้งสมมุติฐาน และนำมาซึ่งวิธีการแก้ปัญหา โดยการใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์เข้ามาช่วยในการแก้ปัญหา นำมาซึ่งความสำเร็จของโครงงานฐานวิจัยที่เกิดจากความมุ่งมั่น พยายาม อดทน พากเพียร และโรงเรียนอื่นๆ ก็ทำได้ดีเช่นกัน ถึงแม้ว่าเส้นทาง ในแต่ละโรงเรียนที่ใช้จะแตกต่างกัน ถ้าเปรียบเสมือนกับถนนก็ต้องเป็นถนนที่แตกต่างต่างกัน บางโรงเรียนเดินบนเส้นทางคอนกรีตที่มีสิ่งกีดขวางบ้าง บางโรงเรียนเป็นถนนดินลูกรัง บางโรงเรียนดินโคลน แต่สุดท้ายแล้วทุกโรงเรียนมีเป้าหมายเดียวกัน คือ การบ่มเพาะจากเมล็ดพันธุ์เล็ก ๆ กลายเป็น ต้นกล้าที่สมบูรณ์ เพื่อพร้อมต่อการเจริญเติบโต เป็นต้นไม้ใหญ่ที่มีความแข็งแรง สมบูรณ์ และเป็นกำลังที่สำคัญของประเทศชาติต่อไป สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณครูทุกท่าน ผู้ร่วมทีมทุกท่าน ที่ให้โอกาสข้าพเจ้าได้มาร่วมเรียนรู้ในโครงการนี้

อ.ละม้าย จันทะขาว

ในช่วงเวลาที่ได้โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาได้เรียนรู้และได้เห็นการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งของคุณครูผู้สอนและนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ ฯ ก่อนหน้าที่จะเข้าร่วมเป็นพี่เลี้ยงในโครงการนี้ก็สนใจและติดตามมาตลอดตั้งแต่เปิดตัวครั้งแรกในรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยวิจัยเป็นฐาน RBL ซึ่งสามารถตอบโจทย์ที่นักการศึกษาหลายๆ คนโดยเฉพาะศึกษานิเทศก์ กังวลใจว่าจะทำอย่างไรให้ครูจัดกระบวนการเรียนการสอนที่ฝึกให้ผู้เรียนได้คิดลงมือปฏิบัติและสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเอง เพราะเป็นสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและเป็นนโยบายที่หน่วยงานต้นสังกัดได้เน้นย้ำและติดตามอย่างต่อเนื่องทุกปี

คำถามแรกที่เกิดขึ้นในใจ คือ โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา หรือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบ RBL จะใช้ได้กับทุกวิชาหรือใช้ได้เฉพาะกับวิทยาศาสตร์เท่านั้น เพราะกระบวนการเรียนรู้ส่วนใหญ่จะเป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่มีลำดับขั้นตอนที่ชัดเจน แต่พอได้เข้าร่วมโครงการฯ และมีโอกาสชื่นชมผลงานซึ่งเป็นผลผลิตที่เกิดจากโครงการฯ แล้ว ทำให้รู้ว่าครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้สามารถนำกระบวนการเพาะพันธุ์ปัญญาไปใช้บ่มเพาะและสร้างสรรค์ ให้เกิดต้นกล้าของความคิดที่สามารถเติบโตใหญ่และยืนต้นได้อย่างแข็งแรง

โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาฝึกให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริงที่เกิดขึ้นกับเขา จากการสะท้อนและนำเสนอผลงานของนักเรียนเพาะพันธุ์ปัญญาในแต่ละปี จากรุ่นสู่รุ่น ทำให้เห็นถึงกระบวนการเรียนรู้ที่พวกเขาได้ร่วมกันคิดและลงมือปฏิบัติ นอกความสำเร็จที่เกิดขึ้นอย่างเป็นเหตุเป็นผลผ่านกระบวนการคิดแล้วจะเห็นถึงสิ่งที่เกิดขึ้นจากความพยายาม ความอดทนและความอุสาหะ ในการทำงานร่วมกันเป็นทีม ซึ่งทำให้ผลลัพธ์ที่ได้จากโครงการฯ นั้นมีได้มีแต่ความสำเร็จในเชิงวิชาการ แต่สิ่งที่ได้มากกว่านั้นคือ “ทักษะชีวิต” ทักษะสำคัญที่จะทำให้ นักเรียนทุกคนสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างสมดุล และยั่งยืน

กราบขอบคุณท่านรศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ และคณะครูผู้เป็นเริ่มต้นบ่มเพาะเมล็ดพันธุ์แห่งปัญญา รวมทั้งผู้ให้การสนับสนุนให้โอกาสนักเรียนได้เรียนรู้และเติบโตอย่างสมบูรณ์ ถึงแม้ว่าโครงการนี้จะสิ้นสุดลงแต่ก็เชื่อมั่นว่าสิ่งที่ทุกท่านได้บ่มเพาะไว้ มันฝังอยู่ในตัวคุณครูและนักเรียนแล้วสามารถสานต่อและขยายพันธุ์แห่งปัญญาได้แน่นอน

ศน.สุตาภรณ์ สืบสุติน

ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยพะเยา

โครงการ พพญ. ถือว่าเป็นนวัตกรรมของการศึกษา เป็นการปฏิวัติวิธีคิดของการเรียนรู้ จากประสบการณ์ของผมที่มีจากการทำงานกว่า 10 ปี ก่อนที่จะมาเป็นอาจารย์ใน ม.พะเยา แนวคิดนี้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างมากและมีความสำคัญในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในการใช้ชีวิตจริง เป็นที่น่าเสียดายที่ยังมีแรงเสียดทานสูงมาก จากกระบวนการปฏิบัติของหน่วยงานทางการศึกษาภาครัฐ ภาระที่ไม่จำเป็นและภาวะแวดล้อมในการใช้ชีวิตของคุณครู รวมถึงหลักการของแนวคิด พพญ. เป็นสิ่งที่ใหม่และไม่คุ้นเคยต่อการประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน ทำให้การขยายผลเป็นไปได้ลำบาก แต่อย่างไรก็ตามเราได้เห็นกลุ่มคุณครูบางส่วนที่เป็นเสมือนเพชรแท้ที่ความมุ่งมั่นทำให้สามารถเจียรนัยให้เกิดประกายได้ในโครงการมากมาย บางครั้งแม้จะมีเพียงส่วนน้อยในหน่วยงานแต่การยึดมั่นในหลักการที่ถูกต้องทำให้เกิดแนวร่วมใหม่ ๆ ขึ้นมา การเกิดกลุ่มคุณครูรุ่นใหม่ ที่เห็นความสำคัญของโครงการเป็นเหมือนสิ่งที่ยืนยันได้ว่า พพญ. ยังคงอยู่และขยายผลต่อไปได้จริง

ในส่วนตัวของผมถือว่าได้เรียนรู้ไปพร้อมคุณครูผ่านการสอนของ อ.สุธีระ ด้วยความเชื่อและศรัทธา มุมมองของการแก้ปัญหาในชีวิตเปลี่ยนไป การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นถูกใช้ในการสอนนิสิตสาขาวิศวกรรมเครื่องกล และผู้ประกอบการในการให้คำปรึกษาเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ผมคิดว่าคุณครูหลายท่านน่าจะรู้สึกเช่นเดียวกับผมในเรื่องนี้ ในส่วนหนึ่งของโครงการในฐานะพี่เลี้ยง ผมมองเห็นอนาคตที่แตกต่างจากเมื่อเกือบ 10 ปีที่แล้วตอนที่มาเป็นอาจารย์ใหม่และรู้สึกภูมิใจอย่างมากที่ได้เข้าร่วมโครงการฯ ตลอดเวลาหลายปีที่ผ่านมา

ผศ.ดร. นัทธีธรรณท์ พงษ์พานิช

ตัวเป็นโครงการที่ทำให้เราทบทวนตนเองในมิติคนเรียนรู้จากการทำงานอีกแบบนอกจากงานประจำ เพราะวันเวลาที่ผ่านจากวัยนี้มาสู่วัยนี้มีผลว่าเราลืมความเป็นเด็กไปไหม? ยิ่งเราเรียนสูง ทำงานมานานเราก็มองไม่ได้คิดว่า เด็กจะเป็นอย่างไรในการเรียนแต่พอลงมาทำงานในพื้นที่พบว่า บางเรื่องนั้น ระบบการศึกษาปัจจุบันเหมือนจะสร้างปัญหาซ้ำลงไปกว่าเดิมอีก เด็กยังคงเรียนอย่างหนักแบบไม่รู้ตัวว่า เป้าหมาย(goal) คืออะไร และสาระที่ได้นั้นเค้าจะนำไปใช้จริงๆ(practical) หรือเพียงสอบผ่านไปเพื่อเลื่อนชั้นหรือ ทำให้ผ่านไปในแต่ละช่วงของการเรียนเอง ดังนั้นงานในช่วงปีแรกที่เข้ามาทำงานกับโครงการนี้ ทำให้ตัวผมเองต้องปรับตัวทุกครั้งเมื่อมีการลงพื้นที่ จนบางทีคิดว่า นี่มันเรื่องอะไรของเรา? เราอยู่ในระดับการศึกษาของอุดมศึกษาทำไมต้องมาวุ่นวายกับเรื่องนี้ มองแบบนี้จริงๆ จนกระทั่งได้คุยกับ หัวหน้าโครงการคือ รศ.ดร.สุธีระ ผมก็พยายามเข้าใจท่านเพราะว่าเนื้อหากการทำงานมันยากมาก หนังสือ อ.สุธีระ ไม่สามารถอ่านแค่วันเดียวแล้ว อ้อ ถ้าคุณไม่ได้ทำงานจริงๆ คุณจะงง และมันมาในเรื่องระบบคิด เพราะอะไร? เพราะเราไม่เก่ง? หรือ เราไม่รู้จักริธีคิด? จากนั้นผมจึงปรึกษาทีมงานคือ ดร.สุเมธ(ทีมงาน พปปญ. ม.พะเยา)และ ถามทุกครั้งเมื่อเรางงหรือสงสัย เพื่อ หาความหมายและปรับในงานของเรา ผมพยายามใช้หลักในการเรียนรู้ตามแนวทางของพุทธศาสนา คือ สุ - จิ - ปุ - ลิ คือ ฟัง คิด ถาม เขียน แต่นั่นก็ดูจะยังไม่พอกับการทำงานโปรเจกต์ เพาะพันธุ์ปัญญา

การประชุมที่เลี้ยงครั้งแรก ผมได้รู้จักทีมงานจาก หลายๆ ม. มีแต่คนเก่งๆ จนเราคิดว่า ตายละ เราจะทำได้ไหมเนี่ยเขาเป็น ผศ. รศ.กันทั้งนั้นเลย แถมเราเป็นคนด้านภาษาที่ไม่ได้เป็นอะไรกับเรื่องวิทยาศาสตร์ แม้ใจลึกๆ จะเคยเรียนวิทยาศาสตร์มาสมัย ม.ปลาย และคอมพิวเตอร์แต่นั้นก็นานมากๆ เราจะได้ไหม?

คำถามยังมีทุกครั้งเมื่อลงพื้นที่ เวลาไปเจอเคสยากๆ อย่างกรณีโรงเรียนที่ผู้บริหาร งงววย และ ทีมครูมีปัญหาเราจะทำแบบใด..... โชคดีเรายังมีทีมที่คอยปรึกษาเราอีกชั้นเช่น รศ.ไพโรจน์ จาก ศ.สงขลา ที่เป็นเหมือนญาติผู้ใหญ่ อ.ไพโรจน์เป็นอาจารย์วิศวกรรมที่มีความสนใจด้านการศึกษาและเป็นศิษย์ของ อ.สุธีระ เราเชิญท่านมาหลายครั้งมากในการหาแนวทางให้กับโรงเรียนหรือ ทำกิจกรรมอบรมครู อ.ไพโรจน์จะใช้หลักการทางจิตวิทยา การทำให้ใจตัวเองสุขก่อน หรือ การปล่อยวางเมื่อทำเต็มที่แล้วหรือ ท่อนฮิตคือ “อย่าไปคาดหวังผลลัพธ์” อันนี้ทำให้เรารู้สึกว่าเราไม่ได้ทำงานเพียงทีมเดียวลำพังเรายังมีผู้ใหญ่ที่ผ่านร้อนหนาวคอยให้คำปรึกษาและวิธีที่ดีอีก และยังมี รศ.ดร.ปัทมาวดี แห่งสกว.ผู้ที่ให้คำปรึกษาแนวทางการทำงานกับทีมงานของเราในเรื่องระเบียบต่างๆ รวมถึงนโยบายการทำงานแบบไม่ต้องวุ่นวายแต่ชัดเจนกระชับทำให้เราทำงานง่ายขึ้น ดังนั้นเมื่อเจอโจทย์ยากๆ ในการลงพื้นที่แล้วเราเจอทางตัน อ.ปัทมาวดีจะเป็นกุญแจอีกดอกหนึ่งของพวกเราในการสู้กับปัญหา

ทีมพี่เลี้ยง พปปญ.อื่นๆ ก็เหมือนเฟืองจักรในการทำงานด้วยเพราะว่าเราไม่ได้เป็นทีมเดียวที่ลุยงานแต่เป็นทีม นหลายทีม เมื่อเวลาต้องทำงานด้วยกันหรือต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญเช่นองค์ความรู้เฉพาะ การติดต่อก็ไม่ได้ยากเย็นอะไรมากทั้ง ศูนย์มรดกโลกที่เป็นสถาบัน นวัตกรรม ผศ.ดร.น้ำค้างที่เชี่ยวชาญด้านปลากัดและทีมอ.อยู่ ศูนย์มูลนิธิปัญญาภูมิที่มี อ.คงวุฒิ ครูเกศ ครูตุ้ม ครูพีแนน เชี่ยวชาญด้านกระบวนการกลุ่มหรือ สายงานโรงงาน ที่อยู่ตรงกลางของประเทศเราก็ได้เคยใช้บริการเรื่องวิทยากรและบุคคลเหล่านี้ก็เต็มใจยินดี ไม่เกี่ยงใดใดเลย และเรายังได้รับการสนับสนุนจาก อ.วัฒนา ศ.สุราษฎร์เมื่อเรามีงาน พะเยาว์จีย อ.วัฒนา ก็ยังพาครูจากแดนใต้มาชมงาน และร่วมงานอีกด้วยซึ่งผมมองว่าการทำงานลักษณะนี้นอกจากจะได้ความรู้แล้ว เรายังได้มิตรภาพและความเอื้ออารีจากผู้อื่นอีกด้วย

ผลงาน ในช่วงที่ผ่านมา ทางศ.พะเยาได้พัฒนาโรงเรียนให้เป็นต้นแบบ จำนวน ๔ แห่งจากเป้าที่แรก ๒ แห่ง ได้แก่ เชียงราย ๒ พะเยา ๒ กว่าจะได้แบบนี้มาไม่ใช่ง่ายเลย โดยเฉพาะ ดร.สุเมธ ต้องหางบประมาณและลงพื้นที่บ่อยมากๆ เพื่อให้ได้การพัฒนาอย่างยั่งยืนเพราะเราตั้งแนวคิดว่ายั่งยืนอย่างยั่งยืน เมื่อจบโครงการแล้วกับ train the trainer คือ พัฒนาผู้นำเพื่อไปนำผู้อื่นอีกที ในขณะที่เราพัฒนาต้นแบบ ๔ แห่งนั้นเราก็ไม่ได้ละทิ้งโรงเรียนอื่นๆ ในปี ๒๕๖๑ มีโรงเรียนสนใจเข้ามา ๒ แห่ง แต่พอทำงานได้ไป ๑ ปี รร.สองแห่งนี้ก็ถอนตัว...เพราะมันไม่ง่ายเลยที่จะทำตามแนวคิดอย่าง พปปญ. หรือว่า การทำงานนั้นไม่ใช่แต่มานั่งฟัง และจบกันไป โรงเรียนที่

เข้ามาเพื่ออยากพัฒนาแม้ว่าจะมีปัญหา รั้งงานไม่ได้เราก็ไม่ได้ทิ้ง แต่เราจะให้ครูมาอบรมก่อน ถ้าพร้อมเราก็ลงไปทำงานใหม่ อันนี้อาจจะเป็นแนวคิดเฉพาะพวกเราก็ได้เพราะคงไม่มีใครอยากเหนื่อยเพิ่มแน่ๆละ

ปัญหาที่เราเจอไม่ใช่แค่ การสอน มันมีปัญหาอื่นๆมาแทรกเช่น การบริหารในโรงเรียน อันนี้เป็นตัวสำคัญเลยเพราะบางทีนั้น ผู้บริหารไม่ได้ลงมาดูเองและไม่มีความรู้เกี่ยวกับงาน พปญ.เขาคิดว่า มีเงินมาเข้า รร. มีป้าย พปญ.มาแปะและ มีภาพมาถ่ายเท่านั้น ทางพี่เลี้ยงก็ต้องให้กำลังใจครูที่ทำงาน ให้คำปรึกษา และ วิธีการต่างๆที่จะทำให้งานเดิน ไม่มีติดขัด ไม่มีปัญหาทั้งภายในภายนอก อันนี้เราผ่านจุดที่โหดๆมาหลายสนามทีเดียว บางครั้งก็กุมขมับแต่สุดท้ายเราก็ใช้แนวทางคือ ตั้งใจทำแต่ไม่คาดหวังของ อ.ไพโรจน์มาช่วยให้สถานการณ์ดีขึ้น และบางครั้งเราก็เชิญ ทีมงาน อ.สุธีระ มาลงพื้นที่เพื่อจัดการให้คำชี้แนะที่ รร.เองเลย

ก้าวต่อไปจากนี้ เราคงไม่สามารถคาดหวังได้ แต่จากฐานที่เราพอจะมีองค์ความรู้อยู่เราก็จะพยายามเดินหน้าทำงานกันต่อไป พยายามกระตุ้นให้ครูใน โรงเรียนได้พัฒนาเป็นเครือข่ายและคิดแนวการศึกษา เพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นยุววิจัยตามแนวคิด พปญ.ต่อไปเพราะว่า งานการศึกษาไม่สามารถพลิกง่ายเหมือนฝ่ามือแค่ข้ามคืนแต่เป็นเรื่องการศึกษาไปตลอดตามแนวทางชีวิต ตามทัศนคติของแต่ละคน ทั้งนี้ก็ต้องอยู่ที่ว่าเราจะมีศักยภาพอย่างไร เราจะไม่คาดหวังใดใดไปมากกว่า การทำงานจริงๆ เพื่อการศึกษาของชาติเราตามแนวคิด พปญ. ต่อไป

อาจารย์ธนปริญ สำเร็จ

ศูนย์ที่เลี้ยงสถาบันนวัตกรรมการเรียนรู้มหาวิทยาลัยมหิดล

ถึงวันนี้ กว่า 7 ปี แล้วในการหน้าที่ “พี่เลี้ยง” บนวิถีเพาะพันธุ์ปัญญา ที่ไม่เคยเลยว่าจะเป็นโครงการวิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุนต่อเนื่องยาวนานถึงเพียงนี้ และผลจากการบ่มเพาะเมล็ดพันธุ์ผ่านการทำโครงการงานฐานวิจัยอย่างต่อเนื่อง ทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงอย่างมากภายในตัวเด็กที่รวมไปถึงเด็กหลังห้องและเด็กที่ถูกกระบุว่าเป็นกลุ่มบกพร่องทางการเรียนรู้ เมื่อพวกเขาได้รับโอกาสให้ทำโครงการงานฐานวิจัย สร้างความรู้จากประสบการณ์ตรงของตัวเอง มีครูทำหน้าที่โค้ช “ถามให้คิด”.....เด็กในวันนั้น ได้รับภูมิคุ้มกันทางความคิด เต็มโต ก้าวสู่เส้นทางหลากหลาย บางคนนำแนวคิดไปปรับใช้สร้างอาชีพก่อให้เกิดรายได้ระหว่างเรียน บางคนก้าวสู่รั้วมหาวิทยาลัยที่สะท้อนผ่านข้อความใน Facebook ให้เราได้รับรู้ด้วยความอึ้งอัมมใจว่า “เข้ามหาลัยแล้วจะรู้เลยว่า เพาะพันธุ์มันสำคัญ จะได้เปรียบเพื่อคนอื่น ๆ มาก เมื่อมีการทำโปรเจกต์ หลายคนทำไม่เป็น ถึงทำได้ก็ไม่เหมือนเด็กเพาะพันธุ์ สิ่งที่แตกต่างกันคือการคิดอย่างมีเหตุผล การเปรียบเทียบประสิทธิภาพของชิ้นงานกับแหล่งอื่นๆ มีการพัฒนาโปรเจกต์จากสิ่งที่มีอยู่แล้วให้มีความแตกต่างออกไป แต่ไม่ใช้การเลียนแบบอย่างที่ทำหลายคนทำ เพาะพันธุ์ มันเป็นแห่งแรกและแห่งเดียว เป็นช่วงเวลาที่ดีมาก ๆ”.....มันเป็นความภูมิใจอย่างไม่บอกไม่ถูกเลยจริง ๆ ที่ได้มีส่วนร่วมในการติดตามอาวุธทางปัญญาให้กับพวกเขา

ยังจำความรู้สึกช่วงแรก ๆ ที่ล้มลุกคลุกคลานไปกับคุณครูในโครงการได้ดี กว่าที่จะประคองเรือลำน้อยพาเด็กให้ถึงฝั่งได้ ก็ต้องพบเจอกับอุปสรรคมากมาย ความเครียดถาโถมเมื่อเวลาในห้องเรียนหายไปกับงานอื่น ๆ และการอบรมต่าง ๆ มีเรือบางลำต้องจอดเพราะนายท้ายไม่เอาด้วย บางลำต้องจอดเพราะฝีพายหลักโยกย้าย แต่ก็ยังมีเรืออีกหลายลำยังคงไปต่อฝ่าพายุลูกแล้วลูกเล่า ส่วนหนึ่งอาจจะเป็นเพราะ “จิตวิญญาณความเป็นครู” ที่ต้องการให้ศิษย์ของตนได้พัฒนา เมื่อได้เห็นความสำเร็จของเด็กรุ่นแรก จึงยอมเหนื่อยในการพาเด็กรุ่นแล้วรุ่นเล่าไปให้ถึงฝั่ง...ขอโน้มคารวะครูเพื่อศิษย์ทุกท่านบนวิถีทางนี้ รู้สึกยินดีที่ประเทศเรายังมีครูดี ๆ อีกหลายท่านท่ามกลางกระแสวิพากษ์เรื่องความล้มเหลวทางการศึกษาของไทย

จากการฝังตัวกับเพาะพันธุ์ปัญญาจากวันแรกจนถึงวันนี้ ทำให้เชื่ออย่างสนิทใจในกระบวนการของเพาะพันธุ์ปัญญา ที่ถูกออกแบบมาให้ครูและเด็กได้เรียนรู้และพัฒนาไปด้วยกัน ใช้จิตตปัญญาปรับฐานใจ ใช้ฐาน

หลังๆ เราทำร่วมกับศูนย์ศิลปกร (อีกนัยหนึ่งคือ มูลนิธิปัญญาภูมิ) กลายเป็นการทำงานภายใต้ศูนย์ที่เลี้ยงภาคกลาง ซึ่งการทำงาน เราเรียกว่า “ครบรส” มีทั้งวิชาการ และ สันทนาการ ไปพร้อมๆกัน เป็นทั้งความสุข ความสนุก ความอึดอัดใจ และความปลื้มปิติ เมื่อเห็นครูและเด็กมีพัฒนาการ เติบโตทั้งในด้าน วิชาการ ทักษะชีวิต และ ความมองงามในจิตใจ

ถือได้ว่าเป็น “โชคดี” ที่ตนเองได้พบเจอและทำงานกับคนดี มีครูและนักเรียนของศูนย์เรา ที่อึด ถึก ทน และเฮฮา แม้จะมีงานใหม่เข้ามาที่ท้าทายพลังและจิตวิญญาณตลอด (หมายถึงมีงานนอก/งานเข้าเรื่อยๆ) มาให้คิดและทำตลอดเวลา ถือว่าท้าทายมากๆ

สำหรับตนเอง หนึ่งในกระบวนการเปลี่ยนแปลง (น่าจะนะ) คือ โครงการนี้ยังเปิดโลกทัศน์อีกด้านให้ได้ก้าวเข้ามาสัมผัส เปิดใจ และยอมรับมัน นั่นคือ “แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา” ต้องยกเครดิตพี่อ้อและอตุ้ม ที่มีส่วนช่วยสนับสนุน เพราะความเชื่อที่ว่า “เราทำได้” ซึ่งทำให้เราก้าวข้ามความท้าทาย ความกลัว ความไม่กล้า นั้นมาได้แบบไม่ยากนัก...แค่ “เปิดใจ ยอมรับ และ ลงมือทำ” สิ่งสำคัญก็คือ ผู้ร่วมทางที่เราเห็นเป้าเดียวกัน และพร้อมจะเดินทางไปสู่จุดหมายนั้นๆด้วยกัน ช่วยกันทั้งผลึก ทั้งดัน ทั้งจูง หรือพร้อมที่จะแบกทุกอย่างไปด้วยกัน ทั้งๆ ที่ก็ไม่รู้ว่าทางข้างหน้าจะเป็นอย่างไร จะพบเจอความท้าทายใหม่ๆที่ทำให้เราต้องปรับเปลี่ยนแผนการทำงาน แต่ถ้าเรามองตาแล้วเข้าใจ จับมือกันแน่นๆ ด้วยใจที่พร้อมที่ไปด้วยกันแล้วนั้น ตนเองเชื่อว่า คงไม่มีอะไรยากหรือทำไม่ได้ ถ้าทุกคน **ร่วมมือ** กันนะคะ “Together We Can”

ผศ.ดร.วัชร เกษพิชัยณรงค์

เปลี่ยน

เคยสังเกตกันไหม เมื่อเราได้ทำในสิ่งที่รัก สิ่งที่ชอบ เวลามันมักจะเดินเร็วเสมอ ลองนึกเปรียบเทียบระหว่าง การนั่งรอคอยใครสักคนเวลาแต่ละนาที่ช่างเดินไปช้าเหลือเกิน ในขณะที่การดูหนังที่เราชอบเป็นชั่วโมง ๆ เวลากลับเดินเร็วมากทั้ง ๆ ที่จดจ่อกับทุกเรื่องราวในหนัง การทำงานในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาก็ให้ความรู้สึกเช่นนั้นเหมือนกัน แต่ละปีของการทำงานในฐานะพี่เลี้ยงเพาะพันธุ์ปัญญา มีความท้าทายเข้ามาอยู่อย่างต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ ถ้าเปรียบเทียบหนัง คงเป็นหนัง action ที่ได้ลุ้นตลอดเวลา ถ้าพูดได้ว่า การทำงานในโครงการไม่เคยมีสูตรสำเร็จ **เพราะเพาะพันธุ์ปัญญา ทำให้ตนเอง “เปิดกว้างและยืดหยุ่น”**

โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเข้ามาในช่วงเริ่มต้นชีวิตการทำงานของตนเอง ถือว่าเป็นโครงการแรกที่ได้ลงทำงานร่วมกับครูและโรงเรียนแบบ inside อย่างจริงจัง เรียกว่า คลุกวงในกันเลยทีเดียว ลองนึกภาพตามว่าคนที่ทำหน้าที่เรียนตลอดชีวิตตั้งแต่จำความได้ เติบโตในบริบทของสังคมเมือง และมีพื้นฐานความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ จะมีลักษณะแบบไหน สิ่งหนึ่งที่แน่นอน คือ การวางแผนอย่างเป็นขั้นตอน ละเอียดิบ และเป็นแผนที่ต้องทำตามทีละขั้น (อารมณ์เหมือนการวางแผนแบบเขียนตำราอาหารที่ต้องทำตามลำดับ) ไม่ยอมปรับเปลี่ยนใด ๆ จนกว่าจะถึงขั้นสุดท้าย เพื่อผลลัพธ์ แล้วค่อยนำผลนั้นกลับไปปรับแก้ให้ดีขึ้น ยังไม่พอการทำงานส่วนใหญ่ใช้โหมดเหตุผล อธิบายว่าด้วยหลักการ ทฤษฎี ไม่มีหรรษาอารมณ์ ความรู้สึก ยิ่งเรียนระดับสูง ๆ นี่มีแต่การวิพากษ์วิจารณ์ความคิดอย่างตรงไปตรงมา ไม่มีหรรษา พูดให้บัวไม่ช้ำน้ำไม่ขุ่น เรียกว่า “พูดทีนี้เหมือนฟันดาบสะพายแล้ง” กันเลยทีเดียว แล้วคนที่มีความรู้แบบนั้น จะทำงานร่วมกับครู โรงเรียน และพื้นที่จริงอย่างไร?

เคยไหม ฟังแต่เหมือนไม่ได้ยิน ได้ยินแต่ก็ไม่ได้เข้าใจ เข้าใจแต่ก็ไม่ได้ใส่ใจ ปรากฏการณ์นี้น่าจะเป็นธรรมดาของมนุษย์ทั่วไป ตนเองก็ไม่ได้แปลกแตกต่างไปหรอก และก็ไม่ได้เคยรับรู้หรือสัมผัสด้วยใจอย่างจริงจังในการทำงาน จะตั้งใจ ใส่ใจกับคนที่เรารักมากกว่า เมื่อได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมจิตตปัญญาตั้งแต่ปีแรก ที่เน้นการปลูกหรือกระตุ้นจิตวิญญาณความเป็นครู ยอมรับเลยว่าตอนนั้นยังไม่เห็นความสำคัญ และไม่รู้ว่าจะนำไปใช้อย่างไร เอาจริง ๆ เกิดคำถามในใจด้วยซ้ำ **ทำไม..โครงการนี้จึงต้องเริ่มด้วยจิตตปัญญา** คำถามนี้ติดมานานผ่านล่วงเลยไป

เป็นปี จนได้มีโอกาสฟังครูสะท้อนว่า หลังจากทีตนเองเข้าร่วมกิจกรรมจิตตปัญญา ทำให้ปรับบทบาทและลดอำนาจในชั้นเรียนลง ท่าทีของนักเรียนต่อครูนั้นเปลี่ยนไป และเป็นไปในทางที่ดี ครูก็ยังเป็นครูท่านเดิมที่ถามคำถามด้วยเสียงที่ดัง (ส่วนตัวครูท่านนี้เป็นคนพูดเสียงดังอยู่แล้ว) และที่แน่ ๆ เมื่อนักเรียนมาถามก็ยังถามกลับเพื่อให้เกิดเหมือนเดิม เอ๊ะ..แล้วปรับอะไรละ ปรับบทบาทในที่นี้ ครูเล่าให้ฟังว่า ปรับจากการตัดสินใจว่าสิ่งที่นักเรียนอยากทำนั้นถูก-ผิด ควรทำ-ไม่ควรทำ มาเป็นการถามเพื่อให้เค้าเข้ามาสู่คำตอบด้วยตนเอง เรียกได้ว่า เป็นการปรับใจ ปรับความคิดตนเอง จากครูเป็นกระบวนกร จัดการเรียนรู้ให้นักเรียน เปิดใจให้กับทุกความคิดของนักเรียน นอกจากนี้ยังมีการตรวจสอบว่า นักเรียนของตนเองนั้นพร้อมไหมที่จะเรียนรู้ พร้อมในที่นี้มีใช้การพร้อมทางร่างกาย นั่งอยู่ในห้องอย่างเรียบร้อย เงียบ แต่มองลึกไปถึงใจ แวบตา ว่าตอนนี้ใจของนักเรียนจดจ่ออยู่กับการเรียนรู้หรือยัง ผ่านการทำกิจกรรมเชิงละลายพฤติกรรมก่อนเรียน นักเรียนก็จะหัวเราะบ้าง คลายความเครียด ความกังวลก่อนเรียนจริง มีแม้แต่ให้นอนก่อนสักแป๊บ เพราะนักเรียนเล่นกีฬา ทำกิจกรรมหลังทานข้าว หน้าตาแวววาวเลยเปิดโอกาสให้พักสักหน่อยก่อนจะเรียนรู้ และอีกประเด็นที่สำคัญ คือ การปรับท่าที ถึงแม้จะพูดด้วยเสียงอันดังเช่นเดิม แต่โทนเสียงที่แตกต่าง นักเรียนก็สัมผัสได้ พอได้ฟังเรื่องของครูท่านนี้มันมีความคิดวิ่งเข้ามาในหัวทันที โอโฮ ทำได้จริง ๆ หรือนี้ แต่ด้วยพื้นฐานความเป็นนักวิทยาศาสตร์ สารภาพตรง ๆ ว่า ยังไม่เชื่อสิ่งที่ได้ยิน 100% หรอกนะ ต้องลองทำดู

ปีถัดมา ก็ได้มีโอกาสเรียกว่า มาช้า มาช้า กับกิจกรรมจิตตปัญญาอีกครั้ง รอบนี้เข้าร่วมในบทบาทที่แตกต่างออกไป ร่วมกิจกรรมในฐานะผู้สังเกตการณ์ เมื่อไม่ได้เป็นผู้ทำกิจกรรมแต่มาสังเกตอย่างตั้งใจ แก่นที่ตนเองจับหลักการและนำมาปรับใช้ต่อ คือ การฟังให้ลึกเข้าไปถึงจิตใจ ไม่ใช่แค่ใช้หูฟัง แต่ใช้ตามองการแสดงท่าที ใช้ใจสัมผัสอารมณ์ ความรู้สึกของคนพูดว่าอยู่ในบทบาทใด รวมถึงการเรียนรู้เพื่อเข้าใจตนเอง ตามความคิดของตนเองให้ทัน แล้วนำแก่นเหล่านี้มาลองใช้กับนักศึกษาของตนเอง เหลือเชื่อจากอาจารย์ใจแข็ง (ฉายาที่นักศึกษาตั้งให้) กลายเป็นคุณพี่ผู้อารีไปได้อย่างไร ต้องบอกว่า ยังถามคำถามเพื่อส่งเสริมการคิดขั้นสูงเหมือนเดิม ยังคงวินัย กติกา การเข้าชั้นเรียน การส่งงาน การตรงต่อเวลาเช่นเดิม เพียงแค่ปรับวิธีการพูดที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการแสดงความเห็นของนักศึกษา และปรับท่าที นักศึกษากลับรับรู้เจตนาของเราได้แตกต่างออกไป เรียกได้ว่า จิตตปัญญาทำให้เป็นคน soft ลง

สำหรับเพาะพันธุ์ปัญญานั้น เราให้ความสำคัญทั้ง ฐานกาย (action หรือการลงมือทำ) ฐานใจ (จิตตปัญญา) และฐานความคิด ในส่วนของฐานความคิดนั้น **รศ.ดร.สุวิระ ประเสริฐสรรพ (ครูใหญ่) ได้นำหลักของการคิดเชิงระบบ (System thinking)** มาเป็นพื้นเพเพื่อหลักในการคิดเพื่อทำโครงการฐานวิจัย พอพูดถึงแนวคิดเชิงระบบ คิดแบบเหตุ-ผล ตอนแรกนึกเอาเองว่า **สบาย** พื้นฐานเราเป็นนักวิทยาศาสตร์ ถูกฝึกให้คิดหาเหตุ-ผลมาตลอดชีวิต แต่พอได้ลงมือทำจริง ไม่ง่ายเลยนะ การที่เราจะเขียนผังเหตุ-ผลได้เป็นอย่างดีนั้น เราต้องเข้าใจทั้งเนื้อหา กระบวนการของเรื่องที่ เราจะเขียนผังเหตุ-ผลอย่างลึกซึ้ง ไม่เช่นนั้นผังเหตุ-ผล จะไม่ละเอียด ไม่เห็นถึงการใช้ความรู้ และที่สำคัญไม่ได้แสดงเหตุ-ผล (cause-effect) แต่เป็นการแสดงเหตุผล (reason) หลายครั้งเป็นการคาดเดาเพื่อให้เหตุผลมากกว่าการสาวหาเหตุ-ผล การฝึกคิดแบบนี้ ทำให้การอธิบาย การเขียน การวางแผนต่าง ๆ ชัดเจน และเป็นลำดับขั้นตอนมากขึ้น ทำให้เราคิดละเอียดและที่สำคัญการจะคิดละเอียดได้นั้น ความรู้ในหัวต้องชัด เรียกได้ว่า ฝึกทั้งวิธีคิดและได้เรียนรู้องค์ความรู้เชิงลึกไปในทีเดียวกัน

เมื่ออาวุธพร้อม เอาจานเรามีของละ ฟังงานนักศึกษามากก็พอควร ทำงานวิจัยเชิงวิทยาศาสตร์มาก็ไม่น้อย พอลงไปโค้ชนักเรียนที่โรงเรียนคงไม่อยากนักหรอก (คิดเข้าข้างตัวเองอีกละ ฮ่าๆๆ) รู้ไหม..การลงพื้นที่โรงเรียนเพื่อโค้ชนักเรียนเป็นครั้งแรกในชีวิตเกิดอะไรขึ้น พูดได้สั้น ๆ ว่า “ช็อค” ช็อคแรก ไม่เข้าใจเรื่องที่นักเรียนพูดเลย ด้วยความที่ประสบการณ์เกี่ยวกับบริบทในพื้นที่สมุทรสาคร สมุทรสงครามน้อย ประกอบกับประสบการณ์เกี่ยวกับชาวบ้าน ชุมชน น้อยมาก เมื่อนักเรียนเล่าโครงร่างข้อเสนอโครงการให้ฟัง ต้องบอกวามันมืดแปดด้าน นีละนะ ที่เรียนมาจะสอนหนังสือต้องคำนึงถึงความรู้เดิมหรือประสบการณ์ที่ติดตัวมา เรื่องธรรมดาที่ใครหลายคนก็รู้ แต่ตนเองไม่เคยรู้ อาทิ ไม่กวาดทางมะพร้าวทำจากส่วนใดของมะพร้าว ยังไม่รู้เลย พอนักเรียนจะทำมิดเพื่อตัดใบออก

จากทางมะพร้าวนี้ภาพไม่ออก จนต้องให้นักเรียนอธิบายประกอบการชี้ที่ใบมะพร้าว ข้อที่สอง สิ่งนี้นักเรียนนำเสนอในมุมมองเรา ไม่จัดว่าเป็นโครงการ เหมือนเป็นการสืบค้นข้อมูล คราวนี้จะทำอย่างไรที่จะพาเค้าไปให้กลายเป็นโครงการได้ละ ข้อสุดท้าย จะถามหรือใช้ภาษาอะไรให้นักเรียนเข้าใจตรงกับเรา ต้องบอกว่าคำถามช่วงแรก ๆ ของตนเอง คงเป็นเหมือนภาษามนุษย์ต่างดาวสำหรับนักเรียน ที่ตอบไม่ได้ไม่ใช่ว่าไม่รู้ แต่ไม่เข้าใจคำถามเรามากกว่า เอาเป็นว่าต้องอาศัยการฝึกฝนเป็นระยะเวลาานเลยทีเดียวที่จะใช้ภาษาเดียวกันได้

เมื่ออ่านมาถึงตรงนี้แล้ว หลายคนโดยเฉพาะอาจารย์ในระดับอุดมศึกษาคงเกิดคำถามในใจ **การลงพื้นที่ได้เรียนรู้อะไร** อย่างแรกเลย ได้เรียนรู้สิ่งที่อยู่รอบตัว ได้รู้จักธรรมชาติ วิถีชุมชน ความคิด ความเชื่อของคนในชุมชน และทรัพยากรต่าง ๆ ที่อยู่ในชุมชน **ยังมีความรู้อีกมากมายรอบตัวที่เรายังไม่รู้** เอาเป็นว่าตอนนี้บอกได้แล้วนะว่า ปลาทุแม่กลองหน้าตาเป็นอย่างไร (เดิมเข้าใจว่า ปลาทุที่อยู่ในเข่งหน้างอคอกหัก เป็นปลาทุแม่กลองทุกตัว) ต่อมา มองว่าตนเองได้**ล้มความคิดและฝึกการใช้ภาษา** จะพูดอย่างไรให้นักเรียนเข้าใจและคิดตาม การที่จะไปถึงจุดนั้นไม่ใช่เพียงแต่การเลือกใช้ภาษาเพียงอย่างเดียว แต่สิ่งที่อยู่ในหัวเราต้องชัดด้วย สิ่งนี้ทำให้เราในฐานะอาจารย์ สอนหนังสือ ไม่สิเรียกว่าจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับนักศึกษาได้ดีขึ้น รวมถึงการลงมามากกว่าในในห้องเรียนจริงทำให้เราเข้าใจเหตุว่าทำไมนักศึกษาจึงคิดขึ้นสูงไม่ได้ ไม่ใช่ว่าเค้าไม่คิดแต่เค้าไม่เคยถูกฝึกให้คิดต่างหาก ไม่ใช่ว่าเค้าไม่รู้เพียงแต่สิ่งที่เรากล่าวไปนั้น ตรงกับประสบการณ์ของเค้าไหม สอดคล้องกับความรู้เดิมที่เคยมีไหม เราคิดกันเองว่านักศึกษาควรรู้อะไร เพราะตามหลักสูตรเขียนมา แต่ในชีวิตจริงหลายครั้งจะเจอว่า ครูไม่สอนหรอกเพราะเดี๋ยวครูในระดับถัดไปก็สอนเอง พอขึ้นชั้นมาครูก็ไม่สอนเพราะเข้าใจว่านักเรียนได้เรียนในระดับก่อนหน้านี้แล้ว สุดท้ายเลยกลายเป็นว่า ไม่เคยแม้แต่ได้ฟังความรู้มาก่อน สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นว่าผลสะท้อนกลับมาให้เราสามารถปรับและพัฒนากระบวนการเพื่อจัดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น

การทำงานในฐานะพี่เลี้ยงเพาะพันธุ์ปัญญานั้น มีหลายมิติ ไม่เพียงแต่มิติในชั้นเรียน แต่ยังมีมิติของการทำงานร่วมกับทีมครูและทีมพี่เลี้ยงจากศูนย์อื่น อาจเป็นเพราะพวกเราที่มีประสบการณ์ร่วมกัน เลยเป็นเหตุให้ครูและพี่เลี้ยงเพาะพันธุ์ปัญญาต่อกันติดได้ง่ายมาก เราเข้าอกเข้าใจซึ่งกันและกัน ต้องบอกว่าเราสามารถพูดความล้มเหลวหรือข้อผิดพลาดของเราให้พี่เลี้ยงจากที่อื่นฟังได้หรือครูเพาะพันธุ์ปัญญา คนฟังก็รับฟัง และมองร่วมกันเพื่อหาทางแก้ปัญหา ไม่ได้มาพิพากษา ตัดสินการกระทำของเรา หลายครั้งได้รับการปลอบโยน เติมเต็มพลังใจจากครูด้วยซ้ำ บรรยากาศการเรียนรู้แบบนี้ทำให้เรากล้า กล้าที่จะพูด กล้ายอมรับ กล้าเปลี่ยน และที่สำคัญเราเปิดใจรับฟัง ทำให้เกิดการเติมเต็มในหลากหลายมิติ

สิ่งหนึ่งที่ต้องยอมรับ คือ **“การทำงานในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญานั้นเหนื่อย เหนื่อยมากกกกกกกก”** เหนื่อยในที่นี้ทั้งเหนื่อยกาย และเหนื่อยใจกับการทำงานกับผู้คน แต่สิ่งที่ทำให้ยังทำต่อและไม่ล้มเลิกระหว่างทางคือมิตรภาพที่พวกเราพี่เลี้ยงและครูมีให้กัน การเปิดอริสภาพทางด้านความคิดในการสร้างสรรค์กระบวนการของครูใหญ่ และการเปิดพื้นที่ปลอดภัยให้ร่วมเรียนรู้ ถือเป็นพื้นที่หนึ่งที่ทำให้เราเติบโต ให้เรา**เรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติในสถานการณ์จริง (Interactive learning through action) ที่นำไปสู่ปัญญาร่วม นวัตกรรมอัจฉริยภาพกลุ่ม ที่ทำให้ฝ่าความยากสู่ความสำเร็จ** ดังที่ ศ.นพ.ประเวศ วะสี ได้กล่าวไว้ในปาฐกถาพิเศษ เวทีภาคีเพื่อการศึกษาไทย ในงาน TEP Forum 2018 วันที่ 5 พฤษภาคม 2561

ผศ.ดร.น้ำค้าง ศรีวัฒนาโรทัย

จากแรงบันดาลใจ...สู่แรงบันดาลใจ

เพื่อนหลายคนถามครูตุ้มว่า “เกษียณแล้วทำไมยังไม่หยุดทำงาน จะได้ไปพักผ่อน ท่องเที่ยว สังสรรค์ ทำสิ่งในสิ่งที่อยากทำ ในแบบที่คนอื่นเขาทำกัน” ครูตุ้มได้แต่ยิ้ม แต่ในใจก็แอบคิดนะว่า**เพราะฉันมีแรงบันดาลใจมากมาย** จะอธิบายก็คงยาว และพูดไปเขาก็คงอาจไม่เข้าใจความคิดความรู้สึกของเราก็เป็นได้ (แอบตัดสินเองเออ)

เอง) แต่ก็ได้บอกสั้นๆว่า “ความสุขใจ” เราเชื่อว่าทุกคนต่างมีเหตุผลในการกระทำสิ่งหนึ่งหนึ่งสิ่งใด คือ “หน้าที่และความสุข” ดังนั้นเมื่อมีโอกาส เวลา และอิสรภาพ หยิบยื่นมาให้ จึงไม่มีเหตุผลใดที่เราจะไม่รับทำงานนี้ การเข้ามาทำหน้าที่เป็น พี่เลี้ยงในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาสังกัดศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยมหิดล ท่ามกลางสายใยความรักความผูกพัน ของพี่เลี้ยง ของครูเพาะพันธุ์ปัญญา ที่พวกเราร่วมงานกัน ผ่านสุข-ทุกข์ ร่วมกันมาตั้งแต่ต้นเริ่มโครงการ การได้ทำในสิ่งที่เรารัก ที่เราศรัทธา และสิ่งนั้นมีคุณค่ายิ่ง สำหรับครูผู้ถือว่าเป็นความโชคดียิ่งนัก ไม่ว่าเราจะอยู่ในฐานะครูหรือพี่เลี้ยงก็ตาม เพราะงานที่ท้าทายคงอยู่ในโหมดของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นหน้าที่ที่เราคุ้นชินทำมาตลอดชีวิตการรับราชการเกือบ 40 ปี และด้วยความศรัทธา ความเคารพที่มีต่อครูใหญ่ของพวกเราคือท่านอาจารย์สุธีระ ประเสริฐสรรพ ความรักความศรัทธาในพี่เลี้ยง ครู-อาจารย์ เพาะพันธุ์ปัญญา เป็นความภูมิใจที่ได้เรียนรู้ ได้ฝึกประสบการณ์ ท่ามกลางคนดีคนเก่งมากมายเช่นนี้จึงไม่ยากต่อการตัดสินใจร่วมงานกันต่อไป

ประสบการณ์ต่างตลอดระยะเวลาของการบ่มเพาะกว่า 6 ปี ค่อยๆเติบโตและฝังรากลึกและแผ่ขยายจน (ต้น)มันคง ไม่กังวลกับพายุ ฝน อุปรสรรคใดที่จะทำให้ล้ม โคนได้ ครูผู้คิดว่า “ฉันได้เรียนรู้ ฉันได้พัฒนา ทั้งความคิดและจิตใจ” โดยเฉพาะเรื่องการเติบโตภายใน มันสำคัญยิ่ง ประสบการณ์ของการเป็นครูเพาะพันธุ์ปัญญา เรื่อยมาจนมาเป็นพี่เลี้ยง เราเห็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับตัวเราและเพื่อนครูได้มากมาย ก็เพราะจิตตปัญญาที่มากเปิดใจครูเพาะพันธุ์ปัญญา ให้เรารู้จักตนเองเชื่อมโยงสู่ความเข้าใจในผู้อื่น ได้เรียนรู้ภายในเพื่อจัดการกับภายนอก สามารถอยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อมที่ผันแปรได้อย่างมั่นคง ไม่ว่าพี่เลี้ยง ครู นักเรียน เมื่อใจเปิดพื้นที่ก็เปลี่ยนเราก็สามารถเรียนรู้ร่วมกันได้เป็นอย่างดี ในทุกสถานะภาพ ไม่ว่าครูผู้จะอยู่ในสถานะความเป็นครู เป็นพี่เลี้ยง แต่ความรู้สึกยังเหมือนเดิมคือเป็นเพื่อนร่วมเรียนรู้ที่มีความเท่าเทียมกัน และไม่ได้คิดว่าอายุจะเป็นอุปสรรคอะไร

สัมพันธ์ภาพในทีมพี่เลี้ยงนั้นฝังแน่นมานานกว่า 10 ปี น้องๆทุกคนเป็นคนเก่งที่เราชื่นชมมาตลอดทุกๆคนต่างน่ารัก ครูผู้เรียนรู้และซึมซับในการทำงานหลายสิ่งจากน้องๆ ทุกคนต่าง ให้ความเอื้ออาทร ความจริงใจ ความเชื่อถือไว้วางใจ แก่กันและกัน รับสัมผัสความรู้สึกเช่นนี้นานานตั้งแต่สมัยเป็นครูที่ได้ร่วมงานกัน ในความสนิทสนมพวกเราอาจมีเถียงกันบ้าง แต่พวกเราต่างเคารพในความคิดที่ต่างกัน ครูผู้มองว่าความต่างทางความคิดเป็นความงดงามที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ก่อให้เกิดปัญญาร่วมกัน (collective wisdom) ทำให้พวกเราสามารถร่วมกันพัฒนาและแก้ปัญหา ทำเรื่องที่ยากลำบากได้สำเร็จ พวกเราสนุกมากในการทำงานเพาะพันธุ์ปัญญา ครูผู้รับรู้ถึงการะงานประจำของทีมศูนย์พี่เลี้ยงมหิดล ที่นอกเหนือจากงานโครงการเพาะพันธุ์ปัญญามีมากมายเพียงใด แต่ทุกครั้งที่มีปฏิทินทำงานเพาะพันธุ์ปัญญา ทุกคนต่างยินดีและสนุกกับการทำงานการลงพื้นที่ในทุกๆครั้งที่พวกเราพบกัน ได้พบครู ได้พบเด็ก เป็นความสุข ความประทับใจตลอดเวลา

ด้วยความสัมพันธ์ในการทำงานกับครูกับพี่เลี้ยงได้ขยายออกไปตามศูนย์ต่างๆ พวกเราต่างยินดีร่วมรวมพลังกันทำงาน ในช่วงที่ครูผู้เข้าไปเป็นพี่เลี้ยง ศูนย์ภาคกลาง 2 ศูนย์ คือศูนย์มหิดลและศูนย์มูลนิธิปัญญาฯ ๗ ภูมิภาคต่างรวมพลังทำงานร่วมกัน ครูผู้เองที่ดูจะว่างมากเป็นพิเศษด้วยเกษียณแล้ว จึงมีเวลาไปร่วมงานกับศูนย์มูลนิธิฯ อยู่เนืองๆ และเดินทางไปร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามศูนย์ต่างๆทั่วประเทศ ทำให้รู้จักกับครูในศูนย์ภาคกลางและศูนย์ภาคอื่นๆ เสมือนว่าพวกเราคือครอบครัวกัน เป็นประสบการณ์ที่ดีที่ครูผู้ได้รับ ตลอดระยะเวลาที่ทำงานนี้

การทำหน้าที่พี่เลี้ยง ที่เป็นทั้ง coach เป็น mentor เป็น facilitator ทำให้ได้รู้จักครูมากมายหลายศูนย์ พี่เลี้ยง ได้พูดคุยสนทนาในความเป็นพี่น้องครอบครัวเพาะพันธุ์ปัญญาที่ขยายอยู่ทั่วทุกภาค มีครูหลายคนที่เคยบอกในเรื่องทำนองเดียวกันว่า “อยากเป็นแบบครูผู้บ้าง” “ถ้าอายุเท่าครูผู้ (พี่ผู้ ป้าผู้ แม่ผู้ สุดแล้วแต่จะมีคนเรียก) จะยังสามารถทำงานได้แบบนี้หรือไม่” ไปถึงในบางช่วงเวลา ที่มีครูส่งข้อความหรือเขียนความรู้สึกส่งมาขอบคุณ และเขียนบอกว่าเราเป็นแรงบันดาลใจ เป็นกัลยาณมิตร เราเป็นครูต้นแบบของเขา เมื่อเขามองภาพในอนาคตเขาอยากเป็นแบบเราบ้าง ทำให้ย้อนนึกว่าเราเองก็มีต้นแบบมากมายเช่นกัน ทำให้เราได้ใช้ชีวิตที่เต็มไปด้วยแรงบันดาลใจจากครูบาอาจารย์ผู้ใหญ่ที่เราเคารพนับถือ เป็นพลังส่วนลึกให้เรามีความสุขยังสนุกกับการ

ทำงาน และที่สำคัญได้ตอบแทนคุณแผ่นดิน ได้ร่วมพัฒนาปัญญาให้เกิดกับทรัพยากรมนุษย์ จากแรงบันดาลใจสู่แรงบันดาลใจ แม้ไม่สามารถสร้างให้เกิดกับทุกคนได้แต่อย่างน้อยก็ภูมิใจที่ได้สร้างแรงบันดาลใจให้นักเรียนและเพื่อนครูบางคนได้บ้าง

ขอขอบพระคุณ ขอบคุณ ครูอาจารย์ เพื่อน พี่น้อง นักเรียนเพาะพันธุ์ปัญญาและทุกสิ่งทุกอย่างที่เชื่อมโยงให้ครู ต้มีโอกาสร่วมเรียนรู้ร่วมทำงานในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ได้ร่วมเป็นอีกหนึ่งพลังในการสร้างโอกาสการเรียนรู้ร่วมกันได้พัฒนานตนเองและคนอื่น ๆ

ครูอรุณวรรณ กลั่นกลิ้ง

ศูนย์ที่เลี้ยงมูลนิธิปัญญาฯ ๓๓

จิตเป็นนาย กายเป็นเรือ สติเป็นทางเสือ ปัญญาเป็นศพ

บทความสะท้อนความรู้สึกนี้เขียนขึ้นผ่านประสบการณ์ของผมเองผ่านบทบาที่ได้รับมอบหมายให้เป็นพี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาซึ่งมีเป้าหมาย คือ การพัฒนาครูผ่านกระบวนการเรียนรู้บนฐานวิจัย โดยมีกลุ่มพี่เลี้ยงอีกกว่า 30 ชีวิต ร่วมเดินในเส้นทางนี้ตลอดเวลากว่า 7 ปี สิ่งแรกที่ปฏิเสธไม่ได้ คือ ความผูกพัน (หรืออาจเรียกว่า “อิน”) เหตุเพราะฉันทะส่วนตัวที่หลงใหลในงานด้านการพัฒนามนุษย์ พอได้รับโอกาสจึงไม่ลังเลแม้แต่น้อยที่จะกระโจนลงมาร่วมทางเดินนี้ ซึ่งตลอดเส้นทางของวิถีเพาะพันธุ์ปัญญาได้ต่อยอดให้ผมเห็นสัจธรรมของการเรียนรู้เพื่อพัฒนาปัญญาของมนุษย์ได้อย่างชัดเจน จนหลายครั้งคนรอบตัวมักสะท้อนให้ฟังอยู่บ่อย ๆ ว่างานนี้ดูเหมือนจะพัฒนาตัวเราเองเสียมากกว่าด้วยซ้ำ ! จริงแท้เช่นไรคงตอบยาก แต่สิ่งที่เห็นเป็นรูปธรรมอย่างหนึ่ง คือ การได้พบเจอกัลยาณมิตรที่มีจุดร่วมของชีวิตที่คล้ายคลึงกัน และต่างคอยช่วยกันหนุนเสริมเติมกำลังทั้งร่างกายและใจ ทั้งหลากวัยและหลายรุ่น จนหลายครั้งดูเหมือนกับย่ำรวมมิตรที่กว่าจะตกลงหารสชาติที่พอดีได้ก็เกิดพื้นที่ปะทะสังสรรค์กันอยู่ไม่น้อย แต่เชื่อไหมว่าเพราะความหลากหลายบนจุดร่วมที่คล้าย ๆ กันนี้เองทำให้ผมได้พบกับความงดงามแห่งการเรียนรู้ที่อยู่ท่ามกลางโรงมโหรีแห่งนี้อยู่บ่อยครั้ง และเกือบทุกครั้งของบรรยากาศในแต่ละตอนแทบไม่มีการฉุดรั้งด้วยตำราหรือทฤษฎีที่ชวนให้พวกเราทุกคนต้องมานั่งปวดหัวกลัวการเริ่มต้นใด ๆ แม้หลายครั้งก็ไม่อยากจะบอกว่ารู้สึก (เหมือนจะ) “มั่ว” แต่กัลยาณมิตรหลายท่านก็ให้กำลังใจว่าไม่ใช่ “มั่ว” หรือเค้าเรียกว่า “เนียน” หรือ “พลั่ว” มากกว่า ถึงจุดนี้ผมไม่อาจทราบได้ว่าสิ่งที่ทำในวิถีเพาะพันธุ์ปัญญานั้นอยู่บนพื้นฐานที่ถูกต้องตามหลักทฤษฎีของใครมากน้อยเพียงใด แต่มันใจได้อย่างหนึ่งว่าผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นได้พัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปแล้วแน่นอน ที่สำคัญคือเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้นอย่างชัดเจน แม้อาจไม่ใช่สิ่งที่ยิ่งใหญ่จนคนทั่วไปใครจะรับรู้เพราะเส้นทางเดินบนวิถีแบบเพาะพันธุ์ปัญญานั้นไม่ได้ถูกออกแบบเพื่อกู้ร่องรอยว่าเรามีอะไรดี แต่ถูกออกแบบให้ผู้ร่วมเดินทางร่วมกันออกแบบกันตัวเองจึงเหมือนกับเสื้อตัดที่สามารถเข้ารูปได้พอดีแถมด้วยความยืดหยุ่นที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ ทำให้เหมือนกับว่ามีคำตอบอยู่เสมอไม่แน่นอน เพราะไม่แน่นอนขายแต่เน้นให้ชวนขาย ซึ่งหากมองดีวิถีแบบนี้ใครเป็นแล้วก็เป็นอย่างนี้ ไม่ใช่ Pop Culture ที่มาแล้วก็ไป หากแต่เป็น Real Culture ที่เกิดขึ้นแล้ววิวัฒนาการตัวเองได้อย่างสมดุลบนทางเดินที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยไม่ละเลยจิตวิญญาณที่จริงแท้ของวิถีแบบนี้

ความรู้สึกที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นผมขอสรุป (ตามความเห็นส่วนตัว) ว่าวิถีแบบเพาะพันธุ์ปัญญา เป็น “ปรัชญา” เพื่อการเรียนรู้ของมนุษย์ ซึ่งเน้นการปฏิบัติ การทำจริง โดยมีความรู้เป็นฐาน ไม่ใช่ยึดตัวความรู้แล้วเชื่อ แต่อาศัยองค์ความรู้เพื่อทำแล้วค่อยวิพากษ์ ผ่านฐานคิดที่เป็นเหตุเป็นผล (Ration) ไม่ใช่อาศัยแค่เหตุผล (Reason) หรือ อารมณ์ (Emotional) นั่นจึงทำให้ความรู้สึกของผมที่มีต่อสิ่งนี้จึงยืดหยุ่น และเชื่อมโยงไปกับทุกสิ่งในชีวิต

คงวุฒิ นิรันตสุข

รักเรียนรู้ในเพาะพันธุ์ปัญญา

ตลอดระยะเวลา ๕ ปีของการทำหน้าที่ครูแกนนำในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ของโรงเรียนบางแพปฐมพิทยา ใช้หลักการ ถามคือสอน สะท้อนคิดคือเรียน และเขียนคือคิด การได้พบเพื่อนครูต่างถิ่น อาจารย์ต่างที่ พี่เลี้ยงหลายสถาบัน แรกเริ่มนั้น สนุกตรงที่ได้เรียนรู้วิธีการใหม่ๆ รู้จักเพื่อนใหม่แต่บางคนก็เป็นครูร่วมวงคนเดียว แต่ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยศิลปากร พี่เลี้ยงเป็นเด็กแต่น่ารักมาก เรียนรู้และประชุมกันไป ช่วงแรกเต็มไปด้วยความรู้สึกไม่ไว้วางใจ ระว่างตัว ต่อๆมาก็เริ่มดีขึ้น บางครั้งก็สับสน เมื่อได้พบปะกันบ่อยครั้ง คุ่นเคยกันแล้วความใกล้ชิดสนิทสนมก็ตามมา และได้เห็นมุมมองของคนที่ไม่ได้เป็นครู ที่ต้องการเปลี่ยนครู ช่วงให้ความรู้ของวิทยากรของ รศ. ดร. สุธีระ ประเสริฐสรณ์ ในแต่ละช่วงเวลา ทำให้ได้ใช้ความคิดตลอดเวลา รู้สึกสนุกกับการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบนี้ ตรงที่ไม่ใช่นั่งฟังอย่างเดียว แต่คิด ทำ แก้ปัญหา และการนำรางวัลมาใช้ในการตอบคำถามแต่ละครั้ง และการสะท้อนความคิด ซึ่งเปรียบเสมือนการประเมินความรู้สึกและกระบวนการ รวมทั้งคำถามคิดวิเคราะห์ที่ฝึก เป็นผลให้ปรับเปลี่ยนตนเองเป็นคนที่มีมองกว้างและลึกซึ้ง จับประเด็นและสรุปความได้เร็วขึ้น และเมื่อได้มีการพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครูทั้งภายในศูนย์พี่เลี้ยงเดียวกันและต่างศูนย์พี่เลี้ยง ทำให้มีมุมมองที่กว้างขึ้น มีความรู้มากขึ้นมีทัศนคติที่ดีกับทุกคน ด้วยความรู้สึกจดจ่อตั้งใจที่รักและหวังดีต่อกัน ร่วมใจกัน ช่วยกันแก้ปัญหาที่ตนเองได้ประสบมา หรือการใช้เทคนิคต่างๆในการสอน แต่ที่ถูกนำไปใช้ในการสอนมากที่สุดคือ การสอนผลจากเหตุ เหมือนตนเองถูกฝึกในทุกครั้งที่ ผลย่อมเกิดจากเหตุ ดังนั้นทำให้เชื่อมโยงหลักอริยสัจ ๔ ได้อย่างถ่องแท้กับวิชาที่สอนในทุกๆประเด็น และเมื่อนำความรู้จากการประชุมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากวิทยากร พี่เลี้ยงและเพื่อนครูในโครงการนี้ ส่งผ่านสู่การสอนนักเรียน จึงปรับเปลี่ยนวิธีสอนของตนเองใหม่ เปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ของเด็กด้วยการกระตุ้นด้วยคำถามให้เกิดการเรียนรู้ โดยเริ่มจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว ในชุมชน ให้นักเรียนคิดไม่ติดตำรา รู้จักหาคำตอบจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ทั้งการลงมือสำรวจชุมชน สัมภาษณ์ผู้รู้ในท้องถิ่น ทดลองในแหล่งเรียนรู้ จนได้คำตอบด้วยตนเอง ศึกษาจากธรรมชาติที่อยู่รอบตัวและเรียนรู้เชื่อมโยง บูรณาการกับวิชาต่างๆ ซึ่งเป็นเรื่องยากพอสมควร เพราะครูต้องมีความรู้และร่วมเรียนรู้ไปกับเด็กด้วย ดังนั้นการที่มีพี่เลี้ยงช่วยเหลือหรือมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น จึงทำให้ครูรู้สึกไม่โดดเดี่ยวจากการปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนของครูและนักเรียน ที่ร่วมกันสร้างพื้นที่ปลอดภัยในการเรียนรู้ จึงทำให้นักเรียนและครูได้ปรับตัวเข้าหากัน เข้าใจกัน นักเรียนกล้าแสดงออกมากขึ้น จึงทำให้รู้ว่า ก่อนให้ความรู้ต้องให้ความรักก่อน เมื่อนักเรียนพร้อมการเรียนการสอนจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น และการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการให้คะแนนทั้งของตนเอง เพื่อน และประเมินการสอนของครูเป็นระยะๆ เพื่อครูจะได้ปรับปรุงและเป็นการระบายอารมณ์ของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยอีกทางหนึ่งโดยการสะท้อนคิด และวิธีการให้ความรู้ไม่จำเป็นต้องใช้การบอก แต่ปรับวิธีเปลี่ยนเป็นถามคือสอน กระตุ้นให้นักเรียนคิด ในระยะแรกยากมากเพราะนักเรียนคุ้นเคยกับการที่ครูเป็นผู้อธิบายให้ความรู้ พาไปเรียนรู้ในห้องเรียนต้องชี้ประเด็นและกระตุ้นให้คิดวิเคราะห์หาเหตุผล และเชื่อมโยงเพื่อฝึกให้นักเรียนคิดไกล คิดกว้างคิดให้ละเอียด ต้องใช้การฝึกบ่อยๆ แต่สิ่งเหล่านี้คงต้องช่วยกันปรับเปลี่ยนทั้งโรงเรียน ถ้าต้องการให้เกิดความองงามทางการศึกษา โดยเริ่มที่ครูที่ต้องปรับบทบาทจากผู้ให้ความรู้ ไปเป็นโค้ช พัฒนาปัญญาโดยใช้ จิตปัญญาศึกษา(Contemplative Education) เพื่อสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ให้มีความรักที่จะเรียนรู้ รู้ในสิ่งที่ทำ ปฏิบัติจริงในแหล่งเรียนรู้ในชุมชนรวมทั้งแสวงหาความรู้จากผู้รู้ในท้องถิ่น และใช้ RBL (Research Based Learning) ฝึกการคิดอย่างเป็นระบบ คิดวิเคราะห์ ความเป็นเหตุเป็นผลที่เป็นตามความจริงอย่างแยกกาย มีความตั้งใจเอาใจใส่การเรียนรู้ มีความเพียรพยายาม และนำไปผนวกและปลูกฝังหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ในหลวงได้ทรงพระราชทานแนวทางการดำรงตนและดำเนินชีวิตให้ประชาชนทุกคนและทุกระดับได้อย่างสอดคล้องให้กับนักเรียน

ผลการดำเนินงานกับเพื่อนครูไม่กี่คนกับนักเรียนในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา นำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงที่ผู้บริหารและครูที่ไม่ได้ร่วมโครงการประจักษ์แก่สายตา ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนตั้งแต่ปีปลายปีแรก ครูสนิทกับนักเรียน ผู้ปกครองร่วมเรียนรู้กับลูกของตนเอง ได้แลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างพ่อแม่และลูก ครูรู้ทุกข์สุขของ

นักเรียนทุกคน การเปลี่ยนแปลงที่นักเรียนสะท้อนคิดและเขียนบทความ และสรุป infographics รวมทั้งการสัมภาษณ์พ่อแม่ และหลักฐานที่เห็นการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเด่นชัด คือ นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ผ่านการทำโครงการวิจัย เขียนคือคิด กล้าแสดงออก มีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น ตลอดระยะเวลา ๕ ปีที่ผ่านมา นักเรียนในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาทุกคน ได้รับมอบหมายเป็นตัวแทนในการนำเสนองานโครงการที่ตนเองทำ เป็นโครงการที่เป็น best practice ของโรงเรียนในการประเมินตนเองของโรงเรียนทุกปี ได้รับคำชมเชยในการประเมินทุกเรื่องที่มีการประเมินของ สพฐ. แต่ที่น่าแปลกใจคือไม่สามารถซื้อใจผู้บริหารให้หันมาทุ่มเทแนวทางเพาะพันธุ์ปัญญาให้เกิดขึ้นในทุกระดับชั้นในโรงเรียนได้ หรือสนใจที่จะให้เป็นนโยบายของโรงเรียนได้ เป็นได้แค่วิชาเพิ่มเติมในกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ซึ่งนักเรียนไม่ได้เรียนทุกคน

สองปีสุดท้าย ได้ทำหน้าที่ทั้งครูผู้สอนและพี่เลี้ยงของมูลนิธิปัญญาฯ ชาติ ได้ทำวิจัย PLC Online ทำให้ยิ่งประจักษ์ชัดว่า ถ้าหากมีการประชุมในกลุ่มย่อยๆ ในเรื่องเดียวกันด้วยกันบ่อยๆ ทำให้งานก้าวหน้าได้ความรู้หลากหลาย และสามารถนำแนวทางของเพาะพันธุ์ปัญญาบูรณาการกันระหว่างชั้นเรียนได้ จะทำให้ภาระงานของนักเรียนลดลง นักเรียนมีเวลาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองมากขึ้น แต่จะมีผู้บริหารสักกี่คนที่สนใจการปรับเปลี่ยนนักเรียนครูและนักเรียน ด้วยการเปลี่ยนแปลงในตัวนักเรียนเป็นสิ่งที่เห็นผลชัด ดังที่ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล เคยกล่าวไว้ว่า “กล้วยไม้ออกดอกช้า ฉันใด การศึกษาเป็นไป ฉันนั้น” และรู้สึกประทับใจยิ่ง คือการได้พบบัณฑิต ที่มาจากต่างสถานที่และสถาบันการศึกษา ทั้งศูนย์พี่เลี้ยง ผู้บริหารของหน่วยงานต่างๆ ทำให้ได้ฟังแนวคิด แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ดังนั้น การคบบัณฑิตบัณฑิตพาไปหาผล เป็นความจริง ซึ่งการคบบัณฑิตแท้แล้ว การได้พูดคุยปรึกษา สนทนา ย่อมนำประโยชน์และความเจริญมาสู่ตนเอง แน่นนอน

ขอขอบพระคุณ ธนากรกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) สกว. พี่เลี้ยงทุกคนของทุกศูนย์ เพื่อนครูในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาทุกคน และหน่วยงานอื่นๆ ที่สนับสนุนและได้เรียนรู้ร่วมกัน เป็นกัลยาณมิตรที่มีแต่ให้ทุกคนค่ะ

นางสาวเกษณี ไทยจรรยา

ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

.....วันนี้กับวันนั้นที่เริ่มเกือบ 7 ปีแห่งการร่วมเรียนรู้บนฐานความต้องการที่กล่าวมาเบื้องต้นทีมพวกเรา ได้.....เรียนรู้กระบวนการสร้างมาตรฐานผู้เรียนให้มีความรู้เนื้อหาและเชี่ยวชาญ....ได้มีส่วนร่วมในการสร้างความเข้าใจกับคำว่า “เชื่อมโยงความรู้หลักกับความรู้ที่ต้องการแสวงหาจนเกิดการเข้าใจในความรู้ที่ชัดเจนขึ้น”ได้ร่วมเรียนรู้ปฏิบัติจนเห็นภาพ การก่อให้เกิดทักษะในทุกๆ มิติของการเรียนรู้ที่ไม่ใช่การอุปโลกขึ้นแบบผิวเผินแต่เป็นการได้สัมผัสการก่อเกิดอย่างเป็นกระบวนการ ขั้นตอนจากเล็กๆ ไปสู่การเปลี่ยนจริง....การมีส่วนร่วมจัดการการเรียนรู้ของบุคคลและกลุ่มของนักเรียนจากข้อมูล ความรู้เชิงประจักษ์ โลกแห่งความจริง การประยุกต์ความรู้ใช้ในชีวิตประจำวัน การทำงานและการแก้ไขปัญหาผ่านการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลายภายใต้โครงการฐานวิจัย..... การเป็นหุ้นส่วนในการขับเคลื่อนแนวการสอนที่เน้นการมีความเห็นร่วมกันเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การผสมผสานสู่ความเป็นสหวิทยาการเน้นบูรณาการร่วมกันโดยเปิดโอกาสให้ใช้กระบวนการที่หลากหลายในการขับเคลื่อนกิจกรรม ทั้งเนื้อหา วิธีการ การเตรียมความพร้อมของคน : กระบวนการกิจกรรม : แนวทางการเรียนรู้เชิงระบบในกิจกรรมเกิดฐานทักษะร่วมคิดมุ่งเน้น ทรัพยากรชุมชน ภูมิปัญญาแหล่งการเรียนรู้นอกห้องเรียนขับเคลื่อนกิจกรรม เกิดแนวการสอน สอดคล้องความต้องการ ชุมชน ผู้เรียน ประเด็นผู้เรียนความคิดเห็นเชิงรูปธรรมร่วมกับนำแนวทางการเรียนรู้ สามารถก่อให้เกิดกลุ่ม นักเรียน ครู กระบวนการจัดการเรียนการสอน การถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการศึกษา การจัดการความรู้จากโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเป็นต้นแบบในการจัดการศึกษา

เชิงพื้นที่ ขยายผลเชิงสนับสนุนโครงการ เพาะพันธุ์ปัญญา รุ่นต่อรุ่น นำไปสู่ต้นแบบการเรียนรู้ และการดำเนินการ ครอบคลุมการองค์ประกอบในอนาคตนี้คือ.....ผลสะท้อนแห่งการเรียนรู้จากการดำเนินการที่ผ่านมา

.....โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาทำให้มองเห็นการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบทั้งระดับ คน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะด้าน ผล-เหตุ เป็นส่วนที่จำเป็นของการคิด และปรากฏในการคิดทุกเรื่องเป็นขั้นตอนหรือ ส่วนที่ต้องคำนึงถึง การเรียนรู้ผ่านโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาให้การใช้เหตุผลประสบความสำเร็จ เมื่อเราคิดถึง เรื่องอะไรก็ตาม เรามักจะใช้องค์ประกอบพื้นฐานของการคิด ไม่ว่าเราจะนึกถึงหรือไม่ ถ้าเป็นเรื่องไม่สลักสำคัญ เราแทบไม่ได้ใช้องค์ประกอบของการคิดเลย แต่เมื่อใดที่เราต้องคิดบางอย่างให้รอบคอบ เราจะเริ่มคิดอย่างตั้งใจ และใช้องค์ประกอบของเหตุผลในการคิดนั้น การเรียนรู้ผ่านโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาสอนให้คิดผ่าน ผล-เหตุ จน เป็นนิสัย นั่นคือต้อง จุดหมาย (purpose) ของการคิด ทุกครั้งที่คิดควรมีจุดหมาย เป้าหมาย หรือ จุดประสงค์ที่ต้องการบรรลุ โดยใช้คำถาม (question) หรือปัญหาที่ต้องการแก้ไขมีการสืบเสาะข้อมูล (information) ข้อเท็จจริง การสังเกต หรือประสบการณ์ประสานกับการดึงทักษะที่หลากหลายมาช่วยการ ตีความ และการสรุปอ้างอิง (interpretation and inference) ก่อให้เกิดนิทัศน์ (concepts) ของตนเองไม่ ต้องพึ่งการท่องจำแต่เรียนรู้อย่างเข้าใจ ประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ต่างๆจนสามารถสร้างสมมติฐาน (assumptions) สิ่งที่เกิดขึ้นล่วงหน้าในบริบทที่เปลี่ยนไปได้ การเรียนรู้จากที่เกี่ยวข้อ และผลที่ตามมา (implications and consequences) จากเหตุต่างๆนำไปสู่ความคิดเห็น (point of view ที่หลากหลาย จาก องค์ประกอบเหล่านี้จึงเกิดโครงสร้างของความคิดขึ้น เมื่อใดก็ตาม คนที่ผ่านการเรียนรู้โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา คิด จะตั้งเป้าหมายหรือจุดประสงค์ในการหาคำตอบหรือแก้ปัญหาภายในกรอบของความคิดเห็นและตั้งอยู่บน สมมติฐานที่คาดว่าจะได้คำตอบ หรือแก้ปัญหาได้โดยใช้ข้อมูลจากแหล่งต่างๆ แนวคิดทฤษฎี มาตีความ สรุป อ้างอิง ลงความเห็น และตัดสินใจเลือกคำตอบที่ต้องการ

.....คนที่ผ่านการเรียนรู้โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา มีการตัดสินใจ จะมีเกณฑ์ที่ว่าเราจะใช้เหตุผลอะไร ที่ สามารถอธิบาย ประเด็นความชัดเจน (clarity) ทำให้เข้าใจข้อความคิดนั้นตรงกัน ประเด็นความถูกต้อง (accuracy) แสดงให้เห็นว่ามีความถูกต้องในตัวข้อมูล การสรุปอ้างอิง การลงความเห็น และการประเด็นความ แม่นตรง (precision) เกิดจากมีรายละเอียดที่ระบุไว้ตรงกับสถานการณ์นั้น ความตรงประเด็น (relevance) ที่ มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องที่เราคิด ประเด็นความลึกซึ้ง (depth) แสดงถึงความซับซ้อน และการค้นหาสาเหตุที่ แท้จริง ประเด็น ความกว้าง (breadth) แสดงให้เห็นว่ามีการคิดหลายมุมมอง หลายความคิดเห็น ครอบคลุม ครอบคลุม ทุกเรื่อง มีเหตุผล (logic) ความคิดแต่ละตอนมีความต่อเนื่องสนับสนุนซึ่งกันและกันและมีความสำคัญ (significance) แสดงให้เห็นถึงหัวใจของเรื่องอย่างเด่นชัด นอกจากประเด็นต่างๆเหล่านี้ที่แสดงออกแล้ว ยังมี พฤติกรรมที่เป็นรูปธรรม เช่น อ่อนน้อมถ่อมตน (humility) คือ รู้ตัวว่ามีความรู้จำกัด ไม่พูดอะไรเกินจริง เนื่องจากการเรียนรู้บนฐาน ผลเกิดจากเหตุ มีความกล้าหาญ (courage) กล้าเผชิญหน้า แสดงความคิดเห็น ความเชื่ออย่างตรงไปตรงมา เพราะเรียนรู้จากประสบการณ์ปฏิบัติ ความเห็นอกเห็นใจ (empathy) ทำให้ เวลาคิดมักจะคิดและใช้เหตุผลเหมือนกับว่าตนเองเป็นคนอื่นเนื่องจากการทำงานเป็นทีม ความซื่อสัตย์ (integrity) ซื่อตรงต่อความคิดของตนเอง ยึดมั่นในกฎเกณฑ์ที่นำมาใช้ และยอมรับในความแตกต่างของ ความคิดและการกระทำของผู้อื่นเนื่องจากประสบการณ์ตรงและความมานะพยายาม (perseverance) ต่อสู้กับ ความยากลำบาก อุปสรรค และความคับข้องใจนานาประการเรียนรู้จากโครงการงานบนฐานวิจัย (Research-Based Project) .ความเชื่อมั่นในเหตุผล (faith in reason) เชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้ที่จะคิดได้และพยายาม ชักชวนให้ผู้อื่นคิดอย่างมีเหตุผลความยุติธรรม (fair-mindedness) ให้โอกาสทุกคนเท่าเทียมกัน ไม่มีการแบ่ง พรรคแบ่งพวก รับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างด้วยใจยุติธรรม และเลือกคำตอบที่มีเหตุผลที่สุด

ถาม...คือสอน สะท้อนคิด.....คือเรียน เขียน.....คือคิด

นายปรณชัย สุพัฒน์

วันแรกที่ได้รู้จักกับโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา รู้สึกทึ่งมากในกระบวนการจัดการเรียนรู้ คิดในใจว่าทำแบบนี้ในห้องเรียนก็ได้แหละ ซึ่งแต่ก่อนเข้าใจว่าครูมีหน้าที่บอกความรู้ได้คนเดียว แต่เพาะพันธุ์ปัญญาแตกต่างออกไป เพาะพันธุ์ปัญญาฝึกให้เด็กคิดเชิงระบบ ดึงปรากฏการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในการทำงานมาอธิบายเป็นสาระความรู้เชิงเหตุผล ซึ่งเป็นสิ่งที่ประทับใจในกระบวนการมากๆ แรกๆคิดแค่ว่าร่วมนเรียนรู้ก็พอเพราะได้รับปากกับทีม มรภ.ศก. ว่าจะมาช่วยก่อนในช่วงนี้ เดียวเค้าก็คงให้เลิกเพราะเราไม่ได้อยู่คณะครุศาสตร์ เราอยู่วิทย์ เรื่องนี้มันเป็นของครุศาสตร์ แต่พอเวลาลงพื้นที่จะรู้สึกสนุกทุกครั้ง เพราะจะได้เจอประสบการณ์ใหม่ๆจากโครงการของเด็กๆที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน และคุณครูจะมีเรื่องเล่าให้ฟังมากมายเกี่ยวกับการทำงานภายใต้โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ในโรงเรียน ทั้งที่เป็นความสุข ความยากลำบาก อุปสรรค ความทุกข์ใจของครู รวมทั้งการแก้ปัญหาของครู แต่สุดท้ายทั้งพี่เลี้ยงและคุณครูก็ได้ข้อสรุปร่วมกันว่า ทุกอย่างคือการเรียนรู้และประสบการณ์ปฏิบัติที่มีคุณค่าอย่างมาก จนถึงตอนนี้สรุปกับตัวเองได้ว่าชอบแล้วเลิกยากแล้วแหละ

ถึงในช่วงปีแรกที่เข้าโครงการต้องใช้เวลาทำความเข้าใจกับวิธีคิดแบบเพาะพันธุ์ปัญญาพอสมควร แต่พอเริ่มเข้าใจก็เริ่มสนุกและท้าทายเมื่อต้องลงไปจัดกิจกรรมที่โรงเรียน และจะตื่นเต้นทุกครั้งที่ทำท่านอาจารย์สุธีระ หรือท่านอาจารย์ไพโรจน์มา Work shop ซึ่งจะทำให้ได้เรียนรู้เรื่องเดิม แต่ไม่ซ้ำเดิมทุกครั้ง ทำให้ต้องตั้งใจฟังมากๆ ไม่งั้นจะตามไม่ทันเลย และสิ่งที่ได้ คือ การเอากิจกรรมที่ได้รับการฝึกไปประยุกต์ใช้ทั้งกับนักเรียนในโครงการฯ แม้กระทั่งในการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาที่สอนอยู่ก็เอากระบวนการไปปรับใช้ อย่างเช่น จิตตปัญญา System thinking ซึ่งนักศึกษาสนุกกับวิธีคิดเชิง เหตุ-ผล ของเพาะพันธุ์ปัญญา

ขอบคุณโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว) ขอขอบคุณนาคกรกสิกรไทย ขอขอบคุณหน่วยจัดการกลางๆ ขอขอบคุณศูนย์พี่เลี้ยงฯทุกศูนย์ มันเป็นการทำงานที่มีความสุขมาก ทุกๆท่านเป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แสร์ประสบการณ์และวิธีปฏิบัติเมื่อเกิดปัญหาให้กันและกัน เป็นประสบการณ์ที่ล้ำค่าที่สุดอย่างหนึ่งในชีวิตผมเลยก็ว่าได้

นายณัฐกร โต๊ะสิงห์

พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ประสบการณ์จากการทำงานในฐานะหนึ่งในทีมพี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี มีพัฒนาการและประสบการณ์ที่น่าสนใจแตกต่างกันในแต่ละปีดังต่อไปนี้

1.ประสบการณ์ปีที่ 1 “ทำไปเรียนรู้ไป”

การที่ผมได้กลายมาเป็นหนึ่งในทีมพี่เลี้ยงในศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ถือว่าเป็นความบังเอิญที่อาจารย์ท่านเดิมที่ร่วมอยู่ในทีมได้ถอนตัวจากโครงการเนื่องจากมีภารกิจมากและไม่สะดวกในเดินทาง และได้เชิญชวนผมให้มาร่วมโครงการเพื่อทดแทน ก่อนตัดสินใจร่วมโครงการฯผมมีคำถามหลายคำถามเกี่ยวกับโครงการ เช่น โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเป็นโครงการเกี่ยวกับอะไร มีวัตถุประสงค์อะไร มีกระบวนการทำงานอย่างไร และผมจะสามารถช่วยอะไรได้บ้างในโครงการ เมื่อได้รับคำตอบ ทำให้เกิดความเข้าใจในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาว่าเป็นโครงการที่มีองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานฐานวิจัย (Research based Learning :RBL)ที่จะถ่ายทอดแก่ครูเพื่อให้ครูได้นำไปใช้ในการเปลี่ยนแปลงการจัดการกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูใหม่ซึ่งแตกต่างจากการสอนแบบเดิมที่ครูเน้นการสอนแบบนักเรียนเป็นฝ่ายรับความรู้จากการถ่ายทอดของครู และครูเป็นผู้ตัดสินความถูกต้องของความรู้ ความรู้ส่วนใหญ่ถูกจำกัดเฉพาะเนื้อหาที่ครูสอน โดยนักเรียนมีหน้าที่จำความรู้นั้นเพื่อนำไปใช้ในการสอบ นักเรียนจึงไม่ค่อยมีโอกาสค้นคว้าหาคำตอบจากสิ่งที่ตนสนใจ และขาดทักษะในกระบวนการคิดที่ดี ทำให้นักเรียนไม่เกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง

จากสิ่งที่เรียน นอกจากนี้วัฒนธรรมของโรงเรียนเกี่ยวกับการประกวดแข่งขันความสามารถของนักเรียนที่เรียนเก่งยังทำให้นักเรียนที่เรียนไม่เก่งมักถูกมองข้ามจากครู อย่างไรก็ตามในช่วงแรกของการเข้าร่วมโครงการ ผมยังมองไม่เห็นไม่ชัดเจนมากนักว่าการจัดการเรียนการสอนแบบเดิมส่งผลกระทบต่อนักเรียนมากน้อยอย่างไร จนกระทั่งได้ผ่านกระบวนการอบรมและรับฟังการสะท้อนสภาพการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาต่างๆกว่า 10 โรงเรียนที่ร่วมโครงการ จึงพบว่าการจัดการเรียนการสอนแบบเดิม ทำให้ความรู้ ความสามารถของนักเรียนไทยในภาพรวมของประเทศจัดอยู่ในอันดับท้ายๆเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ

การดำเนินงานของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาประกอบด้วยหน่วยจัดการกลาง นำโดย รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ อาจารย์คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในฐานะเป็นหัวหน้าโครงการและทำหน้าที่ให้คำปรึกษาและถ่ายทอดองค์ความรู้ที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนการสอนแบบเดิมมาเป็นการจัดการเรียนการสอนแบบRBL โดยเชื่อว่าการจัดการเรียนการสอนแบบ RBL นี้จะช่วยให้นักเรียนมีทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง การคิดเป็นระบบ มีเหตุผล มีหลักการและสังเคราะห์ อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงจากสิ่งเดิมสู่สิ่งใหม่เป็นเรื่องไม่่ง่ายนัก หากเรายังไม่สามารถเปลี่ยนกระบวนทัศน์ ความเชื่อ ความเคยชิน ของครูในการจัดการเรียนการสอนแบบเดิมที่ฝังลึกว่าครูคือศูนย์กลางมากกว่าผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ดังนั้นกระบวนทางจิตตปัญญา (Contemplative) จึงถูกนำมาใช้ในการเปลี่ยนแปลงครูผ่านกระบวนการอบรมเชิงปฏิบัติ และ จากการสะท้อนความคิดและความรู้สึกหลังการฝึกอบรมจิตตปัญญาทำให้ครูหลายคนที่มีประสบการณ์ในการสอนในโรงเรียนมาหลายปีได้สะท้อนว่าวิธีการคิดและการจัดเรียนการสอนตลอดหลายปีที่ผ่านมาเน้นมาผิดทางและครูมีความต้องการอย่างมากที่จะเปลี่ยนแปลงตนเอง ซึ่งกระบวนการจิตตปัญญานี้นอกจากจะเป็นประโยชน์กับครูอย่างมากในการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของครู ครูยังนำกระบวนการดังกล่าวไปประยุกต์ใช้กับนักเรียนของตนให้สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และการเอาชนะอุปสรรคต่างๆในการทำโครงการฯได้อีกด้วย เนื่องจากกระบวนการจิตตปัญญานี้จะทำให้ครูและนักเรียนจะเข้าใจตนเองและพร้อมที่จะเข้าใจคนอื่นที่มีความแตกต่างกันในความคิด ความรู้สึก และความสามารถได้มากขึ้น

ปีแรกของโครงการในฐานะพี่เลี้ยงมีบทบาทหน้าที่ที่หลากหลาย ได้แก่ การถ่ายทอดความรู้ การให้คำแนะนำครูและนักเรียนเกี่ยวกับการทำโครงงานฐานวิจัย ตลอดจนการติดตามผลการดำเนินโครงการในระยะต่างๆ นอกจากนี้ยังทำวิจัยและนำเสนอผลการวิจัยในการประชุมวิชาการจากผลของการดำเนินโครงการจากผลการสะท้อนการเปลี่ยนแปลงของครูและนักเรียนอีกด้วย ซึ่งพบว่าครูและนักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงหลายประการ เช่น ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิดเองในสิ่งที่นักเรียนอยากเรียนรู้ โดยครูเปลี่ยนจากผู้สอนเป็นหลักมาเป็นผู้แนะนำและจัดกระบวนการเรียนรู้ให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น ในขณะที่นักเรียนกล้าคิดกล้าแสดงออก และมีความรับผิดชอบในงานของตนเองมากขึ้น อย่างไรก็ตามเพาะพันธุ์ปัญญาระยะแรกนี้ยังมีสิ่งที่ยังท้าทายสำหรับทีมเพาะพันธุ์ปัญญา คือ การพยายามทำให้ครูสามารถเข้าใจและสามารถประยุกต์ใช้ความคิดเชิงระบบ (system thinking) ในการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้เนื่องมาจากครูยังไม่มีเคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับความคิดเชิงระบบมาก่อนและรู้สึกว่าการคิดเชิงระบบมีความสลับซับซ้อนและยากต่อความเข้าใจและถ่ายทอดสู่นักเรียน

2.ประสบการณ์ปีที่ 2 “เข้าใจและเห็นผล”

จากการร่วมดำเนินโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาว่า 1 ปี และดำเนินการต่อเนื่องมาในปีที่ 2 ทีมพี่เลี้ยงฯมีความตั้งใจอย่างมากที่จะสร้างความเปลี่ยนแปลงและเพิ่มศักยภาพของครู ขณะเดียวกันทีมพี่เลี้ยงฯพยายามทำให้ครูรู้สึกว่าการจัดการเรียนการสอนแบบRBL แบบเพาะพันธุ์ปัญญาไม่เป็นเรื่องยุ่งยากและสร้างภาระที่นอกเหนือจากภาระงานสอนตามปกติ ในบทบาททีมพี่เลี้ยงฯของศูนย์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ได้ร่วมกันทำงานเพื่อส่งเสริมให้ครูได้ใช้กระบวนการเรียนการสอนแบบ RBL เข้าไปในวิชาที่มีสอนอยู่แล้วในโรงเรียนมัธยม นั่นคือวิชาการค้นคว้าอิสระ (Independent study: IS) ที่มีครูประจำชั้นทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาร่วมกับครูผู้สอนในสาขาวิชาอื่นๆ ทั้งนี้เพื่อช่วยกันแนะนำนักเรียนในการทำโครงงานฯที่เกี่ยวข้องกับหลากหลายสาขาวิชา ได้แก่

สาขาวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ เศรษฐศาสตร์และ มนุษยศาสตร์และประวัติศาสตร์ นอกจากนั้น โครงการเพาะพันธุ์ยังเน้นกระบวนการหาโจทย์วิจัยโดยการลงพื้นที่จริงโดยเฉพาะพื้นที่ในชุมชนของครอบครัวของนักเรียนเองเพื่อให้นักเรียนได้เห็นประเด็นปัญหาหรือประเด็นที่สนใจเพื่อนำมาเป็นหัวข้อวิจัย ดังนั้นหัวข้อวิจัยที่ได้จึงมีความเชื่อมโยงกับปัญหาและความต้องการของชุมชนอันเกี่ยวกับอาชีพ วัฒนธรรมและความเป็นอยู่และปัญหาของชุมชน ยกตัวอย่างเช่น โรงเรียนค้อวังวิทยาคม อ.ค้อวัง จ.ยโสธร ได้ทำโครงการวิจัยเกี่ยวกับข้าว และถั่วลิสง ซึ่งปลูกกันเป็นอาชีพในพื้นที่ เป็นต้น ขณะที่กรอบแนวคิดการวิจัยหรือการกำหนดตัวแปรในการวิจัยนักเรียนสามารถนำความรู้เกี่ยวกับการคิดเชิงเหตุผล(การคิดที่ซับซ้อนน้อยกว่าการคิดเชิงระบบ ที่โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาถ่ายทอดให้กับครูและนักเรียนมาประยุกต์ใช้ได้พอสมควร ถึงแม้ว่านักเรียนอาจยังไม่สามารถทำได้อย่างสมบูรณ์ก็ตาม ทั้งอาจเป็นเพราะครูและนักเรียนยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับความคิดเชิงเหตุผลอย่างทะลุปรุโปร่ง ส่วนระเบียบวิธีในการวิจัย นักเรียนใช้หลากหลายวิธีทั้ง การทดลอง การสัมภาษณ์ และการใช้แบบสอบถาม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของหัวข้อโครงการวิจัยของนักเรียนแต่ละกลุ่ม ซึ่งกระบวนการนี้ทำให้นักเรียนเรียนรู้เกี่ยวกับ การสร้างเครื่องมือวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ผลข้อมูล อย่างไรก็ตามสิ่งที่นักเรียนได้จากการทำโครงการฯมิใช่เพียงความรู้และกระบวนการเรียนรู้ แต่เป็นความสามารถในการเอาชนะอุปสรรค การทำงานร่วมกับผู้อื่น และความรับผิดชอบที่มีมากขึ้น ขณะที่คุณครูแกนนำนอกจากทำหน้าที่ในการให้คำแนะนำในการทำโครงการฯกับนักเรียนได้มากขึ้น ครูยังมีความสามารถในการเขียนบทความวิจัยเกี่ยวกับผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับนักเรียนและตัวของครูเอง ที่ได้จากการนำ**การเขียนสะท้อนคิด** จากความรู้และประสบการณ์ในการดำเนินโครงการฯมาวิจัย ตลอดจนนำผลการวิจัยที่ได้ไปนำเสนอในการจัดประชุมวิชาการของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี

3.ประสบการณ์ปีที่ 3 “สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้”

โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาในระยะที่ 3 หรือปีที่ 3 นี้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมครูให้เกิด ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) เพื่อให้ครูได้มีโอกาสพัฒนาความรู้และทักษะของตนเองผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และทักษะต่างๆที่ตนเองมีกับเพื่อนครูคนอื่น โดยทีมพี่เลี้ยงฯ ม.อุบลฯ ได้เน้นให้ครูได้แลกเปลี่ยนองค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการจัดการปัญหา ที่ครูแต่ละโรงเรียนมีการนำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการจากหน่วยจัดการกลาง และจากศูนย์พี่เลี้ยงนำไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนของตน กระบวนการจัดการปัญหาที่โรงเรียนมักนำไปประยุกต์ใช้ คือ เช่น **กิจกรรมผู้นำสัปดาห์**ที่ทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเข้าใจบุคลิก ลักษณะนิสัยของตนเองและผู้อื่น **การฟังอย่างมีสุนทรียภาพ**ที่ฝึกให้เป็นผู้ฟังผู้อื่นอย่างตั้งใจแล้วเกิดความเข้าใจและเห็นใจในตัวผู้พูดอย่างแท้จริงและสามารถให้คำแนะนำในการแก้ปัญหากับผู้พูดโดยที่ผู้พูดไม่รู้สึกว่าตนเป็นผู้ผิดหรือมีความอ่อนด้อยในด้านใดๆ ตลอดจน**การจัดดอกไม้**ที่ทำให้ผู้เข้าอบรมได้เห็นถึงความสำคัญของรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและเพื่อบรรลุเป้าหมายของทีม เป็นต้น

นอกจากนี้ศูนย์พี่เลี้ยงฯ โดย ดร.ณัฐ ดิษเจริญ ได้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อให้ครูแกนนำได้และพี่เลี้ยงสามารถแลกเปลี่ยนความรู้ผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นช่องทางในการให้ข้อเสนอแนะที่สะดวก รวดเร็วทำให้พี่เลี้ยงฯแนะนำครูและครูแนะนำนักเรียน เกี่ยวกับการดำเนินโครงการฯและความรู้ต่างๆได้ อย่างไรก็ตามยังคงเป็นความท้าทายคือการทำให้ชุมชน PLC มีความเคลื่อนไหวและมีแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

4.ประสบการณ์ปีที่ 4 “มุ่งสร้างโรงเรียนต้นแบบ”

สิ่งที่โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาคาดหวังเป็นอย่างยิ่ง คือ การได้เห็นการจัดการเรียนการสอนแบบโครงการฯฐานวิจัย ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางจะอยู่คู่กับโรงเรียนตลอดไป แม้หากวันหนึ่งการดำเนินงานโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาจะสิ้นสุดลง ดังนั้นทีมเพาะพันธุ์ปัญญาทั้ง 8 ศูนย์ ทั้งจากภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคกลาง และภาคอีสาน นำโดยหัวหน้าโครงการ คือ รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ จึงร่วมกันคิดเกี่ยวกับความยั่งยืนของการจัดการเรียนการ

สอนแบบเพาะพันธุ์ปัญญาจนกระทั่งได้ข้อสรุปว่า เราต้องมีโรงเรียนที่สามารถเป็นต้นแบบให้โรงเรียนอื่นๆ ที่สนใจได้เข้ามาศึกษาเรียนรู้ และนำเอาวิธีการที่ได้เรียนรู้ไปปฏิบัติและขยายผลสู่โรงเรียนอื่นที่สนใจต่อไป สำหรับศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ทีมพี่เลี้ยงฯ ได้คัดเลือกโรงเรียนต้นแบบจากโรงเรียนที่มีครูเข้าร่วมโครงการอย่างต่อเนื่อง มีความตั้งใจอย่างสม่ำเสมอในกิจกรรมต่างๆ ของเพาะพันธุ์ปัญญา มีพัฒนาการในการจัดการเรียนการสอน และพยายามขยายผลจากครูแกนนำสู่ครูคนอื่นๆ ในโรงเรียน นอกจากนี้ต้องเป็นโรงเรียนที่แสดงถึงความตั้งใจที่จะสร้างการเปลี่ยนแปลงในการจัดการเรียนการสอนของครูและนักเรียนทั้งโรงเรียน ตลอดจนมีความพร้อมที่จะเป็นโรงเรียนต้นแบบให้กับโรงเรียนอื่นๆ ที่สนใจเข้ามาศึกษาเรียนรู้ และที่สำคัญคือ ผู้นำองค์กรคือผู้อำนวยการโรงเรียนต้องเห็นด้วย และพร้อมสนับสนุนอย่างเต็มที่กับแนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบเพาะพันธุ์ให้อยู่คู่กับโรงเรียนต่อไป ผลการพิจารณาร่วมกันของศูนย์พี่เลี้ยงฯ ได้ข้อสรุปว่า โรงเรียนที่มีความเหมาะสมเป็นต้นแบบเพาะพันธุ์ปัญญาของศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีคือ โรงเรียนสมเด็จพระญาณสังวรในพระสังฆราชูปถัมภ์ ตั้งอยู่ที่ บ้านบกน้อย ตำบลดงแคนใหญ่ อำเภอคำชะโนด จังหวัดยโสธร และโรงเรียนโคกสว่างคัมภีร์วิทยานุสรณ์ ที่ตั้งอยู่ที่บ้านคุ่ม ตำบลโคกสว่าง อำเภอสว่าง จังหวัดอุบลราชธานี หลังจากทั้งสองแห่งตกลงเป็นโรงเรียนต้นแบบเพาะพันธุ์ปัญญาได้มีการดำเนินการหลายอย่างดังนี้

1.โรงเรียนสมเด็จพระญาณสังวรในพระสังฆราชูปถัมภ์

ได้ดำเนินการในฐานะโรงเรียนต้นแบบ โดยเริ่มสร้างหลักสูตรของตนเอง และจัดการอบรมและถ่ายทอดกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานฐานวิจัยในรูปแบบของเพาะพันธุ์ปัญญา ให้กับคุณครูในโรงเรียนในช่วงภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 และเริ่มใช้กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบRBL ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 มีกลุ่มเป้าหมายหลัก คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยมีการจัดกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การถามคือสอน และ และวางแผนจัดการนำเสนอผลงานจากการโครงงานฐานวิจัยในเดือนสิงหาคม 2561 เพื่อให้ให้นักเรียนในโรงเรียนในชั้นเรียนต่างๆ ของตนเองและในเครือข่ายได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตลอดจนผู้สนใจได้เข้ามาเรียนรู้จากผลงานดังกล่าว

2.โรงเรียนโคกสว่างคัมภีร์วิทยานุสรณ์

โรงเรียนโคกสว่างคัมภีร์วิทยานุสรณ์ได้สร้างหลักสูตรเพาะพันธุ์ปัญญาในวิชา คณิตศาสตร์(Independent study :IS) สำหรับชั้นมัธยมศึกษาที่ 2 และมัธยมศึกษาที่ 5 โดยครูแกนนำเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนการสอนเป็นหลัก และครูที่ปรึกษาร่วมให้คำปรึกษาแก่นักเรียน โดยมีครูเข้าร่วมโครงการทั้งหมด 15 คน จาก 28 คน อย่างไรก็ตามครูคนอื่นๆ ได้หมุนเวียนมาร่วมดำเนินโครงการ นอกจากนี้โรงเรียนโคกสว่างฯ ยังได้พยายามขยายผลไปสู่โรงเรียนเครือข่าย ทำให้มีโรงเรียนในระดับประถมศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการพันธุ์ปัญญามากขึ้นตามลำดับ เช่น โรงเรียนนาดี เป็นต้น กิจกรรมที่โรงเรียนโคกสว่างฯ ได้นำเสนอผลงานจากการดำเนินโครงงานฐานวิจัยของนักเรียนและเปิดโอกาสให้โรงเรียนเครือข่ายและโรงเรียนที่สนใจได้ร่วมเรียนรู้คือ โครงการเปิดบ้านวิทยาศาสตร์ ตลอดจนการบูรณาการเพาะพันธุ์ปัญญากิจกรรมตามนโยบายของรัฐบาล เช่น ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ และเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น ตลอดจนสร้างกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC (Professional Learning community) ระหว่างกลุ่มครูที่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมด้วย

5.ประสบการณ์ปีที่ 5 “พิสูจน์การดำรงอยู่และเรียนรู้ซึ่งกันและกัน”

ทีมพี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา มีความคาดหวังว่าโรงเรียนจะสามารถดำเนินกระบวนการต่างๆ ได้ด้วยตนเองได้มากที่สุดเมื่อก้าวสู่การดำเนินโครงการปีที่ 5 โดยพี่เลี้ยงให้คำแนะนำที่เท่าที่จำเป็นเท่านั้น เพื่อพิสูจน์ว่าโรงเรียนสามารถดำเนินการโดยใช้เพาะพันธุ์ปัญญาในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมให้ครูบูรณาการการจัดการเรียนการสอนแบบเพาะพันธุ์ปัญญากับเศรษฐกิจพอเพียง และSEEEM (การบูรณาการหลายศาสตร์ได้แก่ science, economics, ecology, engineering, mathematics) เท่าที่โรงเรียนจะสามารถทำได้ ขณะเดียวกันทางศูนย์พี่เลี้ยงเน้นให้ครูมีการ PLC ระหว่างกันอย่างต่อเนื่องทั้ง 10 โรงเรียน ในรูปแบบการสัญจร

แลกเปลี่ยนเรียนรู้ของตัวแทนครูแกนนำ โดยมีศึกษานิเทศก์จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 จังหวัดยโสธร และ เขต 29 จังหวัดอุบลราชธานี ร่วมกิจกรรมสัญจรนี้ด้วย ซึ่งศูนย์พี่เลี้ยงคาดหวังให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูและศึกษานิเทศก์และร่วมกันขับเคลื่อนและขยายผลเพาะพันธุ์ปัญญาต่อไป

จากประสบการณ์การเรียนรู้เข้าสู่ปีที่ 5 ในการดำเนินโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ในฐานะหนึ่งในทีมพี่เลี้ยงในศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี มีความมุ่งมั่นเป็นอย่างยิ่งว่า กระบวนการและความรู้ต่างๆที่หน่วยจัดการกลาง ศูนย์พี่เลี้ยง ครูแกนนำ และนักเรียน ในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ได้ร่วมกันดำเนินการและฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ มากมายเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงให้กับการจัดการเรียนการสอนแบบเดิม ตลอดจนเปลี่ยนแปลงการสอนของครู และการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งผลการดำเนินงานที่ผ่านมาได้แสดงให้เห็นแล้วว่าได้สร้างการเปลี่ยนแปลงที่ต่ออย่างมากมาย จะยังคงอยู่คู่กับโรงเรียนที่ร่วมโครงการและขยายผลไปยังโรงเรียนอื่นๆต่อไป

ดร.สุวิทย์ โสภภาพ

ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

6 ปี กับโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ... ผมในขณะนั้นเป็นผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ได้รับการประสานงานจาก รองศาสตราจารย์ ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ ให้เข้าร่วมทำโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ซึ่งตอนแรกก็ยังไม่มั่นใจอะไร ... แต่ด้วยความชื่นชมท่าน รองศาสตราจารย์ ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ เป็นการส่วนตัวจึงได้ตอบตกลงเข้าร่วมหลังจากได้รายงานและขอคำปรึกษาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประโยชน์ คุปต์กาญจนากุล รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและวิเทศสัมพันธ์ ในขณะนั้น ... โดย รองศาสตราจารย์ ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ ได้ส่งตัวอย่างข้อเสนอโครงการของศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยศิลปากรให้ดูเป็นตัวอย่าง ผมได้นำข้อเสนอโครงการนั้นมาปรับเพื่อส่งขอสนับสนุนทุนโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา จาก สกว.

เราเริ่มต้นโครงการจากทีมพี่เลี้ยง 4 คน ได้แก่ ดร.วัฒนา รัตนพรหม ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา และอาจารย์สังกัดคณะพยาบาลศาสตร์ในขณะนั้น ดร.ปริศนา (กิ้ง) รักบำรุง และ อ.ภวิกา (ปอม) ภักษา อาจารย์จากคณะครุศาสตร์ และ อ.ศักดิ์ชัย (หนึ่ง) ธรรมรางกูร อาจารย์จากคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เริ่มต้นจากการทำความเข้าใจแนวคิดหลักของโครงการและการพัฒนาทักษะพื้นฐานของการเป็นพี่เลี้ยง เช่น การประยุกต์ใช้จิตตปัญญาศึกษาในการจัดการเรียนการสอน ทักษะการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ ในรูปแบบของการเขียนผังเหตุ-ผลการถอดความรู้จากสถานการณ์และเหตุการณ์ต่างๆ... ระหว่างทางเราได้เพิ่มพี่เลี้ยง อีก 4 คน คือ ดร.กฤษณี (วิ) สงสวัสดิ์ ดร.มัทนียา (แจน) พงศ์สุวรรณ และ อ.นิรมล (ก๊ีบ) จันทร์สุวรรณจากคณะครุศาสตร์ ดร.พงศ์ศักดิ์ (บอล) นพรัตน์ และ ดร.พัชรี (เอ) หลุ่มหม่าน จากคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จากการที่ ดร.ปริศนา (กิ้ง) รักบำรุง แยกไปทำโครงการขยายผลโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาสู่คณะครุศาสตร์ และ อ.ศักดิ์ชัย (หนึ่ง) ธรรมรางกูร ลาศึกษาต่อระดับปริญญาเอกและย้ายที่สุดก็เหลือแค่ 2 คนใน ระยะที่ 3คือ ผม และ ดร.กฤษณะ (ชาย) ทองแก้ว จากคณะครุศาสตร์ และคุณสุกัญญา (ปุ้ม) นวนมุสิก ผู้ประสานงานโครงการ

ผมและทีมพี่เลี้ยงพยายามมาตลอดเพื่อชักชวนพี่น้องอาจารย์ในมหาวิทยาลัยให้เข้ามาร่วมกันพัฒนาการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานฐานวิจัย แต่ไม่ประสบความสำเร็จในประเด็นนี้ ... ทุกคนเคยชินและติดกับสิ่งที่ตนเองเรียนมาโดยลืมนึกไปว่า “การสอนไม่ใช่การเล่าความหลังว่าตนเองไปเรียนอะไรมา” แต่ควรต้อง “โค้ชให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองจากสถานการณ์จริง” ได้ด้วย และแสดงผลการเรียนรู้ผ่านทางการนำเสนอ (Communication Skill) ด้วยการนำเสนอด้วยวาจา (Oral Presentation) และงานเขียน (Writing Skill) ซึ่งเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ของการคิดวิเคราะห์ ... จึงได้เข้าใจว่าการศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) นั้นไม่ได้ง่ายอย่างที่คิด ถ้าเขาไม่ใช่คนแบบนั้นอยู่ก่อนเราก็เปลี่ยนเขายาก แต่ถ้าเขาเป็นคนแบบนั้นอยู่

เราสามารถปลูกเขาให้ต้นขึ้นจากการหว่านได้ ผมจึงเรียกเหตุการณ์แบบนี้ว่า การเรียนรู้เพื่อการเรียกความเป็นตนเองกลับคืนมา (Restorative Learning) ... ซึ่งเราเจอครูแบบนี้หลายคน เราไม่ได้เลียนเขาแต่ดึงความเป็นตัวเขา กลับคืนมาจากเดิมที่ถูกสาระวิชาครอบงำเขาอยู่โดยที่เขาไม่ได้ทิ้งสาระวิชาเดิมที่เขา มี แต่เพิ่มเติมทักษะความเป็นครู ที่เราพยายามจัดพื้นที่ปลอดภัยให้เขาได้เรียกคืนความตนเองกลับคืนมา ...

แต่โดยส่วนตัวผมได้เรียนรู้ทักษะเหล่านี้อย่างมาก ... เวลาสอนในชั้นเรียนเน้นให้นักศึกษาได้ศึกษาและนำมาแลกเปลี่ยนในชั้นเรียน (เรียนที่บ้านทำการบ้านที่โรงเรียน) และผมในฐานะอาจารย์ก็ทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินรายการ และบันทึกผลการเรียนรู้ในรูปแบบผังเหตุ-ผล ซึ่งทุกอย่างที่นักศึกษาได้นำเสนอล้วนเชื่อมโยงและเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกันทั้งสิ้น

ผมได้เริ่มเรียนรู้ทักษะดังกล่าวซึ่งเดิมมีอยู่แล้ว แต่ยังไม่เคยถูกใช้ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานแม้ว่าจะสำเร็จการศึกษาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ก็ตาม เพราะทำวิจัยเน้นไปที่อุดมศึกษา (Higher Education) และการศึกษาผู้ใหญ่ (Adult Education) ... และเป็นอาจารย์ก็สอนแต่ในระดับอุดมศึกษา มาตลอด ... เท่ากับว่าผมได้พบกับโลกใบใหม่อีกโลกหนึ่งเลย เป็นโลกทัศน์ใบใหม่ (New Paradigm)... เป็นโลกใบใหม่ที่ไม่เคยคิดมาก่อนว่าจะได้สัมผัส และไม่คิดจะสัมผัส ...

หลักจากได้รู้จักโรงเรียนมากกว่าที่เคยรู้ ... ทำให้รู้สึกได้เลยว่าผมควรเป็นครูแบบนี้ตั้งนานแล้ว นำไปสู่การปรับวิธีเรียนเปลี่ยนวิธีสอนของตัวเองใหม่ทั้งหมด ... จากเดิมที่อาจารย์เป็นผู้รู้และนักศึกษาต้องมาเรียนรู้จากอาจารย์ ... ไปสู่การเรียนรู้ที่ให้นักศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น ... และนำไปสู่การขอย้ายตัวเองจากสังกัดคณะพยาบาลศาสตร์ ไปสังกัดคณะครุศาสตร์ และเริ่มสอนในรายวิชาพื้นฐานวิชาชีพครู (จากเดิมสอนวิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐานวิชาชีพพยาบาล ... ภายหลังวิทยาศาสตร์ สรีรวิทยา เกสัชวิทยา และพยาธิสรีรวิทยา) ได้อาศัยประสบการณ์ตรงจากการทำโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา นำมาเป็นตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชา หลักสูตรและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่นักศึกษาครุศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 ทุกคนต้องเรียน

ได้มีโอกาสสรุปและสังเคราะห์งานของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาและทำเป็นหนังสือเล่มเล็ก “ถอดรหัสการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานฐานวิจัย (Research-Based Learning)” เพื่อเป็นเอกสารประกอบการประชุมปิดโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ระยะที่ 1 เพื่อใช้เป็นคู่มือในการอ้างอิงของครูแกนนำในโครงการ ... มีหลายคนที่น่าสนใจอ่านและนำเอาแผนการจัดการเรียนรู้ไปพัฒนาและประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งทำให้รู้สึกถึงปิติของคนเขียนหนังสือ ผมเข้าใจว่าคนที่เขียนหนังสือหลายเล่มแล้วมีคนนำไปอ้างอิง คงมีความรู้สึกปิติมากกว่าผมหลายสิบเท่าแน่นอน

ได้มีโอกาสในการเขียนบทความทางวิชาการจากการสรุปงานของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ระยะที่ 1 โดยเขียนบทความวิจัยในลักษณะกรณีศึกษา เรื่อง Research-Based Learning in Moderate Class, More Knowledge Campaign: A Case Study of Ban Klong Sa School, Surat Thani, Thailand ร่วมกับ ดร. กฤษณี สงสวัสดิ์ และ ดร. มัทนียา พงศ์สุวรรณ และส่งผลงานนี้ไปร่วมนำเสนอแบบ Oral Presentation ในการประชุมวิชาการ 2017 International Conference on Education and Learning (ICEL2017) ระหว่างวันที่ 16 – 18 สิงหาคม พ.ศ. 2560 ณ กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น ... และนำบทความขานี้มาประกอบการขอกำหนดตำแหน่งทางวิชาการ “ผู้ช่วยศาสตราจารย์” สาขา หลักสูตรและการสอน โดยมติ กพว. รับเรื่อง 28 พฤศจิกายน 2562 ส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขา หลักสูตรและการสอน พิจารณา 3 ท่าน ผลการพิจารณาผ่านเป็นเอกฉันท์ โดยสภามหาวิทยาลัยมีมติอนุมัติแต่งตั้งเป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2561 โดยมีผลย้อนหลังไปตั้งแต่วันที่ 28 พฤศจิกายน 2560

โดยความรู้สึกส่วนตัวในการทำโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาทำให้ผมได้เรียนรู้ทักษะของการเป็นครูอย่างมากที่รู้ และทำให้ผมมีความก้าวหน้าทางวิชาการอย่างเป็นรูปธรรม และที่สำคัญคือการได้รับการยอมรับใน

แนวทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะ 12 โรงเรียน ในโครงการ ให้การยอมรับในฐานะอาจารย์มหาวิทยาลัยที่เป็นพี่เลี้ยงให้กับโรงเรียนในพื้นที่อย่างแท้จริง ... ขอขอบคุณทุกท่านที่เกี่ยวข้องมา ณ โอกาสนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา รัตนพรหม

โครงงานฐานวิจัย คือ การเปลี่ยนกระบวนทัศน์(Paradigm) ของการทำโครงงานของนักเรียนในโรงเรียนจากการทำโครงงานบนฐานของความรู้ที่นักเรียน ครู และผู้บริหาร ที่มีอยู่แล้วให้กลายเป็นการทำงานบนฐานของความรู้ใหม่ที่ใส่ใจวิธีวิทยาของการวิจัย (Methodology of Research) เข้าไปในสถานศึกษา โดยมีการหลอมรวมผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามาอยู่ภายใต้ปรากฏการณ์ครั้งนี้ โดยมีศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ทำหน้าที่ดูแลโรงเรียนเครือข่ายจำนวน 12 โรงเรียนจากจังหวัดสุราษฎร์ธานีและจังหวัดนครศรีธรรมราช และมีศึกษานิเทศน์ กองการศึกษา องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ร่วมขับเคลื่อนด้วย ผลจากการขับเคลื่อนพบประเด็นสำคัญ 4 ประเด็น คือ

1. ความสัมพันธ์เชิงอำนาจภายในโรงเรียนด้วยการขับเคลื่อนโครงงานฐานวิจัยครั้งนี้มีผู้แสดงหลักๆ 3 ส่วน คือ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี และสถานศึกษา และที่เหลือก็จะเป็นองค์การภายนอก เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์กรต่างๆ โดยผู้แสดงหลักๆ ก็จะร่วมกันขับเคลื่อน สกว.จะมีทำงานร่วมกับศูนย์พี่เลี้ยงทั้ง 8 แห่งประเทศ โดยจะมีการประสานให้สถานศึกษาเข้ามารับการฝึกอบรมให้ความรู้ เช่น หลักสูตรจิตตปัญญา ศึกษาดูงานตามสถานศึกษาที่ขับเคลื่อนสำเร็จมาแล้ว เป็นต้น พบพบว่าครูพี่เลี้ยงที่มีอยู่โรงเรียนละ 5 คน ไม่สามารถมาร่วมกิจกรรมที่จัดได้ทุกครั้ง ด้วยเหตุผลเพราะว่าครูครูมีภารกิจหลักของคนทุกคน ดังนั้นการรวมทีมของครู 5 คนก็มักจะมาจากสูตรการการครู 1 คนที่ทำหน้าที่เจ้าของโครงการและให้ครูคนอื่นไปช่วยกัน ดังนั้นเมื่อมีกิจกรรมครูแกนนำของโครงการก็มักจะมาร่วมกิจกรรมหรืออาจจะมาได้ 3 คน ซึ่งกรณีการมาร่วมเรียนรู้ได้ 5 คนเป็นสิ่งที่ทำได้ค่อนข้างยาก ดังนั้นเมื่อครูพี่เลี้ยงบางส่วนมาร่วมรับการฝึกอบรมแล้วการถ่ายทอดให้เพื่อนในกลุ่มจึงเป็นไปได้ยากมาก เพราะความสัมพันธ์เชิงอำนาจ เช่น ครูที่จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยชั้น อายุราหาร ความสามารถ ความสัมพันธ์กับผู้บริหาร นโยบายของกระทรวง และสุดท้ายคือทัศนคติส่วนตัวในการมองโลกทางสังคม เงื่อนไขเบื้องต้นนำมาสู่การไร้พลังอำนาจของสถานศึกษาในการขับเคลื่อนโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเรื่อย

จุดเปลี่ยนของการขับเคลื่อน เกิดขึ้นเมื่อผมคิดว่าผลจากการฝึกอบรมเครื่องมือในการเก็บข้อมูลอย่างช่วงเวลา และนาฬิกาชีวิต ที่ศูนย์พี่เลี้ยงอบรมให้ไปไม่เกิดผลกระทบกว้างในโรงเรียน เพราะครูพี่เลี้ยงขาดอำนาจทางสังคมและความสัมพันธ์เชิงอำนาจซึ่งขาดการบริหารจัดการต่อตนเอง ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัย ราชภัฏสุราษฎร์ธานีก็เลยร่วมกันวางแผนลงไปฝึกอบรมความรู้ ทักษะ ให้กับสถานศึกษาโดยมีผู้บริหาร ครูพี่เลี้ยง นักเรียน ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษาและชุมชน เข้าร่วมการฝึกอบรมความรู้และทักษะ โดยผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา และชุมชนจะเข้าไปในสถานะของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เมื่อภาคีต่างๆ เข้ามาอยู่ในกระบวนการเดียว การรับรู้ทุกภาคส่วนจึงเชื่อมโยงกันจนมีการร่วมขับเคลื่อนจนกลายเป็นศักยภาพขึ้นมา เพราะเวลาที่ครูมาร่วมอบรมตลอดทั้งวันนั้น คุณครูสามารถบริหารจัดการชั้นเรียน 5 ชั้นพร้อมกันได้ ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ครูแกนนำและนักเรียน ก็ร่วมกันรับทราบนั่นเอง

2. พลังของชุมชนโครงงานฐานวิจัยทำให้โรงเรียนและชุมชนมีความใกล้ชิดสนิทสนมขึ้น เพราะทุกกิจกรรมที่ศูนย์พี่เลี้ยงลงไปเก็บข้อมูล ตรวจสอบข้อมูล และนำเสนอข้อมูล ศูนย์พี่เลี้ยงได้ออกแบบให้ชุมชนเป็นเงื่อนไขหลังในการขับเคลื่อน ปรากฏชาวบ้าน ผู้รู้ ยอมรับโครงการภายใต้หลักการที่เข้ามาร่วมแรงร่วมใจแล้วเสร็จ

3. ศักยภาพของนักเรียน โครงงานวิจัยนี้มีเครื่องมือ 3-4 ชิ้น โดยมีช่วงเวลาที่ช่วงระยะเวลาและนาฬิกาชีวิต ที่มีกระบวนการทำงาน คือ นักวิจัยให้ความรู้ นักเรียนเริ่มทำงานร่วมกับชุมชนด้วยการสังเกตและ เก็บข้อมูล และนำข้อมูลมาลงในเครื่องมือช่วงเวลา (Timeline) และนาฬิกาชีวิต จากนั้นก็ให้นักเรียนทำการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการเก็บ และทำการสังเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ว่า ศักยภาพของนักเรียนที่ได้คือ ทักษะการตั้งคำถาม ทักษะการฟัง ทักษะการตอบ ทักษะการต่อกระดาะขบรูพเพื่อเพิ่มพื้นที่ ทักษะการลงข้อมูล ทักษะการวิเคราะห์ข้อมูล และทักษะการสังเคราะห์ข้อมูล

4. แนวทางขับเคลื่อนในอนาคต การขับเคลื่อนโครงการฐานวิจัยในอนาคต นั้นต้องมีศูนย์พี่เลี้ยงทำหน้าที่ฝึกอบรมให้ความรู้และทักษะในโรงเรียน ติดตามกิจกรรม ประเมิน วิจาร์ณ วิพากษ์ และเปิดพื้นที่เวทีวิชาการให้กับ ผู้บริหาร ครูแกนนำ และนักเรียน ได้สำแดงความสามารถจากการทำงาน

สรุปได้ว่าโครงการฐานวิจัยที่ผมในฐานะนักวิจัยเผชิญและก้าวข้ามมาได้นั้นมี 4 ประเด็นหลัก คือ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจภายในโรงเรียน พลัังของชุมชน ศักยภาพของนักเรียน และแนวทางการขับเคลื่อนในอนาคต

ดร.กฤษณะ ทองแก้ว

ศูนย์พี่เลี้ยง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

การสอนโครงการฐานวิจัยเป็นเรื่องใหม่สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา จึงต้องใช้เวลาในการทำความเข้าใจ ปรับปรุง และพัฒนา ด้วยเหตุนี้โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาจึงให้ดำเนินงานและเรียนรู้ถึงหกปี งานส่วนใหญ่เป็นงานแก้ปัญหาภายในโรงเรียน เพราะถ้าปัญหาไม่คลี่คลาย ครูก็ไม่สามารถจัดสอนโครงการฐานวิจัยได้ ปัญหาในแต่ละโรงเรียนมีไม่เหมือนกัน แต่ทุกปัญหาส่งผลกระทบต่อห้องเรียน การหารูปแบบการสอนที่เหมาะสม ทั้งในด้านการจัดการ ทักษะในการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดการห้องเรียน และอื่นๆ เป็นภารกิจหลักของพี่เลี้ยง ซึ่งใช้เวลามากในการเข้าใจกระบวนการและสรุปนำไปใช้เผยแพร่ได้

แม้ว่าศูนย์พี่เลี้ยง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้สะสมประสบการณ์สอนโครงการวิทยาศาสตร์ระดับโรงเรียนมัธยมศึกษามากกว่าสิบปี จากโครงการยุววิจัยยาวารา ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) มันเป็นเพียงเปลือกนอกของการสอนทักษะการคิด แต่ความรู้ใหม่ที่ได้การดำเนินงานครั้งนี้ เป็นกระบวนการสอนโครงการที่มีประสิทธิภาพสูง ซึ่งทำให้นักเรียนเกือบทั้งห้องมีทักษะการคิดและทักษะศตวรรษที่ 21 ภายในเวลาหนึ่งปี

ความยากในการดำเนินงานนี้ คือ การเปลี่ยนแปลงจากการสอนจากบรรยาย มาเป็นการสอนแบบ active learning ที่เป็นการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ (Mindset) เดิมของครู ซึ่งครูมีความเชื่อว่าการจำความรู้ และทำข้อสอบได้คือความสำเร็จในการสอน แนวความคิดนี้ตรงข้ามกับการสอนแบบฝึกทักษะ ที่อยู่บนฐานความเชื่อว่าทักษะการคิดและแก้ปัญหาสำคัญกว่าความรู้ การสอนเพื่อให้เด็กคิดเป็น ยังมีข้อด้อย คือใช้ทรัพยากรมากกว่า ทั้งด้านเงิน แรงงานสอน และเวลา จึงทำให้ครูส่วนใหญ่ติดอยู่กับการสอนแบบเดิม รวมทั้งระบบโรงเรียนที่ชอบใช้การสั่งการและปฏิบัติตามนโยบาย โรงเรียนไม่มีระบบจัดการที่เอื้ออำนวยความสะดวกให้กับครู ไม่ว่าจะเป็นการแก้ปัญหาหรือการจัดการกับข้อขัดขัดต่างๆ โรงเรียนรับรู้ผลการสอนเพียงแค่ตัวเลข การจัดกิจกรรม และคะแนนสอบ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ยังไม่สามารถสะท้อนถึงความสามารถภายในตัวนักเรียนที่ถูกเก็บไว้ สถานการณ์ในโรงเรียนยุคนี้จึงทำให้นักเรียนหลังห้องถูกปล่อยทิ้งไปอย่างน่าเสียดาย นี่คือการเสื่อมล้ำจากการจัดการศึกษา

ปัจจุบันโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก ยังไม่ประสบความสำเร็จในการสอนโครงการวิทยาศาสตร์ เนื่องจากมีงบประมาณจำกัด และครูผู้สอนไม่ได้รับการพัฒนาทักษะการสอน การสอนโครงการจึงเป็นการสอนเพื่อได้ภาระสอน ค่าใช้จ่ายในการทำโครงการเป็นสิ่งที่ฝ่ายบริหารมองไม่เห็น จากประสบการณ์ของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา พบว่า การเรียนโครงการ มีค่าใช้จ่ายประมาณ 1,500 บาทต่อนักเรียนหนึ่งคน หรือประมาณ 45,000 บาทต่อห้อง ซึ่งได้แก่ ค่าใช้จ่ายการศึกษาค้นคว้า ค่าเดินทางลงสำรวจชุมชน ค่าสร้างชุดทดลอง ค่าวัสดุวิจัย และอื่นๆ

การหาแหล่งทุนสนับสนุนอื่นสำหรับการสอนโครงการ จึงเป็นเรื่องสำคัญเร่งด่วน หากต้องการจะให้นักเรียนมีความสามารถสูงขึ้นกว่าเดิม ซึ่งก็คือนักเรียนที่ผ่านการเรียนแบบโครงการฐานวิจัย แหล่งที่มาของงบประมาณอาจได้มาจากผู้ปกครอง โรงเรียน และคนใจบุญ เช่น คนรวยในชุมชน หรือคนภายนอกมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้พัฒนาโมเดลกองทุนสนับสนุนการสอนโครงการฐานวิจัยขึ้นในโรงเรียนบางโรงเรียน โดยเรียกว่า “กองทุนยูววิจัย” กองทุนนี้จะเป็นตัวกระตุ้นให้โรงเรียนพัฒนาการสอนโครงการ โดยในแต่ละปีโรงเรียนจะจัดระดมทุนให้ห้องเรียนแต่ละห้อง จากผู้ปกครอง 15,000 บาท (คนละ 500 บาท) โรงเรียน 15,000 บาท และภายนอก 15,000 บาท ความน่าเชื่อถือในการใช้เงินแต่ละปีเกิดขึ้นได้จากโรงเรียนชี้แจงผลการดำเนินงานและการใช้จ่ายออกสู่สาธารณะ กองทุนนี้จะช่วยให้ครูมีอิสระในการจัดกิจกรรมการสอน โดยไม่ติดขัดกับระบบการเงินของโรงเรียน ผลของกองทุนนี้จะช่วยให้การสอนแบบโครงการฐานวิจัยแพร่กระจายออกสู่วงกว้าง โดยอาจเริ่มจากจัดสอนแบบโครงการฐานวิจัยในรายวิชาการศึกษาอย่างอิสระ (IS)

การสอนโครงการฐานวิจัยมีทั้งภาพลบและภาพบวก โดยปกติโรงเรียนยุติการสอนโครงการฐานวิจัยอย่างน้อยปีละหนึ่งโรงเรียน ภาพลบคือครูกลุ่มหนึ่งมีความรู้สึกว่า สอนยาก เสียเวลา ไม่ตอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ครูสอนไม่ได้ และอื่นๆ ความขัดแย้งทางความคิดระหว่างครูที่ไม่อยากเปลี่ยนแปลงกับครูเพาะพันธุ์ปัญญา จึงเกิดขึ้นในทุกโรงเรียน ความลงตัวของจัดสอนโครงการนี้ได้ 2 ลักษณะ คือ ไม่สอนโครงการฐานวิจัย กับ สอนโครงการตามความสมัครใจ โดยสอนแบบเดิมหรือแบบฐานวิจัย ห้องเรียนที่จัดสอนแบบโครงการฐานวิจัยถูกเรียกว่า ห้องเพาะพันธุ์ปัญญา จากผลการเปรียบเทียบระหว่างการสอนโครงการแบบเดิมกับแบบโครงการฐานวิจัย พบว่า นักเรียนที่ผ่านการเรียนโครงการฐานวิจัย จะกลายเป็นักเรียนระดับแนวหน้า และเป็นผู้นำในโรงเรียนมากกว่านักเรียนที่ผ่านการเรียนโครงการแบบเดิม

งานของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับครูและห้องเรียน โดยไม่ผูกติดกับนโยบาย ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่าครูในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาสร้างผลงานเชิงประจักษ์ได้มากกว่าการสอนแบบเดิม เช่น โมเดลการสอนแบบทีม การบูรณาการโครงการฐานวิจัยเข้ากับการบ่มเพาะคุณธรรม การสังเกตนักเรียนรายบุคคลเชิงลึกเพื่อการเยียวยา การสอนแบบคละชั้นเพื่อแก้ปัญหาข้อจำกัดของโรงเรียน เป็นต้น นอกจากนี้ครูยังได้ค้นพบความรู้ใหม่จากการแก้ปัญหาการสอน และ ค้นพบความต้องการที่แท้จริงในตัวเองที่แตกต่างไปจากความต้องการเดิม ครูมีความละเอียดในการสอนมากขึ้น ครูมุ่งมั่นสร้างนักเรียนให้เป็นคนดี การสอนในรูปแบบใหม่นี้ เป็นการสอนที่ครูเรียกว่า “การสอนแบบประณีต” ซึ่งกระบวนการสอนแบบนี้ทำให้ครูมีการเติบโตด้านภายในจิตใจไปพร้อมๆ กับการสอน ครูหลายคนได้สะท้อนว่าค้นพบเส้นทางชีวิตใหม่ ที่เปลี่ยนทุกข้ในชีวิตเป็นความสุข ครูรู้สึกมีความสุข และครูเชื่อว่าเส้นทางนี้คือเส้นทางที่ถูกต้อง

นี่คือ ความประทับใจจากการทำงานกับโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา

รศ.ไพโรจน์ ศิริรัตน์